

4(075)
B49

M.N. BOLIYEV

LOTIN TILI VA TIBBIYOT TERMINOLOGİYASI



AB
CD
E

4 4(075)
B 79
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR TA'LIMI MARKAZI

M.N. BOLIYEV

LOTIN TILI VA TIBBIYOT TERMINOLOGIYASI

Tibbiyot kollejlari uchun darslik

Qayta ishlangan va to'ldirilgan 7-nashri

Toshkent — «ILM ZIYO» — 2011

УДК 811.124 (075) 61.001.4
ББК 81.2
Б83

*Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'imi ilmiy-metodik
birlashmalari faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengash
tomonidan nashrga tavsiya etilgan.*

«Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi» fani darsligi kasb-hunar kollejlari uchun tuzilgan o'quv dasturi asosida qayta ishlandi va to'ldirildi. Fonetika, harf va tovushlar tasnifi, odam skeleti va ichki a'zolari, dori shakllari, dorivor o'simlik qismlariga doir ma'lumotlar hamda nazorat ishlari variantlari kabi qismlar kiritildi. Ushbu darslikda tibbiy atamalarning yasalishi va ularning zamonaviy tibbiyot terminologiyasi (anatomik, davolash hamda dorishunoslik)da qo'llanilishi berilgan. Darslikdagi mavzular boblarga bo'lingan. Qo'shimcha ma'lumotlarda kasallik nomlari, tibbiy fanlar va davolash usullari, shuningdek, xalq tabobatida qo'llaniladigan shifobaxsh o'simliklar va mevalarning lotincha nomlari berilgan.

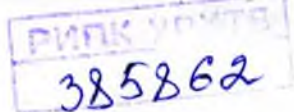
Mas'ul muharrirlar: **N.Q. TURNIYOZOV** — Samarqand davlat chet tillar instituti professori; **M.M. YO'LDOSHEV** — Samarqand davlat universiteti professori.

Taqrizchilar: **A.E. MAMATOV** — Toshkent Jahon tillari universiteti professori; **Z.B. O'RINBOYEV** — Samarqand davlat universiteti dotsenti; **I.K. MIRZAYEV** — Samarqand davlat universiteti professori; **A.M. BUSHUY** — Samarqand davlat chet tillar instituti professori. **D. SALOHIIY** — Samarqand davlat universiteti professori.

Ushbu darslik

«Yilning eng yaxshi darsligi va o'quv adabiyoti — 2010»
tanlovida g'olib bo'lib, diplom bilan taqdirlangan.

ISBN 978-9943-303-34-8



© «ILM ZIYO» nashriyot uyi, 2005-y.
© «ILM ZIYO» nashriyot uyi, 2011-y.

MUQADDIMA

Har bir fan zamon o'zgarishi bilan rivojlanib, takomillashib boradi. Tibbiyot sohasidagi lotin tili va tibbiyot terminologiyasi fanining rivoji tibbiy fanlar bilan bog'liqdir. Tibbiyot kollejlarining asosiy maqsadi o'quvchilarga tibbiyot hamda tabobatda qo'llaniladigan tib atamalarini o'rgatish hisoblanadi.

Darslik materiallari tibbiyot kollejlari uchun tuzilgan dastur asosida berilgan. Ushbu darslikdagi topshiriqlar turli xil bo'lib, ular o'quvchilarning mustaqil ishlash va fikr yuritish, izlanish, tahlil qilish, xulosa chiqarish kabi malakalar hosil qilishida muhim ahamiyatga ega.

Tibbiyot atamalari yasallishida qo'llaniladigan so'z yasovchi qo'shimchalar va lotincha-yunoncha ma'nodosh so'zlarning darslikda berilishi so'z turkumlaridan ot hamda sifatarga oid mavzularni chuqurroq o'rganishga qaratilgan. Har bir mavzuda yodlash uchun so'zlar, mashqlar va retseptlar mutaxassisliklarning turlariga qarab, ya'ni M*—*anatomik*, S—M*—*davolash*, M—F*—*umumtibbiy*, F*—*dorishunoslik*ka doir atamalar berilgan.

Ushbu to'rtinchi nashr qo'shimchalar kiritilgan holda qayta ishlandi. «Fonetika» bo'limidagi mashqlar, yozma nazorat ishlardan namunalar, tashqi a'zolar, skelet, ichki a'zolar, dori shakllari, dorivor o'simlik tarkibiy qismlarining rasmlari va nomlari qo'shimcha qilindi.

Mavzular so'nggida kasb-hunar kollejlari o'quvchilarning dunyoqarashi va ma'naviy-ma'rifiy bilimlarini oshirishga ko'maklashuvchi mustaqil o'rganish uchun lotin maqollari hamda hikmatli so'zlar berilgan. Darslikda lotincha-o'zbekcha lug'at berilgan bo'lib, bu o'quvchilarning

mashq va topshiriqlarni mustaqil bajarishiga yordam beradi. Shuningdek, lotin tilini yaxshi o'zlashtirish maqsadida matnli mashqlar ilova qilindi.

Tibbiyot kollejlari o'quvchilari tibbiyotni o'rganishga kirishishdan oldin quyidagilarni doimo yodda tutishlari kerak: «*Invia est in medicina via sine lingua latina* — lotin tilisiz tibbiyotga yo'l yo'q» yoki «*Non est medicina sine lingua latina* — lotin tilisiz tibbiyotni tasavvur etib bo'lmaydi».

LOTIN TILINING QISQACHA TARIXI

Tibbiyotga oid yangiliklar, kasalliklar, dorilarning nomi necha asrlar davomida lotin-yunon tilida berilgan va bundan keyin ham shunday bo'lib qoladi. Lotin tili xalqaro tibbiyot tili, deb tan olingan. Bu esa, tibbiy olimlarning hamkorlikda ishlashlariga yanada yordamlashadi.

Juda qadim zamonlarda hozirgi Italiya hududidagi Ap-penin yarimorolida Latsiya viloyati bo'lib, u yerda lotin qabilasi yashagan. Bu qabila bosqinchilik urushlari vaqtida butun Yevropa, Afrikaning shimoliy qismi va O'rtayer dengizida yashovchi qabilalarga o'z hukmdorligini o'tkazgan. Bosib olingan yerlarda yashovchi qabilalarga o'z tilini, ya'ni lotin tilini davlat tili, deb qabul qilishga majbur qilgan. Lotinlarning poytaxti Rum shahri bo'lgan. Rum saltanati Yunonistonni bosib olganda, bu yerda madaniyat yuksak darajada taraqqiy etgan bo'lib, u Rum davlati xalqlari madaniyatida o'z aksini topgan. Buni tibbiyotning davolashga doir atamalarida yaqqol ko'rish mumkin.

Keyinchalik, eramizning beshinchi asrlariga kelib, Rum saltanati inqirozga uchradi va uning o'rniga hozirgi Fransiya, Ispaniya, Yunoniston, Misr, Italiya va shunga o'xshash boshqa davlatlar yuzaga keldi. Ilk bor tibbiy atamalar yig'masini eramizdan oldingi beshinchi asrda yashagan tibbiy alloma Buqrot (Gippokrat) yozgan. Ko'p olimlar o'zlarining ilmiy ishlarini lotin tilida yozib, ilmiy darajalarni himoya qilishgan.

Yevropa mamlakatlarida XVIII asrgacha lotin tili fan va ma'muriy ishlarda ishlatilib kelingan. Lekin milliy davlatlarning shakllanishi bilan lotin tili o'zining fan va madaniyat sohasidagi ahamiyatini butunlay yo'qotdi. Lotin tili o'lik tilga aylangan bo'lsa-da, hozirgi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Ayni paytda tibbiyot, tarix, huquqshunoslik, filologiya va biologiya fanlarida lotin tilidan keng foydalaniladi. Bu, ayniqsa, tibbiyotda yaqqol ko'zga tashlanadi, chunki anatomik va davolashga oid atamalar hamda dorilarning nomi lotin tilidadir. Retsept varaqasida hamisha dori nomlari va dorixona xodimiga shifokor tomonidan dori tayyorlash haqidagi ko'rsatmalar lotin tilida yoziladi. Shunday ekan, bo'lajak o'rta tibbiyot xodimlari ham lotin tilini puxta o'zlashtirib olishsa, foydadan xoli bo'lmaydi.

FONETIKA

1-§. LOTIN TILI ALIFBOSI

Lotin tili alifbosida 25 ta harf bor.

Bosma harflar	Yozma harflar	Harflarning nomi	O'zbekcha muqobili
Aa	<i>Aa</i>	a_ (a)	a
Bb	<i>Bb</i>	b_ (be)	b
Cc	<i>Cc</i>	ce_ (se)	ts, s yoki k
Dd	<i>Dd</i>	de (de)	d
Ee	<i>Ee</i>	e (e)	e
Ff	<i>Ff</i>	ef (ef)	f
Gg	<i>Gg</i>	ge (ge)	g
Hh	<i>Hh</i>	ha (xa)	h
Ii	<i>Ii</i>	i (i)	i
Jj	<i>Jj</i>	jota (yota)	y
Kk	<i>Kk</i>	ka (ka)	k
Ll	<i>Ll</i>	el (el)	l
Mm	<i>Mm</i>	em (em)	m
Nn	<i>Nn</i>	en (en)	n
Oo	<i>Oo</i>	o_ (o)	o
Pp	<i>Pp</i>	pe_ (pe)	p
Qq	<i>Qq</i>	qu (qu)	q
Rr	<i>Rr</i>	er (er)	r
Ss	<i>Ss</i>	es_ (es)	s yoki z
Tt	<i>Tt</i>	te (te)	t
Uu	<i>Uu</i>	u_ (u)	u
Vv	<i>Vv</i>	ve (ve)	v
Xx	<i>Xx</i>	ix (iks)	iks
Yy	<i>Yy</i>	ypsilon (iksilon)	i
Zz	<i>Zz</i>	zeta (zeta)	z yoki ts

2-§. TOVUSHLAR TASNIFI

Lotin tilida tovushlar talaffuz etilishiga ko'ra **unli** (*vocales*) va **undosh** (*consonantes*) tovushlarga bo'linadi: *a, e, i, o, u, y* tovushlari unli; *b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z* tovushlari undosh tovushlar hisoblanadi.

3-§. UNLI TOVUSHLAR TALAFFUZI

«A, a» unli tovushi o'zbek tilidagi «A» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *amarus* (amarus) — achchiq, *albus* (albus) — oq, *abdomen* (abdomen) — qorin.

«E, e» unli tovushi o'zbek tilidagi «E» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *pes* (pes) — oyoq, *elasticus* (elastikus) — qayishqoq, bukiluvchan, *derma* (derma) — teri.

«I, i» unli tovushi o'zbek tilidagi «I» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *internus* (internus) — ichki, *intestinum* (intestinum) — ichak.

«O, o» unli tovushi o'zbek tilidagi «O» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *organum* (organum) — a'zo, *lobus* (lobus) — bo'lak, *oculus* (okulus) — ko'z.

«U, u» unli tovushi o'zbek tilidagi «U» tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *uterus* (uterus) — bachadon, *ulcus* (ulkus) — yara, *urina* (urina) — siydik.

«Y, y» unli tovushlar o'zbek tilidagi «I» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *symptoma* (simptoma) — belgi, alomat, *amygdala* (amigdala) — bodom, *Gossypium* (gossipium) — paxta.



1-mashq. O'qing. Unli harflarning o'qilish qoidasiga rioya qiling.

Amarus, Valeriana, emulsum, tabuletta, pasta, gaster, rubor, organum, linimentum, mastitis, costalis, bacterium, ventriculus, optimus, morbus, internus, tuberculum, sepsis, duodenum, oculus, hepatitis, medicamentum, ureter, elasticus, abdomen, vertebra, uterus, vagina, vena, sutura, scapula, papilla, medulla, urina, arteria, Kalium, lobulus, decoctum, Amygdala, spiritus.

4-§. DIFTONGLAR

Bir tovushni ifodalovchi ikki unli harf birikmasi diftong deb ataladi. Lotin tilida, asosan, to'rtta diftong bor:

«ae» unli harflari birikmasi o'zbekcha «e» deb o'qiladi. Masalan: *aegrotus* (egrotus) — bemor, *gangraena* (gangrena) — tirik to'qimalarning o'lishi, *Laevomycesinum* (levomitsetinum) — levomitsetin.

«oe» unli harflari birikmasi o'zbekcha «e» deb o'qiladi. Masalan: *oedema* (edema) — shish, *Foeniculum* (fenikulum) — shivit.

«au» unli harflari birikmasi (au) dagi (u) harfi qisqa o'qiladi. Masalan: *Aurum* (aurum) — oltin, *trauma* (trauma) — shikastlanish.

«eu» unli harflar birikmasi (eu) dagi (u) harfi qisqa o'qiladi. Masalan: *neuralgia* (neuralgiya) — asab kasalligi, *pneumonia* (pneumoniya) — o'pkaning yallig'lanishi. *Leukomycinum* (leukomitsin) — leykomitsin.

«ai» unli harflar birikmasi lotin tilida «ai» deb talaffuz qilinadi. Masalan: *Daimeton* (daimeton) — daimeton, *Dikcainum* (dikaynum) — dikain, *Naucain* (naukain) — novokain.

«ei» unli harflar birikmasi lotin tilida «ei» deb talaffuz qilinadi. Masalan: *Luteine* (luteine) — lutein.

«ou» unli harflar birikmasi o'zbekcha «u» deb o'qiladi. Masalan: *croup* (krup) — hiqildoqning o'tkir yallig'lanishi.

Ba'zi vaqtlarda qator kelgan ikki unli harf birikmasi diftong hosil qilmaydi, u holda ikkinchi unli harfning ustiga ikki nuqta qo'yiladi va unlilar ayrim-ayrim o'qiladi. Masalan: *aër* (aer) — havo, *Aërosolum* (aerозolum) — aerозol, *Aloë* (aloy) — sabur, *dyspnoë* (dispnoe) — nafas qisishi.

 **2-mashq.** O'qing. Diftong va unli harflarning talaffuz qilinishiga e'tibor bering.

Praeparatum, diaeta, apnoë, anaemia, paediatr, haema, oedema, gangraena, haematogenum, aurum, pneumonia, Aloë, Aminocaine, Daimeton, Intercaïn,

Luteine, Foeniculum, Crataegus, roentgenum, aurus, bacteriaemia, oestrogenus, haemostaticus, aër, hyperaemia, trauma, leukaemia, croup, dyspnoë, Novocainum.



3-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'qing va tibbiy termin shaklida yozing.*

[Valeriana], [preparatum], [spiritus], [apnoe], [planta], [dieta], [aurum], [emulsom], [medulla], [skapula], [anemia], [hema], [pediter], [dekoktum], [tabuletta], [kaput], [okulus], [auris], [oris], [trunkus], [kollum], [manus], [duktus], [mamma], [dorsum], [pektus], [umbilikus], [gluteus], [anus], [penis], [vagina], [testis], [pes], [edema], [pasta], [gangrena], [gaster], [hematogenum], [Aloë], [pneumonia], [fenikulum], [rentgenum], [linimentum], [morbus], [Krategus], [bakteriemia], [morbus], [estrogenus], [duodenum], [hemostatikus], [medikamentum], [trauma], [elastikus], [urina], [leukemia], [abdomen].



4-mashq. *O'qing. Diftonglar va unli harflarning talaffuz qilinishiga e'tibor bering.*

Aceteinum, Aminocaine, anaemia, amarus, auris, bacca, bacterium, Cysteinum, caecum, cito, cutis, Daimeton, dens, decoctum, emulsum, faex, gaster, haema, Herocaine, internus, intercain, Juniperus, Laevomyces, lobulus, Luteine, Leukomycin, Kalium, medulla, nasus, Neurotinum, oedema, Novocainum, papilla, Procaine, rubor, scabies, scapula, Syntocainum, sutura, succeus, tabuletta, tuberculum, ureter, uterus, vagina, vertebra, vena.

5-§. UNDOŞH TOVUŞLAR TALAFFUZI

«C, c» harfi ikki xil o'qiladi:

e, i, y — unli harflari va ae, oe diftonglari oldida (s) deb o'qiladi. Masalan: *cerebrum* (serebrum) — miya, *cystis*

(sistis) — pufak, *cito* (sito) — tez, *caecum* (sekum) — ko'richak, *coelia* (seliya) — qorin bo'shlig'i.

Boshqa hollarda, ya'ni **a, o, u** — unlilari oldida, undoshlar oldida va so'z oxirida kelsa, **c** harfi (k) deb o'qiladi. Masalan: *caput* (kaput) — bosh, *costa* (kosta) — qovurg'a, *cuprum* (kuprum) — mis, *lac* (lak) — sut, *medicus* (medikus) — shifokor, do'xtir.

H, h — o'zbekcha (h) harfi kabi talaffuz qilinadi: *herba* (herba) — o't (bot.) *humanus* (humanus) — odamiylik, *hepar* (hepar) — jigar, *haema* (hema) — qon.

K, k — harfi tibbiy lotin tilida kam qo'llaniladi, faqatgina yunon va arab tilidan kirib kelgan atamalarda uchraydi: *Kalium* (kalium) — kaliy, *keratoma* (keratoma) — shoxsimon o'sma.

L, l — harfi yumshoq talaffuz qilinadi. *mel* (mel) — asal, *luna* (luna) — oy, *labium* (labium) — lab.

S, s — harfi ikki unli yoki har qanday bir unli bilan **m, n** undosh harflari o'rtasida (z) harfidek, boshqa hollarda esa (s) deb o'qiladi: *Rosa* (roza) — atirgul, *vaselinum* (vazelinum) — vazelin, *neoplasma* (neoplazma) — neoplazma, *scabies* (skabies) — qichima, *mensis* (menzis) — oy.

X, x — harfi ikki unli o'rtasida kelsa (gz) deb o'qiladi, qolgan hollarda (ks) yoki (gs) deb talaffuz qilinadi: *apex* (apeks) — uch yoki bosh qism, *exitus* (egzitus) — natija, *lex* (legs) — qonun, *radix* (radiks) — ildiz.

Z, z — harfi yunon va boshqa tillardan o'zlashtirilgan atamalarda (z) deb o'qiladi: *zone* (zona) — zona, *zygoma* (zigoma) — yuz (yonoq) suyagi, *zonula* (zonula) — kamarcha. Lekin *Zincum* (sinkum) — rux va *influenza* (influenza) — yuqori nafas yo'llarining o'tkir katari atamalaridagina **z** — harfi (s) deb talaffuz qilinadi.



5-mashq. Undosh harflarning o'qilishiga e'tibor bering.

Activatus, leukaemia, Haematogenum, occipitalis, contagiosus, nasalis, bacteriaemia, costalis, roentgenum, suppositorium, conjunctivus, sternum, gargarisma, spirituosus, paralysis, densitas, auris, laryngitis, symptoma, Magnesia, auscultare, Crataegus, apnoë, hyperaemia,

gangraena, paediatric, haemostaticus, oestrogenus, aestimare, vaccinum, officinalis, pancreas, Amido-pyriminum, cellula, hygiēna, cera, cito, statim, praeparatum, prognosis, medicamentum, diagnosis.



6-mashq. *Quyidagi atamalarda C harfining (ts) tovushidek o'qilishini tushuntiring.*

Canalis, cerebrum, costa, occipitalis, conjunctivus, Crataegus, collum, cranium, cytus, ductus, processus, tuberculum, rectum, facies, tinctura, caecum, cella, calvaria, decoctum, cerebellum, causticus, ventriculus, medicinalis, columna, scapula.



7-mashq. *Quyidagi atamalarda C harfining (K) tovushidek o'qilishini tushuntiring.*

Abducens, abductor, acidum, acetum, bacca, bacterium, cancer, cartilago, cutis, cystis, elasticus, fascia, fructus, hepaticus, jecur, lac, medicamentum, mucilago, narcosis, oculus, pancreas, rectalis, scabies, succus, tuberculum, Urtica, vaccinum.



8-mashq. *Quyidagi tibbiy atamalarni o'qing va S harfining (Z) tovushdek talaffuz qilinishini tushuntiring.*

Abdominalis, Anisum, amarus, amnesia, bacillus, blastoma, calcaneus, cardiacus, cutis, cystis, dosis, narcosis, naturalis, nasus, obductus, otitis, optimus, spasmus, tabes, usus, vaselinum, vesica, virus.



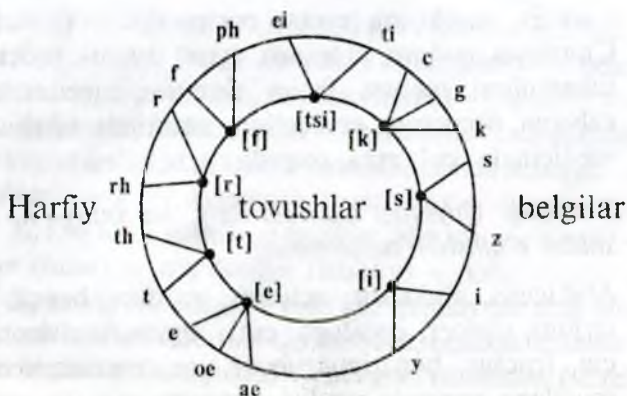
9-mashq. *Tibbiy atamalarni o'qing va S harfining (S) tovushidek o'qilishini tushuntirib bering.*

Auris, abducens, compositus, dens, dentalis depuratus, dilutus, destillatus, durus, dysuria, dysenteria, emulsum, fissura, fibrosus, genus, hydrops, incisura, intestinum, internus, lobus, mastitis, mollis, morbus, neurosis, ostium, paries, percussio, Ricinus, Rosa, siccus, sternum, succus, species, tonsilla, ulcus, vaginalis, vomitus.



10-mashq. Quyidagi tibbiy atamalarni o'qing, x va z harflarining o'qilishiga e'tibor bering.

Zona, exoderma, exoplasma, xeroformium, eczema, extractum, larynx, zygoma, dexter, mixtura, Zincum, Taraxacum, radix, influenza, cortex, maxilla, extensus, zygomaticus, zonula, Oryza.



1-rasm. Harflar va tovushlar tasnifi.

6-§. HARF BIRIKMALARI VA QO'SH UNDOSHLARNING O'QILISH XUSUSIYATLARI

q — harfi doimo «u» harfi bilan birgalikda kelib, unli harf oldidan kelganda (kv) deb talaffuz qilinadi: *aqua* (akva) — suv, *quinque* (kvinkve) — besh, *quadriceps* (kvadritseps) — to'rt boshli.

ngu — harflar birikmasi unli oldida kelganda (ngv), boshqa hollarda esa (ngu) deb o'qiladi: *Lingua* (lingva) — til, *unguentum* (ungventum) — surtma, *angulus* (angulus) — burchak.

su — harf birikmasi a, e unli harflari oldida kelsa (sv), boshqa hollarda (su) deb o'qiladi: *Suavis* (svavis) — yoqimli, *consuetudo* (konsvetudo) — odat, *Suinsulinum* (suinsulinum) — suinsulin.

ti — harf birikmasi unlilar oldida kelganda (si) deb o'qiladi, lekin s, x undoshlaridan keyin kelganda esa (ti)

deb talaffuz qilinadi: *Articulatio* (artikulatsio) — bo'g'in, *solutio* (solutio) — eritma, *ostium* (ostium) — teshik, *mixtio* (mikstio) — aralashish.

sch — harflar birikmasi (sx) deb o'qiladi: *Schizandra* (sxizandra) — limono't, *ischium* (isxium) — dumba suyagi.

Quyidagi harf birikmalarini yunon tilidan o'zlashtirilgan atamalarda uchratish mumkin.

ch — harflari birikmasi (x) deb talaffuz qilinadi: *Chirurgus* (xirurgus) — jarroh, *Chamomilla* (xamomilla) — moy-chechak.

ph — harflar birikmasi (f) deb o'qiladi: *Diaphoreticus* (diaforetikus) — terlatuvchi, *Phosphorus* (fosforus) — fosfor.

th — harflari birikmasi (t) deb o'qiladi: *Mentha* (menta) — yalpiz, *thermometrum* (termometrum) — harorat o'lchagich.

rh — harf birikmasi (r) deb o'qiladi: *Rheum* (reum) — rovoch, *rhaphe* (rafe) — chok chizig'i.

 **11-mashq.** Quyidagi anatomik atamalarni o'qing va tarjima qiling.

a). Cranium, maxilla, mandibula, dens, vertebra, columna, ulna, clavicula, scapula, thorax, costa, sternum, humerus, radius, femur, carpus, metacarpus, phalanx, patella, fibula, tibia, metatarsus, tarsus.

b). Lingua, pharynx, larynx, trachea, oesophagus, cor, pulmo, lien, diaphragma, hepar, ventriculus, vesica, duodenum, ovarium, testis, pancreas, uterus, colon, intestinum, processus.

 **12-mashq.** Quyidagi farmakologik atamalarni o'qing va tarjima qiling.

a). Tabuletta, pilula, dragee, briket, pulvis, unguentum, tinctura, linimentum, suppositorium, emplastrum, mixtura, oleum, solutio, extractum, decoctum, infusum, emulsum, suspensio, mucilago, aerosolum.

b). Herba, folium, flos, bacca, semen, stigma fructus, tuber, radix, rhizoma, cortex, secale cornutum.



13-mashq. *Atamalarni o'qing va ostiga chizilgan harf birikmalarining talaffuziga e'tibor bering.*

Althaea, **aether**, **bronchus**, **camphora**, **chirurgus**, **bronchialis**, **Morphinum**, **encephalon**, **Hippophaë**, **Kalanchoë**, **kephalargia**, **metaphysis**, **nephritis**, **phlegmone**, **phystiotherapia**, **physiologia**, **thorax**, **xerophagia**, **Ichthyolum**, **Rheum**, **phalanx**, **rheumatismus**, **saccharum**, **rhaphe**, **erythema**, **therapia**, **diaphoreticus**, **Phosphorus**, **Mentha**, **concha**, **cirrhosis**, **Helianthus**, **Phenolum**, **Chamomilla**, **Schizandra**, **diaphragma**, **Ephedra**, **lethargia**, **cholecystopathia**, **Strophanthus**, **pharmacologia**, **chronicus**, **Glycyrrhiza**, **terebinthina**.



14-mashq. *Quyidagi atamalarni o'qing va ti, qu, ngu, su harf birikmalari talaffuziga e'tibor bering.*

Angulus, **pinguis**, **essentia**, **lingua**, **suasor**, **articulatio**, **costio**, **operatio**, **equisetum**, **Sanguisorba**, **unguentum**, **Liquiritia**, **unguis**, **aqua**, **quadriceps**, **suavis**, **Suinsulinum**, **ostium**, **mixtio**, **longus**, **aequalis**, **Quersus**, **liquor**, **squama**, **combustio**, **injectio**, **substantia**, **solutio**, **liquor**, **sublingualis**.

7-§. UNLI «Y» HARFINING TIBBIY ATAMALARDA QO'LLANILISHI

Unli «Y» harfi yunon tilidan o'zlashtirilgan atamalarda uchraydi. «Y» unlisi old qo'shimchalarda, o'zak va qo'shimchalarda uchrashi mumkin. Buning uchun quyidagi old qo'shimcha, o'zak va qo'shimchalarni esda saqlash kifoya:

oxy-	hydr-
hyper-	pyo-
hypo-	pyr-
glyc-	syn-
yl-	myc-
dys-	yo-

oxy — taxir; oxygenium — kislorod;
 hyper — yuqori, ko'proq; hypertonia — qon bosimining
 ko'tarilishi

<i>glyc</i>	— shirin;	<i>Glycyrrhiza</i>	— shirinmiya
<i>yl</i>	— modda;	<i>amylum</i>	— ohor
<i>hypo</i>	— past, kamroq;	<i>hypotonia</i>	— qon bosimining pasayishi
<i>hydr</i>	— suv;	<i>Hydrogenium</i>	— vodorod
<i>pyo</i>	— yiring;	<i>pyorrhoea</i>	— yiring oqishi
<i>myo</i>	— mushak;	<i>myocardium</i>	— yurak mushagi
<i>pyr</i>	— issiqlik;	<i>Antipyrinum</i>	— issiqni pasayti- ruvchi dori
<i>myc</i>	— qo'ziqorin;	<i>Biomycinum</i>	— biomitsin
<i>dys</i>	— kasallik holati yoki a'zo faoliyatining buzilishi;	<i>dysuria</i>	— qovuqdan siydik chiqishining qiyinlashuvi
<i>syn</i>			
(<i>sym</i>)	— ulash;	<i>symphysis</i>	— qo'shilish.



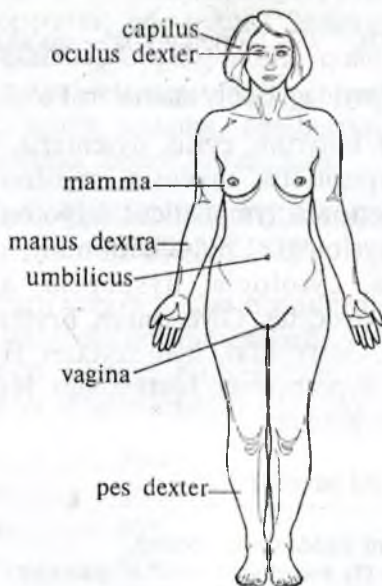
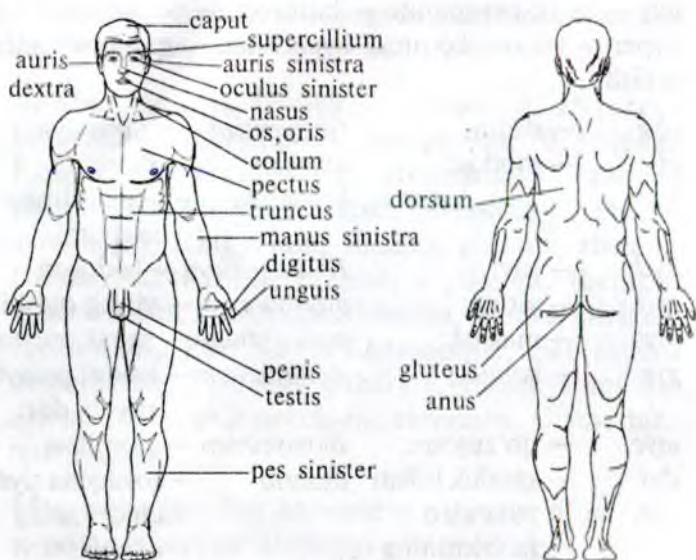
15-mashq. Quyidagi tibbiy atamalarni o'qing.

Antipyrinum, butyrum, cystis, dysenteria, dystrophia, hydrops, hypnoticus, mycosis, myotonia, larynx, lymph, hypertonia, lymphaticus, hypotonia, myoma, myalgia, physiologia, polyvitaminum, dystrophia, Glycyrrhiza, cytologia, dyspepsia, amylaceus, erythrocytus, pyocytus, Glycerinum, Erythromycinum, Glycosidum, Gossypium, hydroxydum, Hyoscyamus, hyperaemia, hypothermia, Ichthyolum, Hydrargyrum, Helichrysum, gypsum.



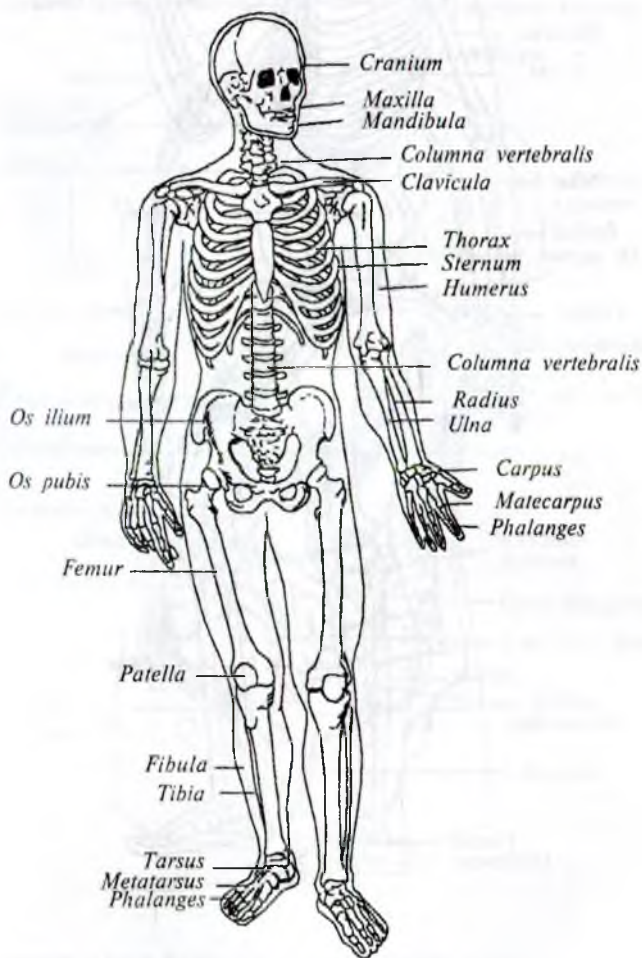
Mavzularga oid savollar

1. Lotin alifbosini yoddan aytib bering.
2. Qaysi harflar (I) tovushidek talaffuz qilinadi?
3. Qanday diftonglarni bilasiz?
4. Ae, oe, au, eu harf birikmalari qanday o'qiladi?

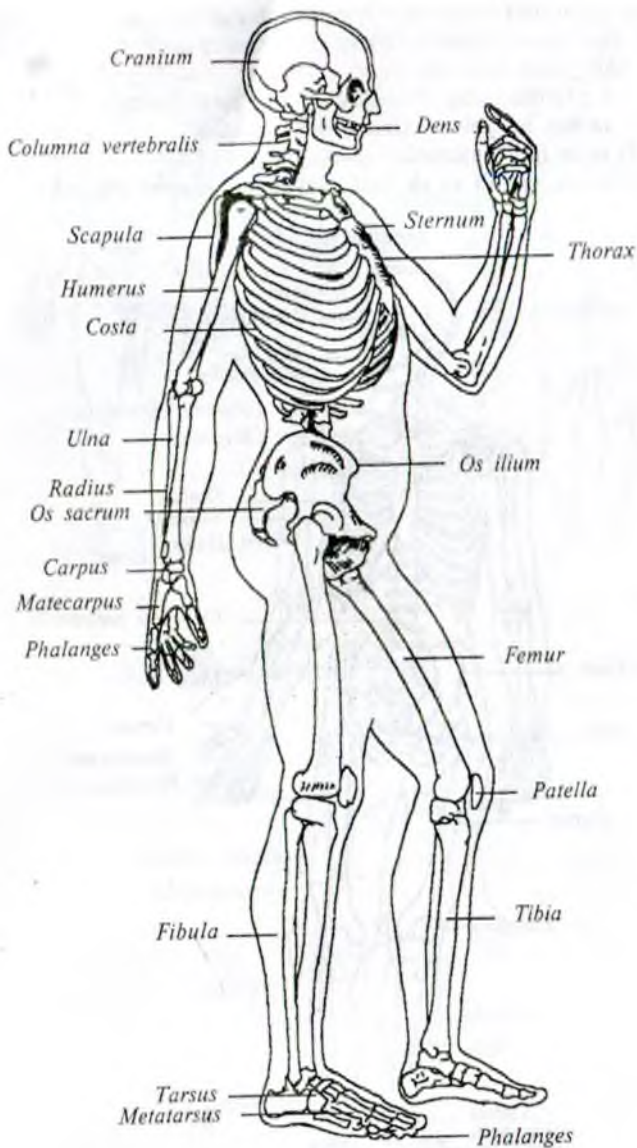


1-rasm. Tashqi a'zolar (Organum externum).

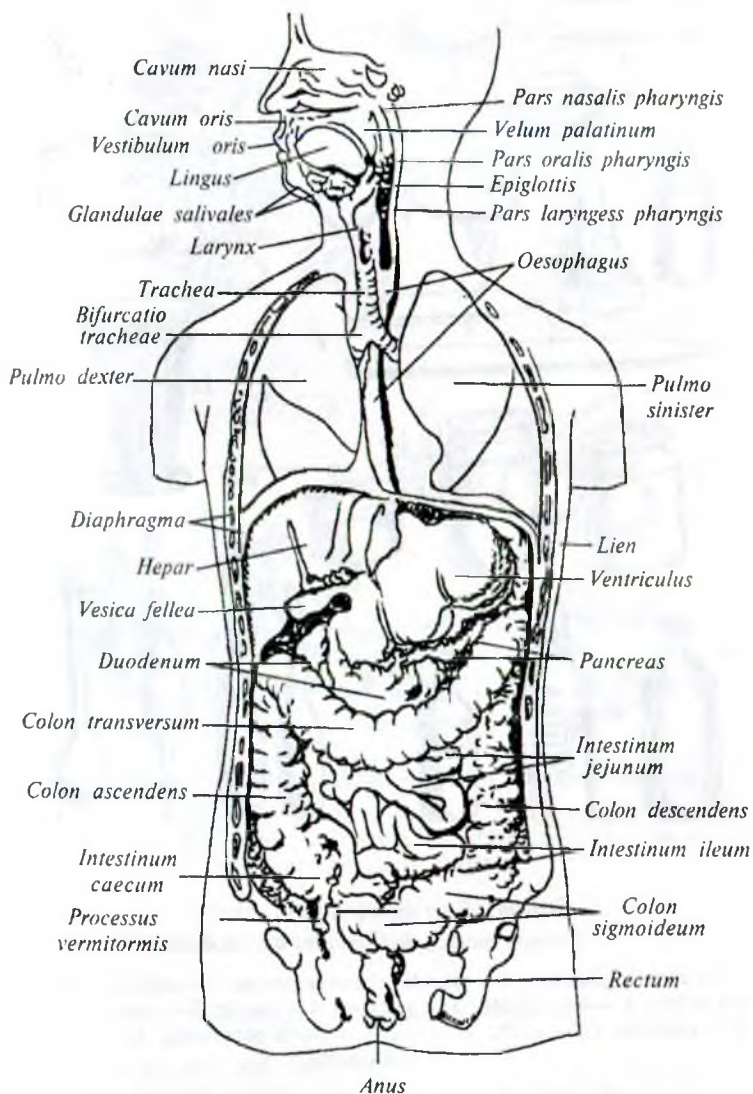
5. **Ai, ei, ou** harf birikmalari qanday talaffuz qilinadi?
6. **C** harfi qaysi hollarda (ts) va (k) deb o'qiladi?
7. **S** harfi qaysi hollarda (s) va (z) deb o'qiladi?
8. **X** va **z** harflarining o'qilish qoidasini aytib bering.
9. **Qu** va **ngu** harf birikmalari qanday o'qiladi?
10. **Ti** va **su** harf birikmalari qanday o'qiladi?
11. **Sch, ch, ph, th** va **rh** harf birikmalari qanday o'qiladi?



2-rasm. Skelet (skeleton).



3-rasm. Skelet (skeleton).



4-rasm. Ovqat hazm qilish va nafas olish a'zolari —
Apparatus digestorius et apparatus respiratorius.



5-rasm. Dori shakllari va idishlari —
Formae medicamentorum et officinalum:

1 — capsula gelatinosa; 2 — capsula gelatinosa elastica; 3 — capsula amylacea seu oblata; 4 — suppositoria; 5 — globulus; 6 — bacilli; 7 — ollae; 8 — vitra; 9 — tabuletta; 10 — pilula; 11 — pulvis in charta paraffinata; 12 — mensura; 13 — ampullae.



6-rasm. Dorivor o'simlik qismlari — *Partes plantarum officinalis*:

- 1 — Herba; 2 — Folia; 3 — Flores; 4 — Bacea; 5 — Semina; 6 — Stigma;
7 — Fructus; 8 — Tuber; 9 — Radix; 10 — Rhizoma; 11 — Secale
cornutum; 12 — Cortex.



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Non scholae, sed vitae discimus.

Biz maktab uchun emas, hayot uchun o'qiyimiz.

Invia est in medicina via sine lingua latina.

Lotin tilisiz tibbiyotga yo'l yo'q.

Radix litterarum amarae sunt, fructus dulce.

Ilmning ildizi achchiq, mevasi esa, shirin.

8-§. SO‘ZLARNING BO‘G‘INLARGA BO‘LINISHI

Lotin tilida o‘zbek tilidagidek so‘zlar bo‘g‘inlarga bo‘linadi va so‘zda necha unli harf bo‘lsa, shuncha bo‘g‘in bo‘ladi. Masalan: *Com-po-si-tus, de-pu-ra-tus, mas-ti-tis*. Tovushlar cho‘ziq va qisqa talaffuz qilinadi. Tovushning cho‘ziqligini belgilash uchun harf ustiga to‘g‘ri chiziqlik, qisqaligini belgilash uchun yoysimon chiziqlik qo‘yiladi:

— o — o — o — o — o — o
a a, o o, i i, u u, e e, y y.

Tovush va bo‘g‘inlarning cho‘ziq yoki qisqaligini aniqlash uchun harf ustiga urg‘u belgisini (‘) qo‘yish kerak.

9-§. BO‘G‘INLARNING CHO‘ZIQ VA QISQALIK QOIDALARI

1. Cho‘ziqlik qoidasi

1. Agar bo‘g‘inda diftong bo‘lsa, o‘sha bo‘g‘in cho‘ziq talaffuz qilinadi. Masalan: *Gangrāēna* — to‘qimalarning o‘lishi; *diaēta* — parhez; *lagōēna* — shisha idish.

2. Agar unli harf ikki va undan ortiq undosh harflar yoki x va z undoshlari oldida kelsa, shu bo‘g‘in cho‘ziq o‘qiladi. Masalan: *Maxilla* — yuqori jag‘; *tabuleīta* — tabletka; *unguentum* — surtma; *Glycyrrhizā* — qizilmiya; *reflexus* — refleks.

3. Agar bo‘g‘inda *ūr, in, at, ut, ar, al, os* qo‘shimchalari bo‘lsa, bu bo‘g‘inlar cho‘ziq o‘qiladi. Masalan: *Fissūra* — tirqish; *Analginum* — analgin; *nitrātis* — nitrat, *acūtus* — o‘tkir; *aquosus* — suvli; *muscularis* — mushakli; *costalis* — qovurg‘aga oid.

2. Qisqalik qoidasi

1. Agar unli harf unli harf oldida kelsa, o‘sha bo‘g‘in qisqa o‘qiladi. Masalan: *Oleum* — moy; *labium* — lab; *folium* — barg.

2. Agar unli harf *bl, br, cl, cr, dl, dr, pl, pr, tl, tr* harf birikmalari oldida kelsa, shu unli qisqa talaffuz qilinadi;

Vertebra — umurtqa; *cerebrum* — bosh miya; *cicatrix* — chandiq; *palpebra* — qovoq.

3. Agar unli harf **ch, th, ph, rh, qu** harf birikmalari oldida kelsa, qisqa o'qiladi: *Stomachus* — oshqozon; *reliquus* — qoldiq; *Amaphos* — amafos; *choledochus* — o't (safro)ga oid.

4. Agar bo'g'inda **ul, ol, ib, il, id** harf birikmalari bo'lsa, bo'g'in qisqa o'qiladi: *Injectabilis* — igna orqali dori yuborishga taalluqli; *gracilis* — nafis; *solubilis* — eruvchan; *fluidus* — suyuq.

5. **ia** qo'shimchasiga ega bo'lgan ayrim yunon atamalarida urg'u **i** harfiga tushadi: *Dysenteria* — ichburug'; *anaemia* — kamqonlik; *therapia* — davolash; *hypertonia* — qon bosimining ko'tarilishi.

10-§. URG'U

O'zbek tilida urg'u odatda ko'pincha so'zning oxirigi bo'g'inidagi unli tovushga tushadi. Masalan: jigar, yurak.

Lotin tilida esa, urg'u so'zning oxiridan ikkinchi yoki uchinchi bo'g'inidagi unli tovushga tushadi.

1. Lotin tilida urg'u so'zning oxirgi bo'g'iniga tushmaydi.

2. Ikki bo'g'inli so'zlarda urg'u hamisha so'zning ikkinchi bo'g'iniga tushadi: *Costa* — qovurg'a; *caput* — bosh.

3. Agar so'zning oxiridan ikkinchi bo'g'ini cho'ziq bo'lsa, urg'u o'sha bo'g'inning unli tovushiga tushadi: *Medicina* — tibbiyot; *tinctura* — spirtli eritma; *destillatus* — tozalangan; *solutus* — eritilgan.

4. Agar so'zning ikkinchi bo'g'ini qisqa bo'lsa, urg'u so'zning oxiridan uchinchi bo'g'inidagi unli tovushga tushadi: *Medicus* — shifokor; *pilula* — hab dori; *cranium* — bosh suyagi.



16-mashq. *Urg'u qoidasiga rioya qilgan holda quyidagi tibbiy atamalarni o'qing.*

Ligamentum, extractum, vertebra, complexus, Glucyrrhiza, cerebrum, cranium, pilula, pneumonia,

cella, musculus, acidum, femur, pectoralis, clavicula, medicatus, therapia, scabies, palpebra, oleum, butyrum, dystonia, fractura, anaemia, aethereus, tuberculum, folium, solutio, decoctum, tinctura, depuratus, signatura, operatio.

? Mavzularga oid savollar

1. Urg'u qoidasini bayon eting.
2. Bo'g'inlarning cho'ziqlik qoidasini bayon eting.
3. Bo'g'inlarning qisqalik qoidasini izohlang.
4. Tibbiy atamalarda urg'u qaysi bo'g'inlarga qo'yiladi?
5. Unli tovush qachon cho'ziq o'qiladi?
6. Unli tovush qachon qisqa o'qiladi?

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Omne principium diffecile est.

Har bir ish boshlanishidagina qiyin.

Qui scribit, bis legit.

Yozmoq, ikki qayta o'qimoqdir.

Alit lectio ingenium.

O'qish aqlni peshlaydi.

11-§. SO'ZLARNING YASALISHI

So'z tartibi.

Tibbiy atamalarning yasalish usullari

Hozirgi zamon lotin tibbiy atamalari tibbiyotning rivojlanishi bilan bog'liqdir. Qadimgi yunon olimi Buqrot tibbiy atamashunoslikka asos solgan olimdir. Vaqt o'tishi bilan tibbiy atamalar ko'pgina yangi so'zlar bilan boyidi, ko'pgina atamalar qaytadan ko'rib chiqildi yoki ma'nosi o'zgartirildi. Endi u yoki bu atamaning ma'nosini tushunish uchun

ko'pgina atamaning tarkibiy qismini farqlash bilangina cheklanib qolmasdan, ularning ma'nosini ham bilish kerak, buning uchun so'z tarkibini bilish zarur. Har bir so'zni, agar u faqat yordamchi so'z bo'lmasa, ma'noli qismlarga ajratish mumkin: old qo'shimcha, o'zak, so'z yasovchi qo'shimcha va tugallanma.

O'zak deb, so'zning tub ma'nosini bildiradigan, biror qo'shimcha olmagan qismiga aytiladi. Masalan:

<i>Medicus</i>	— shifokor
<i>medicina</i>	— tibbiyot
<i>medicinalis</i>	— tibbiy

Bu atamalarda umumiy o'zak *medic* — hisoblanadi.

O'zak oldida kelib unga yangi ma'no beradigan qismiga old qo'shimcha deyiladi:

<i>Intercostalis</i>	— qovurg'alar oralig'iga qarashli
<i>intervertebralis</i>	— umurtqalar oralig'iga oid
<i>interosseus</i>	— suyaklar oralig'iga tegishli

Bu atamalarda old qo'shimcha **inter** hisoblanadi.

O'zakdan keyin kelib, so'zga yangi ma'no beruvchi qismiga **so'z yasovchi** qo'shimcha deyiladi:

<i>costalis</i>	— qovurg'aga tegishli
<i>vertabralis</i>	— umurtqaga tegishli

Bu yerda so'z yasovchi qo'shimcha — **alis** hisoblanadi.

So'zning turlanish yoki tuslanishdagi o'zgaruvchan qismiga **tugallanma** deyiladi:

<i>Succus purus</i>	— toza shira
<i>aqua pura</i>	— toza suv
<i>unguentum purum</i>	— toza surtma

Bu atamalarda **-us**, **-a**, **-um** tugallanmalardir. Atamaning asosiy ma'nosini bildiruvchi, so'z o'zgartuvchi qo'shimchalar olmagan qismiga negiz deyiladi:

<i>costa</i>	(negiz—cost)
<i>vertebra</i>	(negiz—vertebr)
<i>intervertebralis</i>	(negiz—intervertebr)

Lotin tili anatomik va farmatsevtik atamalarda, yunon tili klinik atamalarda ko'p uchraydi.

Ko'p atamalar bog'lovchi unli harf yordamida va unsiz ikkita negizning qo'shilishi bilan hosil bo'ladi:

<i>Psychotherapia</i>	— ruhiy kasallikni davolash
<i>psyshe</i>	— ruh
<i>therapia</i>	— davolash
<i>Oncologia</i>	— o'smalarni o'rganuvchi fan
<i>onco</i>	— o'sma
<i>logia</i>	— fan
<i>Dermatologia</i>	— teri kasalliklarini o'rganuvchi fan
<i>dermat</i>	— teri
<i>logia</i>	— fan

Ko'pchilik murakkablashtirilgan dorilarning nomi qisqartirilgan murakkab so'zlardan iborat bo'ladi. Ular shu murakkablashtirilgan dori tarkibiga kiradigan dorilarning nomini qisqartirish asosida tuziladi. Misollar:

<i>Tempalginum</i>	— tempalgin
<i>Tempidonum</i>	— temp
<i>Analginum</i>	— algin
<i>Calmaginum</i>	— kalmagin
<i>Calcium</i>	— cal
<i>Magnium</i>	— magni
<i>Coffetaminum</i>	— kofetamin
<i>Coffeinum</i>	— coffe
<i>Ergotaminum</i>	— tamin

**Tibbiy atamalarning yasallishida qo'llaniladigan asosiy so'z
yasovchi qo'shimchalar**

So'z yasovchi qo'- shimcha		Ma'nosi	Misollar
Lotincha	Yunoncha		
1	2	3	4
in-,im-	a-, an-	inkor etish, sifatsiz	impotentia—jinsiy zaiflik Analginum — og'riq qoldi- ruvchi dori
contra-	anti-	qarshi	invalidus — kuchsiz, majruh Contraceptinum—homilaga qarshi dori
-dol-	-alg-	og'riq	antifebrilis — isitmaga qarshi neuralgia— asab kasalligi Promedolum — og'riq qol- diruvchi dori
	dys-	a'zo faoli- yatining bu- zilishi	dyspnoe — nafas qisishi
	-aesths-	sezish	anaesthesia— og'riqsizlan- tirish usulining umumiy nomi
cor(d)-	-arthr- -card (i)	bo'g'in yurak	arthralgia— bo'g'im og'rig'i Corazolum — yurak dorisi cardiolgia— asab kasalligi natijasida yurakning xastalanishi
-bili-	-chol (e)-	jigar o'ti	Bilitrastum — rentgen orqali o't pufagini tekshirish uchun qo'llaniladigan rangli modda cholecystitis — o't pufagini yallig'lanishi
	-cyst-	pufak	cystitis — siydik pufagining yallig'lanishi
	-derma-, dermat-	teri	dermatitis — teri yallig'lani- shi

1	2	3	4
	-ectomia-	kesib tashlash	dermatologia — teri kasalliklarini o'rganuvchi fan nephrectomia — buyrakni kesib olib tashlash tonsillectomia — bodomsimon bezni kesib olib tashlash
intra-	endo-	ichki, ichidagi	endonasalis — burun ichi intravenosus — ko'k tomir ichidagi
	enter	ingichka ichak ustida, ustki	enteritis — ingichka ichak yallig'lanishi
	epi-	qism, keyin	epidermis — teri ustki qavati
	-gaster-	me'da, oshqozon qon	epicrisis — favquloddagi keskin holatdan keyin, kasallik haqidagi oxirgi (keyingi) fikr-mulohazalar gastritis — me'da shilliq pardasining yallig'lanishi
	haem (o) -aemia-	orasi	haemostaticus — qon to'xtatuvchi anaemia — kamqonlik
inter-	-itis-	yallig'lanish fan	intercostalis — qovurg'alar oralig'iga oid bronchitis — bronx yallig'lanishi
	-logia-	joyidan ko'chirish, o'zgartirish	oncologia — o'smalarni o'rganuvchi fan
trans-	-meta-		metastasis — og'riqni bir a'zodan ikkinchi a'zoga o'tishi transfusio — quyish
	nephr-	buyrak	transplantatio — biron-bir a'zoni kesib olib, boshqa joyga o'tkazish
	-neur-	asab	nephritis — buyrakning yallig'lanishi
	-onco-	o'sma	neuralgia — asab kasalligi oncologia — o'smalarni o'rganuvchi fan
	-oma-	quloq	osteoma — suyak to'qimalaridan o'suvchi o'sma
	-ot-	yonida, o'xshash, atrofida	otitis — quloq yallig'lanishi
	-para-		paracentralis — markaz atrofida

1	2	3	4
re-	-pathia-	kasallik	parasternalis — ko'krak yonida paratyphus — ich terlamaga o'xshash kasallik apathia — befarqlik holati pathologia — kasalliklar haqidagi fan
	-phil(ia)-	mayl, holat	haemophilia — qon oqishiga moyillik spasmophilia — titrab qaqshashlik holati
	-peri-	atrofida, yonida, ustida	pericardium — yurak xaltachasi periosteum — suyak usti pardasi
	-proct-	to'g'ri ichak	proctitis — to'g'ri ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
	-rect(o)-		rectoscopya — to'g'ri ichakni tekshirish
		qayta, yangidan tekshirish	reanimatio — qayta tiriltirish
	-scopya		gastroscopya — me'da bo'shlig'ini tekshirish
	-stomia	jarrohlik yo'li bilan sun'iy teshik ochish	nephrostomia — buyrakdan sun'iy teshik ochish
	-therapia	davolash	hydrotherapia — suv bilan davolash
	-tomia	kesish	tracheotomia — kekirdakni kesish
-ur (ia)	-tonia	bosim	hypertonia — qon bosimining ko'tarilishi
	-trophia	oziqlanish siydik	atrophia — oriqlash dysuria — siydik chiqishning qiyinlashuvi diureticus — siydik haydovchi



17-mashq. Quyidagi soʻz yasovchi qoʻshimchalarning maʼnosiga qarab joylashtiring va oʻqing:

alg	— quloq
arthr	— yurak
cardi	— boʻgʻin
chole	— pufak
cyst	— ichki
endo	— oʻt
itis	— oʻsma
gastr	— buyrak
dermat	— ogʻriq
contra	— yalligʻlanish
aesthes	— meʼda
nephr	— teri
oma	— qarshi
ot	— sezgi



18-mashq. Quyidagi tibbiy atamalarni maʼnosiga qarab oʻz oʻrniga qoʻyib chiqing va oʻqing:

atrophia	— qon bosimining koʻtarilishi
reanimatio	— siydik chiqishining qiyinlashuvi
hydrotherapia	— oʻsmalarni oʻrganuvchi fan
dysuria	— asab kasalligi
Corazolum	— oriqlash
intravenosus	— qayta tiriltirish
gastritis	— suv bilan davolash
neuralgia	— yurak dorisi
oncologia	— koʻk tomir ichidagi
hypertonia	— oshqozon shilliq pardasining yalligʻlanishi



19-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tilida yozing va oʻqing:

(Analginum), (invalidus), (dermatologiya), (tempalginum), (kalmaginum), (neuralgia), (koftaminum), (onkologia), (interkostalis), (antipirinum), (korazolum), (dispnœ), (anemia), (hidroterapiya).



20-mashq. Quyidagi so'z birikmalaridan tibbiy atama yasang va ma'nosini aniqlang.

Haemato	—	} —logia	Pharmaco	—	} —logia
Bio	—		Sexo	—	
Deonto	—		Reanimato	—	
Onco	—		Stomato	—	
Physio	—		Toxico	—	
Epidemio	—		Parasito	—	
Curorto	—		Surdo	—	
Balneo	—		Cyto	—	
Angio	—		Audio	—	
Morpho	—		Histo	—	



Mavzularga oid savollar

1. Lotincha so'z yasovchi qanday qo'shimchalarni bilasiz?
2. Yunoncha so'z yasovchi qanday qo'shimchalarni bilasiz?
3. Anatomik va farmatsevtik atamalarda qaysi so'z ko'proq ishlatiladi?
4. Klinik atamalarda qaysi til ustun turadi?
5. Murakkab atamalar qanday yasaladi?
6. Murakkablashtirilgan dori nomlari qanday yasaladi?



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Pigritia est mater omnia vitiorum.

Dangasalik — kamchiliklarning onasi.

Medicina fructusior nulla.

Tibbiyot fanidek sermahsul fan olamda yo'q.

Scentia est potentia.

Bilim — kuchdir.

Mens sana in corpore sano.

Sog'lom tanda — sog' aql.

12-§. SO‘Z TURKUMLARI

So‘zlarning ma‘no va grammatik jihatdan o‘xshashliklariga ko‘ra ayrim leksik-grammatik turlarga bo‘linishi natijasida hosil bo‘lgan guruhlariga so‘z turkumi deyiladi.

Lotin tilidagi so‘zlar mustaqil hamda yordamchi so‘z turkumlariga bo‘linadi.

Mustaqil so‘z turkumi

<i>Nomen substantivum</i>	— ot
<i>Nomen adjectivum</i>	— sifat
<i>Nomen numerale</i>	— son
<i>Pronomen</i>	— olmosh
<i>Verbum</i>	— fe‘l
<i>Adverbium</i>	— ravish

Yordamchi so‘z turkumlari

<i>Praepositio</i>	— old ko‘makchi
<i>Conjunctio</i>	— bog‘lovchi
<i>Interiectio</i>	— undov
<i>Particulae</i>	— yuklama

13-§. FE‘L

Predmetning ish-harakati yoki holatini ifodalovchi so‘zlar fe‘l, deb ataladi. Masalan: *curare* — davolamoq, *amare* — sevmok, *legere* — o‘qimoq.

Lotin tilida fe‘l o‘zbek tilidagidek shaxs-son, zamon va mayl bilan tuslanadi.

Lotin tilida fe‘llar to‘rt turga tuslanadi. Birinchi turda tuslanuvchi fe‘llar «-are» qo‘shimchasi bilan tugallanadi:

are — bermoq. Ikkinchi turda tuslanuvchi fe'llar «-ere» qo'shimchasi bilan tugallanadi: *miscere* — aralashtirmoq. Uchinchi turda tuslanuvchi fe'llar «-ere» qo'shimchasi bilan tugaydi: *solvere* — eritmoq. To'rtinchi turda tuslanuvchi fe'llar «-ire» qo'shimchasi bilan tugaydi: *audire* — eshitmoq.

Agar birinchi, ikkinchi va to'rtinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llardan noaniq shakldagi «-re», uchinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llarda esa, «-ere» qo'shimchalari olib tashlansa, fe'ning negizi hosil bo'ladi. Masalan:

Tuslanish	Fe'ning noaniq shakli	Fe'l negizi
I	<i>Dāre</i> — bermoq	<i>da</i>
II	<i>Miscere</i> — aralashrirmoq	<i>misce</i>
III	<i>Solvere</i> — eritmoq	<i>solv</i>
IV	<i>Audire</i> — eshitmoq	<i>audi</i>

Lotin tilida fe'llar xuddi o'zbek tilidagidek birlik (*singularis*), ko'plik (*pluralis*)da tuslanadi.

Lotin tilida fe'ning uch mayli mavjud:

- | | |
|------------------------|-----------------|
| I <i>Indicativus</i> | — aniqlik mayli |
| II <i>Conjunctivus</i> | — shart mayli |
| III <i>Imperativus</i> | — buyruq mayli |

Aniqlik mayli

Aniqlik mayli ish-harakat yoki holatining aniqligini ko'rsatadi.

Masalan:

Medicus aegrotam curat — Shifokor bemorni davolayapti.

Buyruq mayli

Buyruq mayli buyurish, so'rash, iltimos kabi ma'nolarni ifodalab, odatda, ikkinchi shaxsga qaratilgan bo'ladi. Buyruq mayli birlik sonini hosil qilishi uchun fe'ning noaniq shaklidan «-re» qo'shimchasini olib tashlash kerak. Masalan:

Tuslanish	Fe'ning noaniq shakli	Fe'l negizi	Buyruq mayli birlik soni
I	Dare — bermoq	da	Da — ber!
II	Miscere — aralashrirmoq	misce	Misce — aralashtir!
III	Solvere — eritmoq	solv	Solve — erit
IV	Audire — eshitmoq	audi	Audi — eshit!

Buyruq mayli ko'plik sonini hosil qilishi uchun fe'ning buyruq mayli birlik soniga «-te», faqat uchinchi tuslanish negiziga «-ite» qo'shimchasini qo'shish kerak. Masalan:

Tuslanish	Fe'ning noaniq shakli	Fe'l negizi	Buyruq mayli ko'plik soni
I	Dare — bermoq	da	Date — bering!
II	Miscere — aralashtirmoq	misce	Miscete — aralashtiring!
III	Solvere — eritmoq	solv	Solveite — eriting!
IV	Audire — eshitmoq	audi	Audite — eshiting!

Shart mayli

Shart mayli ish-harakatning ma'lum bir sharoitda bo'lishi mumkin ekanligini bildiradi. Masalan:

Misceatur — Aralashtirilsin! Aralashtirilgan bo'lsin!

Signetur — Bildirilsin! Bildirilgan bo'lsin!

Detur — Berilsin! Berilgan bo'lsin!

Retseptlarda shart mayli uchinchi shaxs birlik va ko'plik sonlarida ishlatiladi. Masalan:

Dividatur in partes aequales — teng qismlarga bo'linsin!

Dentur tales doses numero... — shunday miqdor (son)... da berilsin.

Lotin tilida fe'llarning ikkita nisbati bor:

aniqlik nisbati (*Activum*)

majhullik nisbati (*Passivum*)

Aniqlik nisbatidagi fe'lda ish-harakati shaxs tomonidan bajariladi, to'ldiruvchi esa, harakatning obyekti bo'ladi. Aniqlik nisbati uchinchi shaxs birlik sonini hosil qilish uchun fe'l negiziga **-t**, ko'plik sonini hosil qilish uchun esa, **-nt**

qo'shimchasini qo'shish lozim. Masalan: *Medicus aegrotam curat* — Shifokor bemorni davolayapti.

Majhullik nisbatida harakat to'ldiruvchi anglatgan predmet tomonidan bajarilib, haqiqiy bajaruvchisi noma'lum bo'ladi. Majhullik nisbati uchinchi shaxs birlik sonini hosil qilish uchun fe'l negiziga **-tur**, ko'plik sonida esa, **-ntur** qo'shimchasini qo'shish kerak. Masalan: *Aegrotus ab medicis curantur* — Bemor shifokorlar tomonidan davolansin.

I tuslanish

Dare — bermoq (negizi — *da*)

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni *Dat* — u beryapti

Uchinchi shaxs ko'plik soni *dant* — ular berishyapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *datur* — berilsin

Uchinchi shaxs ko'plik soni *dantur* — berilsin

II tuslanish

Miscere — aralashtirmoq (negizi — *misce*)

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni *misceat* — u aralashtirayapti

Uchinchi shaxs ko'plik soni *miscent* — ular aralashtirishayapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *miscetur* — aralashtirilsin

Uchinchi shaxs ko'plik soni *miscentur* — aralashtirilsin

III tuslanish

Fe'l negiziga birlik sonda **-i**, ko'plikda **-u** unli harflari qo'shiladi.

Solvere — critmoq (negizi — *solv*).

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni solvit — u eritayapti
Uchinchi shaxs ko'plik soni solvunt — ular eritishayapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *solvitur* — eritilsin
Uchinchi shaxs ko'plik soni *solvuntur* — eritilsin

IV tuslanish

Audire — eshitmoq (negizi — audi)

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni *audit* — u eshityapti
Uchinchi shaxs ko'plik soni *audiunt* — ular eshitishyapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *auditur* — eshitilsin
Uchinchi shaxs ko'plik soni *audintur* — eshitilsin

Esse — bor bo'lmoq yordamchi fe'lining hozirgi zamon uchinchi shaxsda tuslanishi.

Birlik	Ko'plik
<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
<i>est</i> — u bor	<i>sunt</i> — ular borlar

III shaxs

Misol:

Zincum metallum est — rux metallidir

Argentum et Zincum metalla sunt — kumush va rux metallardir

Fiat, fiant fe'lining retseptlarda qo'llanilishi. Uchinchi shaxs birlik soni shart fe'li *fiat* — qilinsin va uchinchi shaxs ko'plik soni shart fe'li *fiant* — tayyorlansin, *fio, fieri*— qilmoq, hosil bo'lmoq fe'lidan hosil qilingan. Masalan:

<i>Misce, fiat pulvis</i>	— aralashtirib kukun hosil qilinsin
<i>Misce, fiat unguen- tum</i>	— arlashtirib surtma hosil qilinsin
<i>Misce, fiat pilulae</i>	— aralashtirib hab dori tayyorlansin

14-§. GAPDA SO‘ZLARNING TARTIBI

Lotin tilida gap bo‘laklarining tartibi erkindir. Gapning boshida ega, o‘rtasida to‘ldiruvchi, oxirida kesim keladi. Masalan:
Aegrota pilulam sumit — bemor hab dori ichayapti.

15-§. TIBBIYOTDA QO‘LLANILADIGAN QUYIDAGI FE‘LLARNI XOTIRANGIZDA SAQLANG

Addere	— qo‘shmoq
adhibere	— qo‘llamoq, ishlatmoq
agitare	— chayqatmoq
audire	— eshitmoq
auscultare	— eshitib ko‘rmoq
colare	— suzmoq
concidere	— kesmoq
conspergere	— sepmoq
contundere	— yanchmoq
coquere	— pishirmoq, qaynatmoq
curare	— davolamoq
dare	— bermoq
diluere	— qo‘shmoq, suyultirmoq
diagnoscere	— aniqlamoq
dividere	— bo‘lmoq
exsiccare	— quritmoq
extendere	— surtmoq
extrahere	— chiqarib olmoq
extrimere	— siqmoq
filtrare	— suzgichdan o‘tkazmoq
formare	— shakl bermoq
finire	— tugatmoq
infundere	— quymoq
macerare	— ivitmoq

miscere	— aralashtirmoq
obducere	— o'rab olmoq, qoplamoq
palpare	— paypaslamoq
praeparare	— tayyorlamoq
recipere	— olmoq
refrigerare	— sovitmoq
repetere	— takrorlamoq
salvere	— sog' bo'lmoq
valere	— sog' bo'lmoq
servare	— saqlamoq
solvere	— eritmoq
signare	— belgilamoq
sterilisare	— qaynatib tozalamoq
sumere	— qabul qilmoq, ichmoq
terere	— qirg'ichdan o'tkazmoq
vertere	— orqasiga aylantirib qaramoq

 **21-mashq.** *Quyidagi fe'llarni tuslanishiga ko'ra guruhlarga ajrating.*

Audire, colare, miscere, obducere, palpare, coquere, curare, dare, dividere, recipere, salvere, sumere, vertere,olvere, repeterere, praeparare, conspergere, finire.

 **22-mashq.** *Fe'llarning negizini aniqlang.*

Addere, agitare, filtrare, finire, macerare, servare, extendere, valere, signare, terere, vertere, concidere.

Namuna:

Fe'l	Tuslanish	Negiz
Addere	III	add

 **23-mashq.** *Quyidagi fe'llarning buyruq shaklini hosil qiling va o'zbek tiliga tarjima qiling.*

Agitare, audire, auscultare, conspergere, contundere, coquere, diagnoscere, extendere, praeparare, signare, dare, terere, miscere, vertere, adhibere, filtrare, colare, finire obducere.

Namuna:

Fe'l	Tuslanish	Negiz	Buyruq mayli	
			birlik	ko'plik
Audire	IV	audi	audi eshit	audite eshiting

 **24-mashq.** *Quyidagi fe'llarni ma'nosiga qarab joylashtiring.*

Auscultāre	— takrorlamoq
colāre	— olmoq
obducere	— davolamoq
dāre	— shakl bermoq
miscēre	— belgilamoq
praeparāre	— eshitib ko'rmoq
infundere	— suzmoq
dividere	— o'rab olmoq
signāre	— bermoq
formare	— aralashtirmoq
dignoscere	— tayyorlamoq
curāre	— quymoq
sterilisare	— bo'lmoq
vertere	— aniqlamoq
repetere	— qaynatib tozalamoq
recipere	— orqasiga aylantirib qaramoq

Mavzularga oid savollar

1. Lotin tilida nechta tuslanish bor?
2. Qanday qo'shimchali fe'llar birinchi turda tuslanadi?
3. Qanday qo'shimchali fe'llar ikkinchi turda tuslanadi?
4. Qanday qo'shimchali fe'llar uchinchi turda tuslanadi?
5. Qanday qo'shimchali fe'llar to'rtinchi turda tuslanadi?
6. Fe'lning negizini qanday aniqlash mumkin?
7. I, II va IV turda tuslanadigan fe'llarning buyruq shakli qanday hosil bo'ladi?
8. III turda tuslanadigan fe'llarning buyruq shakli qanday aniqlanadi?

9. Aniqlik nisbati fe'l negiziga qanday qo'shimchalar qo'shish yordamida hosil qilinadi?
10. Majhullik nisbati fe'l negiziga qanday qo'shimchalar qo'shilsa hosil bo'ladi?



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Patriam amare et defendere debemus.

Vatanimizni sevimiz va himoya qilishimiz kerak.

Non est medicina sine lingua latina.

Lotin tilisiz tibbiyotni tasavvur etib bo'lmaydi.

Salve.

Assalom.

Salvete!

Assalomu alaykum!

Vale!

Xayr! Yaxshi qol! Ko'rishguncha!

Valete!

Ko'rishgunimizcha xayr! Yaxshi qoling!

Labor omnia vincit.

Mehnat hamma narsani yengadi.

16-§. OT

Predmetning ma'nosini ifodalaydigan va grammatik son, egalik, rod, kelishik kategoriyalariga ega bo'lib, kim? nima? so'roqlariga javob beradigan mustaqil so'z turkumiga ot deyiladi. Otlarda uch xil grammatik rod bo'lib, ular quyidagicha:

Rod (*Genus*)

Genus masculinum — Genus maskulinum

Genus femininum — Genus femininum

Genus neutrum — Genus neutrum

Son (*Numerale*)

Lotin tilida otlar ikki songa ega:

Singularis — birlik son

Pluralis — ko'plik son

Lotin tilida ham xuddi o'zbek tilidagidek oltita kelishik mavjud bo'lib, tibbiyotda otlar, asosan, beshta kelishikda turlanadi.

Kelishik (*Casus*)

- Casus Nominativus* — bosh kelishik, kim? nima?
Casus Genetivus — qaratqich kelishigi, kimning? nimaning?
Casus Dativus — jo'nalish kelishigi, kimga? nimaga?
Casus Accusativus — tushum kelishigi, kimni? nimani?
Casus Ablativus — chiqish kelishigi, kimdan? nimadan?
Casus Vocativus — gapda bosh kelishik bilan bir xil savolga javob bo'lib keladi. Shuning uchun ham oltinchi kelishik tibbiyotda qo'llanilmaydi.

Lotin tilida otlarning turlanish xususiyatlarini, asosan, besh guruhga bo'lish mumkin. Otlarning guruhlardagi turlanish xili qaratqich kelishigi (*Genetivus Singularis*)ning birlik sonidagi kelishik qo'shimchasiga qarab aniqlanadi.

Qaratqich kelishigi birlik sonining besh guruhda turlanish qo'shimchalarini xotirada saqlang.

Guruhlar	<i>Genetivus Singularis</i> qo'shimchalari
I	ae
II	i
III	is
IV	us
V	ei

Lug'atda otlar quyidagicha yoziladi: bosh kelishikning to'liq shakli, keyin qaratqich kelishigini qo'shimchasi va rodi. Masalan:

<i>Aqua, ae, f</i>	— o'qilishi — <i>aqua, aquae,</i>	— suv, <i>feminini</i>
<i>dens, ntis, m</i>	— o'qilishi — <i>dens, dentis,</i>	— tish, <i>masculini</i>
<i>septum, i, n</i>	— o'qilishi — <i>septum, septi</i>	— to'siq, <i>neutri</i>

Otlar kelishiklar bo'yicha turlanganda ot negiziga kelishik qo'shimchalari qo'shiladi. Otning negizini topish uchun qaratqich kelishigi birlik soni shaklidan kelishik qo'shimchasini olib tashlash kerak:

Nominativus Singularis	Genetivus Singularis	Ot negizi
aqua dens septum	aquae dentis septi	aqu— dent— sept—

 **25-mashq.** Quyidagi otlarning turlanishini va rodini aniqlang:

Tinctura ae, f; musculus, i, m; species, ei, f; dysenteria, ae, f; cutis, is, f; col—apsus, us, m; unguentum; i, n, membrana, ae, f; spasmus, i, m; folium, i, n; dies, ei, f; coelia, ae, f; habitus, us, m; bacillus, i, m; aër, is, m, res, ei, f.

17-§. OTLARNING BIRINCHI GURUHDA TURLANISHI

Otlarning birinchi guruhda kelishiklar bo'yicha turlanishiga bosh kelishik birlik sonida (Nominativus Singularis) «a» qo'shimchasi bilan tugallangan jenskiy roddagi otlar kiradi. Qaratqich kelishigi birlik sonida (Genetivus Singularis) esa, «ae» qo'shimchasi bilan tugallanadi va lug'at shakli quyidagicha bo'ladi. Masalan: Tinctura, ae, f — spirtli eritma, tabuletta, ae, f — tabletka, pilula, ae, f — hab dori. Bu otlar jenskiy roddga tegishli otlardir. Jenskiy roddagi otlar quyidagi kelishiklarda turlanadi:

Cesus	Singularis	Pluralis	Singularis	Pluralis
Nominativus	a	ae	pilula	pilulae
Genetivus	ae	arum	pilulae	pilularum
Dativus	ae	is	pilulae	pilulis
Accusativus	am	as	pilulam	pilulas
Ablativus	a	is	pilula	pilulis

Dori nomlari va dorivor o'simliklar nomi hamma vaqt bosh harf bilan yoziladi.

18-§. OTLARNING BIRINCHI GURUHDA TURLANISHIDA ISHLATILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. So'z yasovchi — ur + a qo'shimchasi harakat natijasini ifodalovchi fe'llardan hosil bo'lgan otlar bo'lishi mumkin.
Misollar:

fract-ur-a	— sinish,	frangere	— sindirmoq
mixt-ur-a	— aralashma,	miscere	— aralashtirmoq
signat-ur-a	— belgilash,	signare	— belgilamoq
tinct-ur-a	— ivitma (nastoyka) ning spirtida tay- yorlangan eritmasi,	tingere	— ivitmoq
fiss-ur-a	— yoriq,	darz findere	— yormoq
struct-ur-a	— tuzilish,	struere	— tuzmoq
recept-ur-a	— retseptura,	recipere	— olmoq fe'lidan hosil qilingan

2. -ul+a va -cul+a so'z yasovchi qo'shimchalari kichraytirish ma'nosini anglatadi:

gland-ul-a	— bezcha,	glans	— eman mevasi
radic-ul-a	— ildizcha,	radix	— ildiz
pil-ul-a	— hab dori,	pila	— to'p, koptok
partic-ul-a	— qismcha,	pars	— qism so'zlaridan kelib chiqqan

3. **-in+a** soʻz yasovchi qoʻshimchasi soha, kasallik va moddaning maʼnosini anglatishi mumkin:

medic-in-a	— tibbiyot
medicus	— shifokor
ang-in-a	— halqum limfa toʻqimasining yalligʻlanishi
angeion	— qon tomiri
gelat-in-a	— yelimshak
gel	— tuz soʻzlaridan kelib chiqqan

Birinchi guruhda turlanuvchan quyidagi yunon atamalariga jenskiy rodga Nom. Sing. -e, Gen. Sing. -es qoʻshimchasi qoʻshiladi. Bularning faqat lugʻat shaklini bilish kerak.

Aloë, ës, f	— aloy, sabur
Hippophaë, ës, f	— chirqanoq
Kalanchoë, ës, f	— kalanxoy
chole, es, f	— oʻt (safro)
Hierochloë, ës, f	— tilqiyor

19-§. QUIYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>aorta, ae, f</i>	— shotomir
	<i>arteria, ae, f</i>	— oʻq qon tomiri
	<i>bursa, ae, f</i>	— xalta
	<i>clavicula, ae, f</i>	— oʻmrov suyagi
	<i>costa, ae, f</i>	— qovurgʻa
	<i>cuticula, ae, f</i>	— nozik poʻst teri
	<i>fascia, ae, f</i>	— mushak pardasi
	<i>fibula, ae, f</i>	— kichik boldir suyagi
	<i>fossa, ae, f</i>	— chuqurcha
	<i>fractura, ae, f</i>	— sinish
M:	<i>glandula, ae, f</i>	— bezcha
	<i>lingua, ae, f</i>	— til
	<i>mamma, ae, f</i>	— sut bezi

S—M:

mandibula, ae, f
maxilla, ae, f
pleura, ae, f
scapula, ae, f
tibia, ae, f
tonsilla, ae, f
trachea, ae, f
urethra, ae, f
urina, ae, f
vagina, ae, f

vena, ae, f
vertebra, ae, f
vesica, ae, f
vesicula, ae, f
bucca, ae, f
calvaria, ae, f

cellula, ae, f
columna, ae, f
concha, ae, f
cornea, ae, f
crista, ae, f
fissura, ae, f
gingiva, ae, f
gravida, ae, f
incisura, ae, f
mamilla, ae, f

medulla, ae, f
medulla ossium
medulla spinalis
medulla odlongata
membrana, ae, f
nucha, ae, f
orbita, ae, f

— pastki jag'
 — yuqori jag'
 — o'pka pardasi
 — kurak
 — katta boldir suyagi
 — bodomsimon bez
 — kekirdak
 — siydik chiqarish yo'li
 — siydik
 — qin, ayollar jinsiy
 a'zosi
 — ko'k qon tomir, vena
 — umurtqa
 — pufak
 — pufakcha
 — lunj
 — kalla suyagining
 qopqog'i
 — hujayracha
 — umurtqa ustuni
 — chig'anoq
 — ko'z shox pardasi
 — qirra
 — yoriq, darz
 — milk
 — homilador
 — kesma, bo'lakcha
 — ko'krak so'rg'ichi,
 emchak uchi
 — miya moddasi, miya
 — ilikli suyak
 — orqa miya
 — uzunchiq miya
 — nog'ora parda
 — bo'yinning orqa tomoni
 — ko'z kosasi

<i>palpebra, ae, f</i>	— qovoq
<i>papilla, ae, f</i>	— so'rg'ich
<i>patella, ae, f</i>	— tizza qopqog'i
<i>prostata, ae, f</i>	— erkaklar jinsiy a'zosi- ning toq (prostata) bezi
<i>pulpa ae, f</i>	— go'sht, et
<i>retina ae, f</i>	— to'r parda (ko'zga oid)
<i>sclera, ae, f</i>	— ko'zning oq pardasi
<i>spina, ae, f</i>	— tuk
<i>substantia, ae, f</i>	— modda (asos)
<i>sutura ae, f</i>	— chok
M—F: <i>vulva ae, f</i>	— ayollarning tashqi jinsiy a'zosi
<i>Althaea, ae, f</i>	— gulxayri
<i>ampulla, ae, f</i>	— 1) ampula, ichiga dori solib og'zi payvandlangan shishacha, 2) naychali a'zoning kengaygan qismi (anat.)
<i>aqua, ae, f</i>	— suv
<i>Belladonna, ae, f</i>	— belladona, zaharli o't o'simligi
<i>Calendula, ae, f</i>	— tirnoqgul, gulhamishabahor
<i>camphora, ae, f</i>	— kamfora, o'tkir hidli modda
<i>capsula, ae, f</i>	— 1) kapsula achchiq dorining eruvchan g'ilofi 2) qobiq (anat.)
<i>Chamomilla ae, f</i>	— moychechak
<i>charta ae, f</i>	— qog'oz

<i>Convallaria, ae, f</i>	— marvaridgul
<i>febricula, ae, f</i>	— yengil isitma
<i>gutta, ae, f</i>	— tomchi
<i>herba, ae, f</i>	— o't (o'sim.)
<i>massa, ae, f</i>	— xamirsimon modda
<i>massa pilularum</i>	— hab dorining xamirsimon moddasi
<i>Mentha, ae, f</i>	— yalpiz
<i>mixtura, ae, f</i>	— mikstura (suyuq dorivor aralashma)
<i>natura, ae, f</i>	— tabiat
<i>oblata, ae, f</i>	— shirin g'ilof
<i>particula, ae, f</i>	— qismcha, bo'lakcha
<i>pasta, ae, f</i>	— pasta (quyuq surtma dori)
<i>pilula, ae, f</i>	— hab dori
<i>Rosa, ae, f</i>	— na'matak atirgul
<i>ratula, ae, f</i>	— tugmacha dori
<i>Salvia, ae, f</i>	— mavrak, marmarak
<i>signatura ae, f</i>	— belgi ko'rsatma
<i>tabuletta, ae, f</i>	— tabletka, tugmachasimon dori
<i>temperatura, ae, f</i>	— harorat
<i>tinctura, ae, f</i>	— nastoykaning spirtdayayyorlangan eritmasi
<i>Valeriana, ae, f</i>	— valeriana
<i>Amygdala, ae, f</i>	— bodom (meva)
<i>axungia, ae, f</i>	— yog', moy
<i>bacca, ae, f</i>	— meva
<i>Betulla, ae, f</i>	— qayin
<i>calcaria, ae, f</i>	— ohak
<i>cera, ae, f</i>	— mum
<i>colatura, ae, f</i>	— suzib tindirilgan suyuqlik
<i>Cina, ae, f</i>	— darmana

F:

<i>Cucurbita, ae, f</i>	— oshqovoq, kada
<i>Datura, ae, f</i>	— bangidevona
<i>Ephedra, ae, f</i>	— efedra, ignabargli daraxt
<i>Farfara, ae, f</i>	— tuyatovon
<i>Frangula, ae, f</i>	— itjumrut
<i>gelatina, ae, f</i>	— yelimshak
<i>gemma, ae, f</i>	— kurtak (o'sim.)
<i>Gentiana, ae, f</i>	— gazako't, gajako't
<i>Glycyrrhiza, ae, f</i>	— qizilmiya
<i>Liquiritia, ae, f</i>	— shirinmiya
<i>Ipecacuanha, ae, f</i>	— ipekakuana, qustiruvchi (qayt qildiruvchi) ildiz
<i>lagenae, ae, f</i>	— shisha idish
<i>Lavandula, ae, f</i>	— lavanda, havorang, xushbo'y yashil o'simlik
<i>Leuzea, ae, f</i>	— levzey
<i>officina, ae, f</i>	— dorixona
<i>olla, ae, f</i>	— shisha idish
<i>Oryza, ae, f</i>	— guruch (sholi)
<i>Periploca, ae, f</i>	— periploka
<i>pharmaceuta, ae, f</i>	— dorishunos
<i>planta, ae, f</i>	— o'simlik
<i>Polygala, ae, f</i>	— istod
<i>rezina, ae, f</i>	— yelim, qatron
<i>Sanguisorba, ae, f</i>	— sangvizorba dorivor ko'kat
<i>scatula, ae, f</i>	— quticha
<i>Schizandra, ae, f</i>	— limon
<i>Senna, ae, f</i>	— senna
<i>Terebinthina, ae, f</i>	— terpentin, ignabargli daraxtning yelimi
<i>Thea, ae, f</i>	— choy

<i>Tilia, ae, f</i>	— jo'ka
<i>Tormentilla, ae, f</i>	— g'ozpanja, beshbarg, yerchoy
<i>Urtica, ae, f</i>	— chayono't

20-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
aqua	hydor	suv
cornea	keratos	ko'zning shoxpardasi
glandula	aden	bezcha
lingua	glossa	til
femina	gynaec	ayol
mamma	mastos	sut bezi
lacrima	dacryon	ko'z yoshi
medulla	myelos	ilikli suyak
palpebra	blepharon	qovoq
urina	uron	siydik
vagina	colpos	qin
vena	phleps	ko'k tomir
vertebra	spondylos	umurtqa
vesica	cystis	pufak



26-mashq. Quyidagi otlarni tarjimasiga qarab joylashtiring. *M.*

<i>Arteria</i>	— pufak
<i>clavicula</i>	— ko'k qon tomir
<i>costa</i>	— umurtqa
<i>fibula</i>	— qin
<i>fractura</i>	— siydik
<i>glandula</i>	— kurak
<i>lingua</i>	— katta boldir suyagi
<i>mandibula</i>	— bodomsimon bez
<i>maxila</i>	— o'q qon tomiri
<i>pleura</i>	— o'mrov suyagi
<i>scapula</i>	— qovurg'a

<i>tibia</i>	— sinish
<i>tonsilla</i>	— til
<i>urina</i>	— yuqori jagʻ
<i>vagina</i>	— oʻpka pardasi



27-mashq. *Tibbiy atamalarni maʼnosiga qarab joylash-tiring. S—M.*

<i>Calvaria</i>	— chok
<i>columna</i>	— modda
<i>fissura</i>	— ayollarning tashqi jinsiy aʼzosi
<i>gingiva</i>	— koʻzning oq pardasi
<i>medulla</i>	— erkaklar jinsiy aʼzosi- ning toq bezi
<i>membrana</i>	— kalla suyagi qopqogʻi
<i>orbita</i>	— ustun
<i>palpebra, ae, f</i>	— yoriq
<i>prostata</i>	— milk
<i>papilla</i>	— miya
<i>sclera</i>	— nogʻora parda
<i>substantia</i>	— koʻz kosasi
<i>sutura</i>	— qovoq
<i>vulva</i>	— soʻrgʻich



28-mashq. *Lotin tilidagi otlarning oʻzbekcha muqobilini oʻz oʻrniga qoʻying. M—F.*

<i>Ampulla</i>	— harorat
<i>aqua</i>	— belgi, koʻrsatma
<i>Belladonna</i>	— spirtli eritma
<i>Calendula</i>	— valeriana
<i>camphora</i>	— suyuq dorivor aralashma
<i>Chamomilla</i>	— yalpiz
<i>charta</i>	— ampula
<i>Convallaria</i>	— suv
<i>febricula</i>	— belladonna

<i>gutta</i>	— tirnoqgul
<i>herba</i>	— kamfora
<i>Mentha</i>	— moychechak
<i>mixtura</i>	— qog'oz
<i>Salvia</i>	— yengil isitma
<i>singnatura</i>	— tomchi
<i>temperatura</i>	— mavrak
<i>tinctura</i>	— marvaridgul



29-mashq. Quyidagi dorivor giyohlarning lotincha nomiga o'zbekcha nomini moslashtiring. F.

<i>Amygdala</i>	— yerchoy
<i>Betula</i>	— chayono't
<i>Leuzea</i>	— ipekakuana
<i>Cina</i>	— jo'ka
<i>Cucurbita</i>	— choy
<i>Datura</i>	— terpentin
<i>Ephedra</i>	— senna
<i>Farfara</i>	— limon
<i>Frangula</i>	— sangvizarba
<i>Gentiana</i>	— istod
<i>Glycyrrhiza</i>	— periploka
<i>Lavandula</i>	— guruch
<i>Ipecacuanha</i>	— levzey
<i>Oryza</i>	— lavanda
<i>Periploca</i>	— shirinmiya
<i>Polygala</i>	— gazako't
<i>Sanguisorba</i>	— itjumrut
<i>Schizandra</i>	— tuyatovon
<i>Senna</i>	— efedra
<i>Terebi—nthina</i>	— bangidevona
<i>Thea</i>	— oshqovoq
<i>Tilia</i>	— darmana
<i>Tormentilla</i>	— qayin
<i>Urtica</i>	— qizilmiya
<i>Liquiritia</i>	— bodom



30-mashq. *Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qilgan holda bosh kelishik birlik va ko'plik (Nominativus Singularis et Pluralis hamda qaratqich kelishik birlik va ko'plik Genetivus Sing. et Plur)da turlang.*

- M: o'q qon tomiri, qovurg'a, bodomsimon bez, til, siydik, kurak, umurtqa, pufak, ko'k qon tomiri, siydik chiqarish yo'li.
- S—M: kalla suyagining qopqog'i, yoriq, milk, miya, nog'ora parda, qovoq, modda, ko'z kosasi, chig'anoq.
- M—F: suv, tirnoqgul, marvaridgul, o't, hab dori, g'ilof, suyuq dorivor aralashma, quyuq surtma dori, tugmachasimon dori, spirtli eritma, valeriana.
- F: bodom, oshqovoq, meva, ohak, mum, shisha idish, o'simlik, limon, shirinmiya, quticha, chayono't, choy, jo'ka, suzilgan suyuqlik.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Sing.	Gen.Sing.
I	F	aqua	aquae	aquae	quarum



31-mashq. *Quyidagi otlarning kelishigini aniqlang.*

- M: Aorta, bursae, costarum, fibula, glandulae, fractura, venarum, vesicae, vagina, urinarum.
- S—M: Buccae, cellularum, cornea, incisurae, conchae, grvida.
- M—F: Aquarum, Belladonnae, Calendularum, camp-horae, capsularum, Chamomillae, charta, Con-vallariae, guttarum.
- F: Baccarum, axungia, Betula, Cucurbitarum, Frangulae, gemmarum, Polygala, Sennae, scatularum.

21-§. MOSLASHMAGAN ANIQLOVCHI

Lotin tilida ikki xil aniqlovchi qo'llaniladi: moslashgan aniqlovchi sifat bilan, moslashmagan aniqlovchi esa qaratqich kelishigida turlangan ot bilan ifodalanishi mumkin. Masalan: *aqua Menthae* — yalpizning suvi, *tinctura Valerianae* — valeriananing spirtli eritmasi, *tabuletta Bromcaphorae* — bromkamforaning tugmachasimon dorisi, *gemma Betulae* — qayinning kurtagi, *vena portae* — ko'k qon tomirning a'zoga kirish joyi.

Moslashmagan aniqlovchi bilan aniqlanuvchi atamani kelishiklar bo'yicha turlaganda faqat aniqlanuvchi so'z o'zgarib, moslashmagan aniqlovchi esa, o'zgarmasdan qoladi.



32-mashq. *Quyidagi moslashmagan aniqlovchilarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M: Caput — fibulae, caput — costae, corpus — linguae, corpus tibiae, corpus vesicae, corpus vertebrae, fascia prostatae, fossa vesicae, incisura — mandibulae, papilla mammae, ruptura vaginae.
- S—M: Ampulla tibiae (uterinae), commissura palpebrarum, concha auriculae, fascia nuchae, rima palpebrarum, spina — scapulae, sutura calvariae, valva aortae, valvula venae.
- M—F: Aqua Menthae, guttae tincturae Convallariae, tabulettae Bromcamphorae, tinctura Valerianae, herba Chamomillae, tinctura Calendulae.
- F: Aqua Amygdalarum, adde aquam, adde tincturam Schizandrae, adde guttas tincturae Calendulae, divide massam pilularum, da gemmas Betulae, macera baccas, gemma Betulae, Senna planta est, Calendula, Convallaria, Chamomilla, Ephedra, Farfara, Glycyrrhiza, Polygala et Salvia plantae sunt.



33-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling.

- S—M: tilning ko'k tomiri, ko'k tomirning a'zoga kirish joyi, kurakning sinishi, o'mrov suyagining sinishi, qovurg'alarining sinishi, yuqori jag'ning sinishi, pastki jag'ning sinishi, ko'z shoxparasining moddasi.
- M—F: tomchidan qo'sh, tugmachasimon doridan ber, spirtli eritmani aralashtir, suyuq dorivor aralashmadan ber, yalpiz suvi tomchisidan ol.
- F: mevalarni qurit, suvdan quying, mevalarni va kurtaklarni ter, bodom suvining tomchisidan ol.

22-§. PREDLOG (OLD KO'MAKCHI)LAR VA BOG'LOVCHILAR

Predlog ayrim ot yoki otlarni ikkinchi bir so'z bilan bog'lab, ularning orasidagi munosabatlarni ko'rsatish uchun qo'llaniladi. Har qaysi predlog faqat ma'lum kelishik bilan birga ishlatiladi. Predloglar o'zlari bog'lanib kelgan otlardan oldin ayrim yoziladi.

Tushum kelishigida ishlatiladigan predloglar:

Ante	— oldida
ad	— uchun, -gacha, -da (retseptda)
contra	— qarshi
intra	— ichida
per	— orqali
post	— keyin, so'ng

Masalan:

<i>Ad aegrotam</i>	— kasal uchun
<i>intra ventriculm</i>	— me'da ichida
<i>per vaginam</i>	— qin orqali
<i>post partum</i>	— tug'gandan keyin
<i>ante operationem</i>	— operatsiya oldidan
<i>contra scabiae</i>	— qichimaga qarshi

Chiqish kelishigida qo'llaniladigan predloglar:

cum	— bilan
de	— haqida
ex	— dan
sine	— siz
pro	— uchun

Masalan:

<i>Cum aqua</i>	— suv bilan
<i>de morbo</i>	— kasallik haqida
<i>ex officina</i>	— dorixonadan
<i>sine colore</i>	— rangsiz
<i>pro aegrota</i>	— bemor uchun

Tushum va chiqish kelishigida qo'llaniladigan predloglar:

in -ga, -da	sub — ostida
--------------------	----------------------------

Masalan:

<i>in aquam</i>	— suvga
<i>in aqua</i>	— suvda
<i>sub linguam</i>	— til ostiga
<i>sub lingua</i>	— til ostida

Bog'lovchilar

Tibbiy atamalarni bir-biri bilan bog'lash vazifasini bajarib, turlanmaydigan so'z **bog'lovchi** deb ataladi

et	— va, bilan
aut	— yoki
ut fiat	— hosil bo'lguncha
seu	— yoki
sed	— lekin

Masalan:

<i>Amidopyrinum aut Analginum</i>	— amidopirin yoki analgin
<i>costa et vertebra</i>	— qovurg'a va umurtqa

misce, ut fiat pulvis

— kukun hosil
bo'lguncha aralashtir

capsula seu ampulla

— kapsula yoki ampula



34-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

M—F: Da in capsulis amylaceis, da in ampullis, da in charta cerata, da in tabulettis, da in scatula, da in oblatiis.

F: Solve in aqua, infunde aquam in ollam, forma pilulas ex massa pilularum, pone tabulettam sublinguam.



35-mashq. *Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling.*

M—F: Kapsulalarda ber, qog'ozda (o'ralgan holda) ber, tugmachasimon dori shaklida ber.

F: Tugmachasimon dorini suvda erit, hab dorilarni qutichada (ichiga solib) ber, valerianalarni qutichada (ichiga solib) ber, valeriananing spirtli eritmasini shisha idishga quy, qayin kurtagidan spirtli eritma tayyorla, valeriananing spirtli eritmasi bilan aralashtir.



Mavzularga oid savollar

1. Otlarda nechta rod bor?
2. Lotin tilidagi otlarning soni nechaga bo'linadi?
3. Tibbiyotda qaysi kelishiklar ko'p qo'llaniladi?
4. Qaysi kelishik qo'shimchasiga qarab otlarning guruhi aniqlanadi?
5. Besh guruhga tegishli otlarning *Gen. Sing.* qo'shimchasini bayon eting.
6. Otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
7. Lug'atda otlarning rod belgisi qanday ko'rsatiladi?
8. Birinchi guruh otlari qaysi rodga tegishli?
9. Birinchi guruh otlari *Nominativus et Genetivus* da qanday qo'shimchalarga ega?
10. Birinchi guruh otlarini yasashda qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
11. Moslashmagan aniqlovchi qanday so'zlar bilan ifodalanishi mumkin?

12. Moslashmagan aniqlovchi bilan aniqlanuvchi atama kelishiklarda qanday turlanadi?
13. *Accusativus* kelishigida qanday predloglar qo'llaniladi?
14. *Ablativus* kelishigida qanday predloglar ishlatiladi?
15. Tibbiyotda qo'llaniladigan bog'lovchilarni misollar asosida izohlang.
16. Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalarni bayon eting.



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Ars longa vita brevis.

Hayot qisqa, san'at esa abadiydir.

Vita sine litteris mors est.

Ilmsiz hayot — o'limdir.

Amat victoria curam.

Talabalik tirishqoqlikni talab qiladi.

Carpe diem.

Bugungi ishini ertaga qoldirma.

Domus propria — domus optima.

Mehmondorchilik yaxshi, uy undan ham yaxshi.

23-§. RETSEPTURA

Retseptura — bu dorilarni yozish va tayyorlash qoidalarini o'rganuvchi fan.

Retsept va uning asosiy qismlari

Retsept — bu shifokorning dori tayyorlash, tayyorlangan dorini qabul qilish usullari ko'rsatmasi va davolanish uchun bemorga berish kerakligi to'g'risida dorixonaga xat orqali murojaat qilishi. Retsept maxsus varaqalarda yoziladi.

Retsept rasmiy hujjat bo'lib, uni yozgan shifokor, shu bilan birga, dorini tayyorlab bergan dorishunos ham retseptning to'g'riligi uchun yuridik jihatdan javobgardir. Respublikamizda retseptlar lotin tilida yoziladi, ammo retseptning quyidagi qismlari bundan istisno: sarlavha, dorini qanday qabul qilish to'g'risidagi ko'rsatma va retsept yozgan shaxsning imzosi.

Retsept sakkiz qismdan iborat

1. Davolash muassasasining manzili va telefon raqami.
 2. Retsept yozgan kun, oy, yil.
 3. Bemorning ism-sharifi va yoshi.
 4. Shifokorning ism-sharifi.
 5. Dorining nomi va miqdori.
 6. Shifokorning dorixona xodimiga dori tayyorlash (surtma, kukun va boshqalar) to'g'risidagi ko'rsatmasi.
 7. Shifokorning bemorga dorini qabul qilish usuli haqidagi ko'rsatmasi.
 8. Shifokorning imzosi va shaxsiy muhri.
- Retseptning beshinchi, oltinchi va yettinchi qismining boshlang'ich so'zi lotin tilida yoziladi.

Beshinchi qism — shartli belgi R. (qisqartirilgan holda) bilan boshlanadi (*recipe* — ol, *recipere*—olmoq fe'lining buyruq mayli uchinchi shaxs birlik sonidir). So'ngra bosh harf bilan dori nomi yoziladi, keyin miqdori ko'rsatiladi. Dori nomi hamma vaqt qaratqich kelishigi (*Genetivus*)da yoziladi. Masalan:

Recipe: Tincturae Valerianae 10 ml
Tincturae Convalariae 15 ml

Qattiq va sochiluvchan moddalar miqdori grammlarda, suyuqliklar esa, millilitr, tomchilarda ko'rsatiladi:

(nimaning?) (nimasidan?) (qancha?)

Ol: Marvaridgul spirtli eritmasidan 10 ml

Recipe: Tincturae Convalariae 10 ml

Agar ikki dori moddasining miqdori bir xil bo'lsa, unda ikkinchi dori nomidan keyin shartli belgi $\bar{a}\bar{a}$ (ana—teng, babbaravar) yozilib, so'ngra dori miqdori ko'rsatiladi:

Recipe: Tincturae Convalariae
Tincturae Velerianae $\bar{a}\bar{a}$ 10 ml

Grammlar va millilitrlar arab raqamlari bilan ko'rsatilib yoziladi: 3,0; 0,3; 0,03 va boshqalar.

Tomchilar rim raqamlari bilan ko'rsatiladi:

gullam I, guttas II.

Dori moddalarining biologik ta'sir birligi qisqacha BT shaklida, soni esa, arab raqamlari bilan o'nliklar, mingliklar, millionlarda yoziladi:

Recipe: Phenoxymethylpenicillini 100000

Oltinchi qismda shifokor dori moddasiga qanaqa shakl berishni lotin tilida yozadi (kukun, hab dori, surtma), ularga qanday ishlov berish kerakligi, qancha miqdorda berish va qanday ko'rinishdaligi ko'rsatiladi: *Misce, fiat unguentum.*

Dorilarni biror narsaga o'rab yoki solib berish kerak bo'lsa, retseptda kerakli ko'rsatmalar ko'rsatilib yoziladi:

<i>Da in vitro nigro</i>	— qora (rangli) shishachada ber
<i>Da in vitro flavo</i>	— sariq shishachada ber
<i>Da in charta cerata</i>	— mumli qog'ozda ber
<i>Da in ampullis</i>	— ampulalarda ber
<i>Da in scatulla</i>	— qutichada ber

Retseptning lotincha qismi shartli qisqartirilgan S. (signa — belgila) harfi bilan tugaydi (Signa — belgila, ya'ni bu signare — belgilamoq fe'lining buyruq mayli uchinchi shaxs birlik sonidir).

Yettinchi qism dorini qabul qilish usuli (Signatura). Bu qismda bemor tushunadigan tilda dori miqdori, vaqti va dorini qanday usulda qabul qilish yo'llari ko'rsatiladi:

Signa: 15 tomchidan kuniga 2 marta ovqatdan yarim soat oldin

Signa: 1 tabletkadan kuniga uch mahal.

Signa: 1 stakan issiq suvga 1 choy qoshiq (chayqash uchun).

Retseptdagi qo'shimcha yozuvlar

1. Dorini tezlik bilan tayyorlash yoki berish lozim bo'lsa, retsept varaqasining yuqori qismiga shifokor tomonidan quyidagi so'zlar yoziladi:

<i>Cito</i>	— tez! zudlik bilan!
<i>Sitissime</i>	— juda tez!
<i>Statim</i>	— darhol!

2. Agar retsept varaqasining orqa tomonidan dori nomlarining davomi bo'lsa, u holda shifokor retsept varaqasi pastining o'ng tomoniga *Verte* — orqa tomoniga «qaralsin», deb yozadi (qisqartirilgani — V!).
3. Agar yozilgan retseptni takrorlash lozim bo'lsa, unda shifokor retsept varaqasining yuqorisiga *Repete* — takrorla! *Repetatur* takrorlansin yoki *Bis repetatur* — ikki marta takrorlansin, deb yozib qo'yadi. Retseptlar bitta moddadan tashkil topgan bo'lsa oddiy, ikki yoki undan ortiq moddadan tashkil topgan bo'lsa, murakkab retsept deyiladi.

RETSEPT VARAQASINING NAMUNASI

Retsept varaqasining shakli

Sog'liqni saqlash vazirligi Muassasaning nomi	OKUD bo'yicha kod shakli _____ OKPO bo'yicha muassasa kodi _____ 107/V sonli tibbiy hujjat shaklini O'zR. SSV tasdiqlagan
---	--

RETSEPT

(kattalar, bolalar uchun — keraksizi o'chirilsin)

200__ -yil «__» _____

(retsept yozilgan kun, oy, yil)

Bemorning ismi, sharifi

Yoshi

Shifokorning ismi, sharifi

So'm	tiyin	
So'm	tiyin	

Shifokorning imzosi va shaxsiy muhri

Retseptning muddati — 10 kun, 2 oy
(keraksizi o'chirilsin)

Retsept varaqasining orqa tomoni

Shifokorga eslatma

- davolash-profilaktika muassasasining shartli belgisi bosmaxona usulida bosiladi yoki to'rtburchak muhr qo'yiladi;
- retsept lotin tilida tushunarli qilib, aniq harflar bilan siyohda yoki sharikli ruchkada yoziladi, retseptni tuzatish man etiladi;
- bir retsept varaqasida tarkibida zaharli yoki nasha moddasi bo'lgan bitta dori yoki ikkita oddiy va kuchli ta'sir etuvchi dori bo'lishi mumkin;
- faqat qabul qilingan qisqartma otlarning shartli belgisi yozilishi kerak;
- qattiq va sochiluvchan moddalar — grammlarda (0,001; 0,5; 1,0), suyuqliklar — millilitrlarda, grammlarda va tomchilarda yozilishi kerak;
- dorini qabul qilish usuli bemor tushunadigan tilda yozilishi kerak, «ichki», «ma'lum» kabi umumiy ko'rsatmalar bilan cheklanish mumkin emas;
- retsept shifokorning imzosi, shaxsiy muhri bilan tasdiqlanishi lozim.

Dorini shaxsiy tayyorlash №	Dorixonaning to'rtburchak muhri	
Qabul qilindi. Tayyorlandi	Tekshirildi	Berildi



36-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Recipe: Aquae Menthae 100.0 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 5—10 marta

Recipe: Tincturae Calendulae 40 ml

Da. Signa: 10—20 tomchidan kuniga 2 marta.

Recipe: Tincturae Convallariae 15 ml

Da. Signa: 15 tomchidan kuniga 2—3 marta.

Recipe: Tincturae Schizandrae 50 ml

Da. Signa: 20—25 tomchidan kuniga 2 marta.

Recipe: Tincturae Convallariae

Tincturae Valerianae aa 10 ml

Tincturae Belladonnae 5 ml

Misce. Da. Signa: 20—25 tomchidan kuniga 2—3 marta.



37-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.*

1. Ol: Valeriananing spirtli eritmasidan 10 ml
Ber. Belgila: 15 — 20 tomchidan kuniga 3 mahal.
2. Ol: Yalpizning spirtli eritmasidan 25 ml
Ber. Belgila: 15 — 20 tomchidan kuniga 3 mahal.
3. Ol: Marvaridgulning spirtli eritmasidan
Valeriananing spirtli eritmasidan teng miqdorda 15 ml
Aralashtir. Ber.
4. Ol: Qayin kurtagidan 30,0
Ber. Belgila. 1 osh qoshiq kurtak 1 stakan qaynoq suvda damlansin, 2 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal ichilsin.



Mavzularga oid savollar

1. Retseptura so'zini tushuntirib bering.
2. Retsept deganda nimani tushunasiz?
3. Retsept necha qismdan iborat?
4. Retseptning lotincha qismi qaysi so'zlar bilan boshlanib, qaysi so'zlar bilan tugaydi?
5. Retseptda dori nomlari qaysi kelishikda yoziladi?
6. Qaysi retsept oddiy va qandaylari murakkab retsept deyiladi?
7. Retseptlarda qanday qo'shimcha so'zlar yozilishi mumkin?
8. Dorini tezlik bilan tayyorlash lozim bo'lsa, qanday lotincha so'zlar retsept varaqasiga yozilishi mumkin?



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari, hikmatli so'zlar va iboralar

Amicus certus in re incerta cernitur.

Sodiq do'st og'ir kunda bilinar.

Natura sanat, medicus curat.

Tabiat sog'aytiradi, shifokor davolaydi.

Usus optimus magister est.

Tajriba eng yaxshi ustozdir.

Fugiens laboris.

Yalqov. Dangasa.

Homo hebes.

Befarosat. Alqsiz odam.

Homo sapiens.

Aqlli odam.

24-§. TIBBIYOTDA KO'P QO'LLANILADIGAN YUNONCHA SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR VA ATAMALAR. M—F.

aesthes, -aesthesia (gr. aesthesis)	— sezish, his qilish
anaesthesia	— og'riqsizlantirish
-alg, -algia (gr. algos)	— og'riq
neuralgia	— asab kasalligi
-graph, -graphia	— chizaman, tasvirlay-
(gr. grapho)	man, yozaman
(ge. tomos)	— qavat
tomographia	— rentgen nurlari orqali qavatning aniq tasvirini olish
-haem, -haemat, -aemia	— qon
(gr. haema)	
anaemia	— kamqonlik
-logia (gr. logos)	— fan
oncologia	— shishlarni o'rganuvchi fan
-metria (gr. metreo)	— o'lchayman, aniqlayman

craniometria	— kalla suyagini o'lchash
-path, -pathia (gr. pathos: apathia)	— 1) sezish; 2) kasallikni sezmaslik, qiziqishning so'nishi
-therm, -thermia (gr. thermos)	— issiqlik, harorat
hypothermia	— sovish
-ton, -tonia (gr. tonos)	— taranglashish
hypertonia	— qon bosimining ko'tarilishi
-ur, -uria (gr. uron)	— siydik
anuria	— siydik chiqmasligi
-rrhagia (gr. rrhagos)	— yulingan, kesilgan
haemorrhagia	— qon oqishi (ketishi)
-scop, -scopia (gr. scopeo)	— kuzataman, o'rganaman
rectoscopya	— to'g'ri ichakni maxsus asboblari orqali tekshirish
-therapia (gr. therapeia)	— qarash, davolash
hydrotherapia	— suv bilan davolash
-trophia (gr. thophe)	— oziqlanish
atrophia	— oriqlash
-ectasia (gr. ektasis)	— kengaytirish, cho'zish
bronchoectasia	— bronxlarning kengayishi
-ectomy (gr. ectome)	— kesish
tonsillectomia	— tanglaydagi bodomsimon bezni kesib olib tashlash
-ergia (gr. ergon)	— ish, harakat
(gr. allos)	— boshqa
allergia	— organizmning biron-bir dori moddasiga qarashiligi
malacia (gr. malokos)	— yumshoq
osteomalacia	— suyaklarning yumshashi

-penia (gr. penia)	— yetishmovchilik
lymphopenia	— periferik qonda limfotsit- larning kamayishi
-phad, -phagia (gr. phagein)	— yemoq
dysphagia	— yutishning qiyinlashuvi
-philia (gr. philia)	— sevmoq, moyillik
haemophilia	— qon ketishiga moyillik
-phobia (gr. phobos)	— qoʻrquv
photophobia	— yorugʻlikdan qoʻrqish
-plasia (gr. plasis)	— shakllanish, hosil boʻlish
hypoplasia	— rivojlanmagan
-plegia (gr. plege)	— zarba, falokat
hemi plegia	— muskul faoliyatining bir to- monlama izdan chiqishi
-rhaphia (gr. rhapshe)	— chok
(gr. colpos)	— qin
colporrhaphia	— qin ichki devorini tikish
-sthenia (gr. sthenos)	— kuch
asthenia	— holsizlanish, umumiy kuch- sizlanish
-stomia, stomat (gr. stoma. atos. n)	— teshik, ogʻiz
stomatologia	— ogʻiz boʻshligʻi va tish kasal- liklarini oʻrganuvchi fan

25-§. OTLARNING IKKINCHI GURUHDA TURLANISHI

Otlarning ikkinchi guruhiga mujskoy (*Masculinum*) va sredniy (*Neutrum*) roddagi otlar kiradi. Masculinum Nom. Sing. da **-us**, -er qoʻshimchasiga, Neutrum Nom. Sing. da **um** qoʻshimchalariga ega. Ikkala roddagi otlar Gen. Sing. da **-i** qoʻshimchasi bilan turlanadi va lugʻat shakli quyidagicha boʻladi. Masalan:

<i>Musculus</i> , i, m	— mushak
<i>magister</i> , tri, m	— oʻqituvchi
<i>oleum</i> , i, n	— moy
<i>unguentum</i> , i, n	— surtma

**Masculinum va Neutrum rodlaridagi otlar kelishiklarda
quyidagicha turlanadi**

Casus	Singularis		Pluralis	
	Masculinum	Neutrum	Masculinum	Neutrum
Nominativus	— us, er	— um	— i	— a
Genetivus	— i	— i	— orum	— orum
Dativus	— o	— o	— is	— is
Accusativus	— um	— um	— os	— a
Ablativus	o	— o	— is	— is
Nominativus	musculus	oleum	musculi	olea
Genetivus	musculi	olei	musculorum	oleorum
Dativus	musculos	oleo	musculis	oleis
Accusativus	musculos	oleum	musculos	olea
Ablativus	musculos	oleo	musculis	oleis

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar *Femininum* rodiga tegishli

<i>Alnus, if</i>	— qandag'och
<i>Amygdalus, i, f</i>	— bodom (daraxt)
<i>Crataegus, i, f</i>	— do'lana
<i>Eucalyptus, i, f</i>	— evkalipt
<i>Juniperus, i, f</i>	— archa
<i>Pinus, i, f</i>	— qarag'ay
<i>Rhamnus, i, f</i>	— itjumrut
<i>Padus, i, f</i>	— shumurt
<i>Sambucus, i, f</i>	— marjon daraxt
<i>Sorbus, i, f</i>	— milash (chetan)

Dorilarning asosiy qismi Neutrum rodida yozilib, Nom. Sing.da **-um** qo'shimchasi, Gen. Sing. da **-i** qo'shimchasi qo'shiladi.

Masalan:

Nom. Sing. Analginum, Vaselineum, Novocainum,
Gen. Sing. Analgini. Vaselini. Novocaini.

Dorilarning o'zbekcha nomi lotincha nomining o'qilishiga mos keladi, faqat **-um** qo'shimchasi bo'lmaydi:

Penicillinum

Norsulfazolum

Corvalolum

26-§. IKKINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLARNING YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. So'z yasovchi qo'shimchalar **-in+um** va **-ol+um** ko'pincha dori nomlarida qo'llaniladi: *Analg-in-um*; *Menth-ol-um*.
2. So'z yasovchi qo'shimcha **-ism+us** har xil zaharlanishlarni va biror-bir kasallikka moyilligi borligini ifodalashi mumkin:

<i>Saturn-ism-us (saturnus)</i>	— qo'rg'oshin, qo'rg'oshin bug'idan yoki changidan surunkali zaharlanish
<i>Ophit-ism-us (gr.ophis)</i>	— ilon, ilon zaharidan zaharlanish
<i>Cocain-ism-us</i>	— kokainga berilish
<i>Infantil-ism-us (infans)</i>	— bola, aql pastlik

1. So'z yasovchi qo'shimchalar **-ment** — vosita yoki tadbirni ifodalovchi otlarni hosil qilishda xizmat qiladi:

<i>Liga-mentum (ligare)</i>	— bog'lamoq, bog'lam
<i>ali-mentum (alare)</i>	— ovqatlantirmoq, ovqat
<i>medica-mentum</i>	— dori-darmon

So'z yasovchi qo'shimchalar **-ul+us**, **-cul+us**, **-ul+um**, **-culum** otlarga kichraytirish ma'nosini beradi:

<i>Globulus</i>	— soqqacha
<i>tuberculum</i>	— do'mboqcha
<i>capitulum</i>	— boshcha
<i>granulum</i>	— donacha

globus
tuber
caput
granum

— soqqa
 — do'mboq
 — bosh
 — don

27-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING

M:	<i>Bronchus, i, m</i>	— bronx, nafas yo'li
	<i>oesophagus, i, m</i>	— qizilo'ngach
	<i>humerus, i, m</i>	— yelka suyagi
	<i>morbus, i, m</i>	— kasallik
	<i>musculus, i, m</i>	— mushak, muskul
	<i>nasus, i, m,</i>	— burun
	<i>nervus, i, m</i>	— asab
	<i>oculus, i, m</i>	— ko'z
	<i>uterus, i, m</i>	— bachadon
	<i>ventriculus, i, m</i>	— me'da, oshqozon
	<i>cerebrum, i, n</i>	— bosh miya
	<i>cranium, i, n</i>	— kalla suyagi
	<i>duodenum, i, n</i>	— o'n ikki barmoqli ichak
	<i>intestinum, i, n</i>	— ichak
	<i>myocardium, i, n</i>	— yurak mushagi
	<i>endocardium, i, n</i>	— yurak ichki pardasi
	<i>epicardium, i, n</i>	— yurak mushagini sirtidan qoplovchi seroz parda
	<i>pericardium, i, n</i>	— yurak xaltasi
	<i>peritoneum, i, n</i>	— qorin seroz pardasi
	<i>rectum, i, n</i>	— to'g'ri ichak
	<i>per rectum</i>	— to'g'ri ichak orqali
S—M:	<i>angulus, i, m</i>	— burchak
	<i>bulbus oculi</i>	— ko'z soqqasi
	<i>carpus, i, m</i>	— kaft oldi
	<i>metacarpus, i, m</i>	— kaft orqasi
	<i>condylus, i, m</i>	— bo'rtma shakldagi o'sma
	<i>digitus, i, m</i>	— barmoq

folliculus, i, m
fundus, i, m
lobus, i, m
lobulus, i, m
lumbus, i, m
nodus, i, m
neonatus, i, m

pylorus, i, m
sulcus, i, m
tarsus, i, m
metatarsus, i, m
thalamus, i, m
thymus, i, m
truncus, i, m
umbilicus i, m
atrium i, n
brachium, i, n
antebrachium, i, n
cavum, i, n
caecum, i, n
cerebellum, i, n
collum, i, n
dorsum, i, n
ileum, i, n
jejunum, i, n
labium, i, n
ligamentum, i, n
ovarium, i, n
permeum, i, n
septum, i, n
sternum, i, n
tympanum, i, n
membrana tympani
Crataegus, i, f
globulus, i, m

— xaltacha, pufakcha
 — tagi, osti
 — bo'lak
 — bo'lakcha
 — bel
 — tugun
 — yangi tug'ilgan bola,
 chaqaloq
 — me'dani chiqish qismi
 — burushiq, ajin
 — oyoq kafti yuzasiga oid
 — oyoq kaftiga oid
 — ko'ruv do'mbog'i
 — ayrisimon bez
 — gavda, poya, tana
 — kindik
 — yurak bo'lmasi
 — yelka
 — bilak
 — bo'shliq
 — ko'richak
 — miyacha
 — bo'yin, bo'yincha
 — orqa
 — yonbosh ichak
 — ingichka ichak
 — lab
 — bog'lam
 — tuxumdon
 — oraliq
 — to'siq
 — ko'krak (to'sh)
 — nog'ora
 — nog'ora parda
 — do'lana
 — soqqacha (sharcha)

M—F:

<i>Helianthus, i, m</i>	— kungaboqar
<i>Leonurus, i, m</i>	— arslonquyruq
<i>numerus, i, m</i>	— son (raqam)
<i>sirupus, i, m</i>	— sharbat
<i>Strophanthus, i, m</i>	— strofant
<i>Strychnos, i, m</i>	— chilibuxa
<i>succus, i, m</i>	— shira
<i>Absinthum, i, n</i>	— ermon (shuvoq, yovshan)
<i>acidum, i, n</i>	— kislota
<i>amylum, i, n</i>	— ohor
<i>antidotum, i, n</i>	— zaharga qarshi, ziddi-zahar
<i>decoctum, i, n</i>	— qaynatma
<i>emulsum, i, n</i>	— emulsiya (suyuqlik qorishmasi)
<i>emplastrum, i, n</i>	— malham
<i>extractum, i, n</i>	— ekstrakt (so'rim)
<i>folium, i, n</i>	— barg
<i>granulum, i, n</i>	— donacha
<i>Helichrysum, i, n</i>	— bo'znoch
<i>Hypericum, i, n</i>	— dalachoy, qizilpoycha
<i>infusum, i, n</i>	— damlama
<i>linimentum, i, n</i>	— suyuq surtma
<i>oleum, i, n</i>	— moy
<i>Rheum, i, n</i>	— rovoch
<i>remedium, i, n</i>	— davolash vositasi
<i>saccharum, i, n</i>	— qand, shakar
<i>suppositorium, i, n</i>	— shanicha
<i>unguentum, i, n</i>	— surtma
<i>venenum, i, n</i>	— zahar
<i>vitaminum, i, n</i>	— vitamin
<i>vitrum, i, n</i>	— shisha idishcha
<i>Bacillus, i, m</i>	— tayoqsimon dori
<i>bulbus, i, m</i>	— ildizpoya, piyozbosh
<i>briquetum, i, n</i>	— briket

<i>Eleutherococcus</i>	— eleuterokokk
<i>Galanthus</i>	— boychechak
<i>Hyoscyamus, i, m</i>	— mingdevona
<i>Myrtilus, i, m</i>	— chernika
<i>Nerium oleander,</i> <i>dri, m</i>	— sambitgul
<i>Oxycoccus, i, m</i>	— klukva
<i>Ricinus, i, m</i>	— kanakunjut
<i>Rubus idaeus</i>	— parmanchak
<i>Thymus, i, m</i>	— tog'jambil
<i>acetum, i, n</i>	— sirka
<i>Anisum, i, n</i>	— arpabodiyon
<i>butyrum, i, n</i>	— moy (quyuq)
<i>Chelidonium, i, n</i>	— qoncho'p
<i>Equisimum, i, n</i>	— qirqbo'g'im
<i>Erysimum, i, n</i>	— jeltushnik
<i>Gnaphalium, i, n</i>	— shivit
<i>Foeniculum, i, n</i>	— gnafiliy
<i>Gossypium, i, n</i>	— paxta
<i>Ledum, i, n</i>	— ledum
<i>Lecopodium, i, n</i>	— likopodiy
<i>Linum, i, n</i>	— zig'ir
<i>medicamentum, i, n</i>	— dori-darmon
<i>Millefolium, i, n</i>	— bo'yimodaron
<i>Stramonium, i, n</i>	— bangidevona
<i>Tanacetum, i, n</i>	— dastarbosh
<i>Taraxacum, i, n</i>	— qoqigul
<i>Triticum, i, n</i>	— bug'doy

28-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
calculus	lith	tosh
cancer	carcin	rak, xavfli o'sma
digitus	dactyl	barmoq
morbus	path (o)	kasallik

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
musculus	myo	mushak
nasus	rhin	burun
nervus	neur	asab
oculus	ophthalm	ko'z
umbilicus	omphal	kindik
uterus	hyster, metra	bachadon
ventriculus	gaster	me'da, oshqozon
caecum	typhl	ko'richak
cerebrum	encephal	bosh, miya
intestinum	enter	ichak
crassum	col	yo'g'on ichak
ligamentum	desm (o)	bog'lam
medicamentum	pharmac	dori-darmon
ovarium	oophol	tuxumdon
rectum	proct	to'g'ri ichak
venenum	toxicon	zahar



38-mashq. Quyidagi otlarni tarjimasiga qarab moslash-tiring. *M.*

<i>Bronchus</i>	— qorin seroz pardasi
<i>humerus</i>	— to'g'ri ichak
<i>morbus</i>	— yurak mushagi
<i>musculus</i>	— ichak
<i>nasus</i>	— kalla suyagi
<i>nervus</i>	— o'n ikki barmoqli ichak
<i>oculus</i>	— bosh miya
<i>uterus</i>	— nafas yo'li
<i>ventriculus</i>	— yelka suyagi
<i>cerebrum</i>	— kasallik
<i>cranium</i>	— mushak
<i>duodenum</i>	— burun
<i>intestinum</i>	— asab
<i>myocardium</i>	— ko'z
<i>peritoneum</i>	— bachadon
<i>rectum</i>	— me'da



39-mashq. Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab joylashtiring. S—M.

<i>Carpus</i>	— tuxumdon
<i>condylus</i>	— bog'lam
<i>digitus</i>	— nog'ora
<i>lobus</i>	— ko'krak
<i>lumbus</i>	— orqa
<i>nodus</i>	— ko'richak
<i>thymus</i>	— bo'shliq
<i>truncus</i>	— bilak
<i>umbilicus</i>	— kaft oldi
<i>brachium</i>	— bo'rtma shakldagi o'sma
<i>antebrachium</i>	— barmoq
<i>cavum</i>	— bo'lak
<i>caecum</i>	— bel
<i>collum</i>	— tugun
<i>dorsum</i>	— ayrisimon bez
<i>labium</i>	— gavda
<i>ligamentum</i>	— kindik
<i>ovarium</i>	— yelka
<i>sternum</i>	— lab
<i>tympanum</i>	— bo'yin



40-mashq. Lotin tilidagi otlarning o'zbekchasini o'z o'rniga qo'ying. M—F.

<i>Crataegus</i>	— zahar
<i>numerus</i>	— shisha idishcha
<i>sirupus</i>	— surtma
<i>Helianthus</i>	— shamcha
<i>Stophanthus</i>	— moy
<i>succus</i>	— rovoch
<i>acidum</i>	— suyuq surtma
<i>amylum</i>	— damlama
<i>decoctum</i>	— qaynatma

<i>emulsum</i>	— barg
<i>emplastrum</i>	— do'lana
<i>extractum</i>	— son
<i>folium</i>	— sharbat
<i>infusum</i>	— malham
<i>linimentum</i>	— strofant
<i>oleum</i>	— shira
<i>Rheum</i>	— kislota
<i>suppositorium</i>	— ohor, kraxmal
<i>unguentum</i>	— qaynatma
<i>venenum</i>	— emulsiya
<i>vitrum</i>	— kungaboqar



41-mashq. Quyidagi dorivor giyohlarning lotincha nomiga o'zbekchasini moslashtiring. F.

<i>Galanthus</i>	— dastarbosh
<i>Eleutherococcus</i>	— bangidevona
<i>Myrtillus</i>	— qoqigul
<i>Hyoscyamus</i>	— bug'doy
<i>Oxycoccus</i>	— bo'yimodaron
<i>Thymus</i>	— zig'ir
<i>Ricinus</i>	— paxta
<i>Anisum</i>	— shivit
<i>Chelidonium</i>	— eleuterokokk
<i>Erysinum</i>	— boychechak
<i>Foeniculum</i>	— mingdevona
<i>Equisetum</i>	— chernika
<i>Gossipium</i>	— kanakunjut
<i>Linum</i>	— klukva
<i>Millifolium</i>	— tog'jambil
<i>Stramonium</i>	— arpabodiyon
<i>Tanacetum</i>	— qirqbo'g'im
<i>Taraxacum</i>	— qoncho'p
<i>Triticum</i>	— jeltushnik



42-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va *Nominativus Sing.* hamda *Genetivus Sing.* da turlang.

- M: qizilo'ngach, yelka suyagi, mushak, ko'z, bachadon, me'da, yurakning ichki pardasi, yurak mushagini sirtidan qoplovchi seroz parda, yurak xaltachasi, to'g'ri ichak, o'n ikki barmoqli ichak.
- S—M: burchak, ko'z soqqasi, kaft orqasi, xaltacha tagi, bo'lakcha, chaqaloq, oyoq kafti yuzasiga oid: nog'ora parda, ko'ruv do'mbog'i, kindik.
- M—F: sharcha, arslonquyruq, chilibuxa, ermon, ziddi-zahar, donacha, bo'znoh, dalachoy, shakar, vitamin, davolash vositasi.
- F: tayoqchasimon dori, piyozbosh, briket, boychechak, mingdevona, sambitgul, parmanchak, qirqbo'g'im.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing	Gen. Sing	Nom. Plur.	Gen. Plur
II	m	musculus	musculi	musculi	musculorum
II	n	folium	folii	folia	foliorum



43-mashq. Quyidagi otlarning kelishigini aniqlang.

- M: oesophagus, morbus, musculi, cerebri, cranii, per rectum.
- S—M: bulbi oculi, digitorum, lumbi, umbilici, brachii.
- M—F: Crataegi, globulus, foliorum, suppositorii, veneni bacillorum, bulbi, Galanthus, Hyoscyami, Rubi idaei, acetum.



44-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling va moslashmagan aniqlovchini toping.

- M: angullus, oculi, caput humeri, cavum pericardii, cavum pleurae, corpus humeri, fossa cranii, fundus oculi, septum nasi, septum linguae, morbus oesophagi.

- S—M: angulus costae, cancer labii, collum costae, dorsum sellae, fractura digitorum, fissura cerebelli, fundus vesicae, ligamentum nuchae, morbus gingivorum, vestibulum vaginae.
- M—F: antidotum metallorum, decoctum foliorum, Salviae, extractum Absinthii, folia Convallariae infusum herbae Hyperici, oleum Vaselini, sirupi Rhei, tinctura Strophanthi, unguentum Laevocini.
- F: decoctum foliorum Uvae ursi, emplastrum Hydrargyri, folium Kalanchoës, herba Hyperici, infusum herbae Leonuri, sirupus Aloës, succus baccarum Myrtilli, tinctura Strychni.



45-mashq. *Quyidagi soʻzlarni lotin tiliga tarjima qiling va moslashmagan aniqlovchini koʻrsating.*

- M: qiziloʻngachning xafli oʻsmasi (raki), meʼda raki, asab kasalligi, bosh miyaning koʻk tomiri (Vena).
- S—M: meʼda osti, barmoq sinishi, muskul boylami, nogʻora pardasi, toʻsh burchagi, qovurgʻa boʻyinchasi, orqa muskul, kalla suyagining choki, miyachaning boʻlakchalari, bosh miya boʻlagi, bachadon boʻyinchasi,
- M—F: rovoch ekstrakti (soʻrimi), gulxayri sharbati, shakar sharbati, mavrak barglari, yalpizning spirtli eritmasi, glukozaning tugmachasimon dorisi, yodning spirtli eritmasi, naʼmatak moyi, glitserinli surtma, «Sanitas»ning suyuq surtmasi.
- F: klukva mevasi, yalpiz bargi, kalanxoy shirasi. Ol: tayoqchasimon dorilardan, soqqachalardan va shamchalardan, Ber: qonchoʻp oʻtidan, Ol: mavrak bargi damlamasidan, tuyatovon bargidan qaynatma tayyorla, Ol: parmanchak sharbatidan keragicha, shivit suvi, moychechak oʻtidan damlama tayyorla, ixtiol va vazelindan olib surtma tayyorla.



46-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

- Recipe. Tincturae Absinthii
Tincturae Belladonnae aa 10 ml
Misce. Da.
Signa: 15—20 tomchidan ovqatlanishdan oldin.
- Recipe. Resorcini 1,0.
Vaselini 10,0
Misce, fiat unguentum.
Da. Signa: surtma.
- Recipe: Amidopyrini
Analginii aa 0,25
Da tales doses numero 6 in tabulettis.
Signa: tabletkadan kuniga 2—3 mahal.
- Recipe: Infusi foliorum Salviae 20,0 — 200 ml
Da. Signa: Chayqash uchun.
- Recipe: Mentholi 2,0
Olei Helianthi 20,0
Misce. Da.
Signa: Mentolli moy.
- Recipe: Tincturae Strychni 5 ml
Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae aa 10 ml
Misce. Da.
Signa: 20—25 tomchidan kuniga 2—3 marta.
- Recipe: Infusi herbae Hyperici 10,0 — 200 ml
Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—4 mahal.
- Recipe: Olei Ricini 20,0
Xeroformii 1,2
Vinylini 1,0
Misce, fiat linimentum.
Da. Signa: Surtmali bog'lamalar uchun.
- Recipe: Infusi foliorum Eucalypti 10,0—200 ml
Da. Signa: Chayqash uchun.

Recipe: Olei Eucalypti 10,0

Mentholi 1,0

Misce. Da.

Signa: Bug'li ingalatsiya uchun.

Recipe: Tabulettas Amidopyrini 0,25 numero 10

Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 2—3 marta.

Recipe: Decocti foliorum Farfarae 15,0—200 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan har 2—3 soatda



47-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Ol: Analgindan 0,5

10 dona shunday miqdorli tabletkadan ber.

Belgila: 1 tabletkadan kuniga 2 mahal.

Ol: Marvaridgulning spirtli eritmasidan

Valeriananing spirtli eritmasidan teng
miqdorda 10 ml

Belladonnaning spirtli eritmasidan 5 ml

Mentoldan 0,2

Aralashtir. Ber.

Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2—3 marta.

Ol: Arslonquyruq o'ti damlamasidan 15,0—200 ml.

Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—4 marta.

Ol: Archagul barglarining qaynatmasidan 10,0—200 ml

Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—5 marta.

Ol: Sano bargi damlamasidan 10,0—150 ml

Rovoch sharbatidan 30 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: 1 osh qoshiqdan ertalab va kechqurun
ichish uchun.

Ol: Shivit suvidan 200 ml

Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 5—6 marta.

Ol: Chirqanoq moyidan 30 ml

Ber. Belgila: Surtish uchun.

Ol: Kanakunjut moyidan 20,0

Kseroformdan 1,2

Vinilindan 1,0

Suyuq surtma bo'lguncha aralashtir.

Ber. Belgila: Surtmali malham uchun.

? Mavzularga oid savollar

1. Ikkinchi guruhda turlanuvchi otlarga qaysi rodlar misol bo'ladi?
2. Ikkinchi guruhdagi turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
3. *Masculinum* ga oid ikkinchi guruh otlari *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* da qanday qo'shimchalarga ega bo'ladi?
4. *Nautrum* ga oid ikkinchi guruh otlari *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* da qanday qo'shimchalarga ega bo'ladi?
5. Ikkinchi guruh otlarini yasashda qanday so'z yasovchi qo'shimchalar ishlatiladi?
6. Ikkinchi guruhda turlanuvchi *Femininum*ga oid otlarni izohlang.

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Homines dum docent, discunt.

Odamlar o'rgatib o'rganadilar.

Multum vinum bibere, non diu vivere.

Ichkilikni ko'p ichgan, ko'p yashamaydi.

Non progredi est regredi.

Olg'a intilmaslik, orqada qolmoq demakdir.

Nulla aetas ad discendum sera.

Ilmning kechi bo'lmaydi.

Qui quaerit — reperit.

Izlagan — topadi.

Summum bonum medicinae sanitas.

Tibbiyotning oliy maqsadi — sog'liq-salomatlik.

29-§. DORI NOMLARI YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLAR

Ko'pchilik dori nomlari sun'iy ravishda hosil qilinib, ular bir necha so'z bo'laklari orqali ifodalanishi mumkin. Bunday so'z qismlari dorining kimyoviy tarkibi, davolash ta'siri yoki farmakologik tavsifi haqida ma'lumot beradi. Masalan,

Ampicillinum, Bicillinum, Oxacillinum dori nomlaridagi cillin+um soʻz yasovchi qismi shu dorilarning antibiotik guruhiga tegishli ekanini yoki Phenaminum, Phenobarbitalum, Phenylbutazolum dori nomlaridagi — phen — umumiy soʻz yasovchi qismi shu dorilar tarkibida fenil moddasi borligini koʻrsatadi.

30-§. QUYIDAGI MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLARNI, ULARNING YOZILISHI VA MAZMUNINI XOTIRANGIZDA SAQLANG!

Ma'noli qism	Mazmuni	Misollar
— cillin—	antibiotik	Penicillinum
—mycin—	antibiotik	Streptomycinum
—cyclin—	antibiotik	Tetracyclinum
—sulfa—	mikroblarga qarshi sulfanilamidlar	Norsulfazolum Sulfadimezinum
—pyr—	isitma pasaytiruvchi	Amidopyrinum
—alg—,	ogʻriq qoldiruvchi	Analginum,
—dol—		Promedolum
—chol—	oʻt (safro) haydovchi	Allocholum
—cor—(lat)	yurakka tegishli	Corvalolum
—card—(gr)	yurakka oid	Cardiotoxinum
—oestr—	estrogenlar	Oestradiolum
—aeth (yl)	etil	Aethaperazinum
—meth (yl)—	metil	Methylsulfazinum
—(a)zol—	azot guruhi	Aethazolum
—(a)zon—,	azot guruhi	Phthivazidum
—zid—		
—(a) zin—	azot guruhi	Sulfadimezinum
—thi(o)—	oltingugurt	Thioacetazonum
—phen (yl)—	fenil	Phenalginum
—hydr—	suv, vodorod	Hydrocortisonum
—oxy—	taxir, kislorod	Oxytetracyclinum
—cain—	ogʻriqsizlantiradigan	Novocainum
—aesth—	sezdirmaydigan	Anaesthocainum
—andr—,	androgenlar	Protandrenum, Methyl
—test—		testosteronum
—barb—	barbituratlar	Phenobarbitalum
—thyr—	qalqonsimon bez moddasi	Diodthyrosinum
—Phyll—	barg	Theophyllum

—anth—	gul	Strophanthinum
—naphth—	qora moy, neft	Benzonaphtolum
—glyc—	shirin	Glycirinum
—the—,		
—thi (o)—	choy	Thioacetazinum
—stress—,		
—tranq—	tinchlantiradigan	Anastress, Tranquil
—ur—	siydik haydovchi	Urothrophinum
—vit—	vitamin	Vitaminum, Undevit
—mal—,—al—	uyqu keltiruvchi	Luminalum
—somm—	uxlatuvchi	Somnafin
—hypn—	uxlatgich	Hypnobroom
—yl—,—hyle—	modda	Amylum

Dorilarning farmakologik ta'siri

Odam a'zolariga bir xil ta'sir ko'rsatadigan dorilar farmakologiyada guruhlarga bo'linadi va ular sifat ko'rinishida bo'lib, dorilarning farmakologik ta'sirini ta'riflaydi.

31-§. QUYIDAGI ATAMALARNI XOTIRANGIZDA SAQLANG!

<i>Analgetica</i>	— og'riq qoldiradigan
<i>analeptica</i>	— jonlantiruvchi
<i>anaesthetica</i>	— sezdirmaydigan (og'riqsizlantiradigan)
<i>antiseptica</i>	— yuqumsizlantiradigan
<i>cardiaca</i>	— yurakka tegishli
<i>haemostatica</i>	— qon to'xtatuvchi
<i>spasmolytica</i>	— spazmolitik
<i>hypotensiva</i>	— qon bosimini pasaytiruvchi
<i>hypnotica</i>	— uxlatuvchi
<i>heroica</i>	— ta'siri bo'yicha kuchli
<i>narcotica</i>	— narkotik
<i>sedativa</i>	— tinchlantiruvchi
<i>anthelminthica</i>	— gijjaga qarshi
<i>antiasthmatica</i>	— nafas qisishiga qarshi
<i>antibiotica</i>	— antibiotik
<i>antipyretica</i>	— isitma pasaytiruvchi

<i>sulfanilamidea</i>	— mikrobgga qarshi
<i>laxativa</i>	— surgi, ichni yumshatuvchi
<i>fungicida</i>	— zamburug'li teri kasalligiga qarshi
<i>diuretica</i>	— siydik haydovchi
<i>cholagoga</i>	— o't (safro) haydovchi
<i>bactericida</i>	— bakteritsid (bakteriyaga qarshi)



48-mashq. Quyidagi dori nomlarida ma'noli so'z yasovchi qo'shimchalarni ko'rsating. M—F.

Algolysinum, Aminazinum, Aethacridinum, Anaesthocalinum, Phthalazolum, Anaesthesinum, Barbamylum, Sulfacylum, Erythromycinum, Methylsulfazinum, Ampicillinum, Milocordinum, Octoestrolum, Pyrcophenum, Oleandomycinum, Sulfapyridazinum, Dicainum, Urodanum, Sulfadimethoxinum



49-mashq. Farmatsevtik atamalarni ma'nosiga qarab joylashtiring. M—F.

<i>Analgetica</i>	— bakteritsid
<i>anaesthetica</i>	— o't haydovchi
<i>antiseptica</i>	— siydik haydovchi
<i>anthelminthica</i>	— surgi
<i>antibiotica</i>	— mikrobgga qarshi
<i>bactericida</i>	— narkotik
<i>cardiaca</i>	— antibiotik
<i>cholagoga</i>	— gijjaga qarshi
<i>diuretica</i>	— og'riq qoldiruvchi
<i>haemostatica</i>	— yuqumsizlantiruvchi
<i>hypnotica</i>	— spazmolitik
<i>laxativa</i>	— uxlatuvchi
<i>narcotica</i>	— qon to'xtatuvchi
<i>spasmolytica</i>	— yurakka oid
<i>sulfanilamidea</i>	— og'riqsizlantiruvchi



50-mashq. *Dori nomlarini lotin tiliga tarjima qiling va ma'noli so'z yasovchi qismlar ostiga chizing. M—F.*

Agopirin, bisilin, valokardin, amidopirin, tetrasiklin, xolagol, etazol, tiamin, metoksin, anestizin, sovkain, korglikon, nitrogliserin, testosteron, fenoksimetilpenisillin, antianemin, diazolin.



51-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: Dragee Diazolini 0,25

Da tales doses numero 20

Signa: 1 donachadan kuniga 3 mahal ovqatdan keyin.

Recipe: Phenoli 0,5

Glycerini 10 ml

Misce. Da.

Signa: Quloqqa tomizish uchun.

Recipe: Sulfadimezini 0,5

Da tales doses numero 20 in tabulettis.

Signa: 2 tabletkadan kuniga 4 mahal.

Recipe: Sulfacyli — natrii 2,0

Lanolini 0,8

Vaselini ad 10,0

Misce, fiat unguentum.

Da. Signa: Ko'zga surtish uchun.



52-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Ol: Kordiamindan 10 ml

Ber. Belgila: 20—25 tomchidan ichish uchun.

Ol: Dibazoldan 0,02

Shunday miqdorli 12 ta tabletk ber.

Belgila: 1 tabletkadan kuniga 3 marta.

Ol: «Betiol» shamchalaridan 10 dona

Ber. Belgila: Kuniga 1 shamchadan.

Ol: Naftalan emulsiyasidan

Ber. Belgila: Kompresni yumshatish uchun.

32-§. KIMYOVIY MODDALAR, OKSIDLAR, KISLOTALAR VA TUZLARNING NOMI

Farmatsevtik atamalarining asosiy qismini kimyoviy moddalar va birikmalar tashkil qiladi.

1. Kimyoviy moddalar

Hamma kimyoviy moddalarning nomi ikkinchi guruhda turlanuvchi sredniy rodga oid bo'lib **-um** qo'shimchasiga ega bo'ladi. Masalan:

Lotincha nomi	Kimyoviy belgisi	O'zbekcha muqobili
Aluminum	Al	Aluminiy
Argentum	Ag	Kumush
Arsenicum	As	Margimush
Aurum	Au	Oltin
Barium	Ba	Bariy
Bismuthum	Bi	Bismut
Borum	B	Bor
Bromum	Br	Brom
Calcium	Ca	Kalsiy
Carboneum	C	Karbon
Chlorum	Cl	Xlor
Cuprum	Cu	Mis
Ferrum	Fe	Temir
Fluorum	F	Ftor
Iodum	I	Yod
Hydrogenium	H	Vodorod
Nitrogenium	N	Azot
Oxygenium	O	Kislorod
Hydrargyrum	Hg	Simob
Kalium	K	Kaliy
Lithium	L	Litiy
Magnium	Mg	Magniy
Manganum	Mn	Marganes
Natrium	Na	Natriy
Plumbum	Pb	Qo'rg'oshin
Silicium	Si	Kremniy
Stibium	Sb	Surma
Thallium	Tl	Talliy
Zincum	Zn	Rux

Qoidadan tashqari holat:

Sulfur, uris, n	— oltingugurt
Phosphorus, i, m	— fosfor

2. Oksidlar nomi

Hamma oksidlar ikki otdan tashkil topadi.

Birinchisi — modda nomi Gen. Sing., ikkinchisi oksid-larning guruh nomi Nom. Sing. da bo'ladi. Masalan:

<i>Calcii oxydum</i>	— kalsiy oksidi
<i>Hydrogenii peroxydum</i>	— vodorod peroksidi
<i>oxudum</i>	— oksid
<i>peroxydum</i>	— peroksid
<i>hydroxydum</i>	— gidroksid

Chala oksidlar ikkita otdan tarkib topib, birinchisi — modda nomi Nog. Sing. da, ikkinchisi — chala oksid guruhining nomi oxydulatus, **a, um**, sifati ham Nom. Sing. da bo'ladi:

Nitrogenium oxydulatum — azotning chala oksidi.

3. Kislotalar nomi

Kislotalar nomi acidum (kislota) ot va moslashgan si-fatdan hosil qilinadi:

<i>Acidum Lacticum</i>	— sut kislota
<i>Acidum Boricum</i>	— borat kislota

Ayrim hollarda moddalar ikkita kislota hosil qilishi mum-kin. Bu vaqtda tarkibida kislorod miqdori ko'p bo'lgan kis-lotalar — **icum** qo'shimchali sifat yordamida hosil qilinadi:

<i>Acidum Sulfuricum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum Nitricum</i>	— azot kislota
<i>Acidum Phosphoricum</i>	— fosfor kislotalasi

Tarkibida kislorod miqdori kam bo'lgan kislotalar **-ocum** qo'shimchali sifat yordamida hosil qilinadi:

<i>Acidum Sulfurosum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum Phosphorosum</i>	— fosfor kislotalasi

Tarkibida kislorod moddasi bo'lmagan kislotalar **hydro** — old qo'shimchasini qo'shish bilan hosil qilinadi:

<i>Acidum Hydrochloricum</i>	— vodorod xlorid kislota
<i>Acidum Hydrobromicum</i>	— vodorod bromid kislota
<i>Acidum Hydroiodicum</i>	— vodorod yodid kislota

4. Tuzlar nomi

Kation nomi — ot Gen. Sing. shaklida birinchi o'ringa, anion nomi ham ot bilan ifodalanib Nom. Sing. shaklida ikkinchi o'ringa qo'yiladi. Tarkibida kislorod bo'lgan kislotali tuzlarni ifodalovchi anionlar **-as**, **-is** va **-idum** qo'shimchalari yordamida hosil qilinadi:

Kalii sulfas — kaliy sulfat. *Kalii asetias* — kaliy asetat.
Natrii sulfas — natriy sulfat. *Natrii nitris* — natriy nitrit.
Natrii sulfidum — natriy sulfid.

33-§. QUYIDAGI KISLOTALAR NOMINI XOTIRANGIZDA SAQLANG!

<i>Acidum aceticum</i>	— sirka kislota
<i>Acidum acetylsalicylicum</i>	— asetilsalitsilat kislota
<i>Acidum benzoicum</i>	— benzoy kislota
<i>Acidum boricum</i>	— borat kislota
<i>Acidum citricum</i>	— limon kislota
<i>Acidum folicum</i>	— folat kislota
<i>Acidum carbolicum</i>	— karbolat kislota
<i>Acidum carbonicum</i>	— ko'mir kislota
<i>Acidum glutaminicum</i>	— glutamin kislota
<i>Acidum lacticum</i>	— sut kislota
<i>Acidum nicotinicum</i>	— nikotinat kislota
<i>Acidum salicylicum</i>	— salitsilat kislota
<i>Acidum tartaricum</i>	— uzum kislota
<i>Acidum ascorbinicum</i>	— askorbinat kislota
<i>Acidum dehydrocholum</i>	— degidroxolat kislota
<i>Acidum arsenicum</i>	— margimush kislota
<i>Acidum arsenicosum</i>	— margimushli kislota

<i>Acidum ferro-ascarbinicum</i>	— temir askorbinat kislota
<i>Acidum nitricum</i>	— azot kislota
<i>Acidum nitrosum</i>	— azotli kislota
<i>Acidum sulfuricum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum sulfurosum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum hydrobromicum</i>	— vodorod bromid kislota
<i>Acidum hydrochloricum</i>	— vodorod xlorid kislota
<i>Acidum hydroiodicum</i>	— vodorod yodid kislota



53-mashq. Quyidagi kimyoviy moddalarni tarjimasiga qarab o'z o'rniga qo'ying. M—F.

<i>Argentum</i>	— kislorod
<i>Aurum</i>	— rux
<i>Barium</i>	— qo'rg'oshin
<i>Bromum</i>	— oltingugurt
<i>Carboneum</i>	— vodorod
<i>Chlorum</i>	— fosfor
<i>Cuprum</i>	— natriy
<i>Ferrum</i>	— magniy
<i>Fluorum</i>	— simob
<i>Hydrogenium</i>	— kaliy
<i>Oxygenium</i>	— kumush
<i>Hydrargyrum</i>	— oltin
<i>Kalium</i>	— bariy
<i>Magnium</i>	— brom
<i>Natrium</i>	— uglerod
<i>Plumbum</i>	— xlor
<i>Zincum</i>	— mis
<i>Sulfur</i>	— temir
<i>Phosphorus</i>	— ftor



54-mashq. Quyidagi oksidlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Magnii oxydum, Hydrogenii peroxydum, Aluminium hydroxydum, Zinci oxydum, Hydrargyri oxydum, Magnii peroxydum, Aluminium hydroxydum.



55-mashq. Kislotalarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M—F.*

<i>Acidum aceticum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum acetylsalicylicum</i>	— temir askorbinat kislota
<i>Acidum boricum</i>	— margimush kislota
<i>Acidum carbolicum</i>	— azot kislota
<i>Acidum carbonicum</i>	— askorbinat kislota
<i>Acidum glutaminicum</i>	— nikotinat kislota
<i>Acidum lacticum</i>	— salitsilat kislota
<i>Acidum nicotinicum</i>	— sirka kislota
<i>Acidum salicylicum</i>	— asetilsalitsilat kislota
<i>Acidum ascorbinicum</i>	— borat kislota
<i>Acidum arsenicicum</i>	— karbolat kislota
<i>Acidum ferro-ascorbinicum</i>	— ko'mir kislota
<i>Acidum nitricum</i>	— glutamin kislota
<i>Acidum sulfuricum</i>	— sut kislota



56-mashq. Quyida keltirilgan tuzlar nomini o'zbek tiliga tarjima qiling. *M—F.*

Calcii chloras, Kalii acetas, Natrii arsenis, Zinci sulfas, Natrii nitris, Magnii sulfas, Nitrii fluoridum, Hydrargyri cyanidum, Dihydrostreptomycini ascorbas.



57-mashq. Quyidagi tuzlar nomini lotin tiliga tarjima qiling. *M—F.*

Bariy sulfat, mis sulfat, kodein fosfat, kaliy xlorid, natriy benzoat, kalsiy laktat, rux dixlorid, kaliy yodid.

58-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

Recipe: Zinci oxydi
 Amyli ana 5,0
 Vaselini 10,0
 Misce. Da.
 Signa: Quyuuq surtma.

- Recipe: Magnii oxydi 20,0
 Aquae destillatae 120 ml
 Misce. Da.
 Signa: 1 osh qoshiqdan har daqiqada.
- Recipe: Natrii bromidi 4,0
 Codeini phosphatis 0,2
 Adonisidi 6,0
 Aquae destillatae 200 ml
 Misce. Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga
 3 mahal.
- Recipe: Mentholi 0,15
 Acidi borici pulverati
 Zinci oxydi ana 0,75
 Vaselini 15,0
 Misce fiat unguentum Da.
 Signa: Burunga surtish uchun.
- Recipe: Acidi salicylici 1,0
 Zinci oxydi
 Amyli Tritici ana 12,5
 Vaselini flavi ad 50,0
 Misce fiat pasta. Da.
 Signa: Lassar quyuq surtmasi.



59-mashq. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. *M—F.*

- Ol: Benzoy kislotasidan 0,6
 Salitsilat kislotadan 0,3
 Vazelindan 10,0
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Surtma.
- Ol: Natriy bromiddan 6,0
 Barbital-natriydan 1,0
 Anti pirindan 2,0
 Valeriananing spirtli eritmasidan
 Do'lana ekstraktidan teng miqdorda 6,0
 Qalampirmunchoq suvidan 200 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga uch mahal.

- Ol: Natriy bromiddan
 Kaliy bromiddan teng miqdorda 3,0
 Kofein-natriy benzoatdan 0,5
 Tozalangan suvdan 200 ml
 Valeriananing spirtli eritmasidan 2,0
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 2—3 mahal.
- Ol: Natriy bromiddan
 Natriy gidrokarbonatdan teng miqdorda 4,0
 Kodein fosfatdan 0,12
 Valeriananing spirtli eritmasidan 10 ml
 Tozalangan suvdan 180 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.
- Ol: Ammoniy xloriddan 2,0
 Kodein fosfatdan 0,2
 Shirinmiya ekstraktidan 6,0
 Tozalangan suvdan 200 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan har ikki soatda
 ichish uchun.

Mavzularga oid savollar

1. Kimyoviy moddalar qaysi rodga tegishli?
2. Oksidlar qanday hosil qilinadi?
3. Chala oksidlar qanday yasaladi?
4. Kislotalar nomi qanday hosil bo'ladi?
5. Tuzlar nomi qanday usulda hosil bo'ladi?

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Consuetudo est altera natura.

Odat kishining ikkinchi tabiatidir.

Fortes fortuna adiuvat.

Jasur kishilarga taqdir yordam beradi.

Debes, argo potes.

Bajarish zarurmi, demak. qo'lingdan keladi.

Homini cibus utilissimus est simplex.

Oddiy ovqat, odam uchun har narsadan ham foydali.

Ubi concordia, ibi victoria.

Hamjihatlik bor joyda, g'alaba bo'ladi.

34-§. SIFAT

Predmetning belgisini bildirib qanday? qanaqa? savollariga javob bo'lgan so'zlarga sifat deyiladi. Lotin tilida sifatlar otlar kabi rollarda, sonlarda va kelishiklarda turlanadi. Sifatlarning o'z kelishik qo'shimchalari bo'lmaganligi sababli ular I, II va III guruhdagi otlarning kelishik qo'shimchalari orqali turlanadi.

Sifatlar ikki guruhga bo'linadi:

- birinchisi — birinchi va ikkinchi guruhda turlanuvchi sifatlar;

- ikkinchisi — uchinchi guruhda turlanuvchi sifatlar.

Birinchi guruhda turlanuvchi sifatlar *Femininum* rodiga tegishli bo'lib, Nom. Sing. dagi qo'shimchasi **-a** va *Masculinum* hamda *Neutrum* rodlariga tegishli bo'lib, *Masculinum* Nom. Sing. da **-us, -er** qo'shimchalariga va *Neutrum* Nom. Sing. da **-um** qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Birinchi guruhda turlanuvchi sifatlarning lug'at shakli

Lug'atlarda *Masculinum* rodiga tegishli sifatning to'liq shakli yozilib, keyin *Femininum* va *Neutrum* rodlarining Nom. Sing. qo'shimchasi yoziladi. Masalan:

<i>Purus, a, um</i>	— toza,
<i>ruber, bra, brum</i>	— qizil,
<i>niger, gra, grum</i>	— qora.

Sifatlarning lug'at shaklini esda saqlash kerak. Birinchi guruh sifatlarining kelishiklardagi turlanish namunasi.

1. *Purus, a, um*, — toza; 2. *Dexter, tra, trum* — o'ng.

Casus	Masculinum	Femininum Singularis	Neutrum
Nominativus	pur+us	pur—a	pur—um
Genetivus	pur—i	pur—ae	pur—i
Accusativus	pur—um	pur—am	pur—um
Nominativus	pur—o	pur—a	pur—o
Ablativus	dexter	dextra	dextrum
Genetivus	dextr—i	dextr—ae	dextr—i
Accusativus	dextr—um	dextr—am	dextr—um
Ablativus	dextr—o	dextr—a	dextr—o
Pluralis			
Nominativus	pur—i	pur—ae	pur—a
Genetivus	pur—orum	pur—arum	pur—orum
Accusativus	pur—os	pur—as	pur—a
Ablativus	pur—is	pur—is	pur—is
Nominativus	dextr—i	dextr—ae	dextr—a
Genetivus	dextr—orum	dextr—arum	dextr—orum
Accusativus	dextr—os	dextr—as	dextr—a
Ablativus	dextr—is	dextr—s	dextr—is

35-§. BIRINCHI GURUH SIFATLARINING YASALISHIDA QO‘LLANILUVCHI SO‘Z YASOVCHI QO‘SHIMCHALAR

1. Sifatlarni yasashda **-eus** va **-aceus** so‘z yasovchi qo‘shimchalar predmet belgisini, rangini va uning qanday moddadan yasalganligini ko‘rsatadi. Masalan:

ferr+eus —temirga oid, ferrum — temir, oss+eus —suyakka tegishli, os. ossis. n —suyak, chari + aceus — qog‘ozga oid, charta —qog‘oz, so‘zlaridan olingan.

2. Sifatlarni hosil qilishda **-idus** so‘z yasovchi qo‘shimchasi qo‘llanilib, bunda predmetning tabiiy xususiyatlari (mazasi, og‘irligi va harorati) ko‘rsatiladi:

<i>frig+idus</i>	— sovuq
<i>grav+idus</i>	— og‘ir
<i>faet+idus</i>	— sassiq

3. -osus soʻz yasovchi qoʻshimchasi sifatlarda moʻl-koʻlchilik maʼnosini anglatadi:

<i>aqu+osus</i>	— suvga serob
<i>squam+osus</i>	— tangachasimon
<i>fibrin+osus</i>	— sertola

-icus, -imus, -ideus, -asus, -enthus soʻz yasovchi qoʻshimchalar sifatlarni hosil qilishda qoʻllaniladi:

<i>Pancreat+ icus</i>	— meʼda osti beziga oid
<i>palat+imus</i>	— tanglayga oid
<i>lamdo+ ideus</i>	— lamdovidli
<i>coll+asus</i>	— qadoqli, qavariqli
<i>purul+entus</i>	— yiringli

36-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M: <i>Acusticus, a, um</i>	— eshitishga oid
<i>cavus, a, um</i>	— kovak, ichi boʻsh
<i>coccygeus, a, um</i>	— dumgʻazaga oid
<i>coronarius, a, um</i>	— tojsimon
<i>dexter, tra, trum</i>	— oʻng
<i>sinister, tra, trum</i>	— chap
<i>externus, a, um</i>	— tashqi
<i>internus, a, um</i>	— ichki
<i>gastricus, a, um</i>	— meʼdaga oid
<i>iliacus, a, um</i>	— yonboshga tegishli
<i>intermedius, a, um</i>	— oraliq
<i>latus, a, um</i>	— keng
<i>lymphaticus, a, um</i>	— limfasimon
<i>medianus, a, um</i>	— oraliq
<i>medius, a, um</i>	— oʻrta
<i>thoracicus, a, um</i>	— chuqur
<i>profundus, a, um</i>	— koʻkrakka tegishli
<i>transversus, a, um</i>	— koʻndalang
<i>nervus trigeminus</i>	— uch shoxli nerv

<i>zygomaticus, a, um</i>	— yuz suyagiga tegishli
<i>callosus, a, um</i>	— serqadoq
<i>compactus, a, um</i>	— zich, tig'iz
S—M: <i>cutaneus, a, um</i>	— teriga oid
<i>subcutaneus, a, um</i>	— teri ostiga tegishli
<i>musculus deltoideus</i>	— deltasimon mushak
<i>durus, a, um</i>	— qattiq
<i>pius, a, um</i>	— miya pardasining yumshoq to'qimasiga oid
<i>fibrosus, a, um</i>	— tolasimon
<i>glandulosus, a, um</i>	— bezsimon
<i>ischadius, a, um</i>	— quymuchga tegishli
<i>mastoideum, a, um</i>	— sut bezisimon
<i>mucosus, a, um</i>	— shilliqsimon
<i>obliquus, a, um</i>	— qiyshiq
<i>oblongatus, a, um</i>	— uzunchoq
<i>palatinus, a, um</i>	— tanglayga oid
<i>pilosus, a, um</i>	— sersoch
<i>saphenus, a, um</i>	— yashirin
<i>serratus, a, um</i>	— tishli
<i>spinosus, a, um</i>	— serqiltiq, sertuk
<i>spongiosus, a, um</i>	— g'ovaksimon
<i>squamosus, a, um</i>	— tangachasimon
<i>acutus, a, um</i>	— o'tkir
<i>chronicus, a, um</i>	— surunkali
<i>contagiosus, a, um</i>	— yuqumli
<i>epidemicus, a, um</i>	— keng tarqaluvchi
<i>malignus, a, um</i>	— xavfli
<i>toxicus, a, um</i>	— zaharli
<i>tuberosus, a, um</i>	— egri-bugrisimon
<i>vasculosus, a, um</i>	— sertomir
<i>verrucosus, a, um</i>	— serso'gal
M—F: <i>acetylsalicylicus,</i>	— asetilsalitsilat
<i>a, um</i>	
<i>albus, a, um</i>	— oq
<i>amarus, a, um</i>	— achchiq
<i>calidus, a, um</i>	— issiq

<i>camphoratus, a, um</i>	— kamforali
<i>ceratus, a, um</i>	— mumli
<i>compositus, a, um</i>	— murakkab
<i>concentrtatus, a, um</i>	— to'yingan, quyuq
<i>crystallisatus, a, um</i>	— zarrachasimon
<i>destillatus, a, um</i>	— soflangan, tozalangan
<i>dilutus, a, um</i>	— suyultirilgan
<i>fluidus, a, um</i>	— suyuq, oquvchan
<i>fervidus, a, um</i>	— qaynovchan
<i>gelatinosus, a, um</i>	— yelimshaksimon
<i>gelidus, a, um</i>	— muzli
<i>niger, gra, grum</i>	— qora
<i>obductus, a, um</i>	— usti parda bilan qoplangan (qobiqli)
<i>opticus, a, um</i>	— ko'rishga oid
<i>purus, a, um</i>	— toza
<i>rectificatus, a, um</i>	— tozalangan (spirtli)
<i>siccus, a, um</i>	— quruq
<i>spirituosus, a, um</i>	— spirtli
<i>spissus, a, um</i>	— quyuq
<i>tepιδus, a, um</i>	— iliq
<i>activatus, a, um</i>	— aktivlashtirilgan
<i>aethereus, a, um</i>	— efirli
<i>aethylicus, a, um</i>	— etilli
<i>amylaceus, a, um</i>	— ohorli
<i>anhydricus, a, um</i>	— suvsiz
<i>hydricus, a, um</i>	— suvli
<i>anisatus, a, um</i>	— arpabodiyonsimon
<i>aquosus, a, um</i>	— suvli
<i>aromaticus, a, um</i>	— xushbo'y
<i>causticus, a, um</i>	— achishtiruvchi
<i>cinereus, a, um</i>	— kulrang
<i>coeruleus, a, um</i>	— havorang, zangori
<i>divisus, a, um</i>	— bo'linuvchan
<i>exsiccatus, a, um</i>	— quritilgan
<i>fructuosus</i>	— sermeva
<i>glutenosus, a, um</i>	— serelim

<i>grossus, a, um</i>	— yirik, katta
<i>liquidus, a, um</i>	— suyuq, eruvchan
<i>oleosus, a, um</i>	— moyli
<i>paraffinatus, a, um</i>	— mumsimon
<i>piperitus, a, um</i>	— qalampirli
<i>praecipitatus, a, um</i>	— cho'kindi
<i>porcinus, a, um</i>	— cho'chqa yog'iga tegishli
<i>pulveratus, a, um</i>	— kukunsimon
<i>ruber, bra, brum</i>	— qizil
<i>sanus, a, um</i>	— sog'
<i>solidus, a, um</i>	— qattiq
<i>sterilisatus, a, um</i>	— sterillangan
<i>suillus, a, um</i>	— cho'chqa yog'iga oid
<i>tritrus, a, um</i>	— qirg'ichdan o'tkazilgan
<i>uliginosus, a, um</i>	— dog'langan
<i>ustus, a, um</i>	— kuydirilgan

37-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH SIFATLAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
albus	leuk	oq
durus	scler	qattiq
flavus	xanth	sariq
magnus	macros	katta
niger	melan	qora
multus	poly	ko'p
ruber	arythr	qizil
parvus	micros	kichik



60-mashq. Quyidagi sifatlarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M.*

<i>Acusticus</i>	— ko'krakka oid
<i>coccygeus</i>	— oraliq
<i>dexter</i>	— yuz suyagiga tegishli
<i>internus</i>	— limfasimon
<i>externus</i>	— eshitishga oid
<i>gastricus</i>	— dumg'azaga oid

<i>lymphaticus</i>	— o'ng
<i>mediānus</i>	— tashqi
<i>thoracicus</i>	— me'daga oid
<i>zygomaticus</i>	— ichki



61-mashq. Sifatlarni ma'nosiga qarab joylashtiring.

S—M:	<i>Compactus</i>	— sertomir
	<i>cutaneus</i>	— egri-bugri
	<i>durus</i>	— serso'gal
	<i>fibrosus</i>	— zaharli
	<i>ischiadicus</i>	— xavfli
	<i>mastoideus</i>	— keng tarqaluvchi
	<i>mucosus</i>	— yuqumli
	<i>oblongatus</i>	— surunkali
	<i>palatinus</i>	— o'tkir
	<i>acutus</i>	— uzunchoq
	<i>chronicus</i>	— tanglayga oid
	<i>contagiosus</i>	— shilimshiqsimon
	<i>epidemicus</i>	— sut bezisimon
	<i>malignus</i>	— quymuchga tegishli
	<i>toxicus</i>	— tolasimon
	<i>tuberosus</i>	— qattiq
	<i>vasculosus</i>	— teriga oid
	<i>verrucosus</i>	— zich

62-mashq. Sifatlarning o'zbekcha nomini lotincha muqobiliga qarab o'z o'rniga qo'yning. M—F.

<i>acetylsalicylicus</i>	— toza
<i>albus</i>	— qobiqli
<i>amarus</i>	— quyruq
<i>camphoratus</i>	— spirtli
<i>ceratus</i>	— yelimshaksimon
<i>compositus</i>	— suyuq
<i>crystallisatus</i>	— asetilsalitsilat
<i>destillatus</i>	— oq
<i>fluidus</i>	— achchiq

<i>gelatinosus</i>	— kamforali
<i>obductus</i>	— mumli
<i>purus</i>	— murakkab
<i>spirituosus</i>	— zarrachasimon
<i>spissus</i>	— tozalangan



63-mashq. *Farmatsevtik atamalarni o'z o'rniga qo'y-ing. F.*

<i>Activatus</i>	— kukunsimon
<i>aethereus</i>	— sterillangan
<i>amylaceus</i>	— kuydirilgan
<i>anisatus</i>	— mumsimon
<i>aromaticus</i>	— cho'chqa yog'iga oid
<i>causticus</i>	— qirg'ichdan o'tkazilgan
<i>divisus</i>	— moyli
<i>suillus</i>	— faollashtirilgan
<i>exsiccatus</i>	— efirli
<i>fructosus</i>	— ohorli
<i>oleosus</i>	— arpabodiyonli
<i>tritius</i>	— xushbo'y
<i>paraffinatus</i>	— achishtiruvchi
<i>pulveratus</i>	— bo'linuvchi
<i>sterilisatus</i>	— quritilgan
<i>ustus</i>	— sermeva



64-mashq. *Quyidagi sifatlarni lotin tiliga tarjima qiling va lug'at shaklida yozing.*

- M:** tojsimon, kovak, chap, yonboshga tegishli, oraliq, keng, chuqur, ko'ndalang, o'rta.
- S—M:** serqadoq, teri ostiga tegishli, yumshoq, bezsimon, qiyshiq, sersochoq, yashirin, sertuk, tishli, g'ovaksimon, tangachasimon, egri-bugrisimon, sertomir, zaharli, serso'gal.
- M—F:** issiq, to'yingan, zarrachasimon, qaynovchan, muzli, tozalangan, quruq, quyuq, iliq, qobiqli.

F: etilli, ohorli, suvsiz, suvli, kulrang, havorang, serelim, suyuq, qalampirli, cho'kindi, qizil, sog', cho'chqa yog'iga oid.



65-mashq. *Quyidagi retseptlarini o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: Magnesia^e ustae 2,5

Da in scatula.

Signa: Yarim choy qoshiqdan kuniga 2 mahal.

Recipe: Diuretini 4,0

Aquae Menthae piperitae

Aquae destillatae ana 60 ml

Misce. Da.

Signa: 20—30 tomchidan kuniga 3 mahal.

Recipe: Tincturae amarae

Tincturae Rhei ana 15 ml

Misce. Da.

Signa: 20—30 tomchidan kuniga 3 mahal.

Recipe: Extracti Eleutherococci fluidi 50 ml

Da. Signa: 20—30 tomchidan kuniga 3 marta.

Recipe: Extracti Urticae fluidi

Extracti Millefolii fluidi ana 25 ml

Misce. Da.

Signa: 25—30 tomchidan kuniga 3 marta.

Recipe: Infusi herbae Gnaphalii uliginosi 30,0—200 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 4 marta.



66-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Ol: Sanoning murakkab spirtli eritmasidan 30 ml.

Ber. Belgila: Kuniga 1 mahal (kattalar uchun).

Ol: Me'da shirasidan 100 ml.

Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta ovqatlanish paytida.

Ol: Diprazindan 0,025.

Qobiqli tabletkadan 20 ta ber.

Belgila: 1 tabletkadan kuniga 2—3 marta.

Ol: Kuydirilgan magneziydan 20,0.

Tozalangan suvdan 120 ml.

Aralashtir. Ber.

Belgila: Kislotadan zaharlangan paytda 1 osh qoshiqdan har 10 minutda ichish uchun.

Ol: Achchiq rovochning spirtli eritmasidan 50 ml

Ber. Belgila: 12 tomchidan kuniga 2 mahal ovqatlanishdan oldin.

Ol: Suyuq gematogendan 250,0

Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

? Mavzularga oid savollar

1. Sifat deganda nimani tushunasiz?
2. Sifatlar necha guruhga bo'linadi?
3. Sifatning lug'at shakli deganda nimani tushunasiz?
4. *Femininum* rodiga tegishli sifatlar *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* qanday qo'shimchalarga ega?
5. *Masculinum* va *Neutrum* rodiga qarashli sifatlar *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* qanday qo'shimchalarga ega?
6. Predmet belgisi va rangini ko'rsatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
7. Predmetning tabiiy xususiyatlarini ko'rsatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
8. Predmetdan mo'l-ko'lichilik ma'nosini anglatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
9. Lotincha-yunoncha ma'nodosh sifatlarni bayon eting.



! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Ad cogitandum et agentum homo natus est.

Inson fikrlash va harakat qilish uchun yaratilgan.

Disce, sed a doctis, indoctos ipse doceto.

Bilgandan o'rgan, bilmaganga o'rgat.

Radices doctrinae amarae, fructus dulces sunt.
 Ilmning ildizi achchiq, mevasi esa, shirin.
Diagnosis bona, curatio bona.
 Yaxshilab tekshirish, davolash garovidir.
Ex malis eligere minima opertet.
 Yomonlikdan eng kichigini tanlash lozim.

38-§. MOSLASHGAN ANIQLOVCHI

Lotin tilida sifatlar rod, son hamda kelishik bo'yicha o'zgaradi va ot sifatini aniqlab, u bilan rod, son va kelishikda moslashadi. Moslashgan aniqlovchi — sifat hamma vaqt otdan keyin turadi:

Cera pura — toza mum
succus purus — toza shira
Vaselinum purum — toza vazelin

Birinchi guruh sifatlarining otlar bilan kelishiklarda turanish namunasi:

Musculus rectus — to'g'rilovchi muskul
oculus dextre — o'ng ko'z
vena dextra — o'ng ko'k tomir
extractum fluidum — suyuq ekstrakt

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	musculus rectus	muscul-i rect-i
Genetivus	muscul-i rect-i	muscul-orum rect-orum
Accusativus	muscul-um rect-um	muscul-os rect-os
Ablativus	muscul-o rect-o	muscul-is rect-is
Nominativus	oculus dexter	ocui-i dextr-i
Genetivus	ocul-i dextr-i	ocul-orum dextr-orum
Accusativus	ocul-um dextr-um	ocul-os dextr-os
Ablativus	ocul-o dextr-o	ocul-is dextr-is
Nominativus	vena dextra	ven-ae dextr-ae
Genetivus	vena-ae dextr-ae	ven-arum dextr-arum
Accusativus	ven-am dextr-am	ven-as dextr-as
Ablativus	ven-a dextr-a	ven-is dextr-is
Nominativus	extractum fluidum	extract-a fluid-a
Genetivus	extract-i fluid-i	extract-orum fluid-orum
Accusativus	extract-um fluid-um	extract-afluid-a
Ablativus	extract-o fluid-o	extract-is fluid-is



67-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M:** Arteria coronaria dextra, aorta thoracica, glandula thyroidea, glandulae gastricae, humerus dexter et sinister intestinum crassum, morbus chronicus, morbus hypertonicus et hypotonicus, morbus ischaemicus, musculus trapezius, nervus ischiadicus, nervus vagus, pneumonia crouposa, vena cava, ventriculus dexter, vertebra thoracica, vesica fellea, vesica urinaria.
- S—M:** Cancer ventriculi, ganglia thoracicae, glandula parathyroidea, incisura cardiaca, medulla oblongata, musculus organismi, nodus lymphaticus, nervus trigeminus, palatum osseum, sutura palatina mediana, tunica vasculosa, typhus exanthematicus, urethra femina, urethra masculina, variola vera, morbus, contagiosus est, diphtheria morbus internus est.
- M—F:** Aqua destillata, charta cerata, Mentha piperita, infusum Sennae compositum, extractum Belladonnae siccum, extractum Leonuri fluidum, da oleum Camphoratum in ampullis, tabulettae extracti Valerianae obductae, tincturae Amarae.
- F:** Axungia porcina depurata, extractum Taraxaci spissum, extractum Sanguisorbae fluidum, extractum Hyoseyami siccum, oleum Terebinthinae rectificatum, mixtura medicamentum compositum est, praepara aquam Amygdalarum amararum.



68-mashq. *Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling.*

- M:** chap me'da, o'ng ko'z, ko'krakka oid aorta, ko'rish asabi, ko'zga oid muskul, ko'ndalang muskul, asab kasalligi, ichki kasallik.

- S—M: sariq bog'lam, keng bog'lam, limfa tuguni, tangachasimon chok, uzun muskul, tanglayga oid ko'ndalang chok, surunkali me'da kasalligi.
- M—F: rovochning quruq ekstrakti, gulxayrining quyuq ekstrakti, toza kodein, oq surtma, qora suyuq surtma, oq qandni soflangan suvda erit, to'g'ri ichak orqali, sariq vazelin, kanakunjut moyini elastik yelimshak kapsulalarda ber. Qalampir, yalpiz suvi, miksturani qora shishachada ber.
- F: ohorli kapsula, vazelin moyi, quruq ekstrakt, g'o'zaning (paxta) suyuq ekstrakti, shirinmiyaning quyuq ekstrakti, chilibuxaning quruq ekstrakti, surtmani mumli qog'ozda ber, murakkab qo'rg'oshin malhami, kuydirilgan magneziy.



69-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

- Recipe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae ana 10 ml
Extracti Crataegi fluidi 5 ml
Mentholi 0,05
Misce. Da.
Signa: 20—25 tomchidan kuniga 3 mahal.
- Recipe: Olei Terebinthinae
Olei camphorati
Chloroformi ana 100,0
Misce. Da.
Signa: Surtish uchun.
- Recipe: Mentholi
Camphorae tritae 0,05
Olei Eucalypti guttam I
Olei Vaseline 10,0
Misce. Da.
Signa: Halqumga quyish uchun.
- Recipe: Extracti Eucommiae fluidi 25 ml
Da. Signa: 15—30 tomchidan kuniga 2—3 mahal.



70-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

- Ol: Sangvizorba suyuq ekstraktidan 30 ml
Ber. Belgila: 30 tomchidan kuniga 3—4 marta.
- Ol: Metil ko'kidan 0,1
Shunday miqdorda 10 ta yelimshak kapsulalarda ber.
Belgila: 1 kapsuladan kuniga 2 marta.
- Ol: Itshumurt suyuq ekstraktidan 30 ml
Ber. Belgila: 30—40 tomchidan ichish uchun.
- Ol: Quruq gematogendan 1,0
60 ta shunday miqdorda mumlangan
qog'ozda ber.
Belgila: Bittadan kuniga uch mahal.

MUSTAQIL BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR

Quyidagi so'zlarni tarjima qiling:

A). Yuqori jag', ampula, arteriya, oziqlanishning buzilishi, modda, tashqi, o'pka yallig'lanishi, ko'z, bakteriya, pastki jag', xotira yo'qolishi, o'tkir, kapsula, qorin bo'shlig'i, mumsimon, ovqat hazm qilishning buzilishi, suv, kuydirilgan, burun, yelka suyagi, ichki, til, yurak faoliyatining buzilishi, xushbo'y, hab dori, ko'k qon tomiri murakkab, pufak, ichburug', achchiq, tomchi, kekirdak, surunkali, mushaklarning tirishishi, yelimshaksimon, ichak, umurtqa, xavfli, bez, zaharli, spirtli, tirik to'qimalarning o'lishi, tugmachasimon dori, qovuqdan siydik chiqishining qiyinlashuvi, suyultirilgan, o't (o'simlik), o'mrov bronx, o'n ikki barmoqli ichak, me'daga oid.

B). Tonsilla, anuria, oblongatus, tinctura, vagina, epidemicus, scapula, costa, compactus, oesophagus, furunculus, fluidus, rectum, contagiosus, mixtura, urethra, sutura, mamma, ventriculus, uterus, caecum, infusum, urina, leukaemia, hypertonia, pasta, morbus, cranium, folium, decoctum, narcoticus, camphora, hypotonia, nervus, musculus, linimentum, suppositorium, medicamentum, serum, sedativus.

*Quyida berilgan sifatlarni otlar bilan moslashtiring
va tarjima qiling:*

A). lobus (dexter), substantia (compactus), bronchus (medius), medulla (oblongatus), medicamentum (internus), morbus (contagiosus), glycosidum (cardiacus), clavicula (dexter), capsula (gelatinosus), vesica (urinarius), rheumatismus (acutus), scapula (sinister).

B). To'g'ri ichak, tashqi chok, surunkali kasallik, suyuq ekstrakt, kamforali moy, me'da shirasi, surunkali revmatizm, elastik kapsula, o't pufagi, o'ng ko'z, toza kodein, ichki kasallik.

Quyidagilardan retsept tuzing va tarjima qiling:

Ol: Marvaridgulning spirtli eritmasidan
Valeriananing spirtli eritmasidan teng 10,0
Belladonnaning spirtli eritmasidan 5,0
Aralashtir. Ber.

Belgila: 20—25 tomchidan kuniga 2—3 marta.

Ol: Achchiq spirtli eritmadan
Rovochning spirtli eritmasidan teng 15,0
Aralashtir. Ber.

Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 3 marta
ovqatlanish oldidan.

Ol: Marvaridgulning spirtli eritmasidan
Valeriananing spirtli eritmasidan teng 10,0
Do'lana ekstraktidan 5,0
Aralashtir. Ber.

Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2 marta.

Ol: Evkalipt moyidan
Arpabodiyon moyidan teng 10,0
Aralashtir. Ber.

Belgila: Ingalatsiya uchun.

Rp: Infus...foli....Senn....10,0—150,0
Sirup... Rhe...30,0
M.D.

S: Bir osh qoshiqdan ertalab va kechqurun.

Rp: Aqu....Menth... 100,0

D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 5—10 marta.

Rp: Tinctur...Valerian.... aethere....30,0

D.S: 10—15 tomchidan qabul qilish uchun.

Rp: Emuls....ole...Ricin... 100,0

Resorcin....0,12

Bismuth...nitrat....1,0

Tinctur... Opi....

M.D.

S: Bir choy qoshiqdan kuniga 3 marta.

39-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR

1. Uchinchi guruhga *Masculinum*, *Femininum* va *Neutrum* rodlariga tegishli otlar kirib, ular Nom. Sing. da har xil qo'shimchalarga ega bo'ladi. Uchinchi guruhdagi otlarning asosiy xususiyati, uchala roddagi otlar Gen. Sing.da **-is** qo'shimchasiga ega bo'lishidir.
2. *Masculinum* va *Femininum* rodlaridagi otlar kelishiklarda turlanganda bir xil qo'shimchalarga ega bo'ladi.
3. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlar teng murakkab bo'ladi, bunda Gen. Sing.dagi bo'g'inlar soni Nom. Sing.dagi bo'g'inlar soniga teng bo'ladi. Noteng murakkabda esa Gen. Sing. dagi bo'g'inlar soni Nom. Sing.dagi bo'g'inlar sonidan ortiq bo'ladi. Masalan:

Teng murakkab

Noteng murakkab

Nom. Sing. Cut-is

cor-pus

Gen. Sing. cut-is

cor-po-ris

4. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning negizi Gen. Sing. dagi **-is** qo'shimchasini olib tashlash bilan hosil qilinadi:

Kelishik	Teng murakkab ot	Negiz	Noteng murakkab ot	Negiz
Nom. Sing. Gen. Sing.	Cutis Cut-is	cut.	Cortex Cortic-is	cortic.

Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli birinchi o'rinda Nom. Sing. shaklining to'liq holi, keyin Gen.

Sing. ning qo'shimchasi, so'ngra rodi ko'rsatilib, oxirida tarjimai beriladi:

Radix, icis, **f** ildiz Nom. Sing. radix, Gen. Sing. radice.

Bir bo'g'inli otlar lug'atda Nom. Sing. shakli bilan birga, Gen. Sing. shaklida ham to'liq yoziladi: Flos, floris, m.

Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalari

Caus	Singularis		Pluralis	
	Masc, Femin	Neutrum	Masc. Femin	Neutrum
Nominativus			es	a
Genetivus	is	is	um	um
Dativus	i	i	ibus	ibus
Accusativus	em	Acc. -Nom.	es	a
Ablativus	e	e	ibus	ibus

Otlarning uchinchi guruhda turlanish namunasi

Cortex **icis**, **m**- Solutio, **onis**, **f**- Semen, **inis**, **n**-

Singularis			
Caus	Masculinum	Femininum	Neutrum
Nom.	cortex	solutio	semen
Gen.	cortic—is	solution—is	semin—is
Acc.	cortic—em	solution—em	semen
Abl.	cortic—e	solution—e	semin—e
Pluralis			
Nom.	cortic—es	solution—es	semin—a
Gen.	cortic—um	solution—um	semin—um
Acc.	cortic—es	solution—es	semin—a
Abl.	cortic—ibus	solution—ibus	semin—ibus

40-§. BIRINCHI GURUH SIFATLARINING UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR BILAN MOSLASHISHI

Birinchi guruh sifatlari uchinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan rodida va sonda moslashib, faqat kelishiklar bo'yicha turlanganda qo'shimchalar har xil bo'ladi. Masalan: *Amarus*, **a**, **um** —achchiq sifatini cortex, icis, **m** —po'stloq, radix, icis, **f**—ildiz, semen, **inis**, **n**—urug' otlar bilan moslashtirsak, unda quyidagilar hosil bo'ladi:

<i>Cortex amarus</i>	— achchiq po'stloq
<i>radix amara</i>	— achchiq ildiz
<i>semen amarum</i>	— achchiq urug'

Bunday hollarda cortex, radix, semen otlari uchinchi guruhda amarus, a, um sifati esa, birinchi va ikkinchi guruhda kelishiklar bo'yicha turlanadi.

Sifatlarning otlar bilan moslashuv namunasi

	1. Liquor flavus	— sariq suyuqlik
	liquor, oris, m	— suyuqlik
	flavus, a, um	— sariq
Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	liquor flavus	liquor-es flav-i
Gen	liquor-is flav-i	liquor-um flav-orum
Acc.	liquor-em flav-um	liquor-es flav-os
Abl.	liquor-e flav-o	liquor-ibus flav-is
	2. Radix amara	— achchiq ildiz
	radix, icis, f	— ildiz
	amarus, a, um	— achchiq
Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	radix amara	radic-es amar-ae
Gen.	radic-is amar-ae	radic-um amar-arum
Acc.	radic-em amar-am	radic-es amar-as
Abl.	radic-e amar-a	radic-ibus amar-is
	3. Semen amarum	— achchiq urug'
	semen, inis, n	— urug'
	amarus, a, um	— achchiq
Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	semen amarum	semin-a amar-a
Gen	semin-is amar-i	semin-us amar-orum
Acc.	semin-en amar-um	semin-a amar-a
Abl.	semin-e amar-o	semin-ibus amar-is
	semen, inis, n	

41-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI MASCULINUM RODIGA TEGISHLI OTLAR

Nominativus	Genetivus	Misollar
— o	— onis	pulmo, pulmonis — o'pka
	— inis	homo, hominis — odam
— or	— oris	liquor, liquoris — suyuqlik
— os	— oris	flos, floris — gul
— er	— eris	aether, aetheris — efir
— ex	— ris	venter, ventris — qorin
	— icis	cortex, corticis — po'stloq
— es	— edis	pes, pedis — oyoq
	— etis	paries, parietis — to'siq
	— itis	stipes, stipitis — novda

Qoidadan tashqari holat

1. Quyidagi otlar Neutrus rodiga qarashli:
Os, oris, n — og'iz, tuber, eris, n bo'rtma, tugunak, piper, eris, n — qalampir, cor, cordis, n — yurak, os, ossis, n — suyak, Papaver, eris, n — ko'knori, cadaver, eris, n — jonsiz (o'lik) tana.
2. Quyidagi otlar Femininum rodiga qarashli:
Gaster, gastris, f — oshqozon, me'da; mater, matris, f — miya pardasi.

42-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI MASCULINUM RODIGA OID OTLARNING YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. tor, -sor, -xor so'z yasovchi qo'shimchalari harakat ma'nosini anglatadi:

<i>Flexor</i>	— bukuvchi: <i>flectere</i> — bukmoq
<i>extensor</i>	— to'g'rilovchi (yoziluvchi), <i>extendere</i> — to'g'rilamoq
<i>adductor</i>	— yaqinlashtiruvchi, <i>adducere</i> — yaqinlashtirmoq
<i>abductor</i>	— uzoqlashtiruvchi, <i>abducere</i> — uzoqlashtirmoq

rotator — aylantiruvchi, *rotare* — aylantirmoq
levator — ko'taruvchi, *lovare* — ko'tarmoq fe'llaridan hosil qilingan.

2. -or so'z yasovchi qo'shimchasi jismoniy yoki ruhiy holat ma'nosini anglatadi:

Dolor — og'riq, *dolere* — og'rimoq
tumor — shish, *o'sma tumere* — shishmoq
rubor — qizarish, *rubere* — qizarmoq fe'llaridan hosil qilingan

43-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	Apex, icis, m	— uchki qism, boshi
	cor, cordis, n	— yurak
	cortex, icis, m	— po'stloq (teriga oid)
	gaster, tris, f	— oshqozon
	os, oris, n	— og'iz
	os, ossis, n	— suyak
	per os	— og'iz orqali
	pes, pedis, m	— oyoq
	pulmo, onis, m	— o'pka
	musculus sphincter,	— qisuvchi muskul
	eris, m	
	ureter, eris, m	— siydik yo'li
S—M:	musculus extensor,	— yozuvchi muskul
	oris, m	
	musculus flexor,	— bukuvchi muskul
	oris, m	
	musculus abductor,	— uzoqlashtiruvchi
	oris, m	muskul
	musculus adductor,	— yaqinlashtiruvchi
	oris, m	muskul
	musculus rotator,	— aylantiruvchi muskul
	oris, m	
	musculus levator,	— ko'taruvchi muskul
	oris, m	

calor, oris, m	— issiqlik
dolor, oris, m	— og'riq
paries, etis, m	— to'siq
tuber, eris, m	— bo'rtma
tumor, oris, m	— shish, o'sma
vomer, eris, m	— dimog' suyagi
M—F: aether, eris, m	— efir
auctor, oris, m	— retsept yozgan kishi, muallif
pro auctore	— muallif uchun
cortex, icis, m	— po'stloq (o'sim.)
flos, oris, m	— gul
liquor, oris, m	— suyuqlik
liquor Ammonii	— suv maza
anisatus	— novshadil arpabodiyon tom-chisi
F: adeps, icis, m	— yog', charvi
aër, aëris, m	— havo
Bursa pastoris	— jag'-jag', ochambiti
carbo, onis, m	— ko'mir
odor, oris, m	— hid
sapo, onis, m	— sovun
sapor, oris, m	— maza
stipes, itis, m	— novda (bot)
Papaver, eris, n	— ko'knor
Piper, eris, n	— qalampir, munch
Polygonum	— suvqalampir
hydropiper	
tuber, eris, n	— bo'rtma, tugunak

44-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
homo	anthropos	odam (erkak kishi)
pes	podos	oyoq
pulmo	pneumon	o'pka
os	stomat	og'iz
tumor	onco	shish (o'sma)

 71-mashq. Quyidagi otlarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M.*

<i>Apex</i>	— oyoq
<i>cor</i>	— o'pka
<i>cortex</i>	— qisuvchi muskul
<i>gaster</i>	— siydik yo'li
<i>os</i>	— uchki qism
<i>per os</i>	— yurak
<i>pes</i>	— po'stloq
<i>pulmo</i>	— oshqozon
<i>musculus sphincter</i>	— og'iz
<i>ureter</i>	— og'iz orqali

 72-mashq. Quyidagi atamalarni mazmuni asosida moslashtiring. *S—M.*

<i>Musculus extensor</i>	— bo'rtma
<i>musculus flexor</i>	— shish, o'sma
<i>musculus abductor</i>	— dimog' suyagi
<i>musculus adductor</i>	— to'siq
<i>musculus rotator</i>	— og'riq
<i>musculus levator</i>	— yozuvchi muskul
<i>calor</i>	— bukuvchi muskul
<i>dolor</i>	— yaqinlashtiruvchi muskul
<i>paries</i>	— aylantiruvchi muskul
<i>tuber</i>	— uzoqlashtiruvchi muskul
<i>tumor</i>	— ko'taruvchi muskul
<i>vomer</i>	— issiqlik

 73-mashq. Lotin tilidagi otlarning o'zbekcha muqobilini o'z o'rniga qo'ying. *M—S.*

<i>Aether</i>	— novshadil arpabodiyon tomchisi
<i>auctor</i>	— gul

<i>pro auctore</i>	— suyuqlik
<i>cortex</i>	— muallif
<i>flos</i>	— efir
<i>liquor</i>	— muallif uchun
<i>liquor Ammonii</i>	— po'stloq
<i>anisatus</i>	



74-mashq. Quyidagi so'zlarning lotincha nomiga o'zbekcha nomini moslashtiring. F.

<i>Adeps</i>	— novda
<i>aër</i>	— ko'mir
<i>Bursa pastoris</i>	— hid
<i>carbo</i>	— qalampir
<i>odor</i>	— bo'rtma
<i>sapo</i>	— yog'
<i>sapor</i>	— havo
<i>stipes</i>	— jag'-jag'
<i>Papaver</i>	— sovun
<i>Piper</i>	— maza
<i>Polygonum</i>	— ko'knor
<i>hydropiper</i>	— suv maza
<i>tuber</i>	— suvqalampir



75-mashq. Quyidagi otlarni lotin tiliga tarjima qiling va *Nom. Sing. et Gen. Sing.* da turlang:

M: yurak, po'stloq, og'iz, oshqozon, oyoq, o'pka, issiqlik, og'rig', to'siq, bo'rtma, shish, dimog' suyagi, efir, gul, suyuqlik, novshadil arpabodiyon tomchisi, yog', havo, jag'-jag', ko'mir, ko'knor, qalampir, suvqalampir, bo'rtma (bot).

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
III	m	pulmo	pulmonis	pulmones	pulmonum

 76-mashq. *Quyidagi atamalarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M: Cortex cerebri, apex linguae, apex cordis, nasus hominis, musculus adductores, abductores, flexores extensores: gangraena pulmonis, tumor cerebri
- S—M: Cortex cerebelli, musculus sphincter, apex vesicae, digiti pedis, paries externus.
- M—F: flores Calendulae, infusum florum Chamomillae, decoctum corticis Frangulae, liquor Burovi, liquor Ammonii anisatus, da medicamentum.
- F: pro auctore, extractum Bursae pastoris fluidum, cortex Eucommiae, extractum florum Helichrysi, decoctum florum Tanacetii, extractum Viburni fluidum, flores Crataegi, extractum Polygoni hydropiperis fluidum.

 77-mashq. *Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling.*

- M: odam gavdasi, oyoq sinishi, yurakning o'rta venasi, o'ng va chap o'pka, o'pkaning uchki qismi.
- S—M: quymuchga oid bo'rtma, ichki to'siq, yozuvchi muskul, ko'tariluvchi muskul, uzoqlashtiruvchi muskul, yuqori jag' bo'rtmasi, xavfsiz o'sma, xavfli o'sma.
- M—F: moychechak guli, tirnoqgul guli damlamasi, faollashtirilgan ko'mir, novshadil arpabodiyon tomchisi, chirqanoq bargi, mevasi va po'stlog'i.
- F: Qora marjon daraxti guli, itshumurt po'stlog'i qaynatmasi, jag'-jag', etil efiri, dastarbosh guli, suvqalampir suyuq ekstrakti.



78-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlarga moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Apex (internus, a, um) sapor (amarus, a, um);
pulmo (dexter, tra, trum) carbo (activatus, a, um);
aether (purus, a, um) liquor (puris, a, um);
tuber (ischiadicus, a, um) pulmo (sinister, tra, trum).



79-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: Florum Calendulae 30,0

Da. Signa: Chayqash uchun damlama.

Recipe: Carbonis activati 100,0

Da in scatula.

Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Infusi herbae Bursae pastoris ex 10,0—200 ml

Da. Signa: 1—2 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Extracti Bursae pastoris fluidi

Extracti Viburni fluidi ana 10 ml

Misce. Da.

Signa: 20 tomchidan kuniga 3 marta.

Recipe: Decocti corticis Eucommiae ex 10,0—200 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Infusi florum Tiliae 50 ml

Da. Signa: Chayqash uchun.



80-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Ol: Moychechak gulidan 30,0

Ber. Belgila. Choy kabi damla.

Ol: Burov suyuqligidan 100 ml

Ber. Belgila: Malham uchun.

Ol: Novshadil arpabodiyon tomchisidan 15 ml

Ber. Belgila: 5—10 tomchidan kuniga

2—3 marta.

- Ol: Suvqalampir suyuq ekstrakti
 Bodrezak suyuq ekstraktidan teng miqdorda 20 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2—3 marta
- Ol: Novshadil arpabodiyon tomchisidan 50 ml
 Gulxayri sharbatidan 30,0
 Tozalangan suvdan 200 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 2 marta.
- Ol: Alnus po'stlog'i damlamasidan 15,0—200 ml
 Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—4 marta.

? Mavzularga oid savollar

1. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning asosiy xususiyati nimadan iborat?
2. Teng murakkab otlar deganda nimani tushunasiz?
3. Noteng murakkab otlar deganda nimani tushunasiz?
4. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning negizini qanday aniqlash mumkin?
5. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
6. Birinchi guruh sifatleri uchinchii guruhda turlanuvchi otlar bilan qanday moslashadi? Misollar keltiring.
7. Masculinum rodiga tegishli otlar *Nom. Sing.*da qanday qo'shimchalarga ega?
8. Masculinum rodiga oid otlarning yasalishida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
9. Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalarni bayon eting.

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Salus populi — suprema lex.

Xalq farovonligi — oliy qonun.

Dulce et decorum est pro patria mori.

Vatan uchun jon bermoq baxt va sharaf erur.

Vivere est cogitare.

Yashamoq — fikr yuritmoqdir.

Vox audita latet, littera scripta manet.
 Aytilgan so'z uchib ketar, yozilgani qolar.
Bonum initium est dimidium facti.
 Yaxshi boshlangan ish—yarim bitgan ish.

45-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI FEMININUM RODIGA TEGISHLI OTLAR

Femininum rodiga tegishli otlar *Nom. Sing.*da quyidagi qo'shimchalarga ega:

Nominativus	Genetivus	Misollar
—as	— atis	extremitas, extremitatis — uchi, oxiri
—es	— is	tabis, tabis — oriqlash
—is	— idis	colitis, colitidis — yo'g'on ichakshilliq pardasining yallig'lanishi
	— is	auris, auris — quloq
—us	— utis	senectus, senectutis — qarilik
	— udis	incus, incudis — sandon, ichki tog'ay (quloqda)
—ax	— acis	borax, boracis — tanakor
—ux	— ucis	nux, nucis — yong'oq
—ix	— icis	radix, radicis — ildiz
—s	— tis	mens, mentis — aql, idrok
—x	— gis	meninx, meningis — miya pardasi
—do	— inis	hirudo, hirudinis — zuluk
—go	— inis	mucilago, mucilaginis — shilliq modda
—io	— onis	solutio, solutionis — eritma

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar *Musculinum* rodiga tegishli:

Canalis, **is, m** — yo'l, kanal; lapis, **idis, m**—tosh; pulvis, **eris, m** — kukun; axis, **is, m** — bo'yin umurtqasi; penis, **is, m** — olat, erkaklarning jinsiy a'zosi; sanguis, **inis, m**—qon; unguis, **is, m**—tirnoq; vermis, **is, m**—chuvalchangsimon qurt, gijja; dentis, **m**—tish; hydrops, **opis, m**—istisqo; thorax, **acis, m**—ko'krak qafasi; larynx, laryngis — hiqildoq; pharynx, **ngis, m** — halqum, yutqin; coccyx, **ygis, m** — dum suyagi; tendo, **inis, m** — pay, chandir; margo, **inis, m** — qirra, chekka.

Quyidagi otlar Neutrum rodiga qarashli:

Pancreas, pancreatis, **n** — me'da osti bezi; vas, va-sis — tomir.

46-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI FEMININUM RODIGA TEGISHLI OTLARNING YASALISHIDA ISHLATILADIGAN SO‘Z YASOVCHI QO‘SHIMCHALAR

1. **-io** so‘z yasovchi qo‘shimchasi harakat yoki harakat natijasini ifodalaydi:

<i>contusio</i>	— shikastlanish, lat yeyish, contundere — urmoq
<i>curatio</i>	— davolash, curare — davolamoq
<i>solutio</i>	— eritma, solvere — eritmoq fe'llaridan hosil qilingan

2. **-itis** so‘z yasovchi qo‘shimchasi yallig‘lanish jarayonini anglatadi:

<i>bronchitis</i>	— bronx shilliq pardasining yallig‘lanishi
<i>hepatitis</i>	— jigarning yallig‘lanishi
<i>hephritis</i>	— buyrakning yallig‘lanishi
<i>gingivitis</i>	— milk shilliq qavatining yallig‘lanishi

3. **-osis** so‘z yasovchi qo‘shimchasi moddaning ko‘payishi yoki to‘planishini ko‘rsatadi:

<i>monocytosis</i>	— monositlarning qonda ko‘payishi
<i>lipomatosis</i>	— yog‘ to‘qimalarining ayrim a‘zo qismlarida to‘planishi

4. **-iasis** so‘z yasovchi qo‘shimchasi kasallikni anglatadi:

<i>amaebias</i>	— amyobali ichburug‘
<i>leontiasis</i>	— moxov kasalligi

47-§. TIBBIY AMALIYOTDA QO‘LLANILADIGAN ANIONLAR NOMI

<i>Acetas, atis, m</i>	— asetat
<i>arsenas, atis, m</i>	— arsenat
<i>arsenis, itis, m</i>	— arsenat
<i>benzoas, atis, m</i>	— benzoat
<i>bromidum, i, n</i>	— bromid

<i>carbonas, atis, m</i>	— karbonat
<i>citras, atis, m</i>	— sitrat
<i>chloridum, i, n</i>	— xlorid
<i>iodidum, i, n</i>	— yodid
<i>nitras, atis, m</i>	— nitrat
<i>nitris, itis, m</i>	— nitrit
<i>phosphas, atis, m</i>	— fosfat
<i>salicylas, atis, m</i>	— salitsilat
<i>sulfas, atis, m</i>	— sulfat
<i>tetraboras, atis, m</i>	— tetraborat
<i>gluconas, atis, m</i>	— glukonat
<i>glycerophosphas, m</i>	— glitserofosfat
<i>hydrocarbonas, atis, m</i>	— gidrokarbonat
<i>hydrochloridum, i, n</i>	— gidroxlorid

48-§. QUIYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Appendix, icis, f</i>	— o'simta
	<i>articulatio, onis, f</i>	— bo'g'im
	<i>auris, is, f</i>	— quloq
	<i>basis, is, f</i>	— asos
	<i>canalis, is, f</i>	— yo'l, kanal
	<i>cartilago, inis, f</i>	— tog'ay
	<i>cavitas, atis, f</i>	— bo'shliq
	<i>dens, dentis, f</i>	— tish
	<i>hypophysis, is, f</i>	— miya (pastki) ortig'i
	<i>larynx, yngis, m</i>	— hiqildoq, bo'g'iz
	<i>pancreas, atis, n</i>	— me'da osti bezi
	<i>pervis, is, f</i>	— chanoq (jom)
	<i>pharynx, yngis, m</i>	— halqum, yutqin
	<i>thorax, acis, m</i>	— ko'krak qafasi
	<i>vas, vasis, n</i>	— tomir
	<i>amputatio, onis, f</i>	— kesib tashlash
	<i>anamnesis, is, f</i>	— kasallikning kelib chiqishi haqida ma'lumotnoma

<i>auscultatio, onis, f</i>	— eshitib aniqlash, eshitib ko'rish
<i>cirrhosis, is, f</i>	— to'qima kassalligi
<i>contusio, onis, f</i>	— shikastlanish, lat yeyish
<i>crisis, is, f</i>	— kasallik jarayonining keskin o'zgarishi
<i>curatio, onis, f</i>	— davolash
<i>diagnosis, is, f</i>	— kasallikni aniqlash
<i>genesis, is, f</i>	— kelib chiqish, rivojlanish
<i>lysis, is, f</i>	— buzilish
<i>metastasis, is, f</i>	— kasallikning bir a'zo- dan ikkinchisiga o'tishi
<i>mycosis, is, f</i>	— terining zamburug' kasalligi
<i>necrosis, is, f</i>	— to'qimalarning o'lishi
<i>palpatio, onis, f</i>	— qo'l bilan paypaslab tekshirish
<i>paralysis, is, f</i>	— biron-bir a'zo faoliyatining, buzi- lishi, ishlamasligi
<i>percussio, onis, f</i>	— barmoq yoki bol- g'acha bilan urib ko'rish, to'qillatish
<i>prognosis, is, f</i>	— kasallik rivojini oldin- dan bilish
<i>sclerosis, is, f</i>	— skleroz, tomirda qon- ning zichlanishi
<i>sepsis, is, f</i>	— sepsis, qon orqali za- harlanish
<i>stenosis, is, f</i>	— stenoz, torayish
<i>transfusio onis, f</i>	— transfuziya, quyish
<i>transfusio sanguinis</i>	— qon quyish
S—M: <i>cutis, is, f</i>	— teri
<i>bilis, is, f</i>	— o't (safro)

extremitas, atis, f
graviditas, atis, f
graviditas extrauterina

iris, iridis, f
meninx, ngis, f
sanguis, inis, m
symphysis, is, f
tendo, inis, m
terminatio, onis, f
testis, is, m
tuberositas, atis, f
convulsio, onis, f

extractio, onis, f

febris, is, f
incisio, onis, f
inflammatio, onis, f
paresis, is, f

perforatio, onis, f
synthesis, is, f
tussis, is, f

M—F: *Adonis, idis, m*
borax, acis, f
Digitalis, is, f
dosis, is, f
emulsio, onis, f

Filix, icis, f

- uchi, oxiri
- homilador
- homilaning bacha-
- dondan tashqarida
- rivojlanishi
- ko'z rangdor pardasi
- miya pardasi
- qon
- birlashish, qo'shilish
- pay, chandir
- xotima, yakun
- tuxum (urug')
- g'adur-budur
- tutqanoq, mushaklar-
- ning beixtiyor
- qisqarishi
- 1) sug'orish, olib
- tashlash, so'rish,
- 2) ajratib olish
- (so'rim)
- isitma, bezgak
- kesik
- yallig'lanish
- qisman shol, falaj
- bo'lish
- teshilish
- qo'shilma, birikma
- yo'tal
- gulizardak
- tanakor
- angishvonagul
- miqdor o'lchovi
- emulsiya, bir-biriga
- mos kelmaydigan ikki
- xil suyuqlik aralashmasi
- qirqquloq

	<i>hirudo, onis, f</i>	— zuluk
	<i>injectio, onis, f</i>	— tomir yoki teri ostiga igna orqali dori yuborish
	<i>mucilago, inis, f</i>	— shilliq modda
	<i>narcosis, is, f</i>	— og'riq sezdirmaydigan yoki behush qilish
	<i>pars, partis, f</i>	— qism
	<i>pulvis, eris, m</i>	— kukun
	<i>radix, icis, f</i>	— ildiz
	<i>solutio, onis, f</i>	— eritma
	<i>Thermopsis, idis, f</i>	— afsonak
	<i>pix, picis, f</i>	— yelim
	<i>Pix liquida</i>	— qatron
F:	<i>apis, is, f</i>	— asalari
	<i>Arachis idis, f</i>	— yeryong'oq
	<i>aspersio, onis, f</i>	— sepma dori
	<i>basis, is, f</i>	— asos
	<i>Mays, ydis, f</i>	— makkajo'xori
	<i>nux, nucis, f</i>	— yong'oq
	<i>Plantago, inis, f</i>	— zubtutum
	<i>Ribes, is, n</i>	— qorag'at
	<i>Sinapis, is, f</i>	— xantal
	<i>Solutio Ammonii</i>	— novshadil spirti
	<i>caustici</i>	
	<i>suspensio, onis, f</i>	— suspenziya

49-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
cutis	derma	teri
articulatio	arthron	bo'g'im
dens	odontos	tish
sanguis	haema	qon
cartilago	chondros	tog'ay
vas	angion	tomir
auris	otos	quloq



81-mashq. Quyidagi otlarning lotin nomiga qarab o'zbekcha muqobilini o'z o'rniga qo'ying. *M.*

<i>Appendix</i>	— qo'l bilan paypaslab kasallikni aniqlash
<i>articulatio</i>	— qon orqali zaharlanish
<i>auris</i>	— kasallikning bir a'zodan ikkinchisiga o'tishi
<i>cartilago</i>	— kasallikni aniqlash
<i>dens</i>	— shikastlanish
<i>larynx</i>	— davolash
<i>pancreas</i>	— eshitib ko'rish
<i>pharynx</i>	— kasallikning kelib chiqishi haqida ma'lumotnoma
<i>thorax</i>	— o'siq
<i>amputatio</i>	— bo'g'im
<i>anamnesis</i>	— tog'ay
<i>auscultatio</i>	— quloq
<i>contusio</i>	— tish
<i>curatio</i>	— hiqildoq
<i>diagnosis</i>	— me'da osti bezi
<i>metastasis</i>	— halqum
<i>palpatio</i>	— ko'krak qafasi
<i>sepsis</i>	— kesib tashlash



82-mashq. Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab joylashtiring. *S—M.*

<i>cutis</i>	— qisman shol, falaj bo'lish
<i>bilis</i>	— teshilish
<i>extremitas</i>	— yo'tal
<i>graviditas</i>	— isitma, bezgak
<i>meninx</i>	— yallig'lanish
<i>sanguis</i>	— sug'urish
<i>tendo</i>	— teri
<i>terminatio</i>	— o't (safro)
<i>convulsio</i>	— uchi, oxiri

<i>extractio</i>	— homiladorlik
<i>febris</i>	— miya pardasi
<i>inflammatio</i>	— qon
<i>paresis</i>	— pay, chandiqlik
<i>perforatio</i>	— xotima
<i>tussis</i>	— tutqanoq



83-mashq. *Lotincha so'zlarni o'zbekchasi bilan moslashtiring. M—F.*

<i>Adonis</i>	— igna bilan dori yuborish
<i>borax</i>	— qirqquloq
<i>Digitalis</i>	— yelim
<i>dosis</i>	— afsonak
<i>emulsio</i>	— eritma
<i>mucilago</i>	— gulizardak
<i>pulvis</i>	— tanakor
<i>radix</i>	— angishvonagul
<i>solutio</i>	— o'lchovli miqdor
<i>Thermopsis</i>	— ikki xil suyuqlik qorishmasi
<i>pix</i>	— shilliq modda
<i>injectio</i>	— kukun
<i>Filix</i>	— ildiz



84-mashq. *Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab o'rniga qo'ying. F.*

<i>Apis</i>	— novshadil spirti
<i>Arachis</i>	— suspenziya
<i>aspersio</i>	— xantal
<i>Mays</i>	— qorag'at
<i>nux</i>	— asalari
<i>Plantago</i>	— yeryong'oq
<i>Ribes</i>	— sepma
<i>Sinapis</i>	— makkajo'xori
<i>suspensio</i>	— yong'oq
<i>solutio Ammonii</i>	— zubturum

 85-mashq. *Quyidagi otlarni lotin tiliga tarjima qiling va Nom. Sing. Gen. Sing. et Pluralis da turlang.*

- M: asos, yo'l, bo'shliq, miya ortig'i, chanoq, tomir, to'qima kasalligi.
 S—M: ko'z rangdor pardasi, birlashish, tuxum, kesik, qo'shilma.
 M—F: qirqquloq, zuluk, behush qilish, qism, kukun, qatron.
 F: yeryong'oq, sepma, makkajo'xori, zubturum, qorag'at, xantal.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen. Plur.
III	f	solutio	solutionis	solutiones	solutionum

 86-mashq. *Quyidagi atamalarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M: articulatio composita, cavitas thoracis, cavitas pharyngis, cavitas oris, dens serotinus, auris interna, basis crani, cervix uteri, transfusio sanguinis, radix pulmonis.
 S—M: articulationes digitorum pedis, ligamentum apicidentis, arteria carotis interna, plicae iridis, compressio cerebri, raphe pharyngis, canalis radialis dentis, symphysis mandibulae, erosio cervici uteri, graviditas extra uterina, tussis convulsiva, tumor laryngis.
 M—F: infusum radialis Valerianae, solutio Iodi spiritiosa, solutio Folliculino oleosa pro injectionibus, solutio Natrii chloridi isotonica, solutio Ammonii caustici, extractum Thermopsis siccum infusum radialis Althaeae, pix liquida Betulae, extractum Aloës fluidum.



87-mashq. *Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling.*

- M: o'ng qism, burun tog'ayi, tog'ay uchi, dumg'aza
suyagi bo'shlig'i, o'rta, ichki va tashqi quloq,
ko'rish yo'li (kanali), limfa tomiri, o'pka asosi,
murakkab bo'g'in, qon quyish.
- S—M: ichki to'siq, miya pardasi, tanglay yo'li, keng
pay, sut tishlari, me'daning kengayishi, qizilo'n-
gachning torayishi.
- M—F: natriy brom, kaliy brom, eritma, igna orqali dori
yuborish uchun suv, achchiq ildiz, murakkab
kukun, rovoch ildizi kukuni, angishvonagul bargi
kukuni, gulizardak o'ti, afsonak o'ti damlamasi,
amidopirin kukuni, yeryong'oq moyi, paxta ildizi
po'stlog'i, shirinmiya ildizining murakkab kukuni,
novshadil spirti.



88-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlarga moslashtiring
va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Pulvis (compositus, a, um) solutio (spirituosus, a,
um) bronchitis (acutus, a, um) auris (medius, a,
um) pleuritis (siccus, a, um) meningitis (epidemicus,
a, um) articulatio (compositus, colitis (chronicus,
a, um) a, um).



89-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima
qiling. M—F.*

Recipe: Infusi herbae Thermopsidis 0,1—100 ml

Liquoris Ammonii anisati 1 ml

Natrii benzoatis 0,6

Sirupi Althaeae 20 ml

Misce. Da.

Signa: Bir choy qoshiqdan kuniga

3—4 mahal.

Recipe: Tabulettas Oleandomycini phosphatis obductas
numero 25

Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 4—6 mahal.

- Recipe: Boracis
 Natrii hydrocarbonatis ana 20,0
 Natrii chloridi 10,0
 Olei Menthae guttas III
 Misce, fiat pulvis
 Da. Signa: Chayqash uchun.
- Recipe: Calcii carbonatis praecipitatis
 Natrii hydrocarbonatis
 Bismuthi subnitratis ana 0,3
 Extracti Belladonnae 0,015
 Misce, fiat pulvis.
 Dentur tales doses numero 20
 Signetur: 1 donadan kuniga 3 marta.
- Recipe: Strychnini nitratis 0,05.
 Phenobarbitali 5,0
 Pulveris et radices Valerianae quantum satis
 Misce, fiat pilulae numero 100
 Da. Signa: Har kuni 2—3 hab doridan.
- Recipe: Chlorali hydratis 1,0
 Mucilaginis Amyli
 Aquae destillatae ana 25 ml
 Misce. Da.
 Signa: 1 donadan huqna uchun.
- Recipe: Pulveris foliorum Digitalis 0,05
 Sacchari 0,3
 Misce, fiat pulvis. Da tales doses numero 12
 Signa: 1 donadan kuniga 3—4 mahal.



90-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

- Ol: 5 % li Glukoza eritmasidan 5 ml
 Shunday miqdorda 6 ta ampula ber.
 Belgila: Ko'k tomirga yuborish uchun.
- Ol: 0,1 Tetratsiklin gidroklorid tabletkasidan
 30 dona ber.
 Belgila: 2 tabletkadan kuniga 3—4 mahal.

- Ol: Natriy xloriddan 0,45
 Natriy gidrokarbonat
 Kalsiy xlorid
 Kalsiy xloriddan teng miqdorda 0,01
 Glukozadan 0,5
 Igna orqali quyish uchun suvdan 500 ml
 Aralashtirilsin! Tozalansin! Berilsin!
 Belgilansin: Ko'k tomirga yuborish uchun
 (tomchilab).
- Ol: Pilokarpin gidroxloriddan 0,1
 Tozalangan suvdan 10 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Ko'zga tomizish uchun.
- Ol: Bariy sulfiddan 20,0
 Rux oksidi
 Bug'doy ohoridan teng miqdorda 10,0
 Aralashtir. Bankada ber.
 Belgila: Sochni to'kish uchun.
- Ol: Zubtutum shirasidan 50 ml
 Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Ol: Qayin qatronidan 5,0
 Kseroformdan 3,0
 Kanakunjut moyidan 100 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Bog'lash (malham) uchun
 (Vishnevskiy surtmasi).



Mavzularga oid savollar

1. *Femininum* rodiga tegishli otlar *Nom. Sing.*da qanday qo'-shimchalarga ega?
2. *Femininum* rodiga oid otlarning yasashida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
3. Tibbiy amaliyotda qo'llaniluvchi anionlarni izohlang.
4. Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalarni bayon eting.
5. Birinchi guruhdagi sifatlar uchinchiguruhda turlanuvchi otlar bilan rodga qanday moslashadi?



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Amicus cognoscitur amore, more, ore, re.

Do'st mehr-muhabbatda, axloqda, gapda va ishda bilinar.

Amor tussisque non celatur.

Sevgi va yo'talni yashirib bo'lmaydi.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis.

Zamon o'zgaryapti, shu bilan birga biz ham o'zgaryapmiz.

Si vera narretis, non opus sit testibus.

Agar haqiqatni gapirsangiz, guvohga hojat yo'q.

Mendaci homini verum quidem dicenti credere non solemus.

Yolg'onchining rost gapi ham yolg'on bo'lur.

50-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI NEUTRUM RODIGA TEGISHLI OTLAR

Neutrum rodiga oid otlar *Nom. Sing.*da quyidagi qo'shimchalarga ega:

Nominativus	Genetivus	Misollar
—en	—inis	adbomen, adbominis, n — oshqozon me'da
—us	or —eris	corpus, corporis, n — gavda, tana ulcus, ulceris, n — yra
—ur	—uris	pus, puris, n — yiring, madda
—ut	—oris	femur, femoris, n — son
—ma	—uris	sulfur, sulfuris, n — oltingugurt
—l	—itis	occiput, occipitis — ensa
—c	—atis	trauma, traumatis, n — shikastlanish
—e	—llis	mel, mellis, n — asal
—al	—	fel, fellis, n — o't (safro)
—ar	—tis	lac, lactis, n — sut
	—is	secale, secalis, n — javdarli bug'doy
	—alis	animal, animalis, n — hayvon
	—aris	calcar, calcaris, n — pix

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar *Masculinum* rodiga qaraydi:

Ren, renis, m—buyrak; Lien, lienis, m—taloq; lichen, inis, m—temiratk; sal, is, m—tuz; aden, is, m—bez.

**51-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI
NEUTRUM RODIGA TEGISHLI OTLARNING
YASALISHIDA QO‘LLANILADIGAN SO‘Z
YASOVCHI QO‘SHIMCHALAR**

1. **-itis** so‘z yasovchi qo‘shimchasi yallig‘lanish jarayonini ifodalaydi:

hepatitis — jigar yallig‘lanishi, hepar—jigar,
arthritis — bo‘g‘im yallig‘lanishi, arthron —bo‘g‘im
so‘zidan hosil qilingan.

2. **-ema** va **-oma** so‘z yasovchi qo‘shimchalari sepkil, shish va yiringli yara ma’nosini anglatadi:

<i>blepharoedema</i>	— ko‘z qovoqlarining shishi
<i>adenoma</i>	— bez shishi
<i>odontoma</i>	— tish shishi
<i>emphysema</i>	— terining havo borligi natijasida kengayishi
<i>exanthema</i>	— terida toshma paydo bo‘lishi

1. **-osis** so‘z yasovchi qo‘shimchasi yallig‘lanishga oid bo‘lmagan kasalliklarni ifodalaydi:

<i>nephrosclerosis</i>	— buyrak sklerozi
<i>acidosis</i>	— kislotaning me’yoridan ortiq bo‘lishi
<i>neurosis</i>	— asab sistemasi faoliyatining buzilishi

2. **-asis**, **-esis** so‘z yasovchi qo‘shimchalari yallig‘lanishga oid bo‘lmagan kasalliklarning sharoitini, harakatini yoki holatini aniqlaydi:

<i>choletihiasis</i>	— o‘t pufagida tosh paydo bo‘lish kasalligi
<i>diuresis</i>	— ma’lum vaqt ichida hosil bo‘lgan siydik miqdori

52-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Abdomen, inis, n</i>	— oshqozon, me'da
	<i>caput, itis, n</i>	— bosh, boshcha
	<i>corpus, oris, n</i>	— gavda, tana
	<i>diaphragma, atis, n</i>	— ko'krak-qorin to'sig'i (muskulli devor)
	<i>femur, oris, n</i>	— son
	<i>foramen, inis, n</i>	— teshik
	<i>hepar, atis, n</i>	— jigar
	<i>lien, lienis, m</i>	— taloq
	<i>pectus, oris, n</i>	— ko'krak
	<i>ren, renis, m</i>	— buyrak
	<i>asthma, atis, n</i>	— nafas qisishi
	<i>carcinoma, atis, n</i>	— xavfli o'sma, rak
	<i>glaucoma, atis, n</i>	— ko'z ichi qon bosimi- ning oshishi
	<i>sarcoma, atis, n</i>	— biriktiruvchi to'qima- dan o'sadigan xavfli o'sma
	<i>symptoma, atis, n</i>	— belgi, alomat
M:	<i>aden, enis, m</i>	— bez
	<i>crus, cruris, n</i>	— boldir
	<i>occiput, itis, n</i>	— ensa
	<i>rete, is, n</i>	— to'rsimon parda (ko'zga oid)
	<i>zygoma, atis, n</i>	— yong'oq
	<i>viscus, eris, n</i>	— ichki
	<i>eczema, atis, n</i>	— chilla yara
	<i>emphysema, atis, n</i>	— terining havo borligi natijasida kengayishi
	<i>erythema, atis, n</i>	— qizillik (dog')
	<i>neoplasma, atis, n</i>	— o'sma
	<i>oedema, atis, n</i>	— shish
	<i>trachoma, atis, n</i>	— shilpiqlik (traxoma)
	<i>ulcus, eris, n</i>	— yara
	<i>vulnus, eris, n</i>	— jarohat
M—F:	<i>Secale, is, n</i>	— javdari bug'doy

	<i>Secale cornutum</i>	— shoxkuya (bot.)
	<i>sulfur, uris, n</i>	— oltingugurt
	<i>jecur, oris, n</i>	— jigar
	<i>oleum jecoris Aselli</i>	— baliq yog'i
	<i>semen, inis, n</i>	— urug'
	<i>rhizoma, atis, n</i>	— ildizpoya
	<i>viride, is, n</i>	— maysa, ko'kat
F:	<i>albumen, inis, n</i>	— oqsil
	<i>alumen, inis, n</i>	— achitqi, achchiqtosh
	<i>elexir, iris, n</i>	— eleksir
	<i>gargarisma, atis, n</i>	— chayqash
	<i>genus, eris, n</i>	— rod, jins
	<i>lac, lactis, n</i>	— sut
	<i>mel, mellis, n</i>	— asal
	<i>Nuphar, aris, n</i>	— nilufar (sariq gulli dori- vor suv o'simligi)
	<i>sal, salis, m</i>	— tuz
	<i>stigma, atis, n</i>	— tumshuqcha, og'izcha (bot.)
	<i>tempus, oris, n</i>	— vaqt
	<i>ex tempore</i>	— kerakli vaqtda, keragicha

53-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
lien	splen	taloq
caput	kephale	bosh
ren	nephros	buyrak
corpus	somat	tana, gavda
jecur	hepar	jigar
fel	chole	o't (safro)
pus	pyon	yiring
lac	galactos	sut



91-mashq. Quyidagi atamalarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M.*

<i>abdomen</i>	— belgi, alomat
<i>caput</i>	— xavfli o'sma

<i>corpus</i>	— taloq
<i>diaphragma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan o'sadigan xavfli o'sma
<i>femur</i>	— buyrak
<i>hepar</i>	— oshqozon
<i>lien</i>	— bosh
<i>pectus</i>	— gavda
<i>ren</i>	— ko'krak-qorin to'sig'i
<i>carcinoma</i>	— son
<i>symptoma</i>	— jigar
<i>sarcoma</i>	— ko'krak

 **92-mashq.** Quyidagi otlarni ma'nosiga qarab joylashtiring. S—M.

<i>aden</i>	— shilpiqlik
<i>crus</i>	— yara
<i>occiput</i>	— shish
<i>zygoma</i>	— jarohat
<i>eczema</i>	— bez
<i>erythema</i>	— boldir
<i>neoplasma</i>	— yong'oq
<i>oedema</i>	— ensa
<i>trachoma</i>	— qizillik (dog')
<i>ulcus</i>	— o'sma
<i>vulnus</i>	— chilla yara

 **93-mashq.** Lotincha atamalarni o'zbekcha muqobili bilan moslashtiring. M—F.

<i>Secale</i>	— ildizpoya
<i>sulfur</i>	— urug'
<i>jecur</i>	— ko'kat
<i>Secale cornutum</i>	— oltingugurt
<i>oleum jecoris Aselli</i>	— javdari bug'doy
<i>semen</i>	— jigar
<i>rhizoma</i>	— qorakuya
<i>viride</i>	— baliq yog'i



94-mashq. Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab o'z o'rniga qo'ying. F.

<i>Albumen</i>	— tuz
<i>elixir</i>	— kerakli vaqtda
<i>alumen</i>	— sariq nufar
<i>gargarisma</i>	— oqsil
<i>lac</i>	— achitqi, achchiqtosh
<i>mel</i>	— eleksir
<i>Nuphar</i>	— chayqash
<i>sal</i>	— sut
<i>ex tempore</i>	— asal



95-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va *Nom. et Singularis et Plur* da turlang.

- M: oshqozon, nafas qisishi, ko'z ichi qon bosimining oshishi, belgi.
 S—M: to'rsimon parda, yonoq, ensa, ichki, chilla yara.
 M—F: oltingugurt, jigar, urug', baliq yog'i, ildizpoya.
 F: tumshuqcha, vaqt, chayqash, eleksir, oqsil, achitqi.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
III	n	rhizoma	rhizomatis	rhizomata	rhizomatum



96-mashq. Quyidagi so'z birikmalaridan tibbiy atama yasang va ma'nosini aniqlang.

bronch	—	arthr	—	myocard	—
col	—	cervis	—	neph	—
encephal	—	dermat	—	odont	—
gingiv	—	myos	—	parat	—
mast	—	neur	—	rach	—
}					
itis					
vagin	—	stomat	—	}	
rhin	—	prostat	—		
polimyel	—	radicul	—		
periton	—	metr	—		
tonsill	—	gastr	—		
}				itis	

97-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M: foramen mandibulae, cavitas abdominis, foramen venae cavae, foramen apicis dentis, corpus humeri, caput femoris, ten dexter, angina pectoris, fractura femoris, emphysema pulmonum, carcinoma vesicae felleae.
- S—M: foramina incisiva, foramina palatina, foramen spinosum, rete testis, crus dextrum et sinistrum, lobuli hepatis, diaphragma pelvis, symptomata certa morbi, ulcus duodeni, vulnus capitis, erythema cutis
- M—F: Sulfur praecipitatum, oleum jecoris Aselli, semen Lini, mucilago seminis Lini, rhizoma Filicis maris, pulvis Secalis cornuti.
- F: rhizoma Eleutherococci, semen Schizandrac, acidum Lacticum, rhizoma Nupharis lutei, stigma Maydis, radix Veratri.



98-mashq. *Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling.*

- M: aylana teshik, son tanasi, chap buyrak, me'da osti bezi tanasi, uzunchoq bosh, nafas qisishi belgisi, jigarning xavfli o'smasi.
- S—M: chap boldir, jigarning chap bo'lagi, to'g'ri ichak yarasi, qizil ekzema, hiqildoq shishi, to'sh tanasi.
- M—F: achchiq urug', valeriana ildizpoyasi, zig'ir urug', oshqovoq urug', tozalangan oltingugurt, afsonak urug'.
- F: kuydirilgan achchiqtosh, makkajo'xori popugi, achchiq bodom urug', qora xantal urug', oshqovoq urug' emulsiyasi.



99-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Lien (sanus, a, um) crus (dexter, tra, trum) ren (sinister, tra, trum) corpus (luteus, a um) hepar (adiposus, a, um) alumen (ustus, a, um) oedema (malignus, a, um) gargarisma (tepidus, a, um).



100-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: Emulsi olei jecoris Aselli 200,0

Da in vitro fusco.

Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 2 mahal.

Recipe: Corporis Vitrei 2 ml

Da in ampulla.

Signa: Teri ostiga yuborish uchun.

Recipe: Sulfuris depurati

Magnesii oxydi

Sacchari ana 10,0

Misce. Da.

Signa: Yarim choy qoshiqdan ichish uchun.

Recipe: Picis liquidae Betulae

Sulfuris praecipitati ana 3,0

Vaselini ad 30,0

Misce, fiat unguentum. Da.

Signa: Surtma.

Recipe: Emulsi seminum Cucurbitae 100 ml

Da Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Extracti stigmatum Maydis fluidi 20 ml

Da. Signa: 30—40 tomchidan kuniga 2—3 mahal.



101-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Ol:

Achchiqtoshdan 4,0

Borat kislotasidan 6,0

Tozalangan suvdan 200 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: Malham uchun.

Ol:

Tozalangan oltingugurtdan 0,3

Shaftoli moyidan 30,0

Aralashtirilsin! Tozalansin! Berilsin!

Belgilansin: Igna orqali yuborish uchun.

Ol:

Makkajo'xori popugidan 20,0

Ber. Belgila: 1 stakan qaynoq suvga bir osh qoshiqda damlansin va 1 osh qoshiqdan kuniga uch mahaldan ichish uchun.

- Ol: Yeryong'oq urug'i emulsiyasidan 180 ml
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga uch marta.
- Ol: Qorakuyaning suyuq ekstraktidan
Suvqalampirning suyuq ekstraktidan teng
miqdorda 10 ml
Jag'-jag'ning suyuq ekstraktidan 10 ml
Aralashtirilsin. Berilsin.
Belgilansin: 30 tomchidan kuniga uch marta.
- Ol: Salitsilat kislotadan 2,0
Kuydirilgan achchiqtosh
Talkdan teng miqdorda 50,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Sepma.

? Mavzularga oid savollar

1. *Neutrum* rodiga tegishli otlar Nom. Sing.da qanday qo'shimchalar ega?
2. *Neutrum* rodiga oid otlarning yasashida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
3. Birinchi guruh sifatleri uchinchi guruhda turlanuvchi *Neutrum* rodidagi otlar bilan qanday moslashadi?
4. Lotincha-yunoncha ma'nodosh otlarni bayon eting.

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Non quaerit aeger medicum eloquentem, sed sanantem.

Bemor shirinsuxan shifokorni emas, sog'aytiruvchi shifokorni istaydi.

Est modus in rebus.

Hamma narsaning chegarasi (me'yori) bor.

Non omne, Quod nitet, aurum est.

Yaltiroq narsalar oltin bo'lavermaydi.

Notae inflammationis sunt quattuor: rubor et tumor cum calore et dolore.

Yallig'lanishning belgilari to'rtta: qizarish va shish hamda isitma og'riq bilan.

Optimum medicamentum quies est.

Orom eng yaxshi doridir.

54-§. YUNON TILIDAN KIRIB KELGAN TIBBIY ATAMALAR

Lotin tiliga va tibbiy atamalarga yunon tilidan kirib kelgan ko'pgina so'zlarni uchratish mumkin. Bularning ayrimlari o'zining sof yunoncha shaklini saqlab qolgan, boshqalari esa, lotin tili qo'shimchalarini qabul qilgan. Shuning uchun ham ularning kelishiklarda turlanish xususiyatlarini esda saqlash lozim.

Birinchidan, Masculinum roddagi otlar Nom. Sing. da **-es**. Gen. Sing. esa, **-ae** qo'shimchasi bilan tugaydi va birinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalarini oladi. Masalan:

<i>Diabetes, diabetae, m</i>	— qand kasalligi,
<i>ascites, ascitae, m</i>	— istisqo, qoringa suv yig'ilishi

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	diabetes	diabetae
Genetivus	diabetae	diabetarum
Accusativus	diabetam	diabetas
Ablativus	diabeta	diabetis

Ikkinchidan, Femininum roddagi otlar Nom. Sing. da **-e**, Gen. Sing. da **-es** kelishik qo'shimchalari bilan tugaydi. Birlik sonida turlanganda yunon tili qo'shimchalari saqlanib, ko'plik sonida esa birinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalarini qabul qiladi:

<i>Phlegmone, phlegmones, f</i>	— yallig'lanish
<i>rhaphe, rhapses, f</i>	— chok, chok chizig'i
<i>systole, systoles, f</i>	— qisilish, siqilish

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	rhaphe	rhaphae
Genetivus	rhapses	rhapharum
Accusativus	rhaphem	rhaphas
Ablativus	rhaphe	rhaphis

Uchinchidan, **-on** qo'shimchali otlar ikkinchi guruhda turlanuvchi Neutrum roddagi otlar kabi kelishiklarda turlanadi:

Skeleton, sceleti, n — skelet

organon, organi, n — a'zo

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	organon	organa
Genetivus	organi	organorum
Accusativus	organon	organa
Ablativus	organo	organi

To'rtinchidan, Neutrum roddagi otlar Nom. Sing.da **-ma**, Gen. Sing.da **-atis** qo'shimchasi bilan tugaydi va uchinchi guruhda turlanuvchi Neutrum roddagi otlar kabi turlanadi, lekin Dativus et Ablativus Plur.da **-ibis** o'rniga **-is** qo'shimchasi qo'yiladi:

Eczema, eczematis, n — chilla yara

gramma, grammatis — gramm

systema, systematis, n — sistema

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	gramma	grammata
Genetivus	grammatis	grammatum
Dativus	grammati	grammatis
Accusativus	gramma	grammata
Ablativus	grammate	grammatis

Beshinchidan, **-is** qo'shimchali yunon tilidan kirib kelgan teng murakkab so'zlar uchinchi guruhda turlanuvchi Masculinum yoki Femininum roddariga tegishli otlarning kelishik qo'shimchalarini oladi, lekin quyidagi turlanish xususiyatlariga ega:

Accusativus Singularis

Dativus Singularis

Genetivus Pluralis

da **-em** (o'rniga — **im**)

da **-e** (o'rniga **-i**)

da **-um** (o'rniga — **ium**)

qo'yiladi

— asos

— kasallik jarayonining keskin o'zgarishi

Basis, basis, f

crisis, crisis, f

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	basis	bases
Genetivus	basis	basium
Dativus	basi	basibus
Accusativus	basim	bases
Ablativus	basi	basibus

55-§. QUYIDAGI YUNONCHA ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>ancon, onis, m</i>	— tirsak
	<i>angeion, ii, n</i>	— tomir
	<i>arthron, i, n</i>	— bo'g'im
	<i>carcinoma, atis, n</i>	— xavfli o'sma, rak
	<i>cele, es, f</i>	— dabba, churra tushishi
	<i>colon i, n</i>	— yo'g'on ichakning ko' richakdan to'g'ri ichakkacha bo'lgan qismi
	<i>cystis, is, f</i>	— pufak
	<i>derma, atis, n</i>	— teri
	<i>desma, atis, n</i>	— bog'lam
	<i>encephalon, i, n</i>	— bosh miya
	<i>enteron, i, n</i>	— ichak
	<i>ganglion, ii, n</i>	— tugun
	<i>genion, i, n</i>	— iyak, engak
	<i>haema, atis, n</i>	— qon (tomir ichagidagi)
	<i>kephale, es, f</i>	— bosh
	<i>keratoma, atis, n</i>	— epidermis, shox qavat- ning o'sma kabi qalinlashuvi
	<i>lipoma, atis, n</i>	— yog'li o'sma
	<i>myxoma, atis, n</i>	— shilliq parda sarkomasi
	<i>neuron, i, n</i>	— asab
	<i>osteon, i, n</i>	— suyak
	<i>pyon, i, n</i>	— yiring
	<i>rhapfe, es, f</i>	— chok

	<i>soma, atis, n</i>	— gavda, tana
	<i>stoma, atis, n</i>	— og'iz
	<i>zygoma, atis, n</i>	— yonoq
S—M:	<i>anamnesis, is, f</i>	— xotirlash, eslash
	<i>angiostenosis, is, f</i>	— tomirning torayishi
	<i>apostema, atis, n</i>	— chi pqon, sizlog'ich
	<i>ascites, ae, f</i>	— assit, qoringa suv yig'ilishi
	<i>brachypnoë, ës, f</i>	— nafas olishning qisqaligi
	<i>cardiorrhesis, is, f</i>	— yurak faoliyatining to'xtashi (yorilishi)
	<i>cataplasma, atis, n</i>	— issiq suvga ho'llangan doka bog'lam yo'li bilan davolash
	<i>cholelithiasis, is, f</i>	— o't xaltachasiga tosh yig'ilishi
	<i>cholestasis, is, f</i>	— o'tning to'planib qolishi
	<i>diabetes, ae, f</i>	— qand kasalligi
	<i>diastole es, f</i>	— yurakning kengayishi
	<i>dyspnoë ës, f</i>	— nafas qisishi, harsillash
	<i>enteroptosis, is, f</i>	— ichaklarning pastga qarab siljishi
	<i>epidermis, is, f</i>	— teri ustki qavati
	<i>gastroptosis, is, f</i>	— me'daning pastga qarab siljishi
	<i>haemoptoë, ës, f</i>	— nafas yo'li orqali qon tupurish
	<i>hydrohepatosis, is, f</i>	— jigarda suyuqlik to'planishi
	<i>iridorrhesis, is, f</i>	— ko'z rangdor pardasi-ning yorilishi
	<i>kyesis, is, f</i>	— homiladorlik
	<i>neurosis, is, f</i>	— asab kasalligi
	<i>odontopoësis, is, f</i>	— tish chiqishi

M—F:

<i>psychosis, is, f</i>	— ruhiy kasallik
<i>systole, es, f</i>	— yurakning bir me'yorda qisqarishi
<i>uropoësis, is, f</i>	— siydik hosil bo'lishi
<i>xeroderma, atis, n</i>	— tērlining quruqlashishi
<i>Aloë, ës, f</i>	— aloy, sabur
<i>astma, atis, n</i>	— nafas bo'g'ilishi
<i>basis, is, f</i>	— asos, negiz
<i>chole, es, f</i>	— o't (safro)
<i>clyisma, atis, n</i>	— huqna, to'g'ri ichakni yuvish
<i>crisis, is, f</i>	— kasallik jarayonining keskin o'zgarishi
<i>dosis, is, f</i>	— miqdor o'lchovi
<i>diagnosis, is, f</i>	— kasallikni aniqlash
<i>gargarisma, atis, n</i>	— chayqash
<i>hypnosis, is, f</i>	— uxlatuvchi
<i>mensis, is, f</i>	— oy
<i>narcosis, is, f</i>	— sun'iy uyqu holati
<i>pharmacon, i, n</i>	— dori-darmon
<i>phyton, i, n</i>	— o'simlik
<i>pneumon, i, n</i>	— o'pka
<i>praxis, is, f</i>	— amaliyot
<i>psyche, es, f</i>	— ruh
<i>pyrosis, is, f</i>	— jig'ildon qaynashi, zarda
<i>rhizoma, atis, n</i>	— ildizpoya
<i>symptoma, atis, n</i>	— belgi, alomat
<i>systema, atis, n</i>	— sistema, tarmoq



102-mashq. Yunoncha atamalarni o'zbekcha muqobili bilan moslashtiring. M.

<i>Angeion</i>	— suyak
<i>arthron</i>	— yiring
<i>carcinoma</i>	— og'iz

<i>cele</i>	— bosh
<i>colon</i>	— asab
<i>cystis</i>	— tomir
<i>derma</i>	— bo'g'im
<i>encephalon</i>	— xavfli o'sma
<i>enteron</i>	— dabba
<i>ganglion</i>	— yo'g'on ichakning ko'richakdan to'g'ri ichak- kacha bo'lgan qismi
<i>genion</i>	— pufak
<i>haema</i>	— teri
<i>kephale</i>	— ichak
<i>neuron</i>	— bosh miya
<i>osteon</i>	— tugun
<i>pyon</i>	— iyak, engak
<i>stoma</i>	— qon



103-mashq. Quyidagi atamalarni mazmuniga qarab o'z o'rniga qo'ying. S—M.

<i>Anamnesis</i>	— asab kasalligi
<i>angiostenosis</i>	— terining quruqlashishi
<i>apostema</i>	— siydik hosil bo'lishi
<i>ascites</i>	— yurakning bir me'yorda qis- qarishi
<i>cardiorrhexis</i>	— ruhiy kasallik
<i>cataplasma</i>	— xotirlash
<i>diabetes</i>	— o'tning to'planib qolishi
<i>diastole</i>	— tomirning torayishi
<i>dyspnoë</i>	— yurak faoliyatining to'xtashi
<i>neurosis</i>	— issiq suvga ho'llangan doka
<i>psychosis</i>	— bog'lash yo'li bilan davolash
<i>cholestasis</i>	— qand kasalligi
<i>systole</i>	— yurakning bir me'yorda ken- gayishi
<i>uropoësis</i>	— nafas qisishi
<i>xeroderma</i>	— chipqon istisqo, qoringa suv yig'ilishi



104-mashq. Quyidagi atamalarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M—F.*

<i>Aloë</i>	— ildizpoya
<i>asthma</i>	— belgi
<i>basis</i>	— chayqash
<i>chole</i>	— uxlatuvchi
<i>clysmā</i>	— dori-darmon
<i>dosis</i>	— o'pka
<i>diagnosis</i>	— ruh
<i>gargarisma</i>	— aloy
<i>hypnosis</i>	— nafas bo'g'ilishi
<i>pharmakon</i>	— asos, negiz
<i>narcosis</i>	— o't (safro)
<i>phyton</i>	— to'g'ri ichakni yuvish
<i>psyche</i>	— miqdor o'lchovi
<i>rhizoma</i>	— kasallikni aniqlash
<i>symptoma</i>	— sun'iy uyqu holati
<i>pneumon</i>	— o'simlik



105-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va *Nom. et Gen. Singularus* hamda *Plur. da* turlang.

- M:** tirsak, xavfli o'sma, bog'lam, qon, yog'li o'sma, gavda, yonoq.
- S—M:** nafas olishning qisqaligi, o't pufagiga tosh yig'ilishi. Ichakning pastga qarab siljishi, terining ustki qavati, me'daning pastga qarab siljishi, jigarda suyuqlik to'planishi, ko'z rangdor pardasining yorilishi.
- M—F:** aloy, o't (safro), kasallik jarayonining keskin o'zgarishi (miqdor o'lchovi), kasallikni aniqlash, chayqash, dori-darmon, o'pka, ruh.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
III	f	dosis	dosis	doses	dosium

 **106-mashq.** Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

rete (venosus, a, um)	— rhizoma (amarus, a, um)
os (latus, a, um)	— rete (arteriosus, a, um)
diagnosis (certus, a, um)	— auris (medius, a, um)
systema (nervosus, a, um)	— oedema (malignus, a, um)

 **107-mashq.** Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

<i>basis cranii</i>	— canalis dentis
<i>crisis morbi</i>	— rhizoma cum radicis
<i>radix dentis</i>	— symptomata gastricis
<i>anamnesis morbi</i>	— rhizoma Tormentillae

 **108-mashq.** Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Recipe: Emulsi seminum Juglandis 180 ml
Da. Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 3 mahal.

Recipe: Decocti rizomatis Tormentillae ex 6,0—150 ml
Sirupi Sacchari 10 ml
Misce. Da.
Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Pulveris Glycyrrhizae compositi 20,0
Da.
Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 2 marta.

 **Mustaqil o'rganish uchun**

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Quilibet fortunae suae faber.
Har kim o'z baxtini o'zi yaratadi.
Potius mori quam foedari.
Sharmanda bo'lguncha, o'lgan yaxshidur.

Nihil est tam popolare, quam bonitas.

Xalq yaxshilikni yuksak qadrlaydi.

Qui non laborat, non manducet.

Ishlamagan — tishlamaydi.

Aliis inserviando consumor.

O'zgalarga nur berib, o'zim ado bo'laman.

56-§. IKKINCHI GURUH SIFATLARI

Ikkinchi guruh sifatlari uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalarida turlanadi. Ikkinchi guruh sifatlari uchta kichik guruhga bo'linadi:

1. (Teng murakkab) uch qo'shimchali sifatlarda har bir rod o'zining qo'shimchasiga ega bo'ladi:

Masculinum	rodi -er, aser (m)	— o'tkir
Femininum	rodi -is, acris (f)	— o'tkir
Neutrum	rodi -e, acre (n)	— o'tkir

Bu guruhning lug'at shakli quyidagicha bo'ladi:

Silvester, tris, tre — o'rmonga oid

2. (Teng murakkab) ikki qo'shimchali sifatlarda Masculinum va Femininum rodi **-is**, medicinalis — tibbiy, Neutrum rodi **-e**, medicinale — tibbiy.

letalis, e — o'ldiruvchan

3. (Noteng murakkab) bir qo'shimchali sifatlarda uchala rod bir qo'shimchaga, ya'ni **-s**, **-x**, yoki **-g** qo'shimchalariga ega bo'lishi mumkin. Bunda lug'at shakli quyidagicha bo'ladi. Birinchi Nom. Sing. shakli to'liq yoziladi, keyin Gen. Sing. ning kelishik qo'shimchasi ko'rsatiladi:

<i>Simplex, icis</i>	— oddiy
<i>recens, ntis</i>	— yangi chiqqan, uzilgan, buzilmagan
<i>par, paris</i>	— bir xil, baravar, teng
<i>teres, etis</i>	— dumaloq, soqqasimon

57-§. IKKINCHI GURUH SIFATLARINING YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. **-ilis, -bilis** so'z yasovchi qo'shimchalari sifatning majhullik xususiyatini anglatadi:

facilis — yengil, *facere* — qilmoq, bajarmoq
mobilis — yengil, harakatchan, *movere* — harakatlanmoq
sanabilis — davolanishi mumkin, *sanare* — davolamoq
flagilis — mo'rt, sinuvchan, *frangere* — sinmoq
volatilis — uchuvchan, *volere* — uchmoq
fe'llaridan hosil qilingan

2. **-alis, -aris** so'z yasovchi qo'shimchalari sifatning biror narsaga qarashlilikini, biror narsaga bog'liqligini yoki biror narsadan kelib chiqqanligini ko'rsatishi mumkin:

dorsalis — orqa tomonga oid, *dorsum* — orqa tomon
lateralis — yonboshga tegishli, *latus, lateris* — yonbosh
palmaris — kaftga oid, *palma* — kaft
plantaris — oyoq kaftiga oid, *planta* — oyoq kafti
so'zlaridan hosil qilingan.

Tibbiyotda qo'llaniluvchi sifatlarning asosiy qismini ikkinchi guruh sifatlari tashkil qiladi.

58-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Biceps, bicipitis</i>	— ikki boshli
	<i>cerebralis, e</i>	— miyaga oid
	<i>cervicalis, e</i>	— bo'yinga tegishli
	<i>costalis, e</i>	— qovurg'aga qarashli
	<i>intercostalis, e</i>	— qovurg'alar orasiga oid
	<i>cranialis, e</i>	— kalla suyagiga tegishli
	<i>dorsalis, e</i>	— orqa tomonga qarashli
	<i>ethmoidalis, e</i>	— panjarasimon
	<i>facialis, e</i>	— yuzga (betga) tegishli
	<i>lateralis, e</i>	— yonboshga oid
	<i>nasalis, e</i>	— burunga oid

S—M:

<i>occipitalis, e</i>	— ensaga tegishli
<i>renalis, e</i>	— buyrakka qarashli
<i>sacralis, e</i>	— dumg'azaga oid
<i>sphenoidalis, e</i>	— ponasimon
<i>spinalis, e</i>	— orqa o'simtaga oid
<i>temporalis, e</i>	— chakkaga oid
<i>vertebralis, e</i>	— umurtqaga tegishli
<i>articularis, e</i>	— bo'yinga oid
<i>ascendens, entis</i>	— ko'tariluvchi
<i>descendens, entis</i>	— tushuvchi
<i>brachialis, e</i>	— yelkasimon
<i>brevis, e</i>	— qisqa
<i>caudalis, e</i>	— quyruqqa oid
<i>centralis, e</i>	— markaziy
<i>distalis, e</i>	— markazdan (gavdadan) uzoq
<i>femoralis, s</i>	— songa tegishli
<i>frontalis, e</i>	— manglayga oid
<i>intervertebralis, e</i>	— umurtqa oralig'iga tegishli
<i>intramuscularis, e</i>	— mushak ichiga qarashli
<i>lacrimalis, e</i>	— ko'z yoshiga oid
<i>lingualis, e</i>	— tilsimon
<i>sublingualis, e</i>	— til ostiga tegishli
<i>longitudinalis, e</i>	— uzunasiga
<i>lumbalis, e</i>	— belga oid
<i>muscularis, e</i>	— mushakka tegishli
<i>ovalis, e</i>	— tuxumsimon shakli
<i>parietalis, e</i>	— bosh (suyak)ning tepa qismiga oid
<i>proximalis, e</i>	— yuqori kamarga yaqin qism
<i>pulmonalis, e</i>	— o'pkaga qarashli
<i>radialis, e</i>	— bilakka oid
<i>reconvalescens, tis</i>	— sog'aytiruvchi, sog'ayuvchi
<i>sternoclavicularis</i>	— to'sh-o'mrovga tegishli

M—F:

superfacialis, e
teres, etis
triceps, itis
ventricularis, e
aequalis, e
communis, t
dulcis, e
letalis, e
majalis, e
medicinalis, e
naturalis, e
nitens, ntis
Viride (is) nitens
(ntis)

officinalis, e
pectoralis, e
simplex, icis
solubilis, e
enterosolubilis, e
subtilis, e
talis, e
vaginalis, e
vernalis, e
adiuvans, ntis

F:

arvensis, e
chinensis, e
consiluens, ntis

corrigens, ntis
expectorans, ntis
glacialis, e
laxans, ntis

mollis, e
originalis, e
paluster, tris, tre

— yuzaki
 — dumaloq, aylanasion
 — uch boshli
 — me'da
 — teng baravar
 — umumiy
 — shirin
 — o'ldiruvchan
 — may oyiga tegishli
 — tibbiy
 — tabiiy
 — yaltiroq
 — brilliant yashili

— dorixonaga oid
 — ko'krakka tegishli
 — oddiy
 — eruvchan
 — ichakda eruvchi
 — mayda
 — shunaqa, o'xshash
 — qinga oid
 — bahorgi
 — yordamchi, ikkinchi
 darajali
 — dalaga oid
 — xitoycha
 — dori shaklini hosil qiluvchi
 — tuzatuvchi
 — balg'am ko'chiruvchi
 — muzsimon
 — surgil, ichni yumshatuvchi
 — yumshoq
 — asl nusxa
 — botqoqqa oid

<i>pinguis, e</i>	— yog'li, moyli
<i>purgans, ntis</i>	— surgi
<i>rectalis, e</i>	— to'g'ri ichakka tegishli
<i>recens, ntis</i>	— yangi chiqqan, buzilmagan, aynimagan
<i>silvester, tris, tre</i>	— o'rmonga oid
<i>tricolor, oris</i>	— uch xil rangli
<i>utilis, e</i>	— foydali
<i>vegetabilis, e</i>	— o'simlikka oid
<i>viridis, e</i>	— yashil, ko'katsimon
<i>volatilis, e</i>	— uchuvchan
<i>vulgaris, e</i>	— oddiy

59-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
<i>dulcis</i>	<i>glyc</i>	shirin
<i>lacrimalis</i>	<i>dacri</i>	ko'z yoshiga oid
<i>vegetabilis</i>	<i>phyton</i>	o'simlikka oid
<i>naturalis</i>	<i>physis</i>	tabiiy
<i>lingualis</i>	<i>glossa</i>	tilsimon
<i>mollis</i>	<i>malac</i>	yumshoq
<i>ocularis</i>	<i>ophthalmos</i>	ko'zga oid
<i>pulmonalis</i>	<i>pneumon</i>	o'pkaga tegishli
<i>vertebralis</i>	<i>spondylos</i>	umurtqaga oid

60-§. IKKINCHI GURUH SIFATLARINING BIRINCHI, IKKINCHI HAMDA UCHINCHI GURUHLARDA TURLANUVCHI OTLAR BILAN RODDA, SONDA VA KELISHIKLARDA MOSLASHUVI

Ikkinchi guruh sifatlari birinchi, ikkinchi va uchinchi guruhlarda turlanuvchi otlar bilan rodda, sonda va kelishiklarda moslashadi, lekin kelishiklar bo'yicha turlanganda qo'shimchalari har xil bo'ladi. Masalan:

1. *Tinctura simplex* — oddiy spirtli eritma
tinctura, ae, f — spirtli eritma
simplex, icis — oddiy

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	tinctura simplex	tincturae simplice
Genetivus	tincturae simplicis	tincturarum simplicium
Accusativus	tincturam simplicem	tincturas simplices
Ablativus	tinctura simplici	tincturis simplicibus

2. *Morbus gravis* — og'ir kasallik
morbus, i, m — kasallik
gravis, e — og'ir

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	morbu gravis	morbi grave
Genetivus	morbi gravis	morbo im gravium
Accusativus	morbum gravem	morbos graves
Ablativus	morbo gravi	morbis gravibus

3. *Pars aequalis* — teng qism
pars, partis, f — qism
aequalis, e — teng

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	pars aequalis	partes aequales
Genetivus	partis aequalis	partium aequalium
Accusativus	partem aequalem	partes aequales
Ablativus	parte aequali	partibus aequalibus

4. *Semen dulce* — shirin urug'
semen, inis, n — urug'
dulcis, e — shirin

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	semen dulce	semina dulcia
Genetivus	seminis dulcis	seminum dulcium
Accusativus	seman dulce	semina dulcia
Ablativus	semine dulci	seminibus dulcibus



109-mashq. *Sifatlarni tarjimasiga qarab moslash-tiring. M.*

- Cerebralis* — orqa o'simtaga oid
cervicalis — chakkaga tegishli

<i>costalis</i>	— umurtqaga oid
<i>cranialis</i>	— buyrakka oid
<i>intercostalis</i>	— miyaga oid
<i>dorsalis</i>	— bo'yinga oid
<i>facialis</i>	— qovurg'aga qarashli
<i>nasalis</i>	— qovurg'alar orasiga oid
<i>occipitalis</i>	— kalla suyagiga tegishli
<i>renalis</i>	— orqaga qarashli
<i>sacralis</i>	— yuzga tegishli
<i>spinalis</i>	— burunga oid
<i>temporalis</i>	— ensaga tegishli
<i>vertebralis</i>	— dumg'azaga oid

 **110-mashq.** Quyidagi sifatlarni mazmuniga qarab o'z o'rniga qo'ying. M—F.

<i>Articularis</i>	— me'dasimon
<i>ascendens</i>	— bilakka oid
<i>descendens</i>	— o'pkaga qarashli
<i>brachialis</i>	— bosh (suyak)ning tepa qismiga oid
<i>candalis</i>	— bo'g'inga oid
<i>centralis</i>	— ko'tariluvchi
<i>femoralis</i>	— tushuvchi
<i>frontalis</i>	— yelkasimon
<i>intervertebralis</i>	— quyruqqa oid
<i>intramuscularis</i>	— markaziy
<i>lacrimalis</i>	— songa tegishli
<i>lingualis</i>	— manglayga oid
<i>lumbalis</i>	— mushak ichiga qarashli
<i>muscularis</i>	— umurtqa oralig'iga tegishli
<i>parietalis</i>	— ko'z yoshiga oid
<i>pulmonalis</i>	— tilsimon
<i>radialis</i>	— belga oid
<i>ventricularis</i>	— mushakka tegishli



111-mashq. Lotincha atamalarning o'zbekcha muqobilini toping. M—F.

<i>aequalis</i>	— qinga oid
<i>communis</i>	— shunaqa
<i>dulcis</i>	— bahori
<i>letalis</i>	— mayda
<i>medicinalis</i>	— teng
<i>naturalis</i>	— shirin
<i>officinalis</i>	— o'ldiruvchan
<i>pectoralis</i>	— tibbiy
<i>simplex</i>	— tabiiy
<i>solubilis</i>	— dorixonaga oid
<i>subtilis</i>	— oddiy
<i>talis</i>	— eruvchan
<i>vaginalis</i>	— ko'krakka tegishli
<i>vernalis</i>	— umumiy



112-mashq. Quyidagi atamalarni lotincha muqobiliga qarab joylashtiring. F.

<i>Adiuvans</i>	— o'simlikka oid
<i>constituens</i>	— yashil
<i>corrigen</i>	— uchuvchan
<i>expectorans</i>	— foydali
<i>glacialis</i>	— to'g'ri ichakka tegishli
<i>laxans</i>	— yordamchi
<i>mollis</i>	— dori shakli hosil qiluvchi
<i>originalis</i>	— uzatuvchi
<i>pinguis</i>	— balg'am ko'chiruvchi
<i>rectalis</i>	— muzsimon
<i>utilis</i>	— surg'i
<i>vegetabilis</i>	— yumshoq
<i>viridis</i>	— asl nusxa
<i>volatilis</i>	— yog'li



113-mashq. *Quyidagi sifatlarni lotin tiliga tarjima qiling va lug'at shaklida yozing.*

- M: ikki boshli, qovurg'alar orasiga oid, panja-rasimon, dumg'azaga oid, ponasimon chakkaga tegishli, orqaga (o'simtaga) oid, umurtqaga oid.
- S—M: yelkasimon, qisqa, markazdan uzoq, til ostiga tegishli, uzunasiga, shakli tuxumsimon, yuqori kamarga yaqin qism.
- M—F: may oyiga tegishli, yaltiroq, brilliant yashili, oddiy, ichakda eruvchi, qinga oid, mayda.
- F: dalaga oid, xitoycha, botqoqqa oid, surgı, bu-zilmagan, o'rmonga oid, uch xil rangli, o'sim-liksimon, oddiy.



114-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Foramen (vertebralis, e)	vena (temporalis, e)
intestinum (tenuis, e)	foramen (ovalis, e)
musculus (brevis, e)	pars (aequalis, e)
papilla (lacrimalis, e)	aether (medicinalis, e)
glandula (lacrimalis, e)	pulvis (simplex)
pars (abdominalis, e)	palatum (mollis, e)
vena (centralis, e)	



115-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Divide in partes aequales, da tales doses numero 10, pulveres simplicis, emplastrum simplex, aetner medicinaliis, viride nitens, infusum herbae, Adonidis vernalis, Sulfacylum solubile, elixir pectorale, extractum Pini silvestris naturale, herba Violae tricoloris recens, acidum Aceticum glaciale, Ricinus communis, olea vegetabilia, succus baccarum recens, rhizoma cum radicibus Valerianae recens.



116-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

- Recipe: Succī gastrici naturalis 200 ml
Da in lagena originali.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.
- Recipe: Solutionis Viridis nitentis aquosae 1 % 20 ml
Da. Signa: Og'izga surtish uchun.
- Recipe: Tincturae Convallariae majalis
Tincturae Valerianae simplicis ana 7,5 ml
Adonisidi 15 ml
Misce. Da
Signa: 20 tomchidan bir marta ichish uchun.
- Recipe: Olei Terebinthinae
Linimenti volatilis ana 20,0
Misce. Da.
Signa: Surtish uchun.
- Recipe: Coffeini-natrii benzoatis 1,0
Natrii bromidi 3,0
Tincturae Schizandrac chinensis 6 ml
Aquaе destillatae 200 ml
Misce. Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Recipe: Acidi salicylici
Acidi lactici ana 6,0
Acidi acetici glacialis 3,0
Collodii ad 20,0
Misce. Da.
Signa: Qavargan joyga surtish uchun.



117-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

- Ol: Bahorgi adonis o'ti damlamasidan 180 ml
Natriy bromiddan 6,0
Kodein fosfatdan 0,2
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

- Ol: 20 % li sulfatsilning eruvchan surtmasidan 20 ml
 Ber. Belgila: Burunga surtish uchun.
- Ol: Xitoy limonnigi kukunidan 0,5
 Shunday kukundan 12 dona ber.
 Belgila: 1 donadan kuniga 2 mahal.
- Ol: Gulxayri ildizi qaynatmasidan 180 ml
 Ko'krak eleksiri
 Novshadil spirti
 Natriy gidrokarbonatdan teng miqdorda 3,5
 Dionindan 0,15
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan har 3 soatda ichish uchun.



Mavzularga oid savollar

1. Ikkinchi guruh sifatleri necha guruhga bo'linadi?
2. Ikkinchi guruh sifatlarining lug'at shakli qanday ifodalanadi?
3. Uch qo'shimchali, ikki qo'shimchali va bir qo'shimchali sifatlarni tushuntirib bering.
4. Sifatning majhullik xususiyatini anglatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
5. Sifatning biror narsaga bog'liqligini, qarashliligini yoki kelib chiqishini ko'rsatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
6. Lotincha-yunoncha ma'nodosh sifatlarni bayon eting.



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Alit lectio ingenium.

O'qish aqlni rivojlantiradi.

Contraria contrariis curantur.

Zaharning davosi — ziddi-zahar.

Medice, cura te ipsum.

Shifokor, muolajani o'zingdan boshla.

Nil desperandum.

Hech qachon umidsiz bo'lma.

Non bis in idem.

Bir gunoh uchun ikki marta jazolama.

61-§. HOZIRGI ZAMON ANIQ SIFATDOSHI

Ham fe'llik, ham sifatlik xususiyatlariga ega bo'lgan ayrim fe'l shakllari sifatdosh deb ataladi. Hozirgi zamon aniq sifatdoshini hosil qilish uchun I va II tuslanishidagi fe'llarning negiziga **-ns**, III va IV tuslanishdagi fe'llarning negiziga **-ens** qo'shimchasini qo'shish kifoya. Masalan:

I sanare — davolamoq, sanans — davolovchi

II miscere — aralashtirmoq, miscens — aralashtiruvchi

III dividere — bo'lmoq, dividens — bo'luvchi

IV audire — eshitmoq, audiens — eshituvchi

62-§. QUYIDAGI SIFATDOSHLARNI XOTIRADA SAQLANG!

M:	<i>Abducens</i>	— uzoqlashtiruvchi
	<i>afferens</i>	— keltiruvchi
	<i>deferens</i>	— chiqaruvchi
	<i>efferens</i>	— olib chiquvchi
	<i>ascendens</i>	— ko'tariluvchi
	<i>descendens</i>	— tushuvchi
	<i>comitans</i>	— yo'ldoshlik etuvchi, kuzatuvchi
	<i>communicans</i>	— birlashtiruvchi
	<i>fructuans</i>	— tebranib (liqillab) turuvchi
	<i>opponens</i>	— qarama-qarshi qo'yuvchi
	<i>perforans</i>	— teshuvchi (yo'qoluvchi)
	<i>recurrens</i>	— qaytuvchi
	<i>accelerans</i>	— tezlatuvchi
	<i>permanens</i>	— doimiy
	<i>prominens</i>	— chiqib turuvchi
	<i>reuniens</i>	— qo'shuvchi
	<i>limitans</i>	— chegaralovchi
S—M:	<i>migrans</i>	— adashgan
	<i>dissecans</i>	— yorib chiquvchi
	<i>alternans</i>	— o'zgaruvchi
	<i>deficiens</i>	— yetishmovchi, yo'qoluvchi

<i>differens</i>	— har xil
<i>deformans</i>	— shakli o'zgaruvchi
<i>abscendens</i>	— yiringlovchi
<i>reccurens</i>	— qaytuvchi
<i>intermittens</i>	— takrorlanuvchi
<i>remittens</i>	— so'nuvchi
<i>intercurrens</i>	— oraliq, oradagi
<i>latens</i>	— yashirin
<i>penetrans</i>	— tarqaluvchi, yoyiluvchi
<i>perforans</i>	— teshuvchi
<i>serpens</i>	— sudraluvchi (yoyiluvchi)
<i>tremens</i>	— titratuvchi, qaltiratuvchi
<i>imminens</i>	— xavfli, tahlikali, dahshatli
<i>agitans</i>	— harakatlanuvchi
<i>delurans</i>	— bosinqirash
<i>convalescens</i>	— sog'ayuvchi
<i>reconvalescens</i>	— sog'ayuvchi
<i>recipiens</i>	— oluvchi
<i>iuvans</i>	— yordam beruvchi,
	ko'maklashuvchi
<i>patiens</i>	— azob chekuvchi, kasallik
	tufayli azoblanuvchi
<i>laxans</i>	— yumshatuvchi
<i>purgans</i>	— tozalovchi
<i>excitans</i>	— uyg'otuvchi
<i>relaxans</i>	— susaytiruvchi
<i>adiuvans</i>	— yordamchi
<i>corrigens</i>	— tuzatuvchi
<i>constituens</i>	— shakllantiruvchi

F:



118-mashq. Lotincha sifatdoshlarni o'zbekchasi bilan moslashtiring. M.

<i>abducens</i>	— qo'shuvchi
<i>afferens</i>	— chiqib turuvchi
<i>prominens</i>	— qaytuvchi
<i>comitans</i>	— teshuvchi

<i>communicans</i>	— uzoqlashtiruvchi
<i>perforans</i>	— keltiruvchi
<i>recurrens</i>	— kuzatuvchi
<i>reuniens</i>	— birlashtiruvchi



119-mashq. Quyidagi sifatdoshlarni o'zbekcha muqobiliga qarab o'z o'rniga qo'ying. S—M.

<i>Migrans</i>	— bosinqirash
<i>dissecans</i>	— xavfli
<i>alternans</i>	— yoyiluvchi
<i>deformans</i>	— teshuvchi
<i>abscendens</i>	— tarqaluvchi
<i>intermittens</i>	— adashgan (adashuvchi)
<i>remittens</i>	— shakli o'zgaruvchi
<i>penetrans</i>	— yorib chiquvchi
<i>perforans</i>	— o'zgaruvchi
<i>serpens</i>	— yiringlovchi
<i>delurans</i>	— takrorlanuvchi
<i>imminens</i>	— so'nuvchi



120-mashq. Quyidagi atamalarning o'zbekchasini lotincha muqobiliga qarab joylashtiring. F.

<i>laxans</i>	— yordamchi
<i>purgans</i>	— shakllantiruvchi
<i>excitans</i>	— susaytiruvchi
<i>relaxans</i>	— yumshatuvchi
<i>adiuvans</i>	— tozalovchi
<i>corrigens</i>	— uyg'otuvchi
<i>constituens</i>	— tuzatuvchi



121-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

S—M: ren migrans, absessus dissecans, pulsus alternans, pulsus deficiens, pulsus defferens, arthritis deformans, pneumonia absceens, typhus recurrens, febris intermittens, febris remittens, mobus in-

tercurrens, ulcus penetrans, ulcus perforans, ulcus serpens, delirium tremens, glaucome imminens, paralysis Magitans, diagnosis ex iuuantibus nervus abducens, vasa afferentia, vasa efferentia, ductus deferens, aorta ascendens, aorta descendens, arteria comitans, communicantes, costa fluctuans, musculus, opponens, arteriae perforantes, nervus recurrens, nervi accelerantes, dentes permanentes, vertebro seytima prominens, ductus reuniens, laminae limitantes.

F: remedium laxans, remedium purgans, remedium excitans, remedia myorelaxantia, remedium adiu-vans, remedium corrigens, remedium constituens.

63-§. TO‘RTINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR

Otlarning to‘rtinchi guruhiga *Masculinum* va *Neutrum* roddagi otlar kiradi. *Masculinum* roddagi otlar *Nom. Sing.* da **-us** qo‘shimchasiga, *Neutrum* roddagi otlar esa *Nom. Sing.* da **-u** qo‘shimchasiga ega. Ikkala roddagi otlar *Gen. Sing.* da **-us** kelishik qo‘shimchasi bilan turlanadi va lug‘at shakli quyidagicha bo‘ladi. Masalan:

Spiritus, us, m — spirt,
genu, us, n — tizza.

Masculinum va *Neutrum* rodrlaridagi otlar kelishiklarda quyidagicha turlanadi:

Casus	Singularis		Pluralis	
	Masculinum	Neutrum	Masculinum	Neutrum
Nominativus	—us	—u	—us	—ua
Genetivus	—us	—us	—uum	—uum
Dativus	—ui	—u	—ibus	—ibus
Accusativus	—um	—u	—us	—ua
Ablativus	—u	—u	—ibus	—ibus
Nominativus	fructus	cornu	fruct—us	corn—ua
Genetivus	fruct—us	corn—us	fruct—uum	corn—uum
Accusativus	fruct—um	corn—u	fruct—us	corn—ua
Ablativus	fruct—u	corn—u	fruct—ibus	corn—ibus

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar Femininum rodiga tegishli:

<i>manus, us, f</i>	— qo'l, kaft
<i>Querqus, us, f</i>	— eman

64-§. TO'RTINCHI GURUH TURLANUVCHI OTLARNING YASALISHIDA QO'LLANUVCHI SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

-tus yoki -sus so'z yasovchi qo'shimchalari fe'lning supin shaklidagi -tum, -xum qo'shimchasi o'rniga qo'yiladi va sezishni, holatni yoki harakatni ifodalaydi. Masalan:

<i>auditus</i>	— eshitish, auditum (fe'lning supin shakli)
<i>audire</i>	— eshitmoq
<i>affluxus</i>	— oqish, affluxum fe'lining supin shakli
<i>affluere</i>	— oqmoq
<i>effectus</i>	— harakat, effectus fe'lining supin shakli
<i>efficere</i>	— qilmoq
<i>gustus</i>	— maza, ta'm, gustum (fe'lning supin shakli)
<i>gustare</i>	— ta'mini tatimoq
<i>olfactus</i>	— hidlash, olfactum fe'lining supin shakli
<i>olfacere</i>	— hidlamoq
<i>pulsus</i>	— tomir urishi, pulsum fe'lining supin shakli
<i>pellere</i>	— itarmoq
<i>partus</i>	— tug'ish, partum fe'lining supin shakli
<i>parere</i>	— tug'moq
<i>plexus</i>	— chigal, plexum fe'lining supin shakli
<i>plectere</i>	— to'qimoq
<i>status</i>	— holat, ahvol, statum fe'lining supin shakli
<i>stare</i>	— turmoq
<i>tactus</i>	— paypaslab his etish, tactum fe'lining supin shakli
<i>tangere</i>	— tegmoq
<i>visus</i>	— ko'rish, visum fe'lining supin shakli
<i>videre</i>	— ko'rmoq
<i>sensus</i>	— sezish, sensum fe'lining supin shakli

sentere — sezmoq

habitus — tashqi koʻrinish, habitum feʻlining
supin shakli

habere — ega boʻlmoq

65-§. QUIYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Arcus, us, m</i>	— yod, ravoq
	<i>auditus, us, m</i>	— eshitish
	<i>ductus, us, m</i>	— oqim
	<i>manus, us, t</i>	— qoʻl, kaft
	<i>plexus, us, m</i>	— chigal
	<i>processus, us m</i>	— oʻsimta
	<i>abcessus, us, m</i>	— yiringlash
	<i>collapsus, us, m</i>	— yurak faoliyatining keskin susayib ketishi
	<i>defectus, us, m</i>	— nuqson, kamchilik
	<i>exitus, um, m</i>	— natija
	<i>habitus, us, m</i>	— tashqi koʻrinish
	<i>infarctus, us, m</i>	— infarkt, qon bilan taʼminlanishning toʻxtashi natijasida toʻqimalarning oʻlishi
	<i>status, us, m</i>	— holat, ahvol
S—M:	<i>afflexus, us, m</i>	— oqish
	<i>genu, us, n</i>	— tizza
	<i>effectus, us, m</i>	— harakat
	<i>meatus, us, m</i>	— oʻtish joyi, teshik
	<i>sinus, us, m</i>	—boʻshliq, chuqurlik
	<i>textus, us, m</i>	— toʻqima
	<i>abortus, us, m</i>	— bola tashlash, mudda- tidan ilgari tugʻish
	<i>decubitus, us, m</i>	— yotaverishdan uvishib qolgan joy
	<i>partus, us, m</i>	— tugʻish
	<i>pulsus, us, m</i>	— tomir urishi
	<i>prolapsus, us m</i>	— tushish

M—F:

pruritus, us, m
tactus, us, m
vomitus, us, m
visus, us, m
cornu, us, n
fructus, us, m
olfactus, us, m
Quercus, us, f
spiritus, us, m
sensus, us, m
usus, us, m

— qichish, qichima
 — paypaslab his etish
 — qayt qilish
 — ko'rish
 — muguz (shox)
 — meva
 — hidlash
 — eman
 — spirt
 — sezish
 — qo'llash, ishlatish



122-mashq. Quyidagi atamalarni lotincha muqobiliga qarab joylashtiring. *M.*

Arcus
auditus
ductus

— tashqi ko'rinish
 — natija
 — infarkt, qon bilan ta'minlanishning to'xtashi natijasida to'qimalarning o'lishi

manus
plexus
processus
abscessus
collapsus
defectus
exitus
habitus
infarctus
status

— holat
 — yoy, ravoq
 — eshitish
 — oqim
 — qo'l, kaft
 — chigal
 — o'simta
 — yiringlash
 — nuqson
 — yurak faoliyatining keskin susayib ketishi



123-mashq. Lotincha otlarni o'zbek muqobili bilan moslashtiring. *S—M.*

genu
effectus

— paypaslab his etish, sezish
 — qayt qilish

<i>meatus</i>	— tug'ish
<i>sinus</i>	— tomir urishi
<i>textus</i>	— qichish, qichima
<i>abortus</i>	— ko'rish
<i>decubitus</i>	— tushish
<i>partus</i>	— tizza
<i>pulsus</i>	— harakat
<i>prolapsus</i>	— o'tish joyi, teshik
<i>pruritus</i>	— bo'shliq
<i>tactus</i>	— to'qima
<i>vomicus</i>	— bola tashlash, mudda- tidan ilgari tug'ish
<i>visus</i>	— yotaverishdan uvishib qolgan joy



124-mashq. Quyidagi atamalarning o'zbekchasini lotincha muqobiliga qarab o'z o'rniga qo'ying. M—F.

<i>Cornu</i>	— sezish
<i>fructus</i>	— qo'llash
<i>olfactus</i>	— spirt
<i>Querqus</i>	— muguz (shox)
<i>spiritus</i>	— meva
<i>sensus</i>	— hidlash
<i>usus</i>	— eman



125-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qilgan holda Nom. et Gen. Sing. hamda Plur.da turlang.

M:	qo'l, o'simta, yiringlash, nuqson.
S—M:	harakat, bola tashlash, tug'ish, tomir urishi, tushish.
M—F:	meva, hidlash, eman, spirt, qo'llash.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
IV	m	fructus	fructus	fructus	fructuum



126-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

status naturalis, exitus letalis, arcus vertebrae, plexus cervicalis, ductus choledochus, abscessus pulmonis, infarctus myocardii, articulatio genus, arcus zygomatikus, processus spinosus, textus epithelialis, partus praematurus, spiritus aethylicus, decoctum corticis Quercus, sirupus fructuum Rosae, fructus Anisi, fructus Myrtilli, fructus Sorbi, spiritus dilutus.



127-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

abscessus (gangraenosus,	plexus (venosus, a, um)
a, um)	
arcus (venosus, a, um)	processus (osseus, a, um)
exitus (letalis, e)	spiritus (aethylicus, a, um)
fructus (amarus, a, um)	usus (internus, a, um)
manus (sinister, tra,	ductus (choledochus, a, um)
trum)	



128-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: Spiritus aethylici 95 % 20 ml
 Aquae pro inectionibus 100 ml
 Misce. Da.
 Signa: 10 ml. dan ko'k tomirga yuborish uchun.

Recipe: Solutionis Iodi pro usu interno 15 ml
 Da. Signa: 1—5 tomchidan sutga tomizib kuniga 3 marta ichilsin.

Recipe: Sulfuris depurati 2,0
 Glycerini
 Spiritus camphorati ana 5,0
 Aquae destillatae 60 ml
 Misce. Da. Signa: Yuz terisiga surtish uchun.

Recipe: Decocti fructuum Rhamni catharticae 200 ml
 Sirupi Rhei 20 ml
 Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Resorcini

Acidi carbolici ana 10,0

Thymoli 1,0

Boracis 2,0

Glycerini 15 ml

Spiritus Vini rectificati 50 ml

Aquae destillatae ad 500 ml

Misce. Da. Signa: Teri qichishishida surtish uchun.

Recipe: Acidi salicylici 1,0

Spiritus aethylici 95 % 1,0

Collodii 8,0

Viridis nitentis 0,01

Misce. Da.

Signa. Sirtga qo'llash uchun.



129-mashq. *Quyidagi reseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Ol: 20 % li tozalangan uzum spirtidan 30 ml

30 % li glukoza eritmasidan 70 ml

Aralashtirilsin! Tozalansin! Berilsin!

Belgilansin: 20 ml. dan kuniga bir martadan bir necha kun ko'k tomirga yuborish uchun.

Ol: Metil ko'kidan 0,5

70 % li etil spirtidan 50 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: Teri kuygan paytda surtish uchun.

Ol: 33 % li suyultirilgan etil spirtidan 50 ml

Tozalansin! Berilsin!

Belgila: 20 ml. dan ko'k tomirga yuborish uchun.

Ol: Qatron

Yashil sovundan teng miqdorda 15,0

95 % li etil spirtidan 15 ml

Suyuq surtma hosil bo'lguncha aralashtir.

Ber. Belgila: Sovunli qatron spirti.

?) **Mavzularga oid savollar**

1. To'rtinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
2. Sifatlar to'rtinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan qanday moslashadi?
3. To'rtinchi guruhda turlanuvchi otlarning yasashida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar ishlatiladi?



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Ut quisque est doctissimus, ita est modestissimus.

Kim aqlli bo'lsa, u kamtarin hamdir.

Nota bene.

E'tibor ber.

Fer patienter onus, fac sapienter opus.

Qiyinchiliklarga chidagan holda, oqilona ish qil.

Festina lente.

Sekinlik bilan shoshil.

Suum cuique.

Har kimniki o'ziga.

66-§. BESHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR

Otlarning beshinchi guruhiga Femininum rodiga tegishli otlar kirib, Nom. Sing. da **-es**, Gen. Sing. da **esa**, **-ei** qo'shimchalariga ega bo'ladi. Lug'at shakli quyidagi ko'rinishda bo'ladi:

Facies, ei, f — yuza, bet, yuz
res, rei, f — narsa, ish

Femininum roddagi otlar kelishiklarda quyidagicha turlanadi:

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	—es	—es
Genetivus	—ei	—erum
Dativus	—ei	—ebus
Accusativus	—em	—es

Ablativus	—e	—ebus
Nominativus	facies	facies
Genetivus	faciei	facierum
Accusativus	faciem	facies
Ablativus	facie	faciebus

Quyidagi soʻzlarni esda saqlang

1. Dosis letalis — oʻldiruvchi miqdor,
pro dosi — bir marta qabul qilinishi
kerak boʻlgan dori miqdori,
(dosis) pro die — bir kunda qabul qilinishi
kerak boʻlgan dori miqdori.
2. Species, **ei, f** — yigʻma soʻzi hamma vaqt koʻplik sonida
qoʻllaniladi, chunki yigʻma bir necha dorivor oʻsimlik-
lardan tashkil topgan boʻlishi mumkin:

yumshatuvchi yigʻma — species laxantes

siydik haydovchi yigʻma — species diuretical

Recipe: Specierum diureticarum 50,0

Misce, ut fiant species.

Ot: Siydik haydovchi yigʻmadan 50,0

Yigʻma boʻlguncha aralashtir.

67-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YODLANG!

- M: *Facies, ei, f* — yuz, bet, yuza
- S—M: *caries, ei, f* — chirish
- rabies, ei, f* — quturish
- scabies, ei, f* — qichima
- M—F: *dies, ei, f* — kun
- dosis pro die* — bir kunda qabul qilinishi
kerak boʻlgan dori miqdori
- species, ei, f* — yigʻma (dori turi)
- F: *res, ei, f* — narsa, ish
- res rudes* — xomashyo

 **130-mashq.** Quyidagi atamalarni tarjimasiga qarab
moslashtiring. M—F.

- facies* — kun
- caries* — narsa



<i>rabies</i>	— yig'ma
<i>scabies</i>	— chirish
<i>dies</i>	— quturish
<i>species</i>	— bet
<i>res</i>	— qichima



131-mashq. *Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va Nom. et Gen; Singularis hamda Plur.da turlang.*

M—F: yuz, chirish, quturish, qichima, kun, yig'ma, narsa.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing	Nom.Plur.	Gen.Plur.
Y	f	species	speciei	species	specierum



132-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

M: ossa faciei, nervus facialis, facies costalis, facies interna, facies lateralis.

S—M: facies nasalis, facies cutis, facies renalis, caries dentis, rebies morbi, scabies morbi.

M—F: species polyvitaminosae, species aromaticae, species sedativae, species antiasthmaticae, species laxantes, dosis letalis.

F: species stomachicae, species diaphoreticae.



133-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtirish va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

caries (acutus, a, um)	fabies (paralyticus, a, um)
facies (externus, a, um)	facies (costalis, e)
facies (albus, a, um)	facies (internus, a, um)
caries (siccus, a, um)	facies (muscularis, e)



134-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tilida yozing.*
M—F.

Recipe: Specierum antiasthmaticarum 50,0

Da in scatula.

Signa: Bronxial nafas qisishida qo'llash uchun.

Recipe: Herbae Adonidis vernalis 2,0

Rhizomatis cum radicibus Valerianae 1,5

Misce, fiant species. Da in sacco.

Da. Signa: Damlab ichish uchun.

Recipe: Florum Chamomillae

Herbae Millefolii

Herbae Absinthii

Foliorum Menthae piperitae

Foliorum Salviae ana 10,0

Misce, fiant species

Signa: Damlab ichish uchun.

Recipe: Foliorum Menthae piperitae

Florum Sambuci

Florum Tiliae ana 30,0

Misce, fiant species. Da.

Signa: Choydek damlansin.

Recipe: Corticis Frangulae

Foliorum Sennae ana 15,0

Florum Sambuci

Florum Chamomillae ana 7,0

Florum Malvae 2,0

Misce, fiant species. Da.

Signa: Choydek damlash lozim.

Recipe: Radicis Althaeae

Radicis Glycyrrhizae ana 10,0

Herbae Thymi vulgaris 40,0

Misce, fiant species. Da in sacco.

Signa: Qaynoq suvda damlash uchun.



135-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

- Ol: Siydik haydovchi yig'madan 50,0
Xaltachada ber.
Belgila: Choyga o'xshatib damlash uchun.
- Ol: Bahorgi gulizardak o'tidan 8,0
Qalampirmunchoq bargidan 1,0
Yig'ma bo'lguncha aralashtir.
Shunday miqdorda 6 ta xaltachaga solib ber.
Belgila: 1 stakan qaynagan suvga solib 15 daqiqa qaynagandan keyin suzish kerak.
Bir osh qoshiqdan kuniga 3—4 marta ichish lozim.
- Ol: Yumshatuvchi yig'madan 5,0
Mumli xaltachada ber.
Belgila: Choy kabi damlash kerak.
- Ol: Belladonna bargi
Bangidevona bargidan teng miqdorda 15,0
Kaliy nitratdan 4,0
Yig'ma bo'lguncha aralashtir. Ber!
Belgila: Nafas qisganda ichish uchun.



Mavzularga oid savollar

1. Beshinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
2. Sifatlar beshinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan qanday moslashadi?



Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Bona fide.

Vijdonan, sofdillik bilan.

Est modus in rebus.

Hamma narsa me'yori bilan.

In spe.

Umid, ishonch bilan.

Omnium medicorum antiquitatis Hippocrates clarissimus est.

Buqrot qadim zamon tabiblarining eng mashhuridir.

Omnium doctrinarum medicina difficillima est.

Tibbiyot — fanlar ichida eng qiyinidir.

68-§. LOTIN TILIDAGI OTLARNING BESH GURUHDA TURLANISHI

Otlar	I	II	III	IV	V
<i>Cases</i>	Fem.	Masc. Neutr.	Masc. Fem. Neutr.	Masc. Neutr.	Fem.
<i>Singularis</i>					
<i>Nominativus</i>	-a	-us, -er -um		-us -u	-es
<i>Genetivus</i>	-ae	-i	-is -is -is	-us -us	-ei
<i>Dativus</i>	-ae	-o	-i -i -i	-ui -u	-ei
<i>Accusativus</i>	-am	-um	-em -em Nom.	-um -u	-em
<i>Ablativus</i>	-a	-o	-e(i) -e(i) -e(i)	-u -u	-e
<i>Pluralis</i>					
<i>Nominativus</i>	-ae	-i	-es -es -a (-ia)	-us -ua	-es
<i>Genetivus</i>	-arum	-orum	-um (ium) -um(ium)	-uum -uum	-erum
<i>Dativus</i>	-is	-is	-ibus -ibus -ibus	-ibus -ibus	-ebus
<i>Accusativus</i>	-as	-os	-es es -a(-ia)	-us -ua	-es
<i>Ablativus</i>	-is	-is	-ibus -ibus -ibus	-ibus -ibus	-ebus

69-§. SIFAT DARAJALARI

Lotin tilida sifat darajalari xuddi o'zbek tilidagidek oddiy, qiyosiy va orttirma darajalarga bo'linadi:

<i>gradus positivus</i>	— oddiy daraja
<i>gradus comparativus</i>	— qiyosiy daraja
<i>gradus superlativus</i>	— orttirma daraja

Qiyosiy daraja

Masculinum va Femininum rodga tegishli sifatning qiyosiy darajasini hosil qilish uchun sifat negiziga **-ior**, Neutrum rodga esa, **-ius** qo'shimchasini qo'shish lozim. Masalan:

Gradus	Positivus	Gradus comparativus
Nominativus Singularis	Gen. Sing.	Nominativus Singularis
purus —	pur—i	purior—
subtilis —	subtilis	purius—
simplex —	simplic—is	subtilior—
		subtilius—
		simplicior—
		simplicius

Qiyosiy darajadagi sifatlar uchinchi guruhda turlanuvchi otlar kabi turlanib uchala roddagi sifatlar Gen. Sing. da **ior+is** qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Qiyosiy darajali sifatning kelishiklarda turlanish namunasi:

Latior, ius — kengroq

	Singularis		Pluralis	
Gasus	Masc. Fem. Neutr.		Masc. Fem. Neutr.	
Nominativus	latior	latius	latiores	latiora
Genetivus	latioris		latiorum	
Accusativus	latiorem	latius	latiores	latiora
Ablativus	latiore		latioribus	

Qiyosiy darajali sifatlarning lugʻat shakli quyidagicha boʻladi:

<i>longior, ius</i>	— uzunroq
<i>purior, ius</i>	— tozaroq
<i>subtilior, ius</i>	— maydaroq
<i>simplicior, ius</i>	— oddiyroq

Orttirma daraja

1. Sifatlarning orttirma darajasini hosil qilish uchun sifat negiziga **issim** va **-us, -a, -um** rod qoʻshimchalari qoʻshiladi:

<i>pur-issimus, a, um</i>	— juda ham (eng) toza
<i>subtil-issimus, a, um</i>	— juda ham (eng) mayda
<i>simplic-issimus, a, um</i>	— juda ham (eng) oddiy

2. Masculinum rodga tegishli **-er** qoʻshimchali sifatlarning orttirma darajasini hosil qilish uchun Nom. Sing. ga **-rimus, -rima, -rimum** qoʻshimchalari qoʻshiladi:

<i>Niger-rimus, a, um</i>	— juda ham (eng) qora
<i>acer-rimus, a, um</i>	— juda ham (eng) oʻtkir

Orttirma darajali sifatlari I va II guruhda turlanuvchi otlar kabi kelishiklarda turlanadi. Orttirma darajali sifatlarning lugʻat shakli quyidagicha boʻladi:

<i>Purissimus, a, um</i>	— juda ham (eng) toza
<i>subtilissimus, a, um</i>	— juda ham (eng) mayda
<i>simplicissimus, a, um</i>	— juda ham (eng) oddiy

70-§. HAR XIL NEGIZLARDAN YASALGAN SIFAT DARAJALARI

Quyidagi beshta sifatning qiyosiy va orttirma darajasi notoʻgʻri hosil qilinadi, yaʼni har xil negizlarga ega boʻladi:

Oddiy daraja	Qiyosiy daraja	Orttirma daraja
parvus, a, um — kichik	minor, minus — kichikroq	minimus, a, um — juda kichik
magnus, a, um — katta	major, majus — kattaroq	maximus, a, um — juda katta
multus, a, um — ko'p	plures plura — ko'proq	plurimus, a, um — juda ko'p
bonus, a, um — yaxshi	melior, melius — yaxshiroq	optimus, a, um — juda yaxshi
malus, a, um — yomon	peior, peius — yomonroq	pessimus, a, um — juda yomon

71-§. QUYIDAGI SIFATLARNI YODLANG!

- M: *anterior, ius* — oldingi
posterior, ius — orqangi
superior, ius — yuqorigi
inferior, ius — pastki
- M—F: *major, jus* — kattaroq
minor, minus — kichikroq
maximus, a, um — juda ham (eng) katta
minimus, a, um — juda ham (eng) kichik
optimus, a, um — juda ham (eng) yaxshi



136-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

- M: *musculus latissimus dorsi, musculus pectoralis major, vena cordis magna, vena cava superior, foramen occipitale magnum, membrum inferius, prognosis optima.*
- S—M: *musculus longissimus thoracis, paries anterior, canales palatini minores, foramen palatinum majus, foramen ischiadicum majus, venae frontales superiores.*
- M—F: *Vaselinum purissimum, Vaselinum optimum, oleum Vaselini purissimum, pulvis subtilissimus, remedia amarissima, pilula minima, pilula maxima, fructus majoris Cucurbita maxima, aether purissimus.*



137-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tilida yozing.*
M—F.

- Recipe: Benzylpenicillini-natrii 125000
Aethazoli 5,0
Misce, fiat pulvis subtilissimus. Da.
Signa: Burunga puflash uchun.
- Recipe: Acidi borici pulverati 4,0
Zinci oxydi pulverati 6,0
Talci purissimi 40,0
Misce. Da. Signa: Sirtga qo'llash uchun.
- Recipe: Hydrargyri oxydi flavi 0,1
Vasellini optimi pro oculis 10,0
Misce, fiat unguentum. Da.
Signa: Ko'z uchun surtma.
- Recipe: Viridis nitentis 0,025
Cupri citratis
Streptocidi albi ana 0,2
Vasellini optimi pro oculis 10,0
Misce, fiat unguentum. Da.
Signa: Ko'z surtmasi.
- Recipe: Zinci oxydi subtilissimi
Talci ana 20,0
Acidi salicylici subtilissimi 2,0
Misce, fiat pulvis. Da in scatula.
Signa: Terining yallig'langan joyiga sepish uchun.
- Recipe: Streptocidi albi 5,0
Penicillini 200000
Misce, fiat pulvis subtilissimus. Da.
Signa: Quloqqa puflash uchun.



138-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tilida yozing.*
M—F.

- Ol: Juda mayda Streptotsiddan 20,0
Ber. Belgila: Jarohatga sepish uchun.

- Ol: Norsulfazol
Streptotsiddan teng miqdorda 5,0
Mentoldan 0,05
Juda mayda kukun bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: Burunga puflash uchun.
- Ol: Toza vazelin moyidan 200,0
Yalpiz moyidan 2 tomchi
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 2 mahal.
- Ol: Salitsilat kislotadan 0,5
Rux oksid
Bug'doy ohoridan teng miqdorda 5,0
Ko'z uchun toza vazelindan 10,0
Xamirsimon modda bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: (Ko'z) Qovoq terisiga surtish uchun.

② Mavzularga oid savollar

1. Sifatlarning qiyosiy darajasi qanday hosil qilinadi?
2. Qiyosiy darajali sifatlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
3. Sifatlarning orttirma darajasi qanday yasaladi?
4. Orttirma darajali sifatlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
5. Har xil negizli sifatlarni bayon eting.

72-§. OLMOSH

Ot, sifat va son o'rnida qo'llaniladigan so'z turkumlariga olmosh deyiladi.

Tibbiyotda quyidagi olmoshlar qo'llaniladi:

- | | |
|-------------------|------------------------|
| 1. Pro me | — o'zim uchun |
| 2. Per se | — toza holda |
| 3. Da tales doses | — shunday miqdorda ber |

139-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. *M—F.*

Da pro me, da pro auctore, pro usu proprio, recipe
Iodum per se ad usum internum, medicum me curat.

 **140-mashq.** *Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Men uchun dori ber, muallif uchun dori ber, shunday miqdorda 10 dona ber, toza holdagi yod, toza holdagi oltingugurt, archagul bargi qaynatmasini men uchun tayyorla, oltingugurti toza holda ber.

 **141-mashq.** *Quyidagi retseptlarni o'zbek tilida yozing. M—F.*

Recipe: Euphyllini 0,1
Ephedrini hydrochloridi 0,025
Sacchari 0,2
Misce, fiat pulvis. Da tales doses numero
12 in capsulis gelatinosis.
Signa: Muallif uchun.

Recipe: Iodi 0,1
Vaseline 1,0
Benzini 100 ml
M. D. S: Pro me.

73-§. RAVISH

Lotin tilida ravishlar sifat va boshqa so'z turkumlaridan hosil bo'lishi mumkin.

1. Birinchi guruh sifatlarining negizi -e yoki -o qo'shimchalarini qo'shish bilan ravish yasaladi. Masalan:

<i>Latus, e, um</i>	— keng, lat-e,
<i>rectus, a, um</i>	— to'g'ri, rect-e,
<i>citus, a, um</i>	— tez, cit-o,
<i>rarus, a, um</i>	— siyrak, rar-o.

2. Ikkinchi guruh sifatlarining negiziga **-iter** qo'shimchasini qo'shish natijasida ravish hosil qilinadi:

<i>gravis, e</i>	— og'ir, grav-iter,
<i>simplex, icis</i>	— oddiy, simpliciter.

Noto'g'ri yasaluvchi ravishlar:

<i>bonus</i>	— yaxshi, bene,
<i>alius</i>	— boshqa, aliter.



74-§. TIBBIY ATAMALARDA QO'LLANILUVCHI QUYIDAGI RAVISHLARNI YODLANG!

M—F:	<i>ana</i>	— teng, baravar
	<i>cito</i>	— tez, tezlik bilan
	<i>citissime</i>	— juda ham tezlik bilan, shoshi- linch ravishda
	<i>statim</i>	— darhol
	<i>quantum satis</i>	— keragicha
	<i>bis</i>	— ikki marta
	<i>bene</i>	— yaxshi
	<i>optime</i>	— juda yaxshi
	<i>maxime</i>	— juda katta
	<i>minime</i>	— juda kichik
	<i>caute</i>	— ehtiyotlik bilan
	<i>aseptice</i>	— zararsizlantirilgan holda
	<i>exacte</i>	— aniq
	<i>exactissime</i>	— juda aniq
F:	<i>grosse</i>	— yo'g'on, katta
	<i>modice</i>	— o'rta, me'yorida
	<i>longe</i>	— favqulodda holat, yuqori darajada
	<i>calide</i>	— issiq, issiqlik holatida
	<i>frigide</i>	— sovuq, sovuq usul bilan
	<i>lente</i>	— sekin (harakat asosida)
	<i>tenuiter</i>	— yupqa, mayda
	<i>tenuissime</i>	— juda yupqa, mayda
	<i>semilente</i>	— yanada sekinroq
	<i>simpliciter</i>	— oddiy
	<i>ultralente</i>	— juda ham sekin



142-mashq. Quyidagi ravishlarni o'z o'rniga qo'ying.

<i>ana</i>	— zararsizlantirilgan holda
<i>cito</i>	— juda katta
<i>citissime</i>	— juda kichik
<i>statim</i>	— ehtiyotlik bilan
<i>quantum satis</i>	— teng

<i>bis</i>	— tez
<i>bene</i>	— juda ham tez
<i>optime</i>	— darhol
<i>maxime</i>	— keragicha
<i>minime</i>	— ikki marta
<i>caute</i>	— yaxshi
<i>aseptice</i>	— juda yaxshi

 **143-mashq.** Quyidagi ravishlarni lotincha muqobiliga qarab moslashtiring. F.

<i>Grosse</i>	— juda ham sekin
<i>modice</i>	— sovuq
<i>longe</i>	— yanada sekinroq
<i>calide</i>	— yo'g'on
<i>frigide</i>	— me'yorida
<i>lente</i>	— favqulodda holat
<i>semilente</i>	— issiq
<i>ultralente</i>	— sekin

 **144-mashq.** Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Da citissime, para infusum calide, extende tenuissime, spiritus Vini optime rectificatus, sirupus simpliciter, misce liquorem exactissime, statim da medicamentum, pulvis modice grossus, pulvis longe subtilissimus.

 **145-mashq.** Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Statim!

Recipe: Solutionis Glucosi 25 % 50 ml

Methyleni coerulei 0,5

Da tales doses numero 3 in ampullis.

Signa: Sinil kislotasidan zaharlanganda qo'llash uchun.

Cito!

Recipe: Linimenti Synthomycini 1 % cum Novocaino
0,5 % 25,0

Da. Signa: Kuygan joyga surtish uchun.

Citissime!

Recipe: Aquae bidestillatae recenter paratae 20 ml
Sterilisetur Detur.

Signetur: Poliklinikada muolaja qilish uchun.

? Mavzularga oid savollar

1. Ravishlar qanday hosil qilinadi? (Birinchi guruh sifatleri misolida ko'rsating).
2. Ravishlar qanday yasaladi? (Ikkinchi guruh sifatleri misolida ko'rsating).

75-§. SON

Lotin tilida sonlar o'zbek tilidagidek quyidagilarga bo'linadi:

<i>Sanoq son</i>	— <i>numeralia cardinalia</i>
<i>Tartib son</i>	— <i>numeralia ordinalia</i>

76-§. QUYIDAGI SONLARNI XOTIRADA SAQLANG!

1. Sanoq son

I,	1. unus, a, um	— bir
II,	2. duo, duae, duo	— ikki
III,	3. tres, tria	— uch
IV,	4. quattuor	— to'rt
V,	5. quinque	— besh
VI,	6. sex	— olti
VII,	7. septem	— yetti
VIII,	8. octo	— sakkiz
IX,	9. novem	— to'qqiz

X,	10. decem	— o'n
XI,	11. undecim	— o'n bir
XII,	12. duodecim	— o'n ikki
XIII,	13. tredecim	— o'n uch
XIV,	14. quattuordecim	— o'n to'rt
XV,	15. quindecim	— o'n besh
C,	100. centum	— yuz
D,	500. quingenti	— besh yuz
M,	1000. mille	— ming

2. Tartib son

primus, a, um	— birinchi	sextus, a, um	— oltinchi
secundus, a, um	— ikkinchi	septimus, a, um	— yettinchi
tertius, a, um	— uchinchi	octavus, a, um	— sakkizinchi
quartus, a, um	— to'rtinchi	nonus, a, um	— to'qqizinchi
quintus, a, um	— beshinchi	decimus, a, um	— o'ninchi

Old qo'shimchali sonlar

bi — ikki	biceps, bicipitis	— ikki boshli
	bicolor, bicoloris	— ikki rangli
tri — uch	triceps, tricipitis	— uch boshli
	triplex, triplicis	— uch hissa ko'p
	trigeminus, a, um	— uch shoxli
	tricolor, oris	— uch rangli
quadri — to'rt	quadriceps, itis	— to'rt boshli
	quadripetalus, a, um	— to'rt bargli
semi — yarim	semilunaris, e	— yarimoy shaklli
	semicircularis, e	— yarimaylana, doira

Yunoncha old qo'shimchali sonlar

Yunoncha old qo'shimchali sonlar kimyoviy nomlarda qo'llaniladi.

1. mon (o)	— bir	8. oct (a)	— sakkiz
2. di	— ikki	9. ennea	— to'qqiz

3. tri	— uch	10. dec (a)	— o'n
4. tetra	— to'rt	11. undec	— o'n bir
5. penta	— besh	12. dodec	— o'n ikki
6. hexa	— olti	13. tridec	— o'n uch
7. hept (a)	— yetti	14. tetradec	— o'n to'rt
		15. pentadec	— o'n besh



146-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M: musculus biceps femoris, musculus quadratus femoris, musculus biceps brachii, musculus triceps brachii, nervus trigeminus.
- S—M: duodenum musculus quadratus plantae, musculus triceps surae, ligamentum quadratum, lamina quadrigemina, lobus quadratus hepatis.
- M—F: tabulettae «Pentalginum», unguentum «Undecinum», Trichloraethylenum pro narcosi, tabulettae «Decamevitum» obductae, dragee «Undevitum» et «Hexavitum».
- F: tabulettae «Panhexavitum» obductae, Viola tricolor, Polygonum bistorta, Trifolium fibrinum, Oxycoccus quadripetalus, Leonurus quadripetalus, extractum Millefolii fluidum.



147-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

- Recipe: Unguenti Tetracyclini hydrochloridi 1 % 10,0
Da. Signa: Ko'z uchun surtma.
- Recipe: Hydrargyri monochloridi
Lanolini
Vaselini ana 20,0
Misce, fiat unguentum. Da.
Signa: Surtma.
- Recipe: Natrii tetraboratis 2,5
Glycerini 5 ml
Spiritus aethylici 95 % ad 10 ml
Misce. Da.
Signa: Sirtga qo'llash uchun.

- Recipe: Hydrargyri dichloridi 0,5
 Solutionis Acidi acetici 3 % 150 ml
 Misce. Da.
 Signa: Sirtga qo'llash uchun.
- Recipe: Hexamethylenetetramini
 Phenylis salicylatis ana 0,25
 Dentur tales doses numero 10 in tabulettis.
 Signetur: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal.
- Recipe: Foliorum Menyanthidis trifoliatae
 Foliorum Menthae
 Radicis Taraxaci
 Gemmarum Betulae ana 25,0
 Misce, fiat species. Da.
 Signa: Choyga o'xshatib damlash uchun.

? Mavzularga oid savollar

1. Lotin tilida sonlar nechtaga bo'linadi?
2. Sanoq sonlarda o'ngacha sanay olasizmi?
3. Tartib sonlarda o'ngacha sanay olasizmi?
4. Lotinchada qanday old qo'shimchali sonlar bor?
5. Yunonchada qanday old qo'shimchali sonlar bor?

77-§. RETSEPTDAGI QISQARTMA OTLAR

Oliy va o'rta maxsus ma'lumotli shifokorlar hamda hamshiralar retsept yozganda turli xil qisqartma otlardan foydalanadilar.

1. Ko'pincha dori nomlarini shakli, dorivor o'simlik qismlari, dorixona xodimiga har xil ko'rsatmalar va retsepturaga tegishli aniq ifodalar qisqartiriladi.
2. Tarkibi jihatdan bir-biriga yaqin dori moddalarning nomi qisqartirilmasdan to'liq shaklda yoziladi.
3. Agar so'zning bosh qismida bir necha undosh harflar kelsa va shu so'z qisqarsa, ular saqlanib qoladi.

Extractum	qisqartirilganda	extr.
compositum	— // —	comp.
emplastrum	— // —	empl.
infusum	— // —	inf.

4. Retseptlarda takrorlanib turuvchi so'zlar va ifodalarni bitta harfgacha qisqartirish mumkin:

Misce —M, Da — D, Signa — S.

78-§. RETSEPTURADA QISQARTIRILISHI MUMKIN BO'LGAN QISQARTMA OTLAR

BU QISQARTMA OTLARNI YODLANG! Retsepturada qo'llaniluvchi qisqartma shakllar

Qisqartma shakl	To'liq shakl	Tarjimasi
Rp.	Recipe	Ol
D.	Da. Detur	Ber. Berilsin
D.S.	Da. Signa	Ber. Belgila
	Detur. Signetur	Berilsin. Belgilansin
M.D.S.	Misce. Da. Signa	Aralashtir. Ber. Belgila
	Misceatur. Detur.	Aralashtirilsin. Berilsin.
	Signetur	Belgilansin
rep.	repete	Takrorla
D.t.d.n.	Da (dentur) tales doses numero	Shunday miqdorda ber (berilsin)
M.f.	Misce fiat	Hosil bo'lguncha aralashtir
M.f. pil.	Misce, fiat pilulae	Hab dori hosil bo'lguncha aralashtir
M.f. pulv.	Misce, fiat pulvis	Kukun hosil bo'lguncha aralashtir
O.D.	oculo dextro	O'ng ko'zga
O.S.	oculo sinistro	Chap ko'zga
Steril	Sterilisa sue Sterilisetur	Qaynatib tozala
Pro inject.	Pro injectionibus	Dorini igna orqali quyish uchun
ED.		Ta'sir birligi
gtt.	guttam	Tomchi
in. amp.	in ampullis	Ampulalarda
in caps. amyl.	in capsulis amyloaceis	Ohorli kapsulalarda
in caps. gel.	in capsulis gelatinosis	Yelimli kapsulalarda
in ch. cer.	in charta cerata	Mumli qog'ozda
in ch. paraff.	in charta paraffinata	Parafinli qog'ozda
in lag. origin.	in lagena originali	Asl shisha idishda
in vitr. nigr.	in vitro nigro	Qora shishachada
in vitr. fusc.	in vitro fusco	Qoramtir shishachada
in obl.	in oblata	G'ilof, qobiq
V.	Verte	Orqasiga qaralsin
in tabl.	in tabulettis	Tabletkada
vitr.	vitrum	Shishacha
m. pil.	massa pilularum	Xamirsimon modda

aa	ana	Teng, baravar
ac, acid	acidum	Kislota
aq. dest.	aqua destillata	Tozalangan suv
but. Cac.	butyrum Cacao	Kakao moyi
comp.	compositus	Murakkab
cort.	cortex	Po'stloq
dec.	decoctum	Qaynatma
dep.	depuratus	Tozalangan
emuls.	emulsum	Emulsiya
extr.	extractum	Ekstrakt
fl.	flos	Gul
fluid.	fluidum	Suyuq
fol.	folium	Barg
fr.	fructus	Meva
hb.	herba	O't
inf.	infusum	Damlama
linim.	linimentum	Suyuq surtma
liq.	liquor	Suyuqlik
mucil.	mucilago	Shilliq modda
obd.	obductus	Qoplama, g'ilof
ol.	oleum	Moy (suyultirilgan)
past.	pasta	Pasta
pulv.	pulvis	Kukun
q. s.	quantum satis	Keragicha
rad.	radix	Ildiz
rhiz.	rhizoma	Ildizpoya
sem.	semen	Urug'
sicc.	siccus	Quruq
simpl.	simplex	Oddiy
sir.	sirupus	Sharbat
sol.	solutio	Eritma
sp.	species	Yig'ma
spir.	spiritus	Spirit
stigm.	stigma	Tumshuqcha, og'izcha (bot.)
supp.	suppositorium	Shamcha
susp.	suspensio	Suspenziya
tabl.	tabuletta	Tugmachasimon dori shakli
tinc.	tinctura	Nastoyka
tr.	tritus	Qirg'ichdan o'tkazilgan (maydalangan)
ung.	unguentum	Surtma dori



148-mashq. Quyidagi retseptlarni to'ldirilgan holda yozib, tarjima qiling. M—F.

Recipe: Natrii tetraboratis
Natrii hybrocarbonatis — 20,0
Natrii chloridi 10,0

- Ol. Menthae gtts. III.
M. f. pulv
D.S: Chayish uchun
- Recipe: Cocarboxylasi 0,05
D.t.d. N. 10 in amp.
S: Dorini qo'llash qoidasi asosida.
- Recipe: Oleandomycini phosphatis 0,25
D. t. d. N. 30 in tab.
S: 1 tablekadan kuniga 4 — 6 mahal.
- Rp: Pulv. for. Digitalis 0,03
Chinini hydrochloridi 0,05
Bromcamphorae 0,25
M.f. pulv.
D.t.d.N. 12 in caps. gel.
S: 1 kapsuladan kuniga 3 marta.
- Rp: Oljecor. Aselli 20,0
Celatosae 10,0
Aq. dest. ad 200 ml
M.f. emuls.
D.S: Ikki marta ichish uchun.
- Rp: Sol. Viridis nitentis spirituosae 1% 50 ml
D.S: Kasallangan joyga surtish uchun.
- Rp: Phenobarbitali 0,05
Bromisovalii 0,2
Coffeini-natrii benzoatis 0,015
Papaverini hydrochloridi 0,03
Calcii gluconatis 0,5
M.f. pulv. D.t. d. N. 24
S: Bir miqdordan kuniga 3 mahal.
- Rp: Sol. Desoxycorticosteroni acetatis oleosae
0,5 % 1 ml
D. t. d. N. 10 in amp.
S: 1 ml. dan 1—2 kun oralatib muskul orasiga.
- Rp: Chinosoli
Ac. borici aa 0,2
But. Cac. q. s.

- M. ut f. glob. vag.
D. t. d. N. 6
S: Qinga qo'yish uchun.
- Rp: Spir. eathyl. 95 % 20 ml
Aq. pro inject. 100 ml
M. D. S: 10 ml.dan venaga yuborish uchun.
- Rp: Inf. fr. Anisi 15,0 — 200 ml
D. S: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta ovqatdan oldin.
- Rp: Bicillini-fortis 600000
D. t. d. N. 6 in lag.
S: 600000 TBdan haftasiga bir marta.
- Rp: Extr. Aloës
Pulv. r. Rhei aa 0,1
Extr. Belladonnae 0,015
M. f. pulv.
D. t. d. N 20
S: Bir miqdorda kuniga 2 marta.
- Rp: Amidopyrini 1,0
Coffeini-natrii benzoatis 0,8
Novocaini 0,5
Aq. pro inject. 20 ml
M. Steril.
S: Igna orqali quyish uchun.
- Rp: Theobromini-natrii cum Natrii Salicylate 0,5
Phenobarbitali 0,02
M. f. pulv.
D. t. d. N. 6 in ch. paraff.
S: Bir miqdorda kuniga 3 mahal ichish uchun.

MUSTAQIL BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR

Quyidagi so'zlarni tarjima qiling:

A). Uchki qism, qalampir, dumg'azaga oid, o'simta, umurtqaga oid, xantal, me'da, ko'tariluvchi, vaqt, tomir, mushakka tegishli, tarmoq, o'ldiruvchan, miyaga oid,

uchuvchan, tibbiy, bo'g'im, zubtutum, tabiiy, gavda, asal, eruvchan, chamber ichak, belgi, qinga oid, qovurg'aga oid, foydali, yoy (ravoq), yig'ma, yurak, suvqalampir tuzatuvchi, po'stloq, ko'knor, tog'ay, yeryong'oq, pufak, o'simlik, ensaga oid, asl nusxa, oqim, quturish, oddiy.

B). Gaster, sapor, amputatio, narcosis, asthma, gargarisma, sacralis, laxans, manus, caries, os (oris), sopo, anamnesis, injectio, carcinoma, elixir, derma, pharmacon, temporalis, plexus, os (ossis), odor, auscultatio, filix, glaucoma, alumen, encephalon, narcosis, vaginalis, facies, pes, carbo, contusio, dosis, symptoma, albumen, enteron, mensis, vertebralis, processus.

Quyida berilgan sifatlarni otlar bilan moslashtiring va tarjima qiling:

A). Dung'azaga oid teshik, yuz suyagiga doir mushak, bo'g'imga oid o'simta, bronxial nafas qisishi, qoringa oid, ichterlama, tibbiy vosita, tozalangan suyuqlik, eruvchan kukun, mushak ichiga igna orqali dori yuborish, markaziy, ko'k tomir, tibbiy efir, oddiy kukun.

B). Vertebra (cervicalis), facies (muscularis), nervus (sacralis), os (fibularis), processus (maxillaris), os (nasalis), suppositorium (vaginalis), dosis liquor (volatilis), os (sphenoidalis), arteria (pulmonalis), cartilago (nasalis).

Quyidagilardan retsept tuzing va tarjima qiling:

Rp: Extract... Burs... pastor... fluid...
Extract... Viburn... fluid... ana 10 ml
M. D.

S: 20 tomchidan kuniga uch mahal.

Rp: Infus... herb... Thermops... 0,1—100 ml
Liqu... Ammon... anisat... 1 ml
Natri... benzo... 0,6
Sirup... Althae... 20 ml
M.D.

S: Bir choy qoshiqdan kuniga 3—4 mahal.

- Rp: Pic... liquid... Betul...
 Sulf...praeci pitat...ana 3,0
 Vaselín... ad 30,0
 M. f. ung.
 D. S: Surtma.
- Rp: Natri... tetrabor...
 Natri... hydrocarbon... ana 20,0
 Natri... chlorid... 10,0
 Ole... Menth... gtts. III
 M.f. pulv.
 D.S: Chayish uchun.
 Pr: Tinctur... Convallari... maja...
 Tinctur... Valerian... officin... ana 7,5 ml
 Adonisid... 15 ml
 M.D.
 S: 20 tomchidan bir marta ichish uchun.
- Rp: Pic...
 Sapon.. virid... ana 15,0
 Spir... aethylic... 95 % 15 ml
 M. f. linim.
 D.S. Sovunli —qatron spirt.
- Ol: Suvqalampirning suyuq so'rimidan
 Bodrezakning suyuq so'rimidan teng 20 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2—3 marta.
- Ol: Kalsiy karbonat cho'kindisidan
 Natriy gidrokarbonatdan
 Bismut subnitratdan teng 0,3
 Belladonna so'rimidan 0,015
 Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
 Ber. Belgila: Bir donadan kuniga 3 marta.
- Ol: Shoxkuyanining suyuq emulsiyasidan
 Suvqalampirning suyuq so'rimidan teng 10 ml
 Jag'-jag'ning suyuq so'rimidan 10 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgilansin: 30 tomchidan kuniga 3 marta.

- Ol: Aloy so'rimidan
 Rovoch ildizpoyasining kukunidan teng 0,1
 Belladonnaning so'rimidan 0,015
 Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
 Shunday miqdorda 20 dona ber.
 Belgila: Bir miqdorda kuniga 2 marta.
- Ol: Kodein fosfatdan 0,18
 Fenobarbitaldan 0,3
 Amidopirindan 1,8
 Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
 6 ta teng qismlarga bo'l.
 Ber. Belgila: Kuniga uch mahal.
- Ol: Gulxayri po'stlog'i qaynatmasidan 150,0
 Natriy benzoatdan 3,0
 Ko'krak eleksiridan 2,0
 Oddiy sharbatdan 20,0
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Kuniga bir mahal.

DORI SHAKLLARI TO'G'RI SIDA UMUMIY MA'LUMOT VA RETSEPTLARDAN NAMUNALAR

Infusa (damlamalar) — dorivor o'simlikning yumshoq qismidan tayyorlanadi.

- Rp: Infusi herbae Thermopsidis 0,5 — 200 ml
 D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 4 marta.
- Rp: Decocti foliorum Uvae ursi 10,0 — 180 ml
 D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 5 — 6 marta.

Decocta (qaynatma) — dorivor o'simlikning dag'al qismidan tayyorlanadi.

- Rp: Decocti foliorum Uvae ursi 10,0 — 180 ml
 D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 5 — 6 marta.

Solutiones (eritmalar) — bir yoki bir nechta dori moddasini eritib hosil qilingan bir xil tiniq suyuqlik.

Eritmalar suvli (solutiones aquosae) yoki oddiy eritma (solutiones), spirtli (solutiones spirinuosae) yoki moyli (solutiones oleosae) bo'lishi mumkin.

- Rp: Solutionis Furacilini 1:5000 — 500 ml
D. S: Tomoqni chayish uchun.
- Rp: Solutionis Viridis nitiens spirituosae
1 % — 500 ml
D.S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.
- Rp: Solutionis Camphorae oleosae 10 % — 100 ml
D. S: Bo'g'imga surtish uchun.
- Rp: Solutionis Hydrogenii peroxydi dilutae 100 ml
D. S: Yiringli yarani yuvib tozalash uchun.
- Rp: Solutionis Euphyllini 24 % 1 ml
D. t. d. N. 6 in amp.
S: Kuniga 1 ml. dan mushakka 1 — 2 marta

Emulsa (bir-biriga mos kelmaydigan ikki xil suyuqlik aralashmasi). Suvda erimaydigan moddalar aralashmasi: moylar bilan, dorivor o'simlik moylari bilan, efirli moylar bilan.

- Rp: Olei jecoris Aselli 30 ml
Gelatosae 15,0
Aq. destill. ad 200 ml
M. f. emuls.
D. S: Sirtga qo'llash uchun.
- Rp: Emulsi olei Amygdalarum 200 ml
Codeini phosphatis 0,2
S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Rp: Olei Amygdalarum 20 ml
Gummi Armeniacae 10,0
Aq. destill. ad 200 ml
Codeini phosphatis 0,2
M. f. emuls.
D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Rp: Emulsi Synthomycini 1 % 25,0
D. S: Sirtga qo'llash uchun.

Extracta dorivor o'simliklardan tayyorlanadigan, ichishga yoki sirtga ishlatishga mo'ljallangan quyuq dori turi.

- Rp: Extr. Frangulae fluid. 20 ml.
D.S: 20 tomchidan kuniga 3 marta.
- Rp: Extr. Filicis maris spissi 0,5
D. t. d. N. 10 in caps. gel. elastic.
S: Har 1 soatda bir kapsuladan ichish kerak
- Rp: T-rae Convallariae
T-rae Valerianae āā 10 ml
Mentholi 0,05
Extr. Crataegi fluid. 5 ml
M. D. S: 15 — 20 tomchidan kuniga 2—3 marta.

Tincturae — dorivor o'simlikning spirtida, suvli spirtida, efirli spirtida tayyorlangan eritmasi.

- Rp: T-rae Valeriana 25 ml
D. S: 25 tomchidan kuniga 3 — 4 marta
- Rp: T-rae Strophanthi 5 ml
T-rae Valerianae 15 ml
M. D. S: 20 tomchidan kuniga 3 marta.

Mucilagines (quyuq yelimshak suyuqlik).

- Rp: Chlorali hydratis 1,5
Mucilaginis — Amyli
Aq. destill. aa 25 ml
M. D. S: (katta yoshdagi kishiga) 1 marta huqna qilish uchun.

Mixturae — Aralashtirilgan suyuq dori. Bir necha dorini aralashtirish natijasida hosil qilingan suyuqlik.

- Rp: Codeini phosphatis 0,18
Sol. Kalii bromidi 6,0 — 180 ml
M. D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Rp: Codeini phosphatis 0,18
Kalii bromidi 6,0
Aq. destill. ad 180 ml
M. D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

- Rp: Inf. hb. Adonidis vernalis 6, 0 : 180 ml
 Natrii bromidi 6,0
 Codeini phosphatis 0,2
 M. D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Rp: Pepsini 2,0
 Acid. hydrochlorici diluti 5 ml
 Ad. destill. 200 ml
 M. D. S: Ovqatlanayotgan paytda
 1—2 osh qoshiqdan kuniga 2 — 3 marta.

Unguenta (quyuq surtma) — yumshoq, xamirsimon dori shakli.

- Rp: Ung. Neomycini sulfatis 0,5 — 50,0
 D. S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.
- Rp: Neomycini sulfatis 0,5
 Vaselini ad 50,0
 M. f. ung.
 D. S: Terining jarohatlangan joyiga surtish uchun.
- Rp: Sulfacyli-natrii 1,0
 Lanolini 0,4
 Vaselini ad 5,0
 M. f. ung.
 D. S: Ko'z uchun quyuq surtma.

Linimenta (suyuq surtma) — tana haroratida eruvchi quyuq suyuqlik.

- Rp: Linim. Streptocidi 5 % 30,0
 D. S: Jarohatga surtish uchun.
- Rp: Kalli iodidi
 Adipis suilli $\overline{aa}$ 2,0
 Lanolini 15,0
 Aq. destill. 1 ml
 M. f. linim.
 D. S: Surtish uchun.

Pasta (xamirsimon modda) — xamirsimon suyuq surtma.

Rp: Zinci oxydi
Amyli Triticici $\overline{aa}$ 10,0
Vasellini 20,0
M. f. past.
D. S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.

Rp: Past. Zinci 50,0
D. S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.

Emplastra (malham) — tana haroratida yumshab teriga yopishuvchi massa.

Rp: Empl. adhaesivum bactericidum 10×6 cm
D. S: Jarohatlangan joyga surtish uchun.

Rp: Empl. Plumbi simpl. 50,0
D. S: Isitib eritgandan so'ng matoga surtib terining jarohatlangan qismiga qo'yish kerak.

Suppositoria (shamcha) — xona haroratida erimaydigan, tana haroratida eriydigan dori shakli. To'g'ri ichakka yuborishga mo'ljallangan shamchalar (suppositoria rectalia) va qin shamchalari (suppositoria vaginalia).

Rp: Ichthyoli 0,1
Extr. Belladonnae 0,01
But. Cacao 5,0
M. f. globulus vaginalis.
D. t. d. №. 10
S: Bir suppositoriydan og'riq paytida.

Rp: Promedoli 0,02
But. Cacao q. s.
M. f. supp. rectale.
D. t. d. №. 6
S: Bir shamchadan og'riq vaqtida.

Rp: Ichthyoli 1,0
Extr. Belladonnae 0,1
But. Cacao 50,0
M. f. globuli vaginalis. №. 10
D. S: Bir suppositoriydan og'riq paytida.

Rp: Atropini sulfatis 0,0005
But. Cacao q. s.
ut fiat bacillus longitudine 5 cm
et crassitudine 0,5 cm
D. t. d. №. 6
S: Siydik chiqarish yo'liga bir donadan kuniga
bir marta.

Pulveres (kukun) — sochiluvchi dori moddasi. Kukunlar yirik (*pulveres grossi*), mayda (*pulveres subtiles*) va juda mayda (*pulveres subtilissimi*) bo'linadi. Kukunlar oddiy va murakkab bo'lishi mumkin. Bir dori moddasidan tashkil topgan kukun oddiy (*pulvis simplex*), ikki va undan ortiq dori moddasidan tashkil topgan kukun murakkab (*pulvis compositus*) dori deyiladi. Ular ichish, inyeksiya qilish va sirtidan ishlatishga mo'ljallanadi.

Rp: Xeroformii subtilissimi 20,0
D. S: Jarohat uchun sepma
Rp: Benzylpenicilini-natrii 125000
Aethazoli 5,0
M. f. pulv. subtilissimus.
D.S: Burunga puflash uchun.
Rp: Pancreatini 0,6
D. t. d. №. 24
S: Ovqatlanishdan oldin bir donadan
kuniga 3 marta.
Rp: Pulv. rad. Rhei 1,0
D. t. d. №. 12
S: Yotishdan oldin bir dona ichish kerak.
Rp: Magnesii oxydi 30,0
D. S: $\frac{1}{4}$ choy qoshiqdan kuniga 2 marta.
Rp: Euphyllini 0,1
Ephedrini hydrochloridi 0,025
Sacchari 0,2
M. f. pulv. D. t. d. №. 12 in caps. gel.
S: 1 kapsuladan kuniga 2— 3 marta.

Rp: Phenacetini 0,3
Coffeini-natrii benzoatis 0,1
M. f. pulv. D. t. d. №. 6
S: Bosh og'riganda bir donadan ichish kerak.

Tabulettae (tugmachasimon dori shakli) — kukunni taxtakachlash natijasida hosil qilingan qattiq dori shakli. Tabletkaning shakli tugmachasimon yoki tuxumsimon bo'lishi mumkin.

Rp: Reserpini 0,00025
D. t. d. №. 50 in tabl.
S: Bir tabletkadan kuniga 2 marta.
Rp: Tabl. «Nicoverinum» № 20
D.S: Bir tabletkadan kuniga 2 marta
Rp: Amidopyrini 0,25
Coffeini 0,03
Phenobarbitali 0,02
D. t. d. №. 6 in tabl.
S: Bosh og'riganda bir tabletkadan ichish kerak.

Pilulae (hab dori) — 0,1, 0,5 grammli, kichik dumaloq shaklli, qattiq miqdorli dori shakli.

Rp: Acid. arsenicosi anhydrici 0,06
Ferri lactatis 6,0
Extr. et pulv. Liquiritiae q. s. ut fiat pil. №. 60
D.S: Bir hab doridan kuniga 2 marta, ovqatlangandan keyin.
Rp: Strychnini nitratis 0,05
M. pil. q. s. ut fiat pil. №. 50
D. S: Bir hab doridan kuniga 2 marta.

Boli (katta hab dori) — miqdori 0,5 grammdan og'ir bo'lgan qattiq dori shakli.

Dragee (mayda dumaloq shaklli dori) — usti qavat-qavat qoplamali dumaloq shaklli qattiq dori shakli.

Rp: Dragee Diazolini 0,05
D. t. d. №. 20
S: Bir donadan kuniga 2 marta.

Capsula (qoplamali dori) — ichiga dori moddasi solingan qoplamali dori: ohorli (capsulae amylaceae) yelimshak (capsulae gelatinosae).

Species (yig'ma) — dorivor o'simliklarning har xil qismini quritib maydalangan yig'masi — bargi (folium), guli (flos, floris), mevasi (fructus), ildizi (radix), ildizpoyasi (rhizoma), urug'i (semen).

Rp: Specierum diureticarum 100,0
D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 — 4 marta.

Rp: Specierum pectoralium 100,0
D.S: Yarim piyoladan kuniga 2 — 3 marta
ovqatdan so'ng.

Rp: Specierum antiasthmaticarum 100,0
D. S: $\frac{1}{2}$ choy qoshiqda olib tutatib, so'ng
nafas olish kerak.

Rp: Fl. Chamomillae
Hb. Millifolii
Hb. Absinthii
Fol. Menthae piperitae
Fol. Salviae aa 10,0
M. f. Sp.
D.S: Bir osh qoshig'i bir piyola qaynoq suvda
damlab ichilsin.

O'QISH UCHUN QO'SHIMCHA MAVZULAR

«Gaudeamus igitur» — «Shod-u xurram bo'laylik» she'ri talabalar madhiyasi bo'lib, taxminan o'rta asrda G'arbiy Yevropada yaratilgan.

<i>Gaudeamus igitur,</i>	— Yoshlik zavqin suraylik,
<i>Juvenes dum sumus!</i>	— Quv naylik, yor-u do'stlar!
<i>Post jucundam juventutem,</i>	— Bu kunlar ham g'animat,

*Post molestam senectutem,
Nos nabebit humus.*

*Ubi sunt, qui ante nos,
In munbo fuere?*

*Vadite ad superos,
Transeas ad inferos,
Ubi jam fuere (bis)
Vita nostra brevis est,
Brevi finietur;*

*Venit mors velociter,
Rapit nos atrociter,
Nemini parcetur,
Vivat academia,
Vivat professores!
Vivat membrum
quodlibet!*

*Vivant membra quaelibet
Semper sint in flore!
Vivant omnes virgines,
Faciles, formosae!
Vivant et mulieres,
Tenerae, amabiles,
Bonae, laboriosae
Vivat et Respublica,
Et qui illam regit!*

*Vivat nostra civitas,
Maecenatum caritas,
Quae nos hic protegit!
Pereat tristitia,
Pereant osores
Pereat diabolus,*

*Quivis antiburschius,
Atque irrisores*

— Yer o'z qa'riga chorlar.

— Qani bizdan oldingi
— Yer yuzida yurganlar?
— Samoga chiqib ko'ring,
— Do'zaxga tushib ko'ring.
— Yashaganlar—qanilar?
— Umr degani qisqa,
— Bir zumda o'tar, ketar.
— Ajal degani tezda,
— Shafqatsiz kirib kelar.

— Yashasin dorilfunun!
— Yashasin domlalar!

— Yashang, aziz do'stlarim!
— Doim yashnab yuringlar.
— Yashasin barcha qizlar,
— Nazokatli go'zallar!
— Yashasin latofatli,
— Mehribon-u mehnatkash,
— Sevgiga loyiq mangu
— Qadri abad ayollar.
— Yashasin Davlatimiz,
— Va uni boshqarganlar.

— Yasha barchaga homiy,
— Yoshlarga zo'r murabbiy
— Bizning odil jamiyat.
— Yo'qolsin g'am-u g'urbat!
— Daf bo'lsin qora niyat.
— Daf bo'lsin mal'un
shayton,
— Va talabalarga dushman,
— Ham undan kuluvchilar.

Yallig'lanish kasalliklarining nomi

<i>Lotincha</i>	<i>O'zbekcha</i>
<i>Adenitis</i>	— limfa bezining yallig'lanishi
<i>Adnexitis</i>	— bachadon (tuxumdon va naylarning yallig'lanishi)
<i>Aortitis</i>	— aorta devorining yallig'lanishi
<i>Appendicitis</i>	— chuvalchangsimon o'simtaning o'tkir yallig'lanishi
<i>Arthritis</i>	— o'q tomirning yallig'lanishi
<i>Arteritis</i>	— bo'g'imlarning yallig'lanishi
<i>Blepharitis</i>	— qovoq chetining yallig'lanishi
<i>Bronchitis</i>	— bronx shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Bronchoadenitis</i>	— bronx limfa bezining yallig'lanishi
<i>Conjunctivitis</i>	— ko'z biriktiruvchi to'qimasining yallig'lanishi
<i>Cavernitis</i>	— olat g'ovak tanasining yallig'lanishi
<i>Coxitis</i>	— chanoq-son bo'g'imining yallig'lanishi
<i>Colitis</i>	— yo'g'on ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Coronaritis</i>	— yurak arteriyasining yallig'lanishi
<i>Cholecystidis</i>	— o't pufagining yallig'lanishi
<i>Chondritis</i>	— tog'ayning yallig'lanishi
<i>Chorioiditis</i>	— ko'z tomir pardasining yallig'lanishi
<i>Cellulitis</i>	— g'ovak hujayraning yallig'lanishi
<i>Cervicitis</i>	— bachadon bo'ynining yallig'lanishi
<i>Dacryocystitis</i>	— ko'z yoshi xaltasining yallig'lanishi
<i>Dermatitis</i>	— terining yallig'lanishi
<i>Deferentitis</i>	— urug' yo'lining yallig'lanishi
<i>Endaortitis</i>	— ko'z yoshi xaltasining yallig'lanishi
<i>Endarteriitis</i>	— aorta ichki pardasining yallig'lanishi

<i>Endocarditis</i>	— yurak ichki pardasining yallig'lanishi
<i>Endometritis</i>	— bachadon shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Endophlebitis</i>	— vena ichki pardasining yallig'lanishi
<i>Enteritis</i>	— ingichka ichakning yallig'lanishi
<i>Entercolitis</i>	— ingichka va yo'g'on ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Encephalitis</i>	— bosh miyaning yallig'lanishi
<i>Epididymitis</i>	— moyak ortig'ining yallig'lanishi
<i>Epiplöitis</i>	— katta charvining yallig'lanishi
<i>Frontitis</i>	— peshana suyagi bo'shlig'ining yallig'lanishi
<i>Funiculitis</i>	— urug' yo'lining yallig'lanishi
<i>Folliculitis</i>	— soch xaltasining yiringli yallig'lanishi
<i>Gastritis</i>	— me'da shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Gastraenteritis</i>	— me'da va ingichka ichakning yallig'lanishi
<i>Gingivitis</i>	— milk shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Glossitis</i>	— tilning yallig'lanishi
<i>Gonarthrits</i>	— tizza bo'g'imining yallig'lanishi
<i>Highmoritis</i>	— yuqori jag' suyagi shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Hepatitis</i>	— jigarning yallig'lanishi
<i>Iridochorioiditis</i>	— ko'z rangdor va tomir pardasining yallig'lanishi
<i>Iridocyclitis</i>	— ko'z rangdor pardasi va kiprikning yallig'lanishi
<i>Keratitis</i>	— ko'z shox pardasining yallig'lanishi
<i>Laryngitis</i>	— hiqildoqning yallig'lanishi
<i>Labyrinthitis</i>	— ichki quloqning yallig'lanishi
<i>Laryngo-thracheitis</i>	— hiqildoq va kekirdakning bir vaqtda yallig'lanishi
<i>Lienitis, splenitis</i>	— taloqning yallig'lanishi

<i>Lymphadenitis</i>	— limfa tugunining surunkali yallig'lanishi
<i>Lymphangitis</i>	— limfa tomirining yallig'lanishi
<i>Mastitis</i>	— sut bezining yallig'lanishi
<i>Mesencephalitis</i>	— o'rta miyaning yallig'lanishi
<i>Meningitis</i>	— bosh va orqa miya pardasining yallig'lanishi
<i>Meningocephalitis</i>	— bosh miyaga o'tadigan pardaning yallig'lanishi
<i>Metritis</i>	— bachadon mushak qavatining yallig'lanishi
<i>Metrothrombophlebitis</i>	— bachadon venasining yallig'lanishi
<i>Metroendometritis</i>	— bachadon tanasining yallig'lanishi
<i>Myelomeningitis</i>	— orqa miya pardasining yallig'lanishi
<i>Myxadenitis</i>	— bezlarning yallig'lanishi
<i>Myositis</i>	— skelet muskul qavatining yallig'lanishi
<i>Myocarditis</i>	— yurak muskul qavatining yallig'lanishi
<i>Miringitis</i>	— nog'ora pardaning yallig'lanishi
<i>Monoarthritis</i>	— bitta bo'g'imning yallig'lanishi
<i>Nasopharyngitis</i>	— burun-halqum shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Neuritis</i>	— asab tomirlarining yallig'lanishi
<i>Nephritis</i>	— buyraklarning yallig'lanishi
<i>Odontitis</i>	— tishning yallig'lanishi
<i>Omarthritis</i>	— yelka bo'g'imining yallig'lanishi
<i>Omentitis</i>	— charvining yallig'lanishi
<i>Omphalitis</i>	— kindik teri osti biriktiruvchi to'qimasining yallig'lanishi
<i>Onychitis</i>	— tirnoq atrofi terisining yallig'lanishi
<i>Oophoritis</i>	— tuxumdonning yallig'lanishi
<i>Orchitis</i>	— moyakning yallig'lanishi
<i>Osteomyelitis</i>	— ilik (ko'mik)ning yallig'lanishi
<i>Osteoperiostitis</i>	— suyak ustki pardasi va ilik to'qimasining yallig'lanishi

<i>Ostitis</i>	— suyakning yallig'lanishi
<i>Oesophagitis</i>	— qizilo'ngachning yallig'lanishi
<i>Otitis</i>	— quloqning yallig'lanishi
<i>Panarthrititis</i>	— bo'g'imlarning yalig'lanishi
<i>Pancreatitis</i>	— me'da osti bezining yallig'lanishi
<i>Panophthalmitis</i>	— ko'z to'qimalari va pardalarining yallig'lanishi
<i>Paranephritis</i>	— buyrak oldi yog' to'qimalarining yallig'lanishi
<i>Paracystitis</i>	— qovuq atrofidagi biriktiruvchi to'qimalarning yallig'lanishi
<i>Paratitis</i>	— quloq oldi so'lak bezining yallig'lanishi
<i>Pachymeningitis</i>	— miya qattiq pardasining yallig'lanishi
<i>Perihepatitis</i>	— jigar pardasining yallig'lanishi
<i>Periduodenitis</i>	— o'n ikki barmoqli ichak qorin pardasining yallig'lanishi
<i>Pericarditis</i>	— yurak seroz pardasining yallig'lanishi
<i>Pericranitis</i>	— kalla suyagi pardasining yallig'lanishi
<i>Perimetritis</i>	— bachadon seroz pardasining yallig'lanishi
<i>Perinephritis</i>	— buyrak qobig'ining yallig'lanishi
<i>Peridontitis</i>	— tish atrofidagi to'qimalarning yallig'lanishi
<i>Periostitis</i>	— suyak ustki pardasining yallig'lanishi
<i>Perisplenitis</i>	— taloq qobig'ining yallig'lanishi
<i>Peritonitis</i>	— qorin pardasining yallig'lanishi
<i>Polyarthritis</i>	— bo'g'imlarning ketma-ket yallig'lanishi
<i>Polyneuritis</i>	— asab tolalarining yallig'lanishi
<i>Polimyelitis</i>	— markaziy asab sistemasining yallig'lanishi

<i>Polioencephalitis</i>	— bosh miya kulrang moddasining yallig'lanishi
<i>Plexitis</i>	— yuqumli kasallik tufayli shikastlangan asab chigallarining yallig'lanishi
<i>Phalangitis</i>	— barmoq suyaklaridan birining yallig'lanishi
<i>Phallitis</i>	— olatning yallig'lanishi
<i>Pharyngitis</i>	— halqum shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Phlebitis</i>	— vena tomirining yallig'lanishi
<i>Proctitis</i>	— to'g'ri ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Prostatitis</i>	— prostata bezining yallig'lanishi
<i>Pyelitis</i>	— buyrak jomchasining yallig'lanishi
<i>Pyelonephritis</i>	— buyrak va buyrak jomchasining yallig'lanishi
<i>Pyonephritis</i>	— buyraklarning yiringli yallig'lanishi
<i>Rachitis</i>	— organizmda D vitamini yetishmasligi natijasida kelib chiqadigan bolalar kasalligi
<i>Radiculitis</i>	— orqa miya asab ildizlarining yallig'lanishi
<i>Rheumacarditis</i>	— bod kasalligi ta'sirida yurakning xastalanishi
<i>Rhinitis</i>	— burun shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Saplingitis</i>	— bachadon naylarining yallig'lanishi
<i>Scleritis</i>	— ko'z oqining yallig'lanishi
<i>Spondylitis</i>	— umurtqa pog'onasining surunkali yallig'lanishi
<i>Spondylarthrititis</i>	— umurtqa pog'onasi bo'g'imlarining surunkali yallig'lanishi
<i>Stomatitis</i>	— og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Synovitis</i>	— bo'g'im pardasining seroz yallig'lanishi

<i>Tendovaginitis</i>	— pay qinining yallig‘lanishi
<i>Tonsillitis</i>	— bodomcha bezining yallig‘lanishi
<i>Thyreoiditis</i>	— qalqonsimon bezning yallig‘lanishi
<i>Typhlitis</i>	— ko‘richakning yallig‘lanishi
<i>Urocystitis</i>	— qovuqning yallig‘lanishi
<i>Vaginitis</i>	— qin (diloq)ning yallig‘lanishi
<i>Volvulitis</i>	— yurak klapanlarining yallig‘lanishi
<i>Vulvitis</i>	— ayollar tashqi jinsiy a‘zolarining yallig‘lanishi

Odam a‘zolarida uchraydigan xavfsiz va xavfli o‘smalarning nomi

Lotincha

O‘zbekcha

<i>Adenoma</i>	— odam a‘zolarini sirtidan qoplab turuvchi to‘qima bezidan rivojlanadigan xavfsiz o‘sma
<i>Adenosarcoma</i>	— buyrakning aralash xavfli o‘smasi
<i>Angioma</i>	— qon yoki limfa tomirlarida paydo bo‘ladigan xavfsiz o‘sma
<i>Angiosarcoma</i>	— qon yoki limfa tomirlari hujayralaridan paydo bo‘ladigan xavfli o‘sma
<i>Angiofibroma</i>	— qon tomirlarda rivojlanadigan, biriktiruvchi to‘qimadan hosil bo‘lgan xavfsiz o‘sma
<i>Atheroma</i>	— yog‘ bezlarida hosil bo‘ladigan o‘sma
<i>Leucoma</i>	— ko‘zga oq tushishi
<i>Blastoma</i>	— mustaqil rivojlanish xususiyatiga ega bo‘lgan o‘sma
<i>Haemangioma</i>	— qon tomirlarida rivojlanadigan xavfsiz o‘sma
<i>Hepatoma</i>	— jigar hujayralarida rivojlanadigan jigarning birlamchi raki

<i>Hydradenoma</i>	— ter bezlari elementlaridan kelib chiqadigan xavfsiz o'sma
<i>Hydrocystoma</i>	— ter bezi kistasi (shishi)
<i>Hypernephroma</i>	— buyrak naychalarining epiteliy hujayralarida rivojlanuvchi xavfli o'sma
<i>Glaucoma</i>	— ko'z ichki bosimining ortib ketishi
<i>Glioma</i>	— gliyadan kelib chiqadigan o'sma
<i>Glisarcoma</i>	— sarkomalarga biroz o'xshashligi bor gliyadan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Insuloma</i>	— me'da osti bezi hujayralarida rivojlanadigan o'sma
<i>Kephalhaematoma</i>	— yangi tug'ilgan bola (chaqaloq)ning qonli o'smasi
<i>Xanthoma</i>	— ksantom hujayralardan tashkil topgan sariq rangli o'sma
<i>Leimyoma</i>	— silliq mushak tolalaridan hosil bo'ladigan xavfsiz o'sma
<i>Leproma</i>	— moxov kasalligida rivojlanadigan hujayra va to'qimalardan iborat leproz tugun
<i>Lymphadenoma</i>	— yo'g'on ichak va boshqa a'zolar shilliq qavatida paydo bo'ladigan xavfsiz o'sma
<i>Lymphasarcoma</i>	— limforetikular to'qimadan rivojlanadigan xavfli o'sma
<i>Lipoma</i>	— yog' to'qimasidan rivojlanadigan xavfli o'sma
<i>Liposarcoma</i>	— yog' to'qimasidan rivojlanadigan xavfli o'sma

<i>Mesothelioma</i>	— mezoteliydan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Melanoma</i>	— melanin pigmenti hosil qiladigan hujayralardan tashkil topgan xavfli o'sma
<i>Myxoma</i>	— biriktiruvchi shilliq to'qimadan kelib chiqadigan o'sma
<i>Myoma</i>	— mushak to'qimasidan tashkil topgan xavfsiz o'sma
<i>Myosarcoma</i>	— mushak to'qimasidan tashkil topgan xavfli o'sma
<i>Neurinoma</i>	— asab tolalarining Shvann hujayralaridan kelib chiqadigan o'sma
<i>Neuroepithelioma</i>	— asab epiteliysidan tashkil topgan o'sma
<i>Neuroglioma</i>	— asab gliyasidan paydo bo'ladigan xavfsiz o'sma
<i>Neurofibroma</i>	— periferik nerv sistemasidan o'sib chiqadigan o'sma
<i>Nephroma</i>	— buyrakning xavfli o'smasi
<i>Osteosarcoma</i>	— suyak to'qimasidan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Rhabdomyoma</i>	— ko'ndalang-targ'il mushaklardan o'sib chiqadigan o'sma
<i>Sarcoma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan o'sadigan xavfli o'sma
<i>Seminoma</i>	— moyakning xavfli o'smasi
<i>Syringoma</i>	— teri ortiqlaridan o'sadigan xavfsiz o'sma
<i>Fibroma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan tashkil topgan xavfsiz o'sma
<i>Fibromyoma</i>	— mushak va biriktiruvchi to'qimalardan tuzilgan o'sma
<i>Fibrosarcoma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Chondroma</i>	— tolali tog'ay to'qimasidan kelib chiqadigan xavfsiz o'sma

<i>Chondrasarcoma</i>	— tog'ay to'qimasidan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Embryoma</i>	— tuxumdonning terisimon kistas (o'sma)
<i>Endothelioma</i>	— qon va limfa tomirlari ichki hujayra qoplamidan vujudga keladigan o'sma
<i>Epithelioma</i>	— terining turli xil epiteliy o'smalari nomi

Muhim so'z yasovchi qo'shimchalar

So'z yasovchi qo'shimcha		Ma'nosi	Misollar	
Yunoncha	Lotincha	Ozbekcha	Lotincha	O'zbekcha
a—, an—	in—, im	inkor etish	atonia	— a'zolar faoliyatining kuchsizlanishi
			Analginum	— og'riq qoldiradigan dori
			invalidus	— kuchsiz, majruh, nogiron
			immobilis	— harakatsiz, qimirlamaydigan
—alg—	—dol—	og'riq	neuralgia	— asab kasalligi
			Promedolum	— og'riqni pasaytiruvchi dori
—aesthes—		his-tuyg'u	anaesthesia	— og'riqsizlantirish usulining umumiy nomi
contra—	—anti—	qarshi	antisepticus	— qon orqali a'zolarning zaharlaniishiga qarshi
			contraceptinum	— homiladorlikka qarshi dori
cardi (a)	cor (d)—	yurak	cordialgia	— yurak atrofida og'riq sezish
				— yurak dorisi
cho	bili—	jigar o'ti	Corazolum	— o't pufagini yallig'lanishi
			cholecystitis	— o't pufagini rentgenda tekshirish uchun qo'llaniladigan dori
			Bilitrassum	

cyst—		pufak	cystitis	— siydik pufagining yallig'lanishi
derma—		teri	dermatitis	— terining qizarishi
logia		fan	dermato-	— teri kasalliklarini
—ectomia		kesib	logia	o'rganuvchi fan
		tashlash	nephrecto-	— buyrakni kesib
			mia	tashlash
			tonsillecto-	—bodomsimon bez-
			mia	ni kesib tashlash
			endonasalis	—burun bo'shlig'i
endo—	in—	ichki,		
		bo'shliq		
		ichiga	intraveno	—vena ichiga oid
		tegishli	sus	
		ingichka	enteritis	—ingichka ichak-
enter—		ichak		ning yallig'lanishi
		ustida,	epidermis	—terining ustki qis-
epi—		keyin		mi
			epicrisis	—kasallik haqida
gastr—		me'da,	gastritis	so'nggi xulosa
		oshqozon		—me'da shilliq par-
ha-		qon	haemosta-	dasining yallig'lanishi
em (o)—			ticus	—qon to'xtatuvchi
	inter—	qon	anaemia	—kamqonlik
itis		oraliqaro	interarticu-	—bo'g'im oraliq'iga
		yallig'la-	laris	oid
		nishni ifo-	bronchitis	—bronxlarning yallig'-
		dalovchi		lanishi
		qo'shimcha	metastasis	—kasallikning bir
meta—		ko'chirish		a'zodan ikkinchisiga
		joyini o'z-		o'tishi
		gartirish		
trans—		harakatning	transfusio	—bir joydan ikkinchi
		biror narsa		joyga qo'yish
		orqali o'ti-	transplanta-	—kesib olib keyin
		shi	tio	ulash
nephr—		buyrak	nephritis	—buyrakning yallig'-
				lanishi
neuro—		asab	neuralgia	—asab kasalligi
onco—		o'sma	oncologia	—o'smalarni o'rga-
				nuvchi fan
—oma		o'sma	nephroma	—buyrakning xavfli
ot—		quloq	otitis	o'smasi
				—quloqning yal-
para—		yonida	paracentra-	lig'lanishi
			lis	—markaz yonida
par—		o'xshash	parastenal-	—ko'krak yonida
			is	—ichterlamaga o'x-
			parathyphus	shash kasallik

—pathia path(o)—		kasallik	apathia pathologia	—beparqlik holati —kasalliklar haqidagi fan
—philia		mayl	haemophilia spasmophilia	—qonash, qonab turish —bezovtalanish, titrab-qaqshash
peri—		atrofida	pericardium	—yurak oldi xaltasi
proct—		to'g'ri ichak	peritium proctitis	—suyak usti pardasi —to'g'ri ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
rect(o)—			proctologia	—yo'g'on (to'g'ri) ichak kasalliklarini o'rganadigan fan
re—		to'g'ri ichak	rectosopia	—to'g'ri ichakni tekshirib ko'rish
—scopia		qayta jonlantirish, tiriltirish	reanimatio	—tiriltirish
—stomia		tekshirish	gastrosopia	—me'da bo'shlig'ni tekshirish
—therapia		jarohlik yo'li bilan sun'iy teshik ochish	nephrostomia	—kasallangan buyrakka sun'iy teshik ochish
—tonia		davolash	hydrotherapia	—suv bilan davolash
trophia		bosim	hypertonia	—qon bosimining ko'tarilishi
—ur—			hypotonia	—qon bosimining pasayishi
		oziqlanish	hypertrophia	—biror a'zoning haddan tashqari kattalashuvi
		siydik	anuria	—siydik chiqmasligi
			diuretica	—siydik haydovchi

Tibbiyotga oid fan, soha va bo'limlarning lotincha nomi

Angiologia

— qon va limfa tomirlarini o'rganuvchi fan

Anaesthesiologia

— og'riqsizlantirishni o'rganadigan fan

<i>Antropologia</i>	— odamning kelib chiqishi va evolutsiya rivojlanishini o'rganadigan fan
<i>Aesthesiologia</i>	— sezgi a'zolarini o'rganadigan fan
<i>Audiologia</i>	— eshituv a'zolarini o'rganadigan fan
<i>Aestiologia</i>	— kasalliklarning sabab va kelib chiqish sharoitlarini o'rganadigan fan
<i>Balneologia</i>	— mineral suvlarning turli kasalliklarda a'zolarga ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Biologia</i>	— jonli tabiatni o'rganadigan fan
<i>Cardiologia</i>	— yurak xastaligini o'rganadigan fan
<i>Caryologia</i>	— hujayra yadrosini o'rganadigan fan
<i>Curortologia</i>	— tabiiy davo omillari va uning kasal a'zolarga ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Chirurgia</i>	— jarrohlik uslubi bilan davolash haqidagi fan
<i>Cytologia</i>	— odam va o'simlik hujayralarining tuzilishi, rivojlanishi va faoliyatini o'rganadigan fan
<i>Deontologia</i>	— tibbiy xodimlarning axloq qoidalarini o'rganadigan fan
<i>Dermatologia</i>	— teri kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Electrophysiologia</i>	— a'zolardagi elektr hodisalarini va a'zoga elektr toki ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Embryologia</i>	— a'zolarining individual rivojlanishini o'rganadigan fan
<i>Endocrinologia</i>	— ichki sekretiya bezlarining tuzilishi va faoliyatini o'rganadigan fan
<i>Epidemiologia</i>	— yuqumli kasalliklarning paydo bo'lishi, rivojlanishi va oldini olishni o'rganadigan fan

<i>Gerontologia</i>	— tirik a'zolarning tuzilish qonuniyatlarini o'rganadigan fan
<i>Helminthologia</i>	— odam organizmida tekinox'rlik qilib yashaydigan qurtlar va ular keltirib chiqaradigan kasalliklarni o'rganadigan fan
<i>Haematologia</i>	— qon kasalliklarini o'rganadigan fan
<i>Heriatria</i>	— keksalarda uchraydigan kasalliklar, ular keltirib chiqaradigan omillar va uzoq umr ko'rish sabablarini o'rganadigan fan
<i>Hygiena</i>	— tashqi muhit va ishlab-chiqarish faoliyatidagi xilma-xil omillarning odam sog'lig'i va umriga ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Histologia</i>	— jonli a'zo to'qimalari rivojlanishini o'rganadigan fan
<i>Immunologia</i>	— odam a'zolarining biron-bir kasallikka qarshi turishini o'rganadigan fan
<i>Iridologia</i>	— ko'z rangdor pardasini o'rganadigan fan
<i>Laryngologia</i>	— hiqildoq kasalliklarini o'rganadigan fan
<i>Logopaedia</i>	— bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularning oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Microbiologia</i>	— ko'z bilan ko'rib bo'lmaydigan juda mayda tirik mavjudotlarni o'rganadigan fan
<i>Morphologia</i>	— a'zolarning shakli va tuzilishini o'rganadigan fan
<i>Neurologia</i>	— asab sistemasini rivojlanishi, tuzilishi, faoliyati, kasalliklari va ularni davolashni o'rganadigan fan

<i>Neuropathologia</i>	— asab kasalliklarining kelib chiqish sabablari, davolash va oldini olish usullarini o'rganadigan fan
<i>Neuropsychologia</i>	— miyaga bog'liq ruhiy jarayonlar va ularning bosh miya sistemasi bilan aloqasini o'rganadigan fan
<i>Neurochimia</i>	— asab hujayrasining kimyoviy tarkibi va unda ro'y beradigan moddalar almashinuvi xususiyatlarini o'rganadigan fan
<i>Neurochirurgia</i>	— asab kasalliklarini jarrohlik usuli bilan davolashni o'rganadigan fan
<i>Nephrologia</i>	— buyrak kasalliklarini o'rganadigan fan
<i>Odontologia</i>	— tish kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Oecologia</i>	— odam a'zolarining tashqi muhit bilan o'zaro munosabatini o'rganadigan fan
<i>Oncologia</i>	— o'smalar va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Orthopaedia</i>	— odamdagi tug'ma va orttirilgan majruhliklarning vujudga kelish sabablari, oldini olish va davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Osteologia</i>	— suyak skeletini o'rganadigan fan
<i>Otologia, otiaatria</i>	— quloq kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Otorhinolaryngologia</i>	— quloq, burun va tomoq kasalliklari, ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Ophthalmologia</i>	— ko'z kasalliklari, ularni davolash va oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Parasitologia</i>	— tekinxo'r qurtlarni har taraflama o'rganadigan fan

<i>Pathophysiologia</i>	— kasallik jarayonlarining kelib chiqishi, rivojlanishi va oqibatini o'rganadigan fan
<i>Pathologia</i>	— odam tirik a'zolarining kasallik holatini o'rganadigan fan
<i>Psychologia</i>	— ruhiy kasalliklar, ularni davolash,
<i>Psychiatria</i>	oldini olish usullarini o'rganadigan fan
<i>Psichologia</i>	— ruhiy faoliyat qonunlari, evolutsiyasi va shakllari haqidagi fan
<i>Pharmacologia</i>	— dori moddalarining odam a'zolariga ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Pharmacognosia</i>	— o'simlik va hayvonot a'zolaridan tayyorlanadigan dori mahsulotlarini o'rganadigan fan
<i>Physiologia</i>	— a'zolar, to'qimalar, hujayralar va ularning tuzilishida ro'y beradigan jarayonlarni o'rganadigan fan
<i>Phthisiatria</i>	— o'pka sili, uni davolash va oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Radiobiologia</i>	— odam a'zolariga ionlashtiruvchi nurlarning barcha turlari ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Radiologia</i>	— ionlashtiruvchi nurlarning tibbiyotda qo'llanilishini o'rganadigan fan
<i>Reanimatologia</i>	— odam a'zolari funksiyasining so'niishi va qayta tiklanishini o'rganadigan fan
<i>Rheumatologia</i>	— biriktiruvchi to'qimaning sistemali kasalliklari va bo'g'in atrofidagi to'qimalar shikastlanishlarini o'rganadigan fan
<i>Roentgenologia</i>	— rentgen nurlari va ularning tibbiyotda qo'llanilishini o'rganadigan fan

<i>Sexologia</i>	— jinsiy hayotni o'rganadigan fan
<i>Sexopathologia</i>	— jinsiy buzilishlarni ilmiy asosda aniqlash, davolash va oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Symptomatologia</i>	— kasalliklarning belgi-alomatlarini o'rganadigan fan
<i>Serologia</i>	— immun zardoblar bilan davolashga bog'liq fan
<i>Syndesmologia</i>	— suyaklar o'rtasidagi birikma (bo'g'imlar, boylamlar, paylar)ni o'rganadigan fan
<i>Splanchnologia</i>	— ichki a'zolar tuzilishini o'rganadigan fan
<i>Stomatologia</i>	— og'iz bo'shlig'i a'zolari kasalliklarini o'rganadigan fan
<i>Surdologia</i>	— kar bo'lib qolish va uning oqibatini o'rganadigan fan
<i>Thanatologia</i>	— o'lim sabablarini o'rganadigan fan
<i>Teratologia</i>	— mayib-majruhlikni o'rganadigan fan
<i>Toxicologia</i>	— zaharlanish, zaharlanishga qarshi kurashish va ularni davolash to'g'risidagi fan
<i>Urologia</i>	— siydik sistemasi a'zolarining kasalliklari, ularni davolash va oldini olish tadbirlarini o'rganadigan fan

Tibbiyotda qo'llaniladigan davolash usullarining nomi

<i>Aërosoltherapia</i>	— bug'simon biologik aktiv moddalarni bemorning nafas yo'llariga yuborib davolash
<i>Aëroionotherapia</i>	— unipolar zaryadlangan aeroionlar ta'sirida davolash
<i>Aërotherapia</i>	— ochiq havoda davolash
<i>Autohaemotherapia</i>	— odamni o'z qoni bilan davolash
<i>Acupunctura</i>	— igna bilan davolash

<i>Apitherapia</i>	— asarlari va uning mahsuloti bilan davolash
<i>Chimiotherapia</i>	— kasallik qo'zg'atuvchilarga ta'sir qiladigan kimyoviy moddalar bilan davolash
<i>Chromotherapia</i>	— rangli yorug'lik ta'siri bilan davolash
<i>Cryotherapia</i>	— sovuq bilan davolash
<i>Curitherapia</i>	— tabiiy va sun'iy radioaktiv moddalar ta'sirida davolash
<i>Dietotherapia</i>	— bemorlarni parhez ovqatlar bilan davolash
<i>Electrotherapia</i>	— elektr toki bilan davolash
<i>Galvanotherapia</i>	— bo'g'im, mushak va asabni elektr toki bilan davolash
<i>Haemotherapia</i>	— qon va undan tayyorlangan preparatlar bilan davolash
<i>Heliotherapia</i>	— quyosh nurlari bilan davolash
<i>Hormonotherapia</i>	— gormonlar bilan davolash
<i>Histotherapia</i>	— to'qima bilan davolash
<i>Hydrotherapia</i>	— suv bilan davolash
<i>Immunotherapia</i>	— yuqumli kasalliklarni biologik preparatlar bilan davolash
<i>Kinesitherapia</i>	— aktiv va passiv harakatlar bilan davolash
<i>Mechanotherapia</i>	— maxsus asboblari yordamida jismoniy mashqlar qildirib davolash
<i>Oxygenotherapia</i>	— kislorod bilan davolash
<i>Pelotherapia</i>	— balchiq bilan davolash
<i>Pneumotherapia</i>	— zaryadsizlantirilgan yoki elektr zaryadi bilan boyitilgan havodan nafas olish yordamida o'pka kasalligini davolash
<i>Phagotherapia</i>	— ayrim yuqumli kasalliklarni bakteriofaglar bilan davolash
<i>Pharmacotherapia</i>	— kasalliklarni dori moddalari bilan davolash

<i>Phototherapie</i>	— sun'iy nur bilan davolash
<i>Phthisiotherapia</i>	— sil kasalliklarini davolash
<i>Physiotherapia</i>	— odam a'zolarini tashqi muhitning fizikaviy omillari bilan davolash
<i>Phytotherapia</i>	— dorivor o'simliklar bilan davolash
<i>Psychotherapia</i>	— ruhiy kasalliklarni ishontirish, ruhiy ta'sir etish bilan davolash
<i>Serotherapie</i>	— kasalliklarni immun zardoblari yordamida davolash
<i>Roentgenotherapie</i>	— rentgen nurlari bilan davolash
<i>Thalassotherapie</i>	— dengiz iqlimi va dengizda cho'milish orqali umumiy davolash
<i>Vitaminotherapie</i>	— vitaminlar bilan davolash

Tibbiyot amaliyotida eng ko'p qo'llaniladigan dorivor o'simliklar

Shifobaxsh o'simliklar xalq tabobatida davolash xususiyatlariga qarab quyidagi guruhlariga bo'linadi:

Yurak-tomir sistemasiga ta'sir etuvchi dorivor o'simliklar

<i>Adonis</i>	— gulizardak, sapsargul (adoniz)
<i>Convallaria</i>	— marvaridgul
<i>Digitalis</i>	— angishvonagul
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Leonurus</i>	— arslonquyruq
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Valeriana</i>	— valeriana
<i>Vitis</i>	— uzum

Ovqat hazmini yaxshilovchi dorivor o'simliklar

<i>Achillea</i>	— bo'yimodaron
<i>Althaea</i>	— gulxayri
<i>Arctostaphylos</i>	— archagul
<i>Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Glycyrrhiza</i>	— shirinmiya
<i>Helianthus</i>	— kungaboqar

<i>Origanum</i>	— tog'rayhon, jambil, kiyiko't
<i>Plantago</i>	— zubtutum
<i>Rumex</i>	— shovul, otquloq
<i>Taraxacum</i>	— qoqi, momaqaymoq

Burushtiruvchi dorivor o'simliklar

<i>Alnus</i>	— qandag'och
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Fistacia</i>	— pista
<i>Fragaria</i>	— qulupnay, yertut
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Hyppophaë</i>	— chirqanoq
<i>Juglans</i>	— yong'oq
<i>Mays</i>	— makkajo'xori
<i>Padus</i>	— shumurt
<i>Punica</i>	— anor
<i>Quercus</i>	— eman
<i>Rheum</i>	— rovoch
<i>Salvia</i>	— mavrak
<i>Thea</i>	— choy
<i>Viburnum</i>	— bodrezak

Surgi, ichni yurishtirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Achillea</i>	— bo'yimodaron
<i>Aloë</i>	— aloy, sabur
<i>Frangula</i>	— itshumurt
<i>Glycyrrhiza</i>	— qizilmiya
<i>Helianthus</i>	— kungaboqar
<i>Melo sativus</i>	— qovun
<i>Rheum</i>	— rovoch
<i>Senna</i>	— sano

Gijjani tushirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Allium sativum</i>	— sarimsoqpiyoz
<i>Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan

<i>Cucurbita</i>	— oshqovoq
<i>Ficus</i>	— anjir
<i>Frangula</i>	— itshumurt
<i>Inula</i>	— qora andiz
<i>Juglans</i>	— yong'oq
<i>Nigella</i>	— sedana
<i>Punica</i>	— anor
<i>Tanacetum</i>	— dastarbosh

***Hazm qilish jarayonini tezlatuvchi
dorivor o'simliklar***

<i>Allium cepa</i>	— piyoz
<i>Allium sativum</i>	— sarimsoqpiyoz
<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Calamus</i>	— igr
<i>Coriandrum</i>	— kashnich
<i>Cnicus</i>	— qushqo'nmas
<i>Gentiana</i>	— gazako't
<i>Daucus sativa</i>	— sabzi
<i>Melissa</i>	— limono't
<i>Oryza sativa</i>	— sholi
<i>Persica</i>	— shaftoli

***Tarkibida antispazmatik moddalari bor
dorivor o'simliklar***

<i>Belladonna</i>	— zaharli o't, o'simlik, belladonna
<i>Datura</i>	— bangidevona
<i>Hyoscyamus</i>	— mingdevona
<i>Senecio</i>	— sariqbosh

Tarkibida vitamini bor dorivor o'simliklar

<i>Anabasis Aphylla</i>	— maymunjon
<i>Apium</i>	— seldr
<i>Betula</i>	— qayin
<i>Brassica</i>	— sholg'om
<i>Citrullus</i>	— tarvuz
<i>Crataegus</i>	— do'lana

<i>Diospyros</i>	— xurmo
<i>Fragaria</i>	— qulupnay
<i>Hordeum</i>	— arpa
<i>Lycopersiconum</i>	— pomidor
<i>Oxycoccus</i>	— qizil nordon mevali o'simlik
<i>Padus</i>	— shumurt
<i>Petroselinum</i>	— kashnichsimon o'simlik
<i>Persica</i>	— shaftoli
<i>Pisum sativum</i>	— ko'k no'xat
<i>Ribes</i>	— qorag'at
<i>Raphanus</i>	— rediska
<i>Rosa</i>	— na'matak (atirgul)
<i>Rubus ideus</i>	— xo'jag'at (maymunjon)

***Balg'am ko'chirish xususiyatiga ega bo'lgan
dorivor o'simliklar***

<i>Allium cepa</i>	— piyoz
<i>Althaea officinalis</i>	— dorivor gulxayri
<i>Anisum</i>	— arpabodiyon
<i>Anethum</i>	— shivit
<i>Calamus</i>	— igit (qiyoqsimon o'simlik)
<i>Carum</i>	— qorazira
<i>Cerasus</i>	— olcha
<i>Cydonia</i>	— behi
<i>Farfara</i>	— tuyatovon
<i>Ficus</i>	— anjir
<i>Foeniculum</i>	— shivit, fenxel
<i>Glycyrrhiza</i>	— qizilmiya
<i>Melilotus</i>	— sariq beda
<i>Origanum</i>	— tog'rayhon, kiyiko't
<i>Pinus</i>	— qarag'ay
<i>Plantago</i>	— zubturum
<i>Primula</i>	— navro'zgul
<i>Raphanus</i>	— turp
<i>Rubus ideus</i>	— xo'jag'at (maymunjon)
<i>Saponaria</i>	— sovunak
<i>Spinacia</i>	— ismaloq

<i>Thermopsis</i>	— afsonak
<i>Thymus</i>	— toshcho'p (tog'jambil)
<i>Trifolium</i>	— beda
<i>Viola</i>	— binafsha
<i>Brassica</i>	— xantal

***Qon to'xtatish xususiyatiga ega bo'lgan
dorivor o'simliklar***

<i>Arctium</i>	— qariqiz
<i>Berberis</i>	— zirk
<i>Bursa pastoris</i>	— jag'-jag'
<i>Equisetum</i>	— qirqbo'g'im
<i>Malus</i>	— olma
<i>Morus nigra</i>	— shotut
<i>Polygonum hydropiper</i>	— suvqalampir
<i>Patentilla</i>	— beshbarg, yerchoy
<i>Plantago</i>	— zubtutum
<i>Rumex</i>	— otquloq
<i>Sorbus</i>	— chetan
<i>Urtica</i>	— chayono't
<i>Viburnum</i>	— bodrezak

***Quvvat berish xususiyatiga ega bo'lgan
dorivor o'simliklar***

<i>Armeniaca</i>	— o'rik
<i>Cerasus</i>	— gilos
<i>Ginseng</i>	— odamgiyoh
<i>Morus</i>	— tut
<i>Pyrus</i>	— nok
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Thea</i>	— choy
<i>Zizyphus</i>	— chilonjiyda

***Siydik haydash xususiyatiga ega bo'lgan
dorivor o'simliklar***

<i>Adonis</i>	— gulizardak (adoniz)
<i>Allium cepa</i>	— piyoz

<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Citrullus</i>	— tarvuz
<i>Mays</i>	— makkajo'xori
<i>Melo sativus</i>	— qovun
<i>Petroselinum</i>	— kashnichsimon o'simlik
<i>Urtica</i>	— chayono't

Tinchlantiruvchi dorivor o'simliklar

<i>Amygdala</i>	— bodom
<i>Belladonna</i>	— zaharli o't, o'simlik, belladonna
<i>Hyoscyamus</i>	— mingdevona
<i>Leonurus</i>	— arslonquyruq
<i>Valeriana</i>	— valeriana

Haroratni pasaytirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Oxycoccus</i>	— qizil, nordon mevali o'simlik
<i>Rubus idaeus</i>	— xo'jag'at (maymunjon)
<i>Tilia</i>	— jo'ka
<i>Morus</i>	— tut
<i>Partulaca</i>	— semizo't

Allergiyaga qarshi qo'llaniluvchi dorivor o'simliklar

<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>radix Rubi idaei</i>	— xo'jag'at (maymunjon) ildizi
<i>Viola</i>	— binafsha

O't (safro) haydash xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Allium sativa</i>	— sarimsoqpiyoz
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Citrullus</i>	— tarvuz
<i>Crataegus</i>	— do'lana

<i>Cuminum</i>	— sariqzira
<i>Foeniculum</i>	— shivit
<i>Helichrysum</i>	— bo'znoch
<i>Mentha</i>	— yalpiz
<i>Narcissus</i>	— nargis
<i>Origanum</i>	— tog'rayhon
<i>Rosa</i>	— na'matak
<i>Spinacia</i>	— ismaloq
<i>Urtica</i>	— chayono't
<i>Valeriana</i>	— valeriana

***Og'riq qoldirish xususiyatiga ega bo'lgan
dorivor o'simliklar***

<i>Artemisia absinthium</i>	— achchiq shuvoq
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Foeniculum</i>	— shivit, fenxel
<i>Marticaria</i>	
<i>Chamomilla</i>	— dorivor moychechak
<i>Origanum</i>	— tog'rayhon
<i>Valeriana</i>	— valeriana

Ishtaha ochuvchi dorivor o'simliklar

<i>Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan
<i>Calamus</i>	— igir (qiyoqsimon o'simlik)
<i>Foeniculum</i>	— shivit
<i>Mentha</i>	— yalpiz
<i>Peganum</i>	— isiriq
<i>Salvia</i>	— mavrak
<i>Taraxacum</i>	— qoqio't
<i>Wrassica</i>	— xantal

***Bakteriya (mikrob)larga qarshi qo'llaniluvchi
dorivor o'simliklar***

<i>Calamus</i>	— igir (qiyoqsimon o'simlik)
<i>Calendula</i>	— tirnoqgul
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p

<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Peganum</i>	— isiriq
<i>Phaseolus</i>	— loviya
<i>Plantago</i>	— zubtutum

Yallig'lanishga qarshi qo'llaniluvchi dorivor o'simliklar

<i>Achillea</i>	— bo'yimodaron
<i>Armeniaca</i>	— o'rik
<i>Apium</i>	— qarafs
<i>Avena sativa</i>	— suli
<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Brassica</i>	— sholg'om
<i>Calendula</i>	— tirnoqgul
<i>Carum</i>	— zira
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Daucus sativus</i>	— sabzi
<i>Diospyros</i>	— xurmo
<i>Farfara</i>	— tuyatovon
<i>Glycyrrhiza</i>	— qizilmiya
<i>Hordeum</i>	— arpa
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Linum</i>	— zig'ir
<i>Mentha piperita</i>	— qalampiryalpiz
<i>Morus nigra</i>	— shotut
<i>olea Europaea</i>	— zaytun
<i>Oryza sativus</i>	— sholi
<i>Persica</i>	— shaftoli
<i>Phaseolus aurens</i>	— mosh
<i>Prunus</i>	— olxo'ri
<i>Plantago</i>	— zubtutum
<i>Tilia</i>	— jo'ka

Milk va og'iz bo'shlig'i yallig'lanishida qo'llaniladigan dorivor o'simliklar

<i>Allium cepa</i>	— piyoz
<i>Allium sativa</i>	— sarimsoqpiyoz

<i>Aloë</i>	— aloy, sabur
<i>Althaea</i>	— gulxayri
<i>Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan
<i>Betula</i>	— qayin
<i>Brassica</i>	— karam
<i>Calamus</i>	— igir
<i>Chelidonium</i>	— qoncho‘p
<i>Cydonia</i>	— behi
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Hyppophayo</i>	— chirqanoq
<i>Juni perus</i>	— archa
<i>Kalanchoë</i>	— kalanxoy
<i>Mays</i>	— makkajo‘xori
<i>Mentha piperita</i>	— qalampiryalpiz
<i>Potentilla</i>	— beshbarg, yerchoy
<i>Ribes</i>	— qorag‘at
<i>Rosa</i>	— na‘matak
<i>Salvia</i>	— mavrak
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Sesamum</i>	— kunjut
<i>Urtica</i>	— chayono‘t
<i>Viburnum</i>	— bodrezak
<i>Farfara</i>	— tuyatovon

***Asab sistemasiga ijobiy ta’sir etuvchi
dorivor o‘simliklar***

<i>Echinopanax</i>	— exinopanaks
<i>Eleutherococcus</i>	— eleuterokokk
<i>Ephedra</i>	— qizilcha, zag‘oza
<i>Genista</i>	— sariq gulli cho‘p o‘simligi
<i>Ginseng</i>	— odamgiyoh
<i>Rhadiola</i>	— radiola
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Thea sinensis</i>	— xitoy choyi
<i>Thermopsis</i>	— afsonak

Lotin tilida qo'shimcha matnlar

HIPPOCRATIS JUS JURANDUM (GIPPOKRAT QASAMYODI)

Per Apollinem medicum et Aesculapium, Hygiamque et Panaceam juro, deos deasque omnes testes citans, mepte viribus et judicio meo hos jusjurandum et hanc stipulationem plene praestaturum.

Illum nempe parentum meorum loco habiturum spondeo, qui me artem istam docuit, eique alimenta impertiturum, et quibuscunque opus habuerit, suppeditaturum.

Victus etiam rationem pro virili et ingenio meo aegris salutare praescripturum a perniciosa vero et improba eosdem prohibeturum. Nullius praeterea precibus adductus, mortiferum, medicamentum cuique propinabo, neque huius rei consilium dabo. Caste et sancte colum et artem meam.

Quaecumque vero in vita hominum sive medicinam facitans, sive nom, vel videro, vel audivero, quae in vulgus efferre non decet, ea reticbo non secus atque arcana fidei meae commissa.

Quod si igitur hocce jusjurandum fideliter servem, neque violem, contingat et prospero successu tam in vita, quam in arte mea fruar et gloriam immortalem gentium consequar. Sine autem id transgrediar et pejerem contraria hisce mihi eveniant.

HEPAR

Hepar glandula maxima corporis humani est. Substantia hepatis mollis rubro-fusca est. Hepar in cavo abdominis sub diaphragmate locatur et secretioni bilis inservit. Illud in lo-bos duos impares dividitur: lobum dextrum majorem et lobum sinistrum minorem. Lobus sinister dextro tenuior est. In hepate facies tres distinguimus — faciem superiorem, in-feriorem,

posteriorem. Facies superior convexa, facies inferior concava sunt. In hepate margines duo sunt: margo anterior acutus, qui impressiones duas seu incisuras habet — incisuram vesicalem et umbilicalem, et margo posterior obtusus. Fel, cui succus pancreaticus admiscetur, per ductum choledochum in intestinum duodenum intrat. Usus hepatis est, ut fel secernat.

DE ABDOMINE (PLENC «PRIMAE LINEAE ANATOMIAE»)

Abdomen est cavitas, quae inter thoracem et pelvim locatur. Divisio interna est in tres cavitates: in cavitatem periton(a)ei, in cavitatem lumbalem, in cavitatem pelvis. In cavitate periton(a)ei: omentum, ventriculus, intestina tenuia et crassa, hepar cum vesica fellea, mesenterium, lien, pancreas, vasa lactea, quae intra duplicaturam mesenterii locantur. In cavitate lumborum extra periton(a)eum continentur: renes, glandulae suprarenales, ureteres, aorta descendens, vena cava ascendens, receptaculum chyli sive cisterna chyli. In cavitate pelvis sub periton(a)eo sunt: vesica urinaria, (intestinum) rectum et cetera organa.

THORAX

Thorax et abdomen in trunco hominis sunt. Thorax in parte superiore trunci est, abdomen in parte inferiore est. Thorax a claviculis usque ad diaphragma porrigitur. Ea pars trunci partim ossea, partim carnea est et interne membrana vestitur. Membrana pleura appellatur. Pleura membrana le-vis, robusta et tensa est. Ea costis et musculis intercostalibus adhaerens et totum cavum thoracis cingit. In thorace pars tracheae, pulmones, cor, pericardium cum vasis locantur. In thorace atque pars maxima (o)esophagi locata est. Trachea a radice linguae ad pulmones descendit, ubi in multos ramos dividitur. Pars superior tracheae larynx dicitur. Pars inferior juxta vertebam quartam colli in duos ramos dividitur, qui bronchi vocantur. Trachea ex an(n)ulis cartilagineis com-ponitur.

DENTES

Dentes in cavitate (cavo) oris locati sunt. In aetate puer-ili dentes decidui increscunt.

Postea dentes decidui decidunt et dentes permanentes increscunt. In omni dente corona dentis, collum dentis et radix dentis distinguitur. Alii dentes unam radicem, alii plures radices habent.

Materia dentium ex dentino, enamelo et substantia ossea constat. Radix dentis periodontio cingitur. Praeterea gingivae dentes cingunt item et periosteum. Intra coronam dentis locatur cavitas (cavum) et canalis dentis.

In apice radice dentis est foramen apicis dentis. Per foramen apicis dentis in cavitatem (cavum) dentis, ubi pulpa dentis est, vasa sanguinea et nervi intrant. Dentes forma coronae sunt: dentes incisivi, dentes canini, dentes pr(a)emolares, dentes molares et dentes (sapientiae) serotini.

GASTRITIS

Gastritis est inflammatio ventriculi. Genera gastritidum: gastritis acuta et gastritis chronica. Gastritis acuta dividitur in gastritidem acutam simplicem, gastritidem corrosivam et gastritidem suppurativam, seu phlegmonosam. Gastritis chronica dividitur in gastritidem atrophicantem et gastritidem hypertrophicantem. Gastritis acuta simplex oritur a errore nutritionis.

DE MODISINTRODUCTIONIS MEDICAMENTORUM

Medicamenta saepissime «per os» sumuntur, rarius aliis modis introducuntur. Solutiones speciales adhibentur pro injectionibus subcutaneis, vel intra venas, intra arterias introducuntur etc. Suppositoria in rectum, globuli in vaginam inducuntur. Unguenta saepe «pro frictione» signantur. Sunt medicamenta «pro inhalatione». Sunt etiam medicamenta, quae sub linguam ponuntur.

DE DOSIBUS

Doses remediorum sunt: dosis minima, dosis media — dosis medicinalis seu dosis therapeutica, dosis maxima, dosis toxica, dosis letalis. Pharmacopoea doses maximas remediorum venenorum et remediorum heroicorum probe notat «pro dosi» et «pro die». Doses toxicae morbos molestos et interdum mortem provocant. Jam decigrammata duo (0,2) Morphini dosis letalis est. Medicus et pharmaceuta doses medicamentorum bene scire debent.

LITTERA YPSILON (Y, y)

Littera ypsilon in verbis graecis adhibetur. Exempli causa in verbis: amyllum, Oryza, Glycyrrhiza, cyanidum, Hyoscyamus, Amygdala, Ichthyolum etc. Littera ypsilon scribitur in praepositionibus hyperet hypo — Kalii hypermanganas, Natrii hyposulfis, injectiohypodermica, hypervitaminosis et hypovitaminosis etc. Saepe ypsilon occurritur in verbis com-positis cum radicibus graecis: oxy-, hydr-, pyr — Oxygen-ium, Zinci oxydum, Hydrogenium, Hydrogenii peroxydum, Calcii hydroxydum, Hydrargyrum etc.

DEPULVERIBUS

Pulvis est forma medicamentorum dura. Nomina pul-verum varia sunt. Sunt pulveres grossi, grossissimi, subtiles, subtilissimi; sunt pulveres simplices et compositi; sunt pulveres divisi et indivisi; sunt pulveres ad usum internum et pulveres ad usum externum. Pulveres indivisi plerumque sunt pulveres ad usum externum, qui aspersiones nominantur. Pulveres divisi pro usu interno adhibentur.

DE UNGUENTIS

Unguentum est forma medicata ad usum externum, quae consistentiam adipis suilli habet. Pro basi unguentorum Lanolinum, Vaselinum, adipēs animalium, olea vegetabilia, cera, Paraffinum, Ichthyolum, Naphthalanum etc. adhibentur.

Remedia ingredientia sunt liquores et pulveres varii.

Ad praeparatum unguentorum tales liquores sunt: Terebinthina, pix liquida, solutio Plumbi subacetatis, liquor Aluminii subacetatis etc. Ex pulveribus tales pulveres adhibentur: Camphora pulverata, amyllum Solani, Sulfur depuratum, Hydrargyrum praecipitatum album. Talcum, Bis-muthi subnitras etc.

Unguenta in ollis bene clausis in loco frigido et obscuro servantur. Unguentum ophthalmicum semper ex tempore paratur. Unguenta ex officinis praecipue in ollis cum signatura flava dantur.

DEACIDIS

Acida sunt cum oxygenio et sine oxygenio. Acida cum oxygenio: acidum carbonicum, acidum sulfuricum, acidum sulfurosum, acidum nitricum, acidum nitrosum etc.

Acida sine oxygenio: acidum hydrochloricum, acidum hydroiodicum, acidum hydrobromicum etc.

Acidum nitricum fumans et acidum hydrochloricum concentratum acida fortissima sunt. Mixtura acidi nitrici cum acido hydrochlorico (1:3) «aqua regis» nominatur, quia etiam aurum, «regem metallorum» solvit.

Medici acidum hydrochloricum purum dilutum contra dyspepsiam adhibent.

Formate nomina latina acidorum cum suffixo «icum» a verbis: citrus, arsenicum, formica, borum, nicotinum, acetum.

SUPRASTINUM

Suprastinum praeparatum antihistaminicum est. Medicus Suprastinum ad dermatoses allergicas (urticariam, eczema, pruritus, dermatitidem), rhinitidem allergicam et conjunctivitidem, allergias medicamentosas saepe praescribit. Praeparatum effectum celerem dat atque effectum sedativum habet.

Suprastinum forma tabulettarum et solutionis praescribitur.

Rp.: Tab. Suprastini 0,025 №. 20

D. S.

Rp.: Sol. Suprastini 2 % 1 ml D.t.d. №. 6 in amp. S.

DISPOSITIO REMEDIORUM IN RECEPTO COMPOSITO

In receptis compositis post verbum contractum «Rp.» locum primum remedium basis occupat. Post basim saepe remedium adjuvans scribitur. Deinde, si necesse est remedium corrigens additur, quod saporem, odorem et colorem medicamenti corrigit. Remedia corrigentia sunt: saccharum, sirupi, oleum Menthae et alia.

Loco postremo remedium constituens stat, quod formam medicamenti constituit. Ex numero remediorum constitu-entium saepe in receptis videmus: aquam destillatam, spiritum Vini, adipem suillum (seu axungiam porcinam), Vaselineum, Lanolinum et butyrum Cacao.

OLEAPINGUIA

Olea pingua e seminibus et fructibus pressura conficiuntur. Olea pingua in aqua non solvuntur, male in spiritu solvuntur, in chloroformio et aethere bene solubilia sunt Oleum Ricini in spiritu bene solubile est.

In Pharmacopoea Rossica olea pingua sunt: oleum Amygdalarum, oleum Cacao (seu butyrum Cacao), oleum jecoris, oleum Persicorum, oleum Ricini. Plerumque olea pingua ut constituentia ad praeparationem unguentorum, pastarum, linimentorum, suppositoriorum, globulorum vag-inalium et solutionum praescribuntur.

Oleum Amygdalarum et oleum Persicorum ad praeparationem solutionum injectabilium adhibentur. Nonnulla olea pingua exempli causa oleum Ricini, oleum Jecoris per se adhibentur.

LOTINCHA-O'ZBEKCHA LUG'AT

A

A. ab (predlog Abi kel:)
 abdomen, inis, n
 abdominalis, e
 (m) abductor, oris, m
 abortus, us, m

abrasio, onis, f
 abscessus, us, m
 Absinthium, i, n
 Acacia, ac,
 acer, acris, acre
 acetabulum, i, n
 acetas, atis, m
 acetosus, a, um
 acetum, i, n
 acetylsalicylicus, a, um
 acidum, i, n
 acidum arsenicosum
 Acrichinum, i, n
 actio, oxis,
 activatus, a, um
 acusticus, a, um
 acustus, a, um
 ad (predlog ass. kel.)
 adamantinus, a, um
 addo, ere
 (m) adductor, oris, m
 adeps, ipis, m
 adhaerens, entis
 adhibeo, ere
 adjuvans, antis
 admisceo, ere
 adnumero, are
 Adonilenum, i, n
 Adonis, idis, m
 aegrota, ae, f

— dan
 — qorin
 — qoringa oid
 — uzoqlashtiruvchi mushak
 — bola tashlash, muddatidan ilgari tug'ish
 — qirib tozalash (tishga oid)
 — yiringli yara, chipqon
 — shuvoq, yovshan, ermon
 — akatsiya
 — o'tkir
 — quymuch kosasi
 — asetat
 — sirkaga oid
 — sirka
 — asetilsalitsilatga oid
 — kislota
 — margimush kislota
 — akrixin
 — harakat, ta'sir
 — faollashtirilgan
 — eshitishga oid
 — o'tkir
 — gacha, uchun, -ga
 — po'lat yoki olmosdek qattiq
 — qo'shmoq
 — yaqinlashtiruvchi mushak
 — yog', moy
 — qo'shilib o'sgan, yopishgan
 — qo'llamoq, ishlatmoq
 — yordamchi
 — qo'shmoq, birlashtirmoq
 — sanamoq
 — adonilen
 — gulizardak, adonis
 — bemor, xasta (erkak kishiga nisbatan)

aegrotus, i, m
aër, aëris, m
aestimo, arc
aetas, atis, f
aether, eris, m
aethereus, a, um

aethylicus, a, um
agito, are,
age, ere
albus, a, um
aliter
alius, a, um
allergia, ae, f

Allium (i) sativum (i)

Aloë, ës, f
Althaea, ae, f
Alnus, i, f
altus, a, um
alumen, inis, n
Aluminium, i, n
alveolus, i, m
alvus, i, m
amabilis, e
amarities, ei, f
amarus, a, um
ambulatio, onis, f
Amidopyrinum, i, n
Ammonium, i, n
amnion, i, n
amo, arc
amor, oris, m
ampulla, ae, f

amputatio, onis, f
Amygdala, ae, f
Amygdalus, i, f
amylum, i, n
ana
anaemia, ae, f
Anaesthesinim, i, n
anatomicus, a, um
angina, ae, f
angina pectoris
angulus, i, m
angustus, a, um
anhydricus, a, um
animal, alis. n

— bemor, xasta (erkak kishiga nisbatan)
— havo
— teng
— baholamoq
— yosh
— efir (rangsiz uchuvchan suyuqlik),
efirga oid
— efirli
— chayqatmoq
— ishlamoq, qilmoq
— oq
— boshqacha
— boshqa
— allcrgiya (a'zoning yot moddaga
qarshiligi)
— sarimsoqpiyoz
— aloy, sabur
— gulxayri
— qandag'och
— baland, katta
— achitqi
— aluminiy
— pufakcha
— qorin
— sevishtga munosib
— achchiq ta'm, taxir maza
— achchiq
— sayr qilish, ochiq havoda yurish
— amidopirin
— ammoniy
— homilani o'rab turuvchi ichki parda
— sevmog
— sevgi
— ampula, ichiga dori quyib og'zi
payvandlangan naycha
— kesib tashlash
— bodom
— bodom (daraxti)
— ohor (kraxmal)
— teng, baravar
— kamqonlik
— anestezin
— anatomiya ga oid
— bodomsimon bezning yallig'lanishi
— yurak siqilish kasalligi
— burchak
— tor, ensiz
— suvsiz
— hayvon

animalis, e
 animus, i, m
 anisatus, a, um
 Anisum, i, n
 annalus, i, n
 annuus, i, m
 anomalia, ae, f
 anonymus, a, um
 ansa, ae, f
 ante (predlog ass. kel)
 ante (ravish)
 anterior, ius
 antidotum, i, n
 antipyreticus, a, um
 antiquus, a, um
 anuria, ae, f
 anus, i, m
 aorta, ae, f
 apex, icis, m
 aphtha, ea, f
 aphthosus, a, um
 apis, is, f
 apnoë, ës, f
 apopeurosis, is, f
 apparatus, us, m
 appendix, icis, f
 aqua, ae, f
 aquaeductus, us, m
 aquosus, a, um
 Arachis, idis, f
 Aralia, ae, f
 arbor, oris, f
 arcus, us, m
 Argenti nitras
 argilla, ae, f
 Arnica, ae, f
 ars, artis, f
 arsenas, atis, m
 arsenis, itis, m
 arsenicus, a, um
 arsenicosus, a, um
 arsenicum, i, n
 arteria, ae, f
 arthritis, itidis, f
 articulatio, onis, f
 articularis, e
 artificialis, e
 arvensis, e
 ascendens, entis

— hayvonga oid, hayvonsimon
 — ruh, qalb
 — arpabodiyonga oid
 — arpabodiyon
 — gardish, halqa
 — yil
 — g'ayritabiiy holat
 — nomsiz, noma'lum
 — ilmoq, tugun
 — oldida
 — avval, dastlab
 — oldingi
 — ziddi-zahar
 — issiqni pasaytiruvchi
 — qadimiy
 — siydik chiqmasligi
 — orqa chiqaruv teshigi
 — aorta
 — yuqori qism, uchi, oxiri
 — yaracha
 — yaraga oid
 — asalari
 — nafas faoliyatini to'xtashi
 — payning cho'zilishi
 — asbob
 — o'simta, o'siq
 — suv
 — suv oqadigan nay
 — suvli
 — yeryong'oq
 — araliya
 — daraxt
 — yoy, ravoq
 — kumush nitrat yoki lyapis qalami
 — gil tuproq
 — arnika
 — san'at
 — arsenat
 — arsenit
 — margimushga oid
 — margimushli
 — margimush
 — arteria
 — bo'g'imlar yalig'lanishi
 — bo'g'ini
 — bo'g'imga oid
 — sun'iy
 — dalaga oid
 — ko'tariluvchi

ascites, ae, m
 Asellus, i, m
 aspersio, onis, f
 asperum, i, n
 asthma, atis, n

atlas, ntis, m
 atomus, i, f
 atque
 atrium, i, n
 atrophia, ae, f
 atrophicans, ntis
 attente
 auctor, oris, m
 audio, ire
 auditivus, a, um
 auricula, ae, f
 auris, is, f
 Aurum, i, n
 auscultacio, onis, f
 axis, is, m
 axungia, ae, f

— qorin istisqosi
 — treska balig'i
 — sepma
 — dag'al, g'adir-budur
 — bo'g'ilish, nafas olishning qiyin-lashuvi
 — birinchi bo'yin umurtqasi
 — atom
 — shuningdek
 — yurak oldi
 — oriqlash
 — oriqllovchi
 — diqqat bilan, ehtiyotlik bilan
 — muallif
 — eshitmoq
 — eshitishga oid
 — quloq supradi
 — quloq
 — oltin, tilla
 — eshitib ko'rib kasallikni aniqlash
 — ikkinchi bo'yin umurtqasi
 — yog', moy

B

bacca, ae, f
 bacillus, i, m
 bactericidus, a, um
 balneum, i, n
 basicus, a, um
 basilaris, e
 basis, is, f
 Belladonna, ae, f
 bene (ravish)
 benzoas, atis, m
 benzoicus, a, um
 benzoë, ë, f
 Betula, ae, f
 bibo, ere
 biceps, bicipitis
 bicipitalis, e
 bidens, ntis
 Bidens, ntis, f
 bidestillatus, a, um
 bilifer, fera, ferum
 bilis, is, f
 bis
 Bismuthum, i, n
 Bistorta, ae, f

— meva
 — tayoqcha
 — bakteriyaga qarshi
 — hammom, vanna
 — asosiy
 — asosiy
 — asos
 — belladonna
 — yaxshi
 — benzoat
 — benzoyga oid
 — buxo'r, xushbo'y yelim
 — qayin
 — ichmoq
 — ikki boshli
 — ikki boshli muskulga oid
 — ikki tishli
 — ittikanak
 — ikki marta tozalangan
 — o'tga (safroga) oid
 — o't (safro)
 — ikki marta
 — vismut
 — ilonsimon toron

bolus, i, f
 bolus alba
 bonum, i, n
 bonus, a, um
 borax, acis, f
 boras, atis, m
 boricus, a, um
 brachium, i, n
 brevis, e
 briquetum, i, n
 bromidum, i, n
 bronchialis, e
 bronchitis, itidis, f
 bronchus, i, m
 bucca, ae, f
 buccinator, oris, m
 bulbus, i, m
 bullosus, a, um
 bursa, ae, f
 Bursa, pastoris
 butyrum, i, n
 butyrum Cacao

— gil tuproq, katta hab dori
 — oq gul
 — yaxshilik, ezgulik
 — mehribon, rahmdil
 — tanakor, rangsiz mineral
 — borat
 — boratga oid
 — yelka, kift
 — qisqa
 — taxtakachlab tayyorlangan dor shakli
 — bromid
 — bronxga oid
 — bronxlarning yallig'lanishi
 — bronx
 — lunj, chakka
 — lunj muskuli
 — ko'z soqqasi
 — pufakchali
 — xalta
 — jag'-jag'
 — moy (quyuqlashtirilgan)
 — kakao moyi

C

Cacao
 cadaver, eris, n
 caecum, i, n
 calcaneus, a, um
 calcaneus, i, m
 calcaria, ae, f
 Calendula, ae, f
 calide
 calidus, a, um
 calor, oris, m
 calvaria, ae, f
 camera, ae, f
 campester, tris, tra
 Camphora, ae, f
 camphoratus, a, um
 canalis, is, m
 cancer, cri, m
 Cannabis, is, f
 capillaris, e
 capillus, i, m
 capitulum, i, n
 capsula, ae, f
 caput, itis, n
 carbo, onis, m

— kakao
 — jonsiz tana
 — ko'richak
 — tovon suyagiga tegishli
 — tovon suyagi
 — ohak
 — tirnoqgul
 — astoydil
 — issiq
 — issiqlik
 — kalla qopqog'i
 — maxsus jihozlangan xona
 — dalaga oid
 — kofur, kamfora
 — kamforaga oid
 — yo'l, naychasimon yo'l
 — xavfli o'sma
 — nasha o'simligi
 — bosh tuki (sochga oid)
 — soch
 — boshcha
 — kapsula, qobiq (anat.)
 — bosh
 — ko'mir

Carbolenum, i, n
 carbonas, atis, m
 carbonicus, a, um
 carcinoma, atis, n
 cardiacus, a, um
 cardinalis, e
 caries, ei, f
 cariosus, a, um
 caritas, atis, f
 carneus, a, um
 carotis, idis, f
 carpus, i, m
 cartilagineus, a, um
 cartilago, inis, f
 carus, a, um
 casus, us, m
 catarrhus, i, m
 catheter, eris, m

causa, ae, f
 causticus, a, um
 caute (ravish)
 cavernosus, a, um
 cavitas, atis, f
 cavum, i, n
 celeber, bris, bre
 celer, eris, ere
 cella, ae, f
 colo, ere
 cellula, ae, f
 centralis, e
 cere, ae, f
 ceratus, a, um
 cerebellum, i, n
 cerebrospinalis, e
 cerebrum, i, n
 certus, a, um
 cervicalis, e
 cervix, icis, f
 cetaceum, i, n

ceterus, a, um
 et cetera
 Chamomilla, ae, f
 charta, ae, f
 Chelidonium, i, n
 China, aa, f
 chinensis, e

— karbolen
 — karbonat
 — ko'mirga oid
 — xavfli o'sma, rak
 — yurakka tegishli
 — bosh, asosiy
 — chirish
 — chirituvchi
 — hurmatlash, sevish
 — muskulli, go'shtli
 — (o'q) uyqu arteriyasi
 — kaft oldi
 — tog'ayga oid
 — tog'ay
 — aziz, hurmatli
 — voqea, hodisa
 — shilliq pardalarning yallig'lanishi
 — qovuqni bo'shatish yoki unga dori
 yuborish uchun ishlatiladigan nay-
 cha
 — sabab
 — achishtiradigan, o'yuvchi
 — ehtiyotlik bilan
 — g'ovaksimon
 — bo'shliq
 — bo'sh
 — mashhur
 — tez
 — hujayra
 — yashirmoq
 — hujayracha
 — markaziy
 — mum
 — mumlangan
 — miyacha
 — orqa miyaga oid
 — bosh miya
 — aniq, ma'lum
 — bo'yinga oid
 — bo'yin, bo'yincha
 — kashalotlarning miya kosasidan oli-
 nadigan yog'simon modda
 — boshqa
 — va boshqalar
 — moychechak
 — qog'oz
 — qoncho'p
 — xina
 — xitoycha

Chininum, i, n
 chirurgicus, a, um
 chirurgus, i, m
 Chloroformium, i, n
 cholagogus, a, um
 chole, es, f
 choledochus, a, um
 cholera, ae, f
 chorda, ae, f
 choronicus, a, um
 chylus, i, m
 cibus, i, m
 cilium, i, m
 Cina, ae, f
 cinareus, a, um
 circulatio, onis, f
 circulatio sanguinis
 circulus, i, m
 cirrhosis, is, f
 cisterna, ae, f
 citissime (ravish)
 cito
 clarus, a, um
 claudus, ere
 clausus, a, um
 clavicula, ae, f
 clavus, i, m
 clinica, ae, f

Clostridium tetani
 clyisma, atis, n
 coccygeus, a, um
 coccyx, ygis, m
 cochlea, ae, f
 Codeinum, i, n
 coelum, i, n
 coeruleus, a, um
 Coffeinum, i, n
 cognatus, i, m
 colatura, ae, f
 colitis, itidis, f

collapsus, us, m
 collega, ae, m, f
 colligo, ere
 collodium, i, n
 collum, i, n
 colo, are

— xinin
 — jarrohlikka oid
 — jarroh
 — xloroform
 — o't (safro) haydovchi
 — o't (safro)
 — o't (safro)ga oid
 — vabo
 — tor (qilsimon tola)
 — surunkali
 — sutsimon shira
 — oziq-ovqat
 — kiprik (mujgon)
 — darmana
 — kulrang
 — aylanasion harakat
 — qonning aylanasion harakati
 — aylana, halqa
 — to'qima kasali
 — suv saqlanadigan qurilma
 — juda tezlik bilan
 — tezlik bilan, shoshilinch ravishda
 — mashhur atoqli
 — yopmoq, mahkamlamoq
 — yopilgan, mahkamlangan
 — o'mrov suyagi
 — qavariq, qadoq
 — bemorlarni davolash bilan birga o'quv
 va ilmiy tekshirish ishlari olib bori-
 ladigan kasalxona
 — qoqshol tayoqchasi
 — huqna
 — dum (quyruq)ga oid
 — dum, quyruq
 — chig'anoq
 — kodein
 — ob-havo
 — ko'k, havorang
 — kofein
 — o'xshashlik
 — suzilgan (tozalangan) suyuqlik
 — yo'g'on ichak shilliq pardasining
 yallig'lanishi
 — yurak faoliyatining keskin susayishi
 — hamkasb, hamkasaba
 — yig'ib-termoq
 — kollodiy, quyuq yelimshak modda
 — bo'yin, bo'yincha
 — sizmoq, suzmoq

colon, i, n
 color, oris, m
 columna, ae, f
 coma, ae, f
 combustio, onis, f
 commissura, ae, f
 communis, e
 compactus, a, um
 complexus, a, um
 compositio, onis, f
 compositus, a, um
 compressio, onis, f
 compressor, oris, m
 concavus, a, um
 concha, ae, f
 concido, ere
 concisus, a, um
 congelatio, onis, f
 conjunctiva, ae, f
 conjungo, ere
 connexio, onis, f
 conservatus, a, um
 consilium, i, n
 consistentia, ae, f

conspergo, ere
 constituens, entis
 constituo, ere
 contagiosus, a, um
 continens, entis
 contineo, ere
 contra
 contractus, a, um
 contraho, ere
 contundo, ere
 Convallaria, ae, f
 convexus, a, um
 convulsivus, a, um
 coquo, ere
 cor, cordis, n
 Coriandrum i, n
 cornu, us, n
 cornutus, a, um
 corona, ae, f
 coronarius, a, um
 corpus, oris, n
 corrigens, ntis
 corrigo, ere
 corrasivus, a, um

— chambar ichak
 — rang
 — ustun
 — soch
 — quyish
 — bitishma
 — umumiy, oddiy
 — zich, mustahkam
 — birlashtirish
 — tuzish, qo'shish
 — murakkab
 — bosim ostida qisish
 — siquvchi mushak
 — botiq, botiqroq
 — chig'anoq
 — maydalab kesmoq
 — maydalangan
 — sovuq urish
 — ko'z shilliq pardasi
 — birlashtirmoq
 — bog'lanish, qo'shilish
 — konserva qilingan
 — kengash
 — zichligi, a'zolarining baquvvat yoki
 zaiflik darajasi
 — sepmoq
 — hosil qiluvchi
 — ko'rmoq, shakllantirmoq
 — yuqumli
 — tarkibida bor
 — tarkibida bor bo'lmoq
 — qarshi
 — qisqartirilgan
 — qisqartirmoq
 — kukun (tolqon) qilmoq, tuymoq
 — marvaridgul
 — gumbazsimon
 — changak, g'ayriixtiyoriy holat
 — qaynatmoq
 — yurak
 — muguz (shox)
 — kashnich
 — shoxsimon
 — toj
 — tojsimon
 — tana
 — tuzatuvchi
 — tuzatmoq
 — achituvchi, o'yuvchi

corruptus, a, um
cortex, icis, m
costa, ae, f
costalis, f
coxa, ae, f
cranium, i, n
crassus, a, um
Crataegus, i, f
creosotum, i, n

cresco, ere
creta, ae, f
crisis, is, f
crista, ae, f
criticus, a, um
crouposus, a, um
crusi, cruris, n
crystallus, i, f
Cucurbita, ae, f
cum
Cuprum, i, n
cura, ae, f
curatio, onis, f
cura, are
cursus, us, m
curvatura, ae, f
cutaneus, a, um
cutis, is, f
cyanatus, a, um
cyanidum, i, n
cyclus, i, m
cylindrus, i, m
cystis, is, f
cystitis, idis, f
cytus, i, m

de
decen
decido, ere
deciduus, a, um
dens deciduus
decigramma, atis, n
decoctum i, n
decorticated, a, um
decrementum, i, n
decubitus, us, m

decursus, us, m

— shikastlangan
— po'stloq
— qovurg'a
— qovurg'aga oid
— chanoq suyagi
— kalla suyagi
— yo'g'on
— do'lana
— o'tkir hidli rangsiz sariq moysimon
suyuqlik
— o'stirmoq
— bo'r
— kasallik holatining keskin o'zgarishi
— qirra
— favqulodda holat
— krupoz
— boldir, oyoqcha
— kristall
— oshqovoq, oshkadi
— bilan
— mis
— g'amxo'rlik
— davolash
— davolamoq
— yakunlangan davolash muolajasi
— egrilik, qiyshilik
— teriga tegishli
— teri
— sianli
— sianid
— aylana, davr
— silindr
— pufak
— siydik pufagining yallig'lanishi
— hujayra

D

— dan
— o'n
— tushmoq
— tushuvchi
— (tushadigan) sut tishlari
— detsigramm
— qaynatma
— po'stloqdan tozalangan
— kichraytirilgan
— yotaverishdan uvishib qolgan joy
(a'zo)
— oqish, kechish

defectus, us, m	— nuqson, kamchilik
defendo, ere	— himoya qilmoq
deindo	— so'ng, keyin
delibero, are	— o'ylamoq, ko'rmoq, fikrlamoq
musculus dalitoideus, a, um	— deltasimon muskul
demonstro, are	— ko'rsatmoq
dendritum, i, n	— asab hujayrasining daraxtsimon o'simtasi
dens, dentis, m	— tish
densitas, atis, f	— qalinlik, zichlik
dentalis, e	— tishga oid
Dentinum, i, n	— dentin
musculus depressor, oris, m	— pastga tortuvchi muskul
depressus, a, um	— 1) past, bosilgan; 2) g'amgin ko'-rinish
depuratus, a, um	— tozalangan
descendens, entis	— tushuvchi
destillatus, a, um	— distillangan suv
dexter, tra, trum	— o'ng
diabetes, ae, m	— qand kasalligi
diaeta, ae, f	— parhez
diagnosis, iis, f	— kasallikni aniqlash
diameter, tri, f	— diametr
diaphoreticus, a, um	— terlatuvchi
diaphragma, atis, n	— ko'krak va qorin bo'shlig'i o'rtasidagi to'siq, diafragma
diastola, es, f	— yurakning kengayishi
dico, ere	— gapirmoq, so'zlamq
dichloridum, i, n	— dixlorid
dies, ei, f	— kun
differentia, ae, f	— tafovut, farq
difficilis, e	— qiyin
diffusus, a, um	— yoyilgan, tarqalgan
digero, ere	— hazm qilolmaslik
digestorius, a, um	— hazm qilishga oid
Digitalis, is, f	— angishvonagul
digitus, i, m	— barmoq
diagnostico, ere	— kasallikni aniqlamoq
dilatatio, onis, f	— kengayish
dilutus, a, um	— suyultirilgan
diphtheria, ae, f	— o'tkir yuqumli kasallik, difteriya
discedo, ere	— ketmoq
disciplina, ae, f	— tartib-intizom, fan
discipulus, i, m	— o'quvchi
disco, ere	— o'qimoq
discordia, ae, f	— tartibsizlik, adovat
dispositio, onis, f	— moyillik
dissimilitio, onis,	— odam a'zolarida moddalarning sodda ko'rinishga o'tib o'zlashuvi

dissolutio, onis, f
 distinguo, ere
 diuturnus, a, um
 diversus, a, um
 divido, ere
 divisus, a, um
 do, dare
 doceo, ere
 doctus, a, um
 dolor, oris, m
 domus, us, f
 dormio, ire
 dorsalis, e
 dorsum
 dosis, is, n
 dibito, are
 dubius, a, um
 ductus, us, m
 ductus, choledochus
 dulcis, e
 dum
 duodenum, i, n
 duplex, icis
 duplicatura, ae, f
 dura mater
 durus, a, um
 dysenteria, ae, f
 dyspepsia, ae, f

— erish
 — farqlamoq, ajrata bilmoq
 — davomli
 — har xil
 — bo'lmoq
 — bo'lingan
 — bermoq
 — o'qimoq, yodlamoq
 — o'qimishli
 — og'riq
 — uy
 — uxlamoq
 — orqaga oid
 — orqa
 — miqdor o'lchovi
 — shubhalanmoq
 — shubhali
 — oqim
 — o't (safro) oqimi
 — shirin
 — hozircha
 — o'n ikki barmoqli ichak
 — qo'shaloq
 — ikki hissa oshish
 — miyaning qalin pardachasi
 — qattiq, qalin
 — ichburug'
 — ovqat hazmining buzilishi

E

ectropion

eczema, atis, n
 elasticus, a, um
 electuarius, i, n
 elixir, iris, n

emphysema, atis, n
 emplastrum, i, n

emulsio onis, i
 emulsum, i, n
 enamelum, i, n
 encephalitis, idis, f
 encephalon, i, n

— ag'darilib qolish (bachadon bo'-yinchasi)
 — chilla yara
 — bukiluvchan, egiluvchan
 — bo'tqa
 — tarkibida xushbo'y moddalar va ba'zan faol dorivorlar bo'ladigan tiniq, mazali suyuqlik
 — o'pkaning havo yordamida kengayishi
 — yaraga yopishtirib qo'yiladigan malhamli mato
 — bir-biriga mos kelmaydigan ikki xil suyuqlik aralashmasi
 — sirlangan, sirli
 — miyaning yallig'lanishi
 — bosh miya

endocardium, i, n
endocrinus, a, um
endometrium, i, n
enterosolubilis, e
epidemia, ae, f
epidemicus, a, um

epidermis, idis, f
epistola, ae, f
epithelialis, e

Equisetum, i, n
crosio, onis, f
Erysimum, i, n
erythema, atis, n
Escherichia coli sue
Bacterium
(o) esophagus, i, n
esse
essentia, ae, f

et
ethmoidalis, e
Eucalyptus, if
Eucommia, ae, f
Euphyllinum, i, n
evaco, are
ex
ex tempore
exacte
exanthematicus, a, um
exemplum, i, n
exempli causa
excitator, oris, m
excito, are
exitus, us, m
existimo, are
exprimo, ere
exsiccatus, a, um
exsicco, are
extendo, ere
musculus extensor, oris, m
externus, a, um
extra
extractum, i, n
extraordinarius, a, um
extrauterinus, a, um
extremitas, atis, f
extrinsecus (ravish)

— yurakning ichki pardasi
— ichki bezlarning shira chiqarishiga oid
— bachadon shilliq pardasi
— ichakda eruvchi
— keng tarqalgan yuqumli kasallik
— yoppasiga tarqaluvchi yuqumli kasallikka oid
— terining ustki qavati
— xat
— a'zolari sirdan qoplab turuvchi to'qimaga oid
— qirqbo'g'im
— shilingan, tilingan
— kulrang sariq o't, jeltushnik
— qizillik

— ichak tayoqchasi
— qizilo'ngach
— bor bo'lmoq
— o'simlikdan olinadigan uchuvchi efirli moy
— va
— panjarasimon
— evkalipt
— xitoy daraxti, evkonimiya
— eufillin
— chaqirmoq
— da
— talab qilingan vaqtda, keragida
— aniq
— toshmali
— misol
— masalan
— qo'zg'atuvchi
— qo'zg'atmoq
— natija
— hisoblamoq
— siqmoq, ezmoq
— quritilgan
— quritmoq
— surtmoq
— to'g'rilovchi (yoziluvchi) mushak
— tashqi, sirtqi
— tashqari
— so'rim, ekstrakt
— g'ayritabiiy
— bachadondan tashqarida
— tamom, oxiri, uchi
— tashqaridan

F

facialis, e
 facies, ei, f
 facilis, e
 facio, ere
 factitius, a, um
 faex, faecis, f
 Farfara, ae, f
 Farina, ae, f
 fascia, ae, f

febris, is, f
 fel, fellis, n
 felleus, a, um
 femina, ae, f
 femininus, a, um
 femoralis, e
 femur, oris, n
 ferreus, a, um
 Ferrum, i, n
 fiat, fiant
 fibra, ae, f
 fibrinosus, a, um
 fibrosus, a, um
 fibula, ae, f
 fides, ei, f
 filamentum, i, n
 filius, i, m
 Filix, icis, f
 Filix mas, Filicis maris
 filtro, are

filium, i, n
 finio, ire
 finis, is, m
 fio, fieri
 firmo, are
 firmus, a, um
 fissura, ae, f
 fistula, ae, f
 flavus, a, um
 musculus flexor, oris, m
 flexura, ae, f
 floreo, ere
 flos, floris, m
 flavus, a, um
 Foeniculum, i, n
 folium, i, n

— yuz (bet)ga tegishli
 — yuz, bet
 — yengil
 — qilmoq, ishlamoq
 — sun'iy
 — achitqi
 — tuyatovon
 — un
 — mushakni o'rab olgan qo'shilma to'qima pardasi
 — isitma
 — o't (safro)
 — o't (safro)ga tegishli
 — ayol
 — ayolga oid
 — songa oid
 — son
 — temirga oid
 — temir
 — hosil bo'lsin, hosil qilinsin
 — tola
 — tolasimon
 — tolaga oid
 — kichik boldir suyagi
 — ishonch, e'tiqod
 — ipsimon tolali bog'lam
 — o'g'il bola
 — qirqquloq
 — erkak qirqquloq
 — filtrlamoq, doka orqali suzib tozalamoq
 — ip
 — tugatmoq, tamonlamoq
 — tamon
 — hosil qilmoq
 — mustahkamlamoq
 — mustahkam
 — yoriq, darz
 — teshik (oqma)
 — sariq
 — bukuvchi muskul
 — bukilgan, qayrilgan
 — gullamoq
 — gul
 — suyuq
 — shivit
 — barg

Foilliculinum, i, n
 fomentatio, onis, f
 fons, fontis, m
 foramen, inis, n
 forma, ae, f
 formica, ae, f
 formicicus, a, um
 formo, arc
 formosus, a, um
 formula, ae, f
 fornix, icis, m
 fortis, e
 fossa, ac, f
 fovea, ae, f
 fractura, ae, f
 Frangula, ae, f
 frictio, onis, f
 frigidus, a, um
 frons, ntis, f
 frontalis, e
 fructus, us, m
 fumalis, e
 fumans, ntis
 functio, onis, f
 fundus, i, m
 furunculus, i, m
 fuscus, a, um

ganglion, i, n
 gangraene, ae, f
 gargarisma, atis, n
 gaster, gastris, f
 gastricus, a, um
 gaudeo, ere
 gelatina, ae, f
 gelatinosus, a, um
 gemma, ae, f
 Gentiana, ae, f
 genu, us, n
 genus, eris, n
 gingiva, ae, f
 gingivitis, idis, f
 Genseng
 glacialis, e
 globulus, i, m
 globus, i, m
 gluconas, atis, m

— follikulin
 — malham
 — manba, asos
 — teshik
 — shakl, ko'rinish
 — chumoli, qumursqa
 — chumoliga tegishli
 — hosil qilmoq, shakllantirmoq
 — chiroyli, ko'rkam
 — shakl
 — gumbaz
 — mustahkam, kuchli
 — chuqur
 — chuqurcha
 — sinish
 — itshumurt
 — uqalab surtish
 — sovuq
 — manglay, peshana
 — manglayga oid
 — meva
 — chekiladigan
 — tutovchi
 — vazifa
 — tub, o'zan
 — chipqon, yiringli yara
 — qoramtir

G

— asab tuguni
 — to'qimalarning o'lishi, chirishi
 — chayqash
 — me'da
 — me'daga tegishli
 — xursand bo'lmoq, quvnamoq
 — yelimshak, jelatin
 — yelimshaksimon
 — kurtak (bot.)
 — gazako't
 — tizza
 — tur, xil
 — milk
 — milkning yallig'lanishi
 — odamgiyoh
 — muzsimon
 — sharcha
 — soqqqa
 — glukonat

Glucosum, i, n
 gluteus, a, um
 Glycerinum, i, n
 Glycyrrhizam, ae, f
 Gnaphalium, i, n
 Gossypium, i, n
 gracilis, e
 gramma, atis, n
 Granatum, i, n
 granulum, i, n
 gratuito
 gratus, a, um
 gravis, ae, f
 graviditas, atis, f
 gravis, e
 grosse
 cum grosso modo
 grossus, a, um
 gunumi
 gummi arabicum

gummi Armeniacae
 gustus, us, m
 gusto, are
 gutta, ae, f
 guttur, uris, n

habeo, ere
 habitus, us, m
 haema, atis, n
 haemorrhagia, ae, f
 haemostaticus, a, um
 halux, ucis, m
 Helianthus, i, m
 Helichrysum, i, n
 helmins, nthis, f

hemisphaerium, i, n
 hepar, atis, n
 hepaticus, a, um
 hepatitis, idis, f
 herba, ae, f
 hernia, ae, f
 heroicus, a, um
 herpes, etis, m

— glukoza
 — dumbaga oid
 — glitserin
 — shirinmiya, chuchukmiya
 — gnafaliy
 — g'o'za, paxta
 — xushqomat, go'zal, chiroyli
 — gramm
 — anor (mevasi)
 — granula
 — in'om, bepul, sadaqa
 — yoqimli, nazokatli
 — homilador
 — homiladorlik
 — qiyin, og'ir
 — yirik, katta
 — yirik shaklda
 — katta, yo'g'on
 — daraxt yoki o'simlik shirasi
 — Arabistonda o'sadigan daraxt yoki o'simlik shirasi
 — o'rik shirasi
 — maza, ta'm
 — mazasini tatib ko'rmoq
 — tomchi
 — halqum, tomoq

H

— ega bo'lmoq
 — tashqi ko'rinish, tana tuzilishi
 — qon
 — qon oqishi
 — qon to'xtatuvchi
 — oyoqning bosh barmog'i
 — kungaboqar
 — bo'znoch
 — odam va hayvon organizmida parazitlik qilib yashovchi chuvalchangsimon jonivor
 — yarim palla
 — jigar (odamniki)
 — jigarga oid
 — jigarning yallig'lanishi
 — o't (o'simlik)
 — dabba, churra tushishi
 — kuchli ta'sir etuvchi
 — temiratki

herpes zoster

hic

Hierochloyo, es, f

Hippophayo, yos, f

hirudo, inis, f

hodie

homo

homo sapiens

homunculus, i, m

honor, oris, m

hora, ae, f

hormonum, i, n

humanus, a, um

humerus, i, m

humidus, a, um

humilis, e

humus, i, m

Hydrargyri dichloridum

Hydrargyrum, i, n

hydricus, a, um

Hydrocarbonas, atis

Hydrochloridum, i, n

hydrochloricus, a, um

Hydrogenii peroxydum

Hydrogenium, i, n

hydrophobia, ae, f

hydrops, opis, m

hydroxydum, i, n

hygiena, ae, f

hyoideus, a, um

Hyoscyamus, i, m

hyperanemia, ae, f

Hypericum, i, n

hypermanganas, atis, m

hypertonia, ae, f

hypertonicus, a, um

hypertrophia, ae, f

hypodermicus, a, um

hypoglossus, a, um

— tez tarqaluvchi (kengayuvchi) temi-ratki

— hozir, bundan keyin

— tilqiyor

— chirqanoq

— zuluk

— bugun

— odam

— aqlli odam

— odamcha

— hurmat, or-nomus, obro'

— soat

— hayvonlar organizmining ichki sek-retsiya bezlari ishlab chiqaradigan va to'g'ridan to'g'ri qonga quyiladigan suyuqlik

— odamiylik, insoniy, bashariy

— yelka suyagi

— namlangan, ho'l

— past

— yer

— simob xlorid

— simob

— suvli

— gidrokarbonat

— gidroxlorid

— vodorod xloridga oid

— vodorod peroksid

— vodorod

— quturish (suvdan qo'rqish) kasalligi

— istisqo

— gidroksid

— sog'liqni saqlashga doir chora-tad-birlar va shu haqdagi fan

— til ostiga oid (suyak nomi)

— mingdevona

— tananing ma'lum qismida qon me'yoridan oshishi

— qizilpoycha

— gipermanganat

— qon bosimning me'yoridan yuqori bo'lish holati

— qon bosimining me'yoridan yuqori bo'lish holatiga oid

— biron to'qima yoki a'zoning haddan tashqari kattalashishi

— teri ostiga tegishli

— til ostiga oid

hypotonia, ae, f

hypotonicus, a, um

hypophysis, is, f

— qon bosimining me'yoridan past bo'lishi

— qon bosimning me'yoridan past bo'lish holatiga oid

— miya ortig'i (pastki)

I

ibi

Ichthyolum, i, n

ictus, us, m

idoneus, a, um

igitur

ileum, i, n

immaturus, a, um

immobilis, e

impar, imparis

impero, are

impressio, onis, f

in

incisio, onis, f

incisivus, a, um

incisura, ae, r

incola, ae, f

incrementum, i, n

increasco, ere

incubatio, onis, f

index, icis, m

indivisus, a, um

induco, ere

inertia, ae, f

infarctus, us, m

inferior, ius

inflammatio, onis, f

infra

infundo, ere

infusum, i, n

ingeniosus, a, um

ingrediens, ntis

inhalatio, onis, f

inhalator, oris, m

injectio, onis, f

insectum, i, n

inservio, ire

instrumentum, i, n

— o'sha yerda, u yoqda

— ixtiol

— zarba, chaqib (tishlab) olish

— qulay, soz, yaxshi

— shunday qilib, keyin

— yonbosh suyak

— pishmagan, yetilmagan

— qo'zg'almas, harakatsiz

— toq, tengmas

— buyruq bermoq

— siqish

— -ga

— kesik, tilingan joy

— kesikka oid

— kesma, kesib olingan joy (et)

— istiqomat qiluvchi, yashovchi

— o'sish, bitish

— o'smoq

— kasallikning yashirin davri

— ko'rsatma, ikkinchi ko'rsatkich

— barmoq

— bo'linmaydigan

— kirgizmoq

— harakatsiz

— biron a'zoning ma'lum qismiga qon

yetarli kelmasligi natijasida shu joydagi

to'qimalarning o'lishi

— pastroq

— yallig'lanish

— ostida, biror narsadan past bo'lish

— quymoq

— damlama

— iqtidorli, iste'dodli

— asosiy qism

— dorili bug'da nafas oldirish yo'li bilan

davolash

— dorili bug' chiqaruvchi asbob

— igna orqali teri ostiga dori quyish

— hasharot

— xizmat qilmoq

— asbob

insufficient, a, ae, f
 integer, gra, grum
 intelligo, ere
 inter
 intercostalis, e
 interdium
 intermittens, entis
 internationalis, e
 internus, a, um
 interosseus, a, um
 interrogo, are
 intestinalis, e
 intestinum, i, n
 intra
 intramuscularis, e
 intro, are
 introduco, ere
 intraductio
 intus
 inutilis, e
 invaginatio, onis, f
 invalidus, a, um
 invenio, ire
 invenitur
 inversus, a, um
 invidia, ae, f
 lodum, i, n
 lpecacuanha, ae, f
 iris, iridis, f
 ischiadicus, a, um

 ischiadicus, a, um
 ischium, i, n
 isogenus, a, um
 isotonicus, a, um
 item

— yetishmovchilik
 — shikastlanmagan
 — tushunmoq
 — -aro, orasida
 — qovurg'alararo
 — har zamonda
 — almashinadigan, o'zgaruvchi
 — xalqaro
 — ichki
 — suyak orasiga
 — so'ramoq
 — ichakka
 — ichak
 — ichi, ichiga
 — mushak ichiga
 — kirmoq
 — kirgizmoq
 — kirgizish
 — ichida
 — keraksiz
 — burab kirgizish
 — kasal, nimjon, mayib-majruh
 — topmoq, kashf qilmoq
 — turmoq, uchramoq
 — buzuq, noto'g'ri
 — hasad, rashk, ko'ra olmaslik
 — yod
 — qustiruvchi ildiz
 — ko'zning rangdor pardasi
 — biror a'zo yoki to'qimadagi
 kamqonlik
 — quymuchga oid
 — quymuch suyagi
 — izogenli
 — izotonik
 — shunday qilib

J

jecur, oris, n
 jejenum, i, n
 jecunde (ravish)
 jecundus, a, um
 jugularis, e
 jungo, ere
 Juniperus, i, f
 jus, juris, n
 juvans, ntis
 juvenalis, e

— jigar (dengiz jonivori, baliqlarga oid)
 — ingichka ichak
 — yoqimli
 — yoqimtoy
 — bo'yinturuqqa oid
 — birlashtirmoq, biriktirmoq
 — archa
 — huquq
 — yordamchi
 — o'smirlikka oid

juvenis, is, m
juventus, utis, f
juvo, are

Kalanchoë, ës, f
Kalium, i, n
keratoma, atis, n
keratinum, i, n

labium, i, n
labor, oris, m
laboriosus, a, um
laboro, are
lac, lactis, n
laceratus, a, um
lacrima, ac, f
lacrimalis, c
lactas, atis, m
lacteus, a, um
lacticus, a, um
laesus, a, um
lagna, ae, f
Lagochilus, i, m
lamella, ae, f
lamina, ae, f
lana, ae, f
lanceolatus, a, um
Lanolinum, i, n
lapsus, us, m
laryngitis, idis, f
larynx, laryngis, m
lateralis, e
latus, eris, n
laudo, ara
lavo, are
laxans, ntis
Ledum, i, n
lego, ere
lege artis
lente
Leonurus, i, m
letalis, e
leucocytus, i, m
Leuzea, ae, f
musculus levator, oris, m

— o'smir (o'g'il bola)
— yoshlik
— yordam bermoq

K

— kalanxoy
— kaliy
— shoxsimon o'sma
— shoxsimon modda

L

— lab
— mehnat, ish
— mehnatkash, mehnatsevar
— mehnat qilmoq, ishlamoq
— sut
— yirtiq
— ko'z yoshi
— ko'z yoshiga oid
— laktat
— sutsimon
— sutga oid
— shikastlangan, asabiylashgan
— shisha idish
— bozulbang, bangidevona
— pilakcha (ko'z pardasi)
— pilakcha, lavha
— jun, yung
— nishtarsimon
— lanolin
— xato, yiqilish
— hiqildoq (tomoq)ning yallig'lanishi
— hiqildoq, tomoq
— yonboshga oid
— yonbosh
— maqtamoq
— yuvmoq
— surgı, yumshatuvchi
— ledum
— o'qimoq
— qoidaga asosan
— sekin (ta'siri bo'yicha)
— arslonquyruc
— o'ldiruvchi
— oq qon hujayrasi
— levzey
— ko'taruvchi muskul

levis, e	— yengil
levo, ere	— yengillashtirmoq
lax, legis, f	— qonun
lex medicinalis	— tib qonuni
liber, eri, erum	— ozod, erkin
liber, bri, m	— kitob
liberatus, a, um	— ozod qilingan
liberi, orum, m	— bolalar
libero, are	— ozod qilmoq
libertas, atis, f	— ozodlik
lichen, enis, m	— temiratki
lien, enis, m	— taloq
ligamentum, i, n	— bog'lam
lignum, i, n	— daraxt (yog'och)
limpidus, a, um	— rangsiz
linea, ae, f	— chiziq
lingua, ae, f	— til
linimentum, i, n	— suyuq surtma
lintheum, i, n	— mato
Linum, i, n	— zig'ir
liquidus, a, um	— suyuq
Liguitritia, ae, f	— qizilmiya
liquor, oris, m	— suyuqlik
liquor Ammonii anisatus	— novshadil-arpabodiyon tomchisi
liquor (solutio) Ammonii	
caustici	— novshadil spirti
liquor Burovi	— Burov suyuqligi
littera, ae, f	— harf
Lobelia, ae, f	— lobeliya
lobulus, i, m	— bo'lakcha
lobus, i, m	— bo'lak
locatus, a, um	— moyil, o'ziga tez yuqtiruvchi
loco, are	— joylashtirmoq
locus, i, m	— joy, o'rin
longitudinalis	— uzunasiga
longitudo, inis	— uzunlik
longus, a, um	— uzun
lucidus, a, um	— oqroq rangsiz
ludus, i, m	— o'yin
lumbalis, e	— belga oid
lumbus, i, m	— bel
luna, ae, f	— oy
lunula, ae, f	— oycha
luteus, a, um	— sariq
lux, lucisi, f	— yorug'lik
luzatio, onis, f	— chiqiq (suyakka oid)
lymphateus, a, um	— limfasimon
lysis, is, f	— chirish, buzilish, erish; kasallikning sekin paydo bo'lishi

M

macero, are
 magis (ravish)
 magister, tri, m
 magistralis, e
 magnasia, ae, f
 Magnesium, i, n
 magnitudo, inis, f
 magnus, a, um
 majalis, e
 major, jus
 male
 malignus, a, um
 maleus, i, m
 malus, a, um
 Malva, ae, f
 mamma, ae, f
 mandibula, ae, f
 mane
 manubrium
 manus, us, f
 mare. is, n
 margo, inis, m
 marinus, a, um
 mas, maris, m
 masculinus, a, um
 massa, ae, f
 mastoideus, a, um
 mater, ae, f
 materia, ae, f
 Mays, Maydis, f
 maxilla, ae, f
 maximus, a, um
 meatus, a, um
 medianus, a, um
 mediastrium, i, n
 mediatius, a, um
 medicamentum, i, n
 medicalus, a, um
 medicina
 medicinalis, e
 medicus, i, m
 medietas, atis, f
 medius, a, um
 medulla, ae, f
 mel, mellis, n
 membrana, ae, f
 membranula, ae, f

— ivitmoq
 — ko'proq
 — ustoz, muallim, o'qituvchi
 — asosiy, bosh
 — magneziya
 — magniy
 — kattalik
 — katta
 — may oyiga tegishli
 — kattaroq
 — yomon
 — xavfli
 — manqa, pishillash
 — yomon, sifati past
 — gulxayri
 — ko'krak (ayollarga oid), sut bezi
 — pastki jag'
 — erta bilan
 — sop, dasta
 — qo'l
 — dengiz
 — o'lka
 — dengizga oid
 — erkak
 — erkakka oid
 — miqdor
 — sut bezisimon
 — ona, miya pardasi
 — materiya, modda
 — makkajo'xori
 — yuqori jag'
 — juda katta
 — tashqi eshituv yo'li
 — o'rtalikdagi, oraliqdagi
 — umurtqa bilan ko'krak qafasi oralig'i
 — o'rtacha, qiya
 — dori-darmon
 — tibbiy
 — tibbiyot
 — tibbiyotga oid
 — shifokor
 — o'rtalik, oraliq
 — o'rta
 — miya, miya moddasi
 — asal
 — parda
 — ko'zga qo'yiladigan plyonka (dori)

membrum, i, n
meningitis, idis, f
meninx, ngis, f
mens, mentis, f
mensis, is, f
mensura, ae, f
menstruum, i, n

mentalis, e
Mentha, ae, f
Mentha piperita
Mentholum, i, n
Menyanthes, idis trifoliata, ae
metallum, i, n
mentum, i, n
mesenterium, i, n
metastasis, is, f

methodus, i, f
Methylenum coeruleum
Millefolium, i, n
miles, itis, m
mineralis, e
minuta, ae, f
mirabilis, e
misceo, are
mitralis, e
mixtio, onis, f
mixtura, ae, f
mobilis, e (ravish)
modice
modus, i, m
molaris, e
molestio, ae, f
molestus, a, um
mollis, e
monstro, are
morbilli, orum, m
morbus, i, m
Morphinum, i, n
mors, mortis, f
morsus, us, m
mortifer, fera, ferum
mortuus, a, um
motorius, a, um
moveo, ere
mucilago, inis, f
mucosus, a, um
mulier, eris, f

— a'zo, qo'l-oyoq
— miya pardasining yallig'lanishi
— miya pardasi
— aql
— oy
— dorixonaga oid o'lchovli idish
— hayz (balog'at yoshiga yetgan qizlardagi holat)
— iyakka oid
— yalpiz
— qalampiryalpiz
— mentol
— uchbarg
— temir
— iyak
— qatqorin
— og'riqning bir a'zodan ikkinchisiga o'tishi
— usul, uslub
— metil ko'ki
— dastarbosh
— askar
— mineralga oid
— daqiqa
— ajoyib, mo'jizavor
— aralashtirmoq
— mitralga oid
— aralashtirish
— aralashma
— harakatchan
— o'rtaacha, o'rtamiyona
— o'lchov, usul
— katta jag' tishi
— bezovtalanish
— qiyinchilik, mashaqqatli
— yumshoq
— ko'rsatmoq
— qizamiq
— kasallik
— morfin
— o'lim
— chaqib (tishlab) olish
— o'ldiruvchi
— o'lgan, jonsiz
— harakatlantiruvchi
— harakatlantirmoq
— shilliq modda
— shilliqsimon
— erli ayol

onus, eris, n
 ope
 operatio, onis, f
 Opium, i, n
 opletio, onis, f
 opponens, entis
 ops, opis, f
 opticus, a, um
 optime
 optimus, a, um
 opus, eris, n
 orator, oris, m
 orbita, ae, f
 ordinarius, a, um
 organismus, i, m
 organon, i, n
 organum, i, n
 originalis, e
 orior, oriri
 orno, are
 Oriza, ae, f
 os, oris, n
 os, ossis, n
 osseus, a, um
 ostium, i, n
 otium, i, n
 ovalis, e
 ovarium, i, n
 ovis, is, f
 oyum, i, n
 Oxycoccus, i, m
 oxydum, i, n
 oxydulatus, a, um
 Oxygenium, i, n

— qiyinchilik, mashaqqat
 — yordami bilan
 — jarrohlik usuli bilan davolash
 — ko'knor shirasidan tayyorlangan dori
 — mushkul, og'ir
 — muxolif, o'pponent
 — kuch, yordam
 — ko'rishga oid
 — eng yaxshi
 — juda yaxshi, a'lo
 — mehnat, ish
 — notiq
 — ko'z kosasi
 — tabiiy, hamisha
 — a'zo
 — tananing bir qismi
 — tananing bir bo'lagi
 — asl nusxa
 — paydo bo'lmoq
 — bezamoq
 — sholi, guruch
 — og'iz
 — suyak
 — suyakka oid
 — teshik
 — dam olish, hordiq chiqarish
 — tuxumsimon (yassi) shakl
 — tuxumdon
 — qo'y
 — tuxum, moyak
 — qizil, nordon mevali o'simlik
 — oksid
 — chala oksid
 — kislorod

P

Padus, i, f
 palatinus, a, um
 palatum, i, n
 palpcbra, ae, f
 palpo, are
 pancreas, atis, n
 panereaticus, a, um
 Papaver, eris, n
 papilla, ae, f
 par, paris
 paracentralis, e
 paraffinatus, a, um

— shumurt
 — tanglayga oid
 — tanglay
 — qovoq (ko'zga oid)
 — paypaslamoq
 — me'da osti bezi
 — me'da osti beziga taalluqli
 — ko'knor
 — ko'krak so'rg'ichi
 — teng, barobar
 — markaz oldi
 — parafinli

paralis, is, f
 paranasalis, e
 parasi, orum, m
 parathyreoideus, a, um
 paresis, is, f
 paries, etis, m
 parietalis, e
 paro, are
 parotis, idis, f (gland)
 pars, partis, f
 divide in partes aequales
 partium (ravish)
 partus, us, m
 parum
 parvus, a, um
 pasta, ae, f
 patella, ae, f
 pater, tris, m
 patria, ae, f
 paulatium
 pax, pacis, f
 pectoralis, e
 pectus, oris, n
 pediculus, i, m
 pelvinus, a, um
 pelvis, is, f
 pelvis renalis
 penetro, are
 penis, is, m
 per
 per diem
 per rectum
 per se
 percussio, onis, f
 perco, ire
 pericarditis, idis, f
 periculosus, a, um
 perineum, i, n
 periodontitis, idis, f
 periodontium, i, n
 periodus, i, f
 periosteum, i, n
 periphēria, ae, f
 Periploca, ae, f
 peritoneum, i, n
 peritonitis, idis, f
 peritus, a, um
 permanens, ntis
 peroxydum, i, n

— a'zoning harakatsizlanishi
 — burun oldi
 — tekinox'rlar (gijaga oid)
 — qalqonsimon bez oldi
 — a'zoning qisman harakatsizlanishi
 — to'siq
 — tepaga oid (to'siq oldi)
 — tayyorlamoq
 — quloq oldi bezi
 — qism
 — teng qismlarga bo'l
 — qisman
 — tug'ish
 — kam, yetarsiz
 — kichik
 — xamirsimon modda
 — tizza qopqog'i
 — ota
 — vatan
 — oz-ozdan
 — tinchlik
 — ko'krakka oid
 — ko'krak
 — bit
 — chanoqqa (jomga) tegishli
 — chanoq
 — buyrak jomi
 — kirmoq, suqilib kirmoq
 — olat (erkaklarning jinsiy a'zosi)
 — orqali
 — kun mobaynida
 — to'g'ri ichak orqali
 — toza holda
 — to'qillatib eshitib ko'rib tekshirish
 — o'lmoq, yo'qolmoq
 — yurak oldi xaltasining yallig'lanishi
 — xavfli
 — oraliq
 — tish suyak pardasining yallig'lanishi
 — tishning suyak pardasi
 — davr, vaqt
 — suyak pardasi
 — a'zoning tashqi (sirtqi) qismi
 — periploka
 — qorin pardasi
 — qorin pardasining yallig'lanishi
 — tajribali, usta
 — doimiy, muttasil
 — peroksid

Persicum, i, n
 pertussis, is, f
 pes, pedis, m
 pessimus, a, um
 pestis, is, f
 peto, ere
 petraeus, a, um
 petrosus, a, um
 phalanx, ngis, f
 pharmaceuta, ac, f
 pharmacopoea, ae, f

pharmacopola, ae, f
 pharynx, yngis, m
 Phenolum, i, n
 phlegmone, es, f
 phlegmonosus, a, um
 phosphas, atis, m
 phosphoricus, a, um
 Phosphorus, i, m
 phrenicus, a, um

phthisicus, a, um
 physiotherapia, ae, f

pia mater
 pilula, ac, f
 pinguis, e
 Pinus, i, f
 Piper, eris, n
 pituitarius, a, um
 Pix, Picis, f
 Pix liquida
 plane (ravish)
 planta, ae, f
 Planiago, inis, f
 planus, a, um
 plasma, atis, n
 platysma, atis, n
 plerumque (ravish)
 pleura, ae, f
 pleuritis, idis, f

plexus, us, m
 plica, ac, f
 Plumbum, i, n
 pneumonia, ae, f
 poyota, ae, f
 pollex, icis, m

— shaftoli
 — ko'kyo'tal
 — oyoq kafti
 — juda yomon, salbiy
 — o'lat, vabo
 — so'ramoq
 — qoyasimon
 — toshsimon
 — barmoq suyaklari
 — dorishunos
 — dori tayyorlash, saqlash va bemorga
 yozib berish qoidalari to'plami
 — dorixona xodimi
 — halqum
 — fenol
 — yiringli yallig'lanish
 — yiringli yallig'lanishga oid
 — fosfat
 — fosforli
 — fosfor
 — ko'krak va qorin o'rtaqidagi pardaga
 oid
 — silga oid
 — odam a'zolarini tashqi muhitning
 fizikaviy omillari bilan davolash
 — miyaning yumshoq pardasi
 — hab dori
 — yog', moy
 — qarag'ay
 — qalampir, murch
 — shilliqsimon
 — yelim
 — qatron
 — mutlaqo, butunlay
 — o'simlik, oyoq tagi
 — bargizub, zubturum
 — silliq, tekis
 — qonning suyuq qismi
 — bo'yinning teri osti muskuli
 — katta qismidan
 — ko'krak va o'pkani o'rgan parda
 — ko'krak va o'pkani o'rgan pardaning
 yallig'lanishi
 — chigal
 — qatlam
 — qo'rg'oshin
 — o'pkaning yallig'lanishi
 — shoir
 — qo'ning katta barmog'i

Polygala, ae, f	— poligala
Polygonum bistorta	— anjabor, yerqo'noq
Polygonum hydropiper	
(eris)	— suvqalampir
pomatus, a, um	— olmaga oid
pono, ere	— quymoq
populus, i, m	— xalq
porcinus, a, um	— cho'chqaga oid
porrigo, ere	— so'rmoq, tortib olmoq
positivus, a, um	— ijobiy
post	— keyin
postea	— natijada
posterior, ius	— orqadagi, ortki
postero die	— ertangi kunda
posterus, a, um	— navbatdagi
postremo	— nihoyat
postremus, a, um	— oxiri
postulo, are	— talab qilmoq
prae	— oldida, sabab
praecipitatus, a, um	— cho'kkan, cho'kindi
praecipue	— asosan, muhim
praematurus, a, um	— avval, vaqtdan oldin
praemolaris, e	— kichik jag' tishi
praeparatio, onis, f	— tayyorlash
praeparatum, i, n	— preparat, maxsus tayyorlangan dori
praeparo, are	— tayyorlamoq
praepositio, onis, f	— predlog, old ko'makchi
praescribo, ere	— yozib bermoq, buyurmoq
praescriptio, onis, f	— buyruq
praestans, ntis	— atoqli, mashhur, dong'i ketgan
practerea (ravish)	— shu bilan birga, bundan tashqari
pressura, ae, f	— taxtakachlash
primum (ravish)	— birinchidan, boshidan
primus, a, um	— birinchi
primus, inter pares	— tengdoshlar orasida birinchi
pro	— uchun
pro auctore	— avtor, dorixat yozuvchi uchun (shifo- kor retseptni o'zi uchun yozganda qo'llashi mumkin)
pro die	— kuni bilan, bir kunlik
pro dosi	— dorini bir marta qabul qilish miqdori
pro me	— men uchun
pro usu proprio	— o'zim qo'llashim uchun
probe	— yaxshi, to'g'ri
probo, are	— ma'qullamoq
processus, us, m	— o'siq, o'simta
prodormalis, e	— oldindan aytib berish, bashorat qilish
profligatus, a, um	— halok bo'lgan

progressivus, a, um
 progressus, us, m
 prognosis, is, f
 profundus, a, um
 prolapsus, us, m
 prominens, ntis
 proprius, a, um
 prostata, ae, f
 protego, ere
 provoco, are
 proximus, a, um
 pruritus, us, m
 pterygoideus, a, um
 pubes, is, f
 pudentalis, e
 pudendum femininum
 puer, eris, m
 puerilis, e
 pueritia, ae, f
 pulmo, onis, m
 pulmonalis, e
 pulpa, ae, f
 pulsus, us, m
 pulveratus, a, um
 pulvis, eris, m
 punctio, onis, f
 purgans, ntis
 purgativus, a, um
 puritas, atis, f
 purus, a, um
 pus, puris, n
 pyelitis, idis, f
 pyloricus, a, um
 pylorus, i, m
 Pyramidonum, i, n

— rivojlanuvchi, o'suvchi
 — taraqqiyot
 — kasallikni oldindan aytib berish
 — chuqur
 — tushish
 — turtib (do'ppayib) chiqish
 — xususiy, shaxsiy
 — erkaklar jinsiy a'zosining toq bezi
 — himoya qilmoq, yashirmoq
 — chaqirmoq
 — eng yaqin
 — qichima, qichish
 — qanotsimon
 — qov (qovuq)
 — jinsiy a'zo
 — ayollar jinsiy a'zosi
 — o'g'il bola
 — bolalarga oid
 — bolalik
 — o'pka
 — o'pkaga oid
 — yumshoq to'qima
 — tonir urishi
 — kukunsimon
 — kukun
 — sanchib teshish
 — surgi, yumshatuvchi
 — surgi, yumshatuvchi
 — tozalik, ozodalik
 — toza
 — yiring
 — buyrak jomining yallig'lanishi
 — qorin bo'yniga oid
 — qorin bo'yni
 — piramidon

Q

quadratus, a, um
 quadriceps, ipitis
 quadrigeminus, a, um
 qualitas, atis, f
 quam
 quantitas, atis, f
 quantum, satis

quartus, a, um
 que (bog'lovchi)

— to'rtburchakli
 — to'rtboshli
 — to'rt tomonli
 — sifatli
 — nima uchun, qanday
 — son, miqdor
 — qancha miqdorda kerak bo'lsa, keragicha
 — to'rtinchi
 — va

Quercus, us, f
 qui, quae, quod
 quid
 quies, etis, f
 quinquaginta
 quinque
 quinquelobatus, a, um
 quintus, a, um
 quis, quid
 quivis, quaevis
 quotidianus, a, um
 quotidia

rabies, ei, f
 rachitis, idis, f

radius, i, m
 radix, icis, f
 ramus, i, m
 raphe, es, f
 rapio, ere
 raro (ravish)
 rarus, a, um
 reactio, onis, f

recens, ntis

recenter (ravish)
 receptum, i, n
 receptaculum, i, n
 recipio, ere
 reconvalescens, ntis
 rectalis, e
 rectificatus, a, um
 rectum, i, n
 rectus, a, um
 recurrens, ntis
 reductus, a, um
 refrigero, are
 regio, onis, f
 regnum, i, n
 rego, ere
 regressus, us, m
 reliquus, a, um
 remedium, i, n

— eman
 — qaysi
 — nima
 — tinchlik, orom
 — ellik
 — besh
 — besh parrakli, besh kurakli
 — beshinchi
 — kim? nima?
 — qaysinisi lozim bo'lsa, har qanday
 — har kungi, odatdagi
 — har kuni

R

— quturish kasalligi
 — D vitamini yetishmasligi natijasida
 kelib chiqadigan bolalar kasalligi
 — bilak suyagi
 — ildiz
 — shox
 — chok
 — yulib olmoq
 — siyrak
 — siyraklik
 — ruhiy va jismoniy holatdagi keskin
 o'zgarish
 — yaqindagina uzilgan meva, hozir
 tayyorlangan dori
 — yaqindagina, yangitdan
 — retsept
 — biror narsa saqlanadigan idish
 — olmoq
 — sog'ayuvchi
 — to'g'ri ichakka oid
 — tozalangan (spirtida)
 — to'g'ri ichak
 — to'g'ri
 — qaytuvchi
 — sog'lig'i qayta tiklangan
 — sovitmoq
 — atrof
 — podsholik
 — boshqarmoq
 — inqiroz, ahvolning yomonlashishi
 — qolganlar, boshqalar
 — dori-darmon

ren, renis, m
 renalis, e
 repetatur
 repeto, ere
 res, rei, f
 resistentia, ae, f
 respiratorius, a, um
 respondeo, re
 restitutio, onis, f
 restitutio cum defect
 rete, is, n
 reticularis, e
 retina, ae, f
 revento, ere
 rex, regis, m
 Rhamnus(i) cathartica(ae)
 Rheum, i, n
 rheumatismus, i, m
 rhizoma, atis, n
 Ricinus, i, m
 rima, ae, f
 robus, oris, n
 robustus, a, um
 Romanus, a, um
 Rosa, ae, f
 rotundus, a, um
 rubeola, ae, f
 ruber, bra, brum
 rubor, oris, m
 Rubus, idaeus
 ruptura, ae, f
 rutilus, a, um

— buyrak
 — buyrakka oid
 — takrorlansin!
 — takrorlamoq
 — narsa
 — qarshilik, monelik
 — nafas olishga oid
 — javob bermoq
 — qayta tiklanish
 — qisman sog'ayish
 — to'r
 — to'rsimon
 — to'rsimon parda
 — qaytmoq
 — podshoh
 — itjumrut
 — rovoch
 — bod kasalligi
 — ildizpoya
 — kanakunjut
 — teshik, tirqish
 — kuch
 — kuchli, baquvvat
 — rimlik
 — na'matak
 — aylanasimon, soqqa, dumaloq
 — qizilcha (bolalar kasalligi)
 — qizil
 — qizillik, qizarganlik
 — xo'jag'at, malina
 — yorilish, uzilish
 — qizilroq

S

saccharum, i, n
 sacculus, i, m
 sacer, cra, crum
 sacrum, i, n
 sacralis, e
 sacrococcygeus, a, um
 sacrolumbalis, e
 sacropelvinus, a, um
 sacrospinosus, a, um
 sacrotuberalis, e
 saepe (ravish)
 sal, salis, m

— shakar, qand
 — qog'oz xalta
 — dumg'azasimon
 — dumg'aza
 — dumg'azaga tegishli
 — dumg'aza — dumga oid
 — dumg'aza — belga doir
 — dumg'aza — chanoqqa qarashli
 — dumg'aza — qirraga oid
 — dumg'aza — nayga oid
 — ko'pincha, zich, qalin
 — tuz, namak

salicylas, atis, m
 salicylicus, a, um
 Salmonella, ae, f
 saluber, bris, bre
 salus, utis, f
 saluto, are
 Salvia, ae, f
 Sambucus, i, f
 sanguis, inis, m
 Sanguisorba, ae, f
 sanguineus, a, um
 sanitas, atis, f
 sano, are
 Santoninum, i, n
 sanus, a, um
 saphenus, a, um
 sapiens, ntis
 sapientia, ae, f
 sapo, onis, m
 sapor, oris, m
 scapula, ae, f
 scatula, ae, f
 sceleton, i, n
 sceletum, i, n
 Schizandra, ae, f
 schola, ae, f
 sciro, ire
 scribo, ere
 Secale, is, n
 Secale, cornutum
 secerno, ere
 secretio, onis, f
 sectio, onis, f
 secundus, a, um
 sed
 sedativus, a, um
 sejungo, ere
 selectio, onis, f
 sella, ae, f
 semel
 semen, inis, n
 semilunaris, e
 semper
 senectus, utis, f
 Senega, ae, f
 senex, senis

— salitsilat
 — salitsilatli
 — salmonella
 — sog*, sog'aytiruvchi
 — sog'liq
 — salomlashmoq, ko'rishmoq
 — mavrak
 — marjongul
 — qon
 — sangvizorba, dorivor o'simlik
 — qonli
 — sog'lik-salomatlik
 — davolamoq, sog'aytirmoq
 — santonin
 — sog'
 — yashirin, yashirin vena
 — aqlli, donishmand
 — donolik
 — sovun
 — maza, ta'm
 — kurak
 — quticha
 — skelet
 — skelet
 — limon
 — maktab
 — bilmq
 — yozmoq
 — javdar, qora bo'g'doy
 — qorakuya (bot.)
 — ajratmoq
 — organizmdagi turli bezlar ishlab
 chiqaradigan shira
 — kesilgan joy (qism)
 — ikkinchi
 — ammo, lekin
 — tinchlantiruvchi
 — bo'lmoq
 — saralash
 — egar, o'rindiq
 — bir marta
 — urug'
 — o'roqsimon shakl
 — hamisha
 — qarilik, keksalik
 — senega (bot.)
 — qari kishi (qariya)

Senna, ae, f	— sano
sensorius, a, um	— sezgi a'zosiga oid
sensus, us, m	— sezgi, his-tuyg'u
sentio, ire	— sezmoq
sepono, ere	— ajratib qo'ymoq
sepsis, is, f	— chirish, buzilish, aynish
septem	— yetti
septum, i, n	— devorsimon to'siq
series, ei, f	— qator
serotinus, a, um	— kechki
serotinus, i, m	— aql tish
serratus, a, um	— tishsimon
servo, are	— saqlamoq
scu (bog'lovchi)	— yoki
severus, a, um	— talabchan, qattiqqo'l
sex	— olti
sexaginta	— oltmish
si (bog'lovchi)	— agar
siccus, a, um	— quruq
sigmoideus, a, um	— sigmasimon, S-simon
signo, are	— belgilamoq
signum, i, n	— belgi
silvester, tris, tre	— o'rmonga oid
similis, e	— o'xshash
simplex, icis	— oddiy
simpliciter (ravish)	— odatdagi, odmi
Sinapis, is, f	— xantal
sine	— siz
sinister, tra, trum	— chap
sinus, us, m	— zovur, chuqurlik
sirupus, i, m	— sharbat (dorivor o'simlik damlamasi)
situs, a, um	— joylanish
sive (bog'lovchi)	— yoki
sol, solis, m	— quyosh
Solanum, i, n	— ituzum
Solanum(i) tuberosum(i), n	— kartoshka
soleo, ere	— odat qilmoq
solubilis, e	— eruvchan
solutio, onis, f	— suyuqlik
solvo, ere	— eritmoq
somnifer, fera, ferum	— uxlatuvchi
somnus, i, m	— uyqu
Sorbus, i, f	— chetan
species, ei, f	— yig'ma (dorivor o'tlar yig'masi)
spero, are	— umidvor bo'lmoq
sphenoidalis, e	— ponasimon
musculus, sphincter, eris	— qisuvchi muskul

spica, ae, f
 spicum, i, n
 spina, ae, f
 spinalis, e
 spinosus, a, um
 spiralis, e
 spirituusus, a, um
 spiritus, us, m
 spiro, are
 spissus, a, um
 splen, enis, m
 splendidus, a, um
 spongia, ae, f

spongiosus, a, um
 spurius, a, um
 squama, ae, f
 stadium, i, n
 statim
 status, us, m
 status, quo ante
 stenosis, is, f
 steriliso, are
 stenoclavicularis, e
 sternum, i, n
 stigma, atis, n
 stipes, itis, m
 transversus, a, um
 stomatitis, idis, f
 Stramonium, i, n
 Strophanthus, i, m
 structura, ae, f
 Strychninum, i, n
 Strychnos, i, m

studens, ntis
 studeo, ere
 studiosus, a, um
 sub
 subclavicularis, a, um
 subcutaneus, a, um
 sublimatus, a, um
 sublingualis, e
 subnitras, atis, m
 substantia, ae, f
 subtilis, e
 succus, i, m
 sudor, oris, m
 suillus, a, um

— boshloq
 — boshloq
 — qirra
 — orqa o'simtaga oid
 — qiltiqli, serqiltiq
 — buramasimon
 — spirtli
 — spirt
 — nafas olmoq
 — quloq
 — taloq
 — chiroyli, ajoyib
 — o'ziga suvni singdiradigan narsa (mochalka)
 — g'orsimon (bulutsimon)
 — yolg'on
 — tangachasimon teri
 — davr
 — darhol
 — holat, ahvol
 — o'zgarishsiz holat (bemorga oid)
 — torayish
 — qaynatib tozalamoq, sterillamoq
 — ko'krak-o'mrovsimon
 — ko'krak
 — tumshuqcha, og'izcha (bot.)
 — shoxcha, novda (bat.)
 — me'daga oid
 — og'iz shilliq pardasining yallig'lanishi
 — bangidevona
 — strofant
 — tuzilish
 — strixnin
 — mo'tadil iqlimda o'suvchi daraxtning zaharli urug'i va ildizining nomi
 — o'quvchi, talaba, ilmi tolib
 — o'qimoq
 — o'z ishiga berilgan, tirishqoq
 — ostida, ostiga
 — o'mrov suyagi ostida
 — teri ostida
 — haydalgan, vozgonka qilingan
 — til osti
 — nitrat asosi
 — modda, asos
 — yupqa, mayda
 — sharbat, shira
 — ter, terlash
 — cho'chqaga oid

sulcus, i, m
 sulfas, atis, m
 sulfidum, i, n
 sulfis, itis, m
 Sulfur, uris, n
 sulfuricus, a, um
 sulfurosus, a, um
 sum, esse
 summus, a, um
 sumo, ere
 superficies, ei, f
 superior, ius
 superlativus, a, um
 musculus, supinator, oris, m
 suppositorium, i, n
 suppurativus, a, um
 supra
 supremus, a, um
 sura, ae, f
 surculus, i, m
 sutura, ae, f
 symphysis, is, f
 symphysis, ossium pubis
 symptoma, atis, n
 synarthrosis, is, f
 systema, atis, n
 systole, es, f

— ariqcha, ajin (manglayga oid)
 — sulfat
 — sulfid
 — sulfit
 — oltingugurt
 — oltingugurtli
 — tarkibida oltingugurt bo'lgan
 — bor, mavjud
 — eng yuqori
 — olmoq, qabul qilmoq
 — ustki qismi, yuzasi
 — yuqorigi
 — a'lo darajada, ajoyib
 — qo'l kaftini buruvchi muskul
 — shamcha
 — yiringli
 — ustida, yuqorisida
 — eng yuqori
 — boldir
 — zirapcha
 — chok
 — qo'shilma, bitishma
 — qov suyagining bitishishi
 — belgi, alomat
 — harakatlanmaydigan bo'g'im
 — sistema, tuzilma
 — yurak mushaklarining torayishi

T

tabies, is, f
 tabuletta, ae, f
 taceo, ere
 talis, e
 Tanacetum, i, n
 Taraxacum, i, n
 tarsus, i, n
 tartarus, dentium
 testus, a, um
 tego, ere
 tela, ae, f
 temporalis, e
 tendo, inis, m
 tener, era, erum
 tensus, a, um
 tenuis, e
 tenuissime
 tenuiter
 tepidus, a, um

— ozish, oriqlash
 — tugmachasimon dori, tabletka
 — jim turmoq
 — shunaqa, shunday
 — dastarbosh
 — qoqi, momaqaymoq
 — oyoq panjasining kaft ustki qismi
 — tishga tosh yig'ilishi
 — qoplama, g'ilof
 — qoplamoq
 — mato, doka
 — chakkaga oid
 — chandir, pay
 — nafis, yupqa
 — tortilgan, taranglashgan
 — yupqa
 — juda ham yupqa
 — ingichka, yupqa
 — iliq

ter	— uch marta
Terebinthina, ae, f	— ignabargli daraxt, terpentin
teres, teretis	— yumaloq, dumaloq
terminatio, onis, f	— qo'shimcha
tero, ere	— surtmoq
terra, ae, f	— yer
tetanus, i, m	— qoqshol kasalligi
tetraboras, atis, m	— tetraborat
textus, us, m	— mato
therapeuticus, a, um	— davalashga oid
therma, ae, f	— cho'milish uchun iliq suv solingan idish (vanna)
thermometrum, i, n	— harorat o'lchagich
Thermopsis, idis, f	— afsonak (bot.), termopsis
thoracisus, a, um	— ko'krakka oid
thorax, acis, m	— ko'krak qafasi
Thymolum, i, n	— timol
Thymus, i, m	— tog'jambul
thymus, i, m	— ayrisimon bez
thyreoides, a, um	— qalqonsimon
tibia, ae, f	— katta boldir suyagi
Tilia, ae, f	— jo'ka
tinctura, ae, f	— nastoyka (spirtli eritma)
tingo, ere	— ivitmoq
Tormentilla, ae, f	— beshbarg, yerchoy
totus, a, um	— hammasi, butunlay
toxicus, a, um	— zaharli
transfusio, onis, f	— suyuqliklarni qon tomirga yoki suyak ichiga quyish
transversus, a, um	— ko'ndalang
trapezius, a, um	— trapetsiyasimon
tres, tria	— uch
triceps, tricipitis	— uch boshli
tricolor, oris, m	— uch rangli
tricuspidalis, e	— uch qopqoqli
triennis, e	— uch yoshli
Trifolium(i) fibrinum(i), n	— suv uchbargi
trigeminus, a, um	— uch shoxli asab
triginta	— o'ttiz
tripartitus, a, um	— uch bo'lakli
triplex, icis, m	— uch marta katta
tristitia, ae, f	— qayg'u, tashvish
Triticum, i, n	— bug'doy
tritus, a, um	— maydalangan
truncus, i, m	— gavda, tana
tu	— sen
tuba, ae, f	— nay, naycha
tuber, eris, n	— bo'rtma, do'mboq
tum (ravish)	— o'shanda, keyin

tumor, oris, m
 tunica, ae, f
 turbidus, a, um
 tussis, is, f
 tuto
 tympanum, i, n
 typhus, i, m

— shish, g'urra
 — parda
 — loyqasimon
 — yo'tal
 — xavfsiz
 — nog'ora
 — terlama kasalligi

U

ubi
 ulcus, eris, n
 uliginosus, a, um
 ulna, ae, f
 umbilicalis, e
 umbilicus, i, m
 umbra, ae, f
 undecim
 unguentum, i, n
 unguis, is, m
 unis, a, um
 urethra, ae, f
 urina, ae, f
 urinarius, a, um
 ursus, i, m
 Urtica, ae, f
 usque
 ustio, onis, f
 ustus, us, m
 usus, us, m
 ut
 uterinus, a, um
 utilis, e
 Uva, ae, f
 Uva ursi
 uxor, oris, f

— qayerda
 — yara
 — qizitib eritilgan
 — tirsak suyagi
 — kindikka oid
 — kindik
 — soya
 — o'n bir
 — surtma (quyuq)
 — tirnoq
 — bir
 — siydik chiqarish nayi
 — siydik
 — siydikka oid
 — ayiq
 — chayono't
 — bir-biriga yaqin, yonma-yon
 — kuydirish
 — kuydirilgan
 — qo'llash, ishlatish
 — g'uncha
 — bachadonga oid
 — foydali
 — uzum, tok
 — archagul
 — rafiqa, qalliq

V

vacca, ae, f
 vaccinum, i, n
 vaccinus, a, nm
 vaginalis, e
 vagus, a, um
 vale
 valeo, ere
 Valeriana, ae, f
 validus, a, um
 valva, ae, f

— sigir
 — vaksina
 — sigirga oid
 — qinga oid
 — adashgan (nerv)
 — sog'-salomat bo'l
 — sog'-salomat bo'lmoq
 — valeriana
 — kuchli, baquvvat
 — yurak-qon yo'lini to'suvchi qism

valvula, ae, f	— qopqoq
vapor, oris, m	— bug'
varietas, atis, f	— xilma-xil, rang-barang
variola, ae, f	— chechak kasalligi
varius, a, um	— har xillik
vasa, vasorum, n, plur	— tomirlar; idishlar
vasa capillaria	— qil tomir
vasa sanguinea	— qon tomiri
vasa lymphatica	— limfa tomiri
vasculosus, a, um	— tomirsimon
Vaselinum, i, n	— vazelin
vegetabilis, e	— o'simlikka oid
velve	— yoki
velociter	— tez, tez orada
vena, ae, f	— vena
venenum, i, n	— zahar
venio ire	— kelmoq
venosus, a, um	— vena tomiriga oid
venter, tris, m	— me'da (qorin) muskuli
ventriculus, i, m	— qorin, me'da
Veratrum, i, n	— maralquloq (bot.)
verbum, i, n	— so'z, gap
vermiformis, e	— gijjasimon
vermis, is, m	— gijja (chuvalchangsimon qurt)
vernalis, e	— bahorgi
vero	— ammo, biroq
vertebra, ae, f	— umurtqa
vertebralis, e	— umurtqaga oid
vertex, icis, m	— bosh suyagining tepa qismi, cho'qqi
verto, ere	— aylantirmoq
verus, a, um	— haqiqiy, chin
vesica, ae, f	— pufak
vesicalis, e	— pufakka oid
vesicatorius, a, um	— chipqonga qo'yiladigan
vestibulum, i, n	— biror teshik yo'lining boshlanishi, kirish qismi
vestio, ire	— kiyinmoq
vestis, is, f	— kiyim-kechak
via, ae, f	— yo'l
Viburnum, i, n	— bodrezak
vir, viri, m	— er, erkak
virgo, inis, f	— qiz bola
Viride(is) nitens(ntis), n	— yashil (ko'k) spirtli dori
virilitas, atis, f	— voya (balog'at)ga yetganlik
virus, i, n	— zahar, virus
viscera, um, n, plur	— ichki qism (a'zoga oid)
vita, ae, f	— hayot
vitium, i, n	— nuqson, kamchilik
vitium, cordis	— yurak nuqsoni

Vitis(is) idaea(ae), f
 vitreus, a, um
 vitrum, i, n
 vivo, ere
 vocalis, e
 voco, are
 vola, ae, f
 volatilis, e
 voluntas, atis, f
 vomer, eris, m
 vomicus, a, um
 vomitus, us, m
 vulgaris, e
 vulnus, eris, n
 vultus, us, m

— brusnika
 — shishasimon
 — shisha idish
 — yashamoq
 — unli
 — chaqirmoq
 — kaft (qo'l kafti)
 — uchuvchan
 — istak, iroda
 — dimog' suyagi
 — qayt qildiruvchi (qustiruvchi)
 — qusish
 — oddiy
 — jarohat
 — yuz, bet

X

Xeroformium, i, n
 xiphoideus, a, um

— kseroform
 — xanjarsimon

Y

Ypsiloideus, a, um

— ipsilonsimon

Z

Zincum, i, n
 zona, ae, f
 zonula, ae, f
 zonularis, e
 (herpes) zoster
 zugoma, atis, n
 zygomatikus, a, um

— rux
 — kamar, bel, soha
 — kamarcha
 — kamarsimon
 — tez tarqaluvchi temiratki
 — bet (yuz) suyagi, yonoq
 — yonoqqa oid

O'ZBEKCHA-LOTINCHA LUG'AT

A

avval	— ante
adashgan	— vagus, a, um
adonilen	— Adonilenum, i, n
ayol	— femina, ae, f
ayolga oid	— femininus, a, um
ajratmoq	— secerno, ere
ajratib qo'ymoq	— sepeño, ere
aziz	— carus, a, um
azot	— Nitrogenium, i, n
azotga oid	— nitricus, a, um
azotli	— nitrosus, a, um
aylana	— circulus, i, m
aylantirmoq	— verito, ere
ayrisimon bez	— thymus, i, m
ayrim	— nonnullus, a, um
aytib bermoq	— narro, are
akatsiya	— Acacia, ae, f
akrixin	— Acrichinum, i, n
aktivlashtirilgan	— activatus, a, um
allergiya	— allergia, ae, f
almashtirmoq	— muto, are
aloy	— Aloë, ës, f
aluminium	— Aluminium, i, n
amidopirin	— Amidopyrinum, i, n
ammoniy	— Ammonium, i, n
ammo	— vero
anatomiyaga oid	— anatomicus, a, um
anesteziya	— Anaesthesinum, i, n
aniqlash	— diagnosis, is, f
aniq	— exacte
anor	— Granatum, i, n
aorta	— aorta, ae, f
aralashma, mikstura	— mixtura, ae, f
aralashtirish	— mixtio, onis, f
aralashtirmoq	— misceo, ere
araliya	— Aralia, ae, f
arnika	— Arnica, ae, f

arpabodiyon
 arpabodiyonga oid
 arsenat
 arsenit
 archa
 archagul, toloknyanka
 asab
 asabga oid
 asab hujayrasi
 asalari
 asbob
 asl nusxa
 astoydil
 atom
 atoqli
 afsonak
 asetat
 asetilsalitsilatga oid
 achituvchi
 achchiqtosh
 achchiq
 a'zo
 a'zoning harakatsizlanishi, falajlik
 a'zoning qisman harakatsizlanishi
 a'zoning ustki qismi
 a'lo darajada
 aql
 aqli odam
 aql tishi

— Anisum, i, n
 — anisatus, a, um
 — arsenas, atis, m
 — arsenitis, itis, m
 — Juniperus, i, f
 — Uva (ae) ursi
 — nervus, i, m
 — nervosus, a, um
 — neuron, i, n
 — apis, is, f
 — apparatus, us, m
 — originalis, e
 — culide
 — atomus, i, f
 — praestans, ntis
 — Thermopsis, idis, f
 — acetas, atis, m
 — acetylsalicylicus, a, um
 — carrosivus, a, um
 — alumen, inis, n;
 — amarus, a, um
 — organismus, i, m
 — paralysis, is, f
 — paresis, is, f
 — peripheria, ae, f
 — superlativus, a, um
 — mens, mentis, f
 — homo sapiens
 — serotinus, i, m

B

bakteriyaga qarshi
 baland
 baliq moyi
 bangidevona
 barg
 bargizub
 barmoq
 barmoq suyaklari
 bachadon
 bachadonga oid
 bachadondan tashqari
 bachadon shilliq pardasi
 baquvvat
 baholamoq
 bahorgi
 bez
 bezamoq

— bactericidus, a, um
 — altus, a, um
 — oleum Jecoris
 — Stromonium, i, n
 — folium, i, n
 — Plantago, inis, f
 — digitus, i, m
 — phalanx, ngis, f
 — uterus, i, m
 — uterinus, a, um
 — extrauterinus, a, um
 — endometrium, i, n
 — validus, a, um
 — aestimo, are
 — vernalis, e
 — glandula, ae, f
 — orno, are

bezovtalanish
 bel
 belgi
 belgilamoq
 belladonna
 bemor ayol
 bemor erkak
 benzoat
 benzoiga oid
 bepul
 besh
 bermoq
 bet
 bet suyagi
 bet suyagiga oid
 birinchi
 bit
 bilak suyagi
 bir marta
 bir
 binafsha
 birinchi bo'yin umurtqasi
 bitishma
 birlashtirish
 birlashtirmoq
 bilan
 bolalar
 bolalik
 bolalarga oid
 bod kasalligi
 boshqarmoq
 boshqoq
 boldir
 bosh suyagining tepa qismi cho'qqisi
 bodrezak
 bola tashlash, homiladorlikning
 muddatidan ilgari to'xtashi
 boshqacha
 boshqa
 bodom
 bodom (daraxti)
 bodom bezing yallig'lanishi
 borat
 boratga oid
 bosh tuki
 bosh
 bosh miya
 bosini ostida qisish
 botiq

— molestio, ae, f
 — lumbus, i, m
 — signum, i, n
 — noto, arc; signo, are
 — noto, arc; signo are
 — acqrota, ae, f
 — aegrotus, i, m
 — benzoas, atis, m
 — benzoikus, a, um
 — gratuito
 — quinque
 — do, dare
 — facies, ei, f
 — zygoma, atis, n
 — zygomatikus, a, um
 — primus, a, um
 — pediculus, i, m
 — radius, i, m
 — semel
 — unus, a, um
 — Viola, ae, f
 — atlas, ntis, m
 — commisura, ae, f
 — complexus, a, um
 — conjungo, ere
 — cum
 — liberi, orum, m
 — pueritia, ae, f
 — puerilis, e
 — rheumatismus, i, n
 — rego, ere
 — spica, ae, f
 — crus, cruris, n
 — vertex, icis, m
 — Viburnum, i, n

 — abortus, us, m
 — aliter
 — alius, a, um
 — Amygdala, ae, f
 — Amygdalus, i, f
 — angina, ae, f
 — boras, atis, m
 — boricus, a, um
 — capillaris, e
 — caput, itis, n
 — cerebrum, i, n
 — compressio, onis, f
 — concavus, a, um

bog'lanish
 bozulbang
 bog'lam
 boqish
 bor bo'lmoq
 buzuq
 buyruq
 burun
 burunga oid
 burun teshigi
 burun oldi
 buyrak
 buyrakka oid
 buyrak jomi
 buramasimon
 bug'doy
 bug'
 buxo'r
 buzilmaydigan holat
 bukiluvchi
 bukilgan
 bug'doysimon donacha
 bugun
 burab kirgizish
 burchak
 bo'g'im
 bo'g'imga oid
 bo'g'implarning yallig'lanishi
 bo'shliq
 bo'yin
 bo'yinga oid
 bo'r
 bo'lmoq
 bo'lingan
 bo'tqa'
 bo'znoch
 bo'yinturuqqa oid
 bo'lak
 bo'lakcha
 bo'yinning teri osti muskuli
 bo'rtiq
 bo'rigul

— connexio, onis, f
 — Lagochilus, i, m
 — ligamentum, i, n
 — nitritio, onis, f
 — sum, esse
 — inversus, a, um
 — praescriptio, onis, f
 — nasus, i, m
 — nasalis, e
 — naris, is, f
 — paranasalis, e
 — ren, renis, m
 — renalis, e
 — pelvis, renalis
 — spiralis, e
 — Triticum, i, n
 — vapor, oris, m
 — benzoyo, yos, f
 — conservatus, a, um
 — elasticus, a, um
 — flexura, ae, f
 — granulum, i, n
 — hodie
 — invaginatio, onis, f
 — angulus, i, m
 — articulatio, onis, f
 — articularis, e
 — arthritis, idis, f
 — cavum, i, n
 — cervix, icis, f
 — cervicalis, e
 — creta, ae, f
 — divido, ere
 — divisus, a, um
 — electuarium, i, n
 — Helichrysum, i, n
 — jugularis, e
 — lobus, i, m
 — lobulus, i, m
 — platysma, atis, n
 — tuber, eris, n
 — Vinca, ae, f

D

davolash
 davolamoq
 davolashga oid
 davomli

— curatio, onis, f
 — curo, are
 — therapeuticus, a, um
 — diuturnus, a, um

davr
 dalaga oid
 dam olish
 dastarbosh
 daraxt
 darmana
 darhol
 daqiqa
 devorsimon
 dengiz
 dengizga oid
 deltasimon
 detsigramm
 diametr
 diqqat
 dixlorid
 donolik
 donishmand
 dorivor o'tlar yig'masi
 dori-darmon
 dorivor
 dorixona
 dorixona xodimi
 dori ichishga mo'ljallangan
 o'Ichovli idish
 dorishunos
 doyalik
 dum
 dumga oid
 dimog* suyagi
 dumg'aza
 dumg'azasimon
 dumg'azaga tegishli
 dumg'aza — dumga oid
 dumg'aza — belga doir
 dumg'aza — chanoqqa oid
 dumg'aza — qirraga oid
 dumg'aza — payga oid
 dunyo
 do'lana

— stadium, i, n; periodus, i, f
 — arvensis, e
 — otium, i, n
 — Tanacetum, i, n
 — arbor, oris, f
 — Cina, ae, f
 — statim
 — minuta, ae, f
 — septum, i, n
 — mare, is, f
 — marinus, a, um
 — daltoideus, a, um
 — decigramma, atis, n
 — diameter, tri, f
 — attente
 — dichloridum, i, n
 — sapienta, ae, f
 — sapiens, ntis
 — species ei, f
 — medicamentum, i, n
 — officinalis, e
 — oticina, ae, f
 — pharmacopola, ae, f
 — mensura, ae, f
 — pharmaceuta, ae, f
 — obstetricius, a, um
 — coccyx, ygis, m
 — coccygeus, a, um
 — vomer, eris, m
 — sacrum, i, n
 — sacer, era, crum
 — sacralis, e
 — sacrococcygeus, a, um
 — sacrolumbalis, e
 — sacropelvinus, a, um
 — sacrospinosus, a, um
 — sacrotuberalis, e
 — mundus, i, m
 — Crataegus, i, f

E

evkalipt
 egrilik
 ensa
 ensaga oid
 erkaklar jinsiy a'zosining
 ton bezi, prostata

— Eucalyptus, i, f
 — curvatura, ae, f
 — occiput, itis, n, nucha, ae, f
 — occipitalis, e
 — prostata, ae, f

erkaklar jinsiy olati
erish
eruvchan
efir
efirga oid
efirli
eshitib ko'rib kasallikni
aniqlash
eshitishga oid
ehtiyotlik bilan

fenol
follikulin
fosfat
fosforli
fosfor

gazako't
gardish
gijja
giltuproq
gidroksid
gipermanganat
glitserin
glukonat
glukoza
gnafiliy
gramm
gul
gullamoq
gulizardak, adoniz
gulxayri
gumbaz
gumbazsimon
go'zal

hab dori
havo
hazm qilishga doir
hayvon
hayvonsimon
halqum

hammom

— penis, is, m
— dissolutio, onis, f
— solubilis, e
— aether, eris, m
— aethereus, a, um
— aethylicus, a, um

— auscultatio, onis, f
— auditivus, a, um
— caute

F

— Phenolum, i, n
— Folliculinum, i, n
— phosphas, atis, m
— phosphoricus, a, um
— Phosphorus, i, m

G

— Gentiana, ae, f
— annulus, i, m
— helmins, ntis, f
— argylla, ae, f
— hydroxydum, i, n
— hypermanganas, atis, m
— Glycerinum, i, n
— gluconas, atis, m
— Glucosum, i, n
— Gnaphilium, i, n
— gramma, atis, n
— flos, floris, m
— floreo, ere
— Adonis, idis, m
— Althaea, ae, f
— fornix, icis, m
— convexus, erum
— gracilis, e

H

— pilula, ae, f
— aër, aëris, m
— digestorius; a, um
— animal, alis, n
— animalis e
— guttur, uris, n; pharynx,
yngis, m
— balneum, i, n

harakat
 harakatlantiruvchi
 harakatlanmaydigan bo'g'im
 harakatsiz
 hasharot
 haqiqiy
 hid
 hiqildoq
 hiqildoq yallig'lanishi
 hodisa
 homiladorlik
 hosil bo'lsin
 hosil qilinsin
 hosil qiluvchi
 hujayra
 hujayracha
 hurmatli
 hurmatlash
 hugna
 huquq

— mobilis, e
 — motorius, a, um
 — synarthrosis, is,
 — inertia, ae, f
 — inseclum, i, n
 — verus, a, um
 — odor, oris, m
 — larynx, yngis, m
 — laryngitis, idis, f
 — casus, us, m
 — graviditas, atis, f
 — fiat
 — fian
 — constilucus, entis
 — cella, ae, f; cymis, i, m
 — cellula, ae, l
 — carus, us, m
 — caritas, atis, f
 — clysma, atis, n
 — jus, juris, n

I

ivitmoq
 ijobiy
 izogenli
 izotonli
 ikki boshli
 ikki boshli muskulga oid
 ikkinchi
 ikki marta
 ikki marta tozalangan
 ikki hissa oshish
 ikki tishli
 ilik
 ilmoq
 ingichka
 ingichka ichak
 in
 ipsimon tolali bog'lam
 isitma
 issiq
 issiqlik
 istisqo
 ittikanak
 itshumurt
 itjumrut
 ituzum
 ixtiol

— macero, are
 — positivus, a, um
 — isogenus, a, um
 — isotonicus, a, um
 — biceps, bicipitis
 — bicipitalis, e
 — secundus, a, um
 — bis
 — bidestillatus, a, um
 — duplicatura, ae, f
 — bidens, ntis
 — tepidus, a, um
 — ansa, ae, f
 — tenuiter
 — jejunum, i, n
 — filum, i, n
 — filamentum, i, n
 — febris, is, f
 — calidus, a, um
 — calor, oris, m
 — hydrops, opis, m
 — Bidens, ntis, f
 — Frangula, ae, f
 — Rliamnus cathartica
 — Solanum, i, n
 — Ichthyolum, i, n

ichak
 ichakka tegishli
 ichakda eruvchi
 ichburug'
 ichki a'zolar
 ichki
 ichi
 ichida
 ichmoq
 ish
 ishlamoq
 iyak
 iyakka oid
 iqtidorli

— intestinum, i, n
 — intestinalis, e
 — entersolubilis, e
 — dysenteria, ac, f
 — viscera, urn, n, plur.
 — internus, a, um
 — intra
 — intus
 — bibo, ere
 — negotium, i, n
 — ago, ere
 — mentum, i, n
 — mentalis, e
 — ingeniosus, a, um

J

javdar
 jarohat
 jarroh
 jag'-jag'
 jigar (odamniki)
 jigar (hayvonniki)
 jigarga oid
 jigar yallig'lanishi
 jim turmoq
 joylanish
 jonsiz tana
 jonsizlanish
 juda katta
 juda ham yupqa
 juda yomon
 jun

— Secale, is, n
 — vulnus, eris, n
 — chirurgus, i, m
 — Bursa pastoris
 — hepar, atis, n
 — hepar, oris, n
 — hepaticus, a, um
 — hepatitis, idis, f
 — taceo, ere
 — situs, a, um
 — cadaver, eris, n
 — necrosis, is, f
 — maximus, a, um
 — tenuissime
 — pessimus, a, um
 — lana, ae, f

K

kaliy
 kalla qopqog'i
 kalanxoy
 kamar, belbog'
 kamfora, kofur
 kamqonlik
 kamqonlik, biron to'qimaning
 qonsizlanishi
 kanakunjut
 karbolen
 karbolli
 karbonat
 kasallikning yashirin davri

— Kalium, i, n
 — calvaria, ae, f
 — Kalanchoë, es, f
 — zona, ae, f
 — camphora, ae, f
 — anaemia, ae, f
 — Ischaemicus, a, um
 — Ricinus, i, m
 — Carbolenum, i, n
 — carbolicus, a, um
 — carbonas, atis, m
 — incubatio, onis, f

kasallikni oldindan aytib berish
 katta
 kattalik
 kasallikni aniqlash
 kattaroq
 katta boldir suyagi
 kaft oldi
 kashnich
 kengayish
 kesib tashlash
 kesik
 kesikka oid
 kesma
 kindikka oid
 kiprik
 kislorod
 kichik
 kichik boldir suyagi
 kodein
 kollodiy
 kristall
 krupoz
 kseroform
 kuydirish
 kuydirilgan
 kuyish
 kukun
 kukunsimon
 kulrang
 kurak
 kurtak (bot.)
 kuch
 kuchli
 ko'z kosasi
 ko'k
 ko'knor
 ko'krak

ko'krakka oid
 ko'k tomir, vena
 ko'k tomirga oid
 ko'krak qafasi
 ko'krak qafasiga oid
 ko'mir
 ko'mirga oid
 ko'richak
 ko'rishga oid
 ko'rsatkich barmoq
 ko'tariluvchi
 ko'tariluvchi mushak

— prognosis, is, t
 — magnus, a, um
 — magnitudo, inis, f
 — diagnosis, is, f
 — major, jus
 — tibia, ae, f
 — carpus, i, m
 — Coriandrum, i, n
 — dilatio, onis, f
 — amputatio, onis, f
 — incisio, onis, f
 — incisivus, a, um
 — incisura, ae, f
 — umbilicalis, e
 — cilium, i, n
 — Oxygenium, i, n
 — parvus, a, um
 — fibula, ae, f
 — Codeinum, i, n
 — Collodium, i, n
 — crystallus, i, f
 — croupus, a, um
 — Xeroformium, i, n
 — ustio, onis, f
 — ustus, us, m
 — combustio, onis, f
 — pulvis, eris, m
 — pulveratus, a, um
 — cineris, a, um
 — scapula, ae, f
 — gemma, ae, f
 — robur, oris, n
 — robustus, a, um
 — orbita, ae, f
 — coeruleus, a, um
 — Papaver, eris, n
 — pectus, oris, n; sternum,
 i, ya
 — pectoralis, e
 — vena, ae, f
 — venosus, a, um
 — thorax, acis, m
 — thoracicus, a, um
 — carbo, onis, m
 — carbonicus, a, um
 — caecum, i, n
 — opticus, a, um
 — index, icis, iri
 — ascendens, entis
 — levator, oris, in

L

lab
laktat
lanolin
levzey
limon
limfa tomiri
limfasimon
lobeliya
loyqa
loyqasimon
lunj

— labium, i, n
— lactas, atis, m
— Lanolinum, i, n
— Leuzea, ae, f
— Schizandra, ae, f
— vasa lymphatics
— lymphaticus, a, um
— Lobelia, ae, f
— turbide
— turbidus, a, um
— bucca, ae, f

M

mavrak
magnezium
magneziya
mazi

maydalangan
makkajo'xori
malham
manglay
manglayga oid
manqa
maralquloq
marjongul
margimush
margimushli
margimushga oid
margimush kislotali
mato
maxsus jihozlangan xona
meva
m
mentol
me'da
me'daga oid
me'da osti bezi
me'da osti beziga oid
milk
milkning yallig'lanishi
mingdevona
mineralga oid
mis
mirtil
miya moddasi, orqa miya

— Salvia, ae, f
— Magnesium, i, n
— magnesia, ae, f
— sapor, oris, m; gustus, us, m
— tritus, a, um
— Mays, Maydis, f
— fomentatio, onis, f
— frons, ntis, f
— frontalis, e
— maleus, i, m
— Veratrum, i, n
— Sambucus, i, f
— arsenicum, i, n
— arsenicosus, a, um
— arsenicicus, a, um
— acidum arsenicosum
— textus, us, m
— camera, ae, f
— bacca, ae, f; fructus, us,

— Mentholum, i, n
— gaster, gastris, f
— gastricus, a, um
— pancreas, atis, n
— pancreaticus, a, um
— gingiva, ae, f
— gingivitis, idis, f
— Hyoscyamus, i, m
— mineralis, e
— Cuprum, i, n
— Myrtillus, i, m
— medulla, ae, f

miya ortig'i, gipofiz
 miya pardasi
 miya pardasining yallig'lanishi
 miyaning qattiq pardasi
 miyaning yallig'lanishi
 (bosh) miya
 miyaga oid
 miyacha
 miyachaga oid
 modda

modda miqdori
 moyillik
 moy
 morfin
 muallif
 muguz (shox)
 muzsimon
 mum
 mumga oid
 musallas
 mustahkam
 muskul
 muskulga oid
 muskul orasiga

— hypophysis, is, f
 — meninx, ngis, f
 — meningitis, idis, f
 — dura mater
 — encephalitis, itidis, f
 — cerebrum, i, n
 — cerebrealis, e
 — cerebellum, i, n
 — cerebellaris, e
 — meteria, ae, f;
 substantia, ae, t
 — massa, ae, f
 — dispositio, onis, f
 — oleum, i, n
 — Morphinum, i, n
 — auctor, oris, m
 — cornu, us, n
 — glacialis, e
 — cera, ae, f
 — ceratus, a, um
 — vinum, i, n
 — firmus, a, um
 — musculus, i, m
 — muscularis, e
 — intramuscularis, o

N

naychasimon yo'l
 namlangan
 narkotikka oid
 natija
 natriy
 nasha o'simligi
 nimjon
 nitrat
 nitrit
 nuqson
 nog'opa

— canalis, is, t
 — humidus, a, um
 — narcoticus, a, um
 — exitus, us, m
 — Natrium, i, n
 — Cannabilis, is, f
 — invalidus, a, um
 — nitras, atis, m
 — nitris, itis, m
 — tympanum, i, n
 — defectus, a, um

O

ovqat hazmining buzilishi
 odamgiyoh
 odam
 odamcha
 odamiylik
 oddiy
 ozish

— dyspepsia, ae, f
 — Genseng
 — homo, inis, ttl
 — homunculus, i, m
 — humanus, a, um
 — simplex, icis
 — tabes, is, f

ozod
 ozodlik
 oy
 oksid
 oltin
 ona
 oriqlash
 orqa
 orqaga oid
 orqa miyaga oid
 ota
 oshqovoq
 oq
 oq gid
 oq yoy parda, ko'zning
 rangdor pardasi
 oqim
 oqroq
 og'iz
 og'iz shilliq pardasining
 yallig'lanishi
 og'riq
 og'riqsizlantirish
 og'riqning bir a'zodan
 ikkinchisiga o'tishi

P

payning cho'zilishi
 panjarasimon
 parda
 pardacha
 parhez
 pastki jag'
 past
 pastroq
 periploka
 peroksid
 piramidon
 pilakcha
 poligala
 ponasimon
 preparat
 pufak
 pufakka oid
 pufakchali
 po'stloq
 po'stloqdan tozalangan

— liber, era, erum
 — libertas, atis, f
 — mensis, is, f
 — oxydum, i, n
 — Aurum, i, n
 — mater, tris, f
 — atrophia, ae, f
 — dorsum, i, n
 — dorsalis, e
 — cerebrospinalis, e
 — pater, tris, m
 — Cucurbita, ae, f
 — albus, a, um
 — bolus alba

 — iris, iridis, f
 — ductus, us, m
 — lucidus, a, um
 — os, oris, n

 — stomatitis, idis, f
 — dolor, oris, m
 — narcosis, is, f

 — metastasis, is, f

 — aponeurosis, is, f
 — ethmoidalis, e
 — membrana, ae, f
 — membranula, ae, f
 — diaeta, ae, f
 — mandibula, ae, f
 — humilis, e
 — inferior, ius
 — Periploca, ae, f
 — peroxydum, in
 — Pyramidonum, i, n
 — lamella, ae, f
 — Polygala, ae, f «
 — sphenoidalis, e
 — praeparatum, i, n
 — cystis, is, i; vesica, ae,
 — vesicalis, e
 — bullosus, a, um
 — cortex, icis, m
 — decorticatus, a, um

Q

qavariq
qadimiy
qayt qildiruvchi (qustiruvchi)
yong'oq
qayip
qaynatma
qaytuvchi
qalampir
qalampiryalpiz
qaliplik
qalqonsimon
qandag'och
qand kasalligi
qanotsimon
qarag'ay
qancha miqdorda kerak bo'lsa
qarilik
qari kishi (qariya)
qarshi
qatron
qatlam
qator
qattiq
qatqorin
qizamiq
qizil
qizillik

qizilmiya
qizilpoycha
qizilcha
qizilo'ngach
qiyin
qiyshiq
qiltiqli
qiltomir
qin (ayollarning jinsiy a'zosi)
qinga oid
qisman sog'ayish
qisuvchi muskul
qisqa
qisqartirilgan
qovoq
qovurg'a
qovurg'aga oid
qovurg'alararo
qovuq
qoidaga asosan

— clavus, i, m
— antiquus, a, um

— Nux vomica
— Betula, ae, f
— decoctum, i, n
— recurrens, ntis
— Piper, eris, n
— Mentha piperita
— densitas, atis, f
— thyroideus, a, um
— Ainus, i, f
— diabetes, ae, m
— pterygoideus, a, um
— Pinus, i, f
— quantum satis
— senectus, utis, f
— senex, senis, m
— contra; anti
— Pix liquida
— plica, ae, f
— series, ci, f
— durus, a, um
— masenterium, i, n
— mereilli, orum, m
— ruber, bra, brum
— erythema, atis, n, rubor
 oris, m
— Liquiritia, ae, f
— Hypericum, i, n
— rubeola, ae, f
— oesophagus, i, m
— difficilis, e
— obliquus, a, um
— spinosus, a, utfi
— vasa capillaria
— vagina, ae, f
— vaginalis, e
— restitutio cum defestu
— sphincter, eris, m
— brevis, e
— contractus, a, um
— paibepra, ae, f
— costa, ae, f
— costalis, e
— intercostalis, e
— pubes, is, f
— lege artis

qon

qopli

qon oqishi

qon to'xtatuvchi

qon bosimining oshishi

qon bosimining pasayishi

qoncho'p

qon tomiri

qonning suyuq qismi

qonun

qoplama

qopqoq

qora

qorakuya, shoxkuya (bot.)

qorantir

qorin

qorinra oid

qorin istisqosi

qorin bo'yni

qorin bo'yniga oid

qoyasimon

qoqshol tayoqchasi

qoqio't

qoqshol kasalligi

qog'oz

qog'oz xaltacha

quymuch suyagi

quymuch kosasi

quymuch suyagiga oid

qulay

quyish

quloq oldi bezi

quloq suprasi

quloq

quritilgan

quruq

qusish

quticha

quyuq

qo'zg'atuvchi

qo'zg'almas

qo'lning katta barmog'i

qo'l kaftini buruvchi muskul

qo'llash

qo'rg'oshin

qo'shaloq

qo'shilma

qo'shib o'sgan

qo'shimcha

— haema, atis, n;

sanguis, inis, m

— sanguineus, a, um

— haemorrhagia, ae, f

— haemostaticus, a, um

— hypertonia, ae, f

— hypotonia, ae, f

— Chelidonium, i, n

— vasa sanguinea

— plasma, atis, n

— lex, legis, f

— obductus, a, um; testus

— valvula, ae, f

— niger, gra, grum

— Secale cornutum

— fuscus, a, um

— abdomen, inis, n

— abdominalis, e

— ascites, ae, m

— pylorus, i, m

— pyloricus, a, um

— petraeus, a, um

— clostridium tetani

— Taraxacum, i, n

— tetanus, i, m

— charta, ae, f

— sacculus, i, m

— ischium, i, n

— acetabulum, i, n

— ischiadicus, a, um

— idoneus, a, um

— transfusio, onis, f

— parotis, idis, f (grandula)

— auricula, ae,

auris, is, f

— exsiccatus, a, um

— siccus, a, um

— vomitus, us, m

— scatula, ae, f

— spissus, a, um

— excitator, oris, m

— immobilis, e

— pollex, icis, m

— supinator, oris, m

— usus, us, m

— Plumbum, i, n

— duplex, icis, m

— symphysis, is, f

— adhaerens, ntis

— terminatio, onis, f

R

ravoq
rang
rangsiz
retsept
rivojlanuvchi

— arcus, us, m
— color, oris, m
— linripidus, a, um
— receptum, i, n
— progressivus, a, um

S

sabab
sakkiz
sakkizko'z
salitsilat
salmonella
sano
sangvizorba
santonin
sanchib teshish
saralash
sariq
safro (o't)
safroga oid
sag'riga (dumbaga) oid
sevgi
sezgi
sezgi a'zosiga oid
senega
sepma
suzilgan (tozalangan) suyuqlik
siydik
siydikka oid
siydikning butunlay to'xtab
qolishi
silliqlik
simob
sinish
sirka
sirkaga oid
sistema (tuzilma)
sifatli
siqish
siqiluvchi mushak
skelet
sovun
sovuq
son
songa oid
soch
soqqa

— causa, ae, f
— octo
— octoculatus, a, um
— salicilas, atis, m
— Salmonella, ae, f
— Senna, ae
— Sanguisorba, ae, f
— Santoninum, i, n
— punctio, onis, f
— selectio, onis, f
— flavus, a, um; luteus, a, um
— chole, es, f
— choledochus, a, um
— gluteus, a, um
— amor, oris, m
— sensus, us, m
— sensus ius, a, um
— Senega, ae, f
— aspersio, onis, f
— colatura, ae, f
— urina, ae, f
— urinarius, a, um

— anuria, ae, f
— pain us, a, urn
— Hydrargyrum, i, n
— fractura, ae, f
— acetum, i, n
— acet'cus, a, um
— systema, atis, n
— qualitas, atis, f
— impressio, onis, f
— compressor, oris, tn
— sceletum, i, n
— sapo, onis, m
— frigidus, a, utri
— femur, oris, n
— femoralis, e
— capillus, i, m
— bulbus, i, m

sog'liq
 sog'ayuvchi
 sog'lig'i qayta tiklangan
 spirt
 strixinin
 strofant
 suv
 suvli
 suvsiz
 sulfit
 sulfid
 sulfat
 sun'iy
 surgi
 surunkali
 sut
 sutli
 sutga oid
 sutsimon shira
 suyultirilgan
 suyuq
 suyuqlik

suyak
 suyakka oid
 suyak pardasi
 suyak orasiga oid
 so'rim, ekstrakt

— salus, utis, f
 — reconvalescens, ntis
 — reductus, a, um
 — spiritus, us, m
 — Strychninum, i, n
 — Strophanthus, i, m
 — aqua, ae, f
 — aquosus, a, um
 — anhydricus, a, um
 — sulfis, itis, m
 — sulfidum, i, n
 — sulfas, atis, m
 — artificialis, e
 — purgans, ntis
 — chronicus, a, um
 — lac, lactis, n
 — lacteus, a, um
 — lacticus, a, um
 — chylus, i, m
 — dilutus, a, um
 — liquidus, a, um
 — liquor, oris, m; solutio,
 onis, f
 — os, ossis, n
 — osseus, a, um
 — periosteum, i, n
 — interosseus, a, um
 — extractum, i, n

T

tabiat
 tabiiy
 tayoqcha
 tayyorlangan
 takrorlansin
 talabchan
 talab qilingan vaqtda
 taloq
 tamom
 tana
 tanglay
 tanglayga oid
 tangachasinon teri
 taranglashgan
 taraqqiyot
 tezlik bilan
 teatr
 temiratki

— natura, ae, f
 — naturalis, e
 — bacillus, i, m
 — praeparatio, onis, f
 — repetatur
 — severus, a, um
 — ex tempore
 — lien, lienis, m
 — finis, is, t
 — corpus, oris, n
 — palatum, i, n
 — palatinus, a, um
 — squama, ae, f
 — tensus, a, um
 — progressus, us, m
 — cito
 — theatrum, i, n
 — herpes, etis, m; lichen
 enis, n

temir
 temirga oid
 teng
 teng qismlarga bo'li
 tepaga tegishli
 teri
 teriga oid
 terining ustki qismi
 teri ostiga oid
 ter
 terlatuvchi
 terebintin moyi
 terlama kasalligi
 teshik (oqma)
 teshik

 tizza qopqog'i
 tizza
 til
 til osti
 til ostiga tegishli
 til ostiga oid (suyak nomi)
 tilqiyor
 tinchlik
 tinchlantiruvchi
 tirnoqgul
 tirnoq
 tirsak
 tirqish
 tish
 tishga oid
 tish og'rig'i
 tish chiqishi
 tishning suyak pardasi
 tishsimon
 tovon suyagi
 tovon suyagiga oid
 toj
 toza
 tozalangan
 tibbiy
 tibbiyot
 tibbiyotga oid
 tozalangan (soflangan) suv
 tozalangan (spirtida)
 tozalik
 toza holda
 tola
 tolasimon
 tolaga oid

— Ferrum, i, n
 — ferreus, a, um
 — aequalis, e
 — divide in partes aequales
 — parietalis, e
 — cutis, is, f; derma, atis, n
 — cutaneus, a, um
 — epidermis, idis, f
 — hypodermicus, a, um
 — sudor, oris, m
 — diaphoreticus, a, um
 — oleum Terebinthinae
 — typhus, i, m
 — fistula, ae, f
 — foramen, inis, n;
 osteum, i, n
 — patella, ae, f
 — genu, us, n
 — lingua, ae, f
 — sublingualis
 — hypoglossus, a, um
 — hyoideus, a, um
 — Hierochloë, es,
 — pax, pacis, f
 — sedativus, a, um
 — Calendula, ae,
 — unguis, is, m
 — ulna, ae, f
 — rima, ae, f
 — dens, dentis, m
 — dentalis, e
 — odontalgia, ae, f
 — odontogenia, ae, f
 — peridontium, i, n
 — serratus, a, um
 — calcaneus, i, m
 — calcaneus, a, um
 — corona, ae, f
 — purus, a, um
 — depuratus, a, um
 — medicatus, a, um
 — medicina, ae, f
 — medicinalis, e
 — destillatus, a, um
 — rectificatus, a, um
 — puritus, atis, f
 — per se
 — fibra, ae, f
 — fibrinosus, a, um
 — fibrosus, a, um

tomirsimon
 tomir urishi
 tomchi
 tor
 torayish
 toshmali
 toshsimon
 tok
 tog'jambil
 tog'ay
 tog'ayga oid
 tugmachasimon dori
 tugun
 tugun (asabga oid)
 tuzish
 tuzatuvchi
 tuzilish
 tuz
 tumshuqcha (bot.)
 tur
 turtib chiqish
 tutovchi
 tushuvchi
 tushish
 tuxum
 tuxumsimon shakl
 tug'ish
 tuyatovon
 to'yimli
 to'siq
 to'rt boshli
 to'rt burchakli
 to'rt juft
 to'rtinchi
 to'r
 to'rsimon
 to'rsimon parda
 to'qillatib eshitib ko'rib tekshirish
 to'g'ri
 to'g'ri ichak
 to'g'ri ichak orqali

— vasculosus, a, um
 — pulsus, us, m
 — gutta, ae, f
 — angustus, a, um
 — stenosis, s, f
 — exanthematicus, a, um
 — petrosus, a, um
 — impar, imparis
 — Thymus, i, m
 — cartilago, inis, f
 — cartilagineus, a, um
 — tabuletta, ae, f
 — nodus, i, m
 — ganglion, i, n
 — compositio, onis, f
 — corrigens, entis
 — structura, ae, f
 — sal, salis, m
 — stigma, atis, n
 — genus, eris, n
 — prominens, ntis
 — fumans, ntis
 — descendens, entis
 — prolapsus, us, m
 — ovum, i, n
 — ovalis, e
 — partus, us, m
 — Fanara, ae, f
 — nutricius, a, um
 — paries, etis, m
 — quadriceps, ipitis
 — quadratus, a, um
 — quadrigeminus, a, um
 — quartus, a, um
 — rete, is, n
 — reticularis, e
 — retina, ae, f
 — percussio, onis, f
 — rectus, a, um
 — rectum, i, n
 — per rectum

U

uzoqlashtiruvchi muskul
 uzum
 uyqu
 ulanish
 uyqu tomiri
 umumiy

— abductor, oris, m
 — Uva, ae, f
 — somnus, i, m
 — nexus, i, m
 — carotis, idis, f
 — communis, e

umurtqa
umurtqaga oid
un
unli
urug' (bot.)
urug' (pusht)
ustida
ustki qism
ustoz
usul
ustun
uxlatuvchi
uchbarg

uch boshli
uch bo'lakli
uch yoshli
uch marotaba
uch marta katta
uch rangli
uchuvchan
uch
uch shoxli (asabga oid)
uch qopqoqli
uqalab surtish

V

va
vabo
va boshqalar
vazelin
vazifa
valeriana
vanna
vatan
vafodor
vaqtidan oldin
vismut
vitamin
vodorod
vodorod peroksid
vodorod xloridga oid
voyaga yetganlik

X

xavfli
xavfli o'sma
xavfsiz

— vertebra, ae, f
— vertebralis, e
— farina, ae, f
— vocalis, e
— semen, inis, n
— sperma, atis, n
— supra
— superficies, ei, f
— magister, tri, m
— methodus, i, f
— columna, ae, f
— somnifer, fera, ferum
— Menyanthes (idis)
trifoliata (ae)
— triceps, tricipitis
— tripartitus, a, um
— triennis, e
— ter
— triplex, icis
— tricolor, oris
— volatilis, e
— tres, tria
— trigeminus, a, um
— tricuspidalis, e
— frictio, onis, f

— et
— cholera, ae, f
— et cetera
— Vaselinum, i, n
— functio, onis, f
— Valeriana, ae, f
— balneum, i, n
— patria, ae, f
— certus, a, um
— praematurus, a, um
— Bismuthum, i, n
— vitaminum, i, n
— Hydrogenium, i, n
— Hydrogenii peroxydum
— hydrochloricus, a, um
— virilitas, atis, f

— malignus, a, um
— cancer, cri, m; carcinoma
atis, n
— tuto

xalta
 xalqapo
 xalq
 xantal
 xat
 xilma-xil
 xina
 xinin
 xitoycha
 xitoy daraxti
 xloroform
 xususiy
 xo'jag'at, malina

-- bursa, ae, f
 -- internationalis, e
 -- populus i, m
 -- Sinapis is, f
 -- epistola, ae, f
 -- varietas, atis, f
 -- China, ae, f
 -- Chininum, i, n
 -- chinensis, e
 -- Eucommia, ae, f
 -- Chloroformium, i, n
 -- proprius, a, um
 -- Rubus idaeus

Y

yakunlangan davolash
 muolajasi
 yallig'lanish
 yalpiz
 yaltirovchi
 yangi tug'ilgan bola (chaqaloq)
 yara
 yaraga oid
 yaxshilik
 yaracha
 yaqinlashtiruvchi muskul
 yelimshak
 yelimshaksimon
 yelka
 yelka suyagi
 yengil
 yengillashtirmoq
 yeryong'oq
 yigirma
 yil
 yiring
 yiringli
 yiringli yara
 yiringli yallig'lanish
 yiringli yallig'lanishga oid
 yiringsimon
 yod
 yo'tal
 yozmoq
 yoy
 yoyilgan
 yoki
 yolg'on
 yomon

-- cursus, us, m
 -- inflammatio, onis, f
 -- Mentha, ae, f
 -- nitens, ntis
 -- neonatus, i, m
 -- ulcus, eris, n
 -- aphthosus, a
 -- aphtha, ae, f
 -- bonum, i, n
 -- adductor, oris, m
 -- gelatina, ae, f
 -- gelatinosus, a, um
 -- brachium, i, n
 -- humerus, i, m
 -- facilis, e; levis, a
 -- levo, are
 -- Arachis, idis, f
 -- viginti
 -- annus, i, m
 -- pus, puris, n
 -- suppurativus, a, um
 -- abscessus, us, m
 -- phlegmone, es, f
 -- phlegmonosus, a, um
 -- vesicatorius, a, um
 -- lodum, i, n
 -- tussis, is, i
 -- scribo, ere
 -- arcus, us, m
 -- diffusus, a, um
 -- seu; sive; velve
 -- spurius, a, um
 -- malus, a, um

yonbosh
 yonboshga oid
 yonbosh suyagi
 yong'oq
 yopiq
 yopilgan
 yoriq
 yordamchi
 yordam bermoq
 yorilish
 yorug'lik
 yosh
 yoshlik
 yoqimli
 yoqimtoy
 yog'

yuz (bet)ga oid
 yuz (bet)
 yumaloq
 yupqa
 yurak
 yurak kengayishi
 yurak muskullarining torayishi
 yurak nuqsoni
 yurakka oid
 yurak oldi
 yurak oldi xaltasining yallig'lanishi
 yurakning ichki pardasi
 yurak-qon yo'lini to'suvchi qism,
 qopqoq

Z

zaytun moyi
 zarar yetkazmoq
 zarba
 zararli
 zahar
 zaharli
 ziddi-zahar
 zirapcha
 zich
 zuluk
 zubtutum

— *latus, eris, n*
 — *lateralis, e*
 — *ileum, i, n*
 — *Nux, Nucis, f*
 — *obturatus, a, um*
 — *clausus, a, um*
 — *fissura, ae, f*
 — *adjuvans, ntis; juvans, ntis*
 — *juvo, are*
 — *ruptura, ae, f*
 — *lux, lucis, f*
 — *aetas, atis, f*
 — *juventus, ntis, f*
 — *gratus, a, um*
 — *jecundus, a, um*
 — *adeps, ipis, n; axungia, ae, f; pinguis, e*
 — *fasialis, e*
 — *facies, ei, f*
 — *teres, teretis*
 — *tenuis, e*
 — *cor, cordis, n*
 — *diastole, es, f*
 — *systole, es, f*
 — *vitium cordis*
 — *cardiacus, a, um*
 — *atrium, i, n*
 — *pericarditis, idis, f*
 — *endocardium, i, n*
 — *valva, ae, f*

— *oleum Olivarum*
 — *noceo, ere*
 — *ictus, us, m*
 — *noxius, a, um*
 — *venenum, i, n*
 — *toxicus, a, um*
 — *antidotum*
 — *surculus, i, m*
 — *compactus, a, um*
 — *hirudo, inis, f*
 — *Plantago, inis, f*

O'

o'zak
 o'zimga qo'llash uchun

— *nucleus, i, m*
 — *pro usu proprio*

o'lat
 o'lgan
 o'ldiruvchi
 o'lchov
 o'lchov, miqdor
 o'mrov suyagi
 o'mrov suyagi ostida
 o'n bir
 o'ng
 o'n ikki barmoqli ichak
 o'pka

o'pkaga oid
 o'pkaga havo kirishi natijasida
 paydo bo'lgan shish
 o'pkaning yalliglanishi
 o'roqsimon shakl
 o'rtalik
 o'simlikka oid
 o'sish
 o'siq
 o'tkir
 o't (safro)ga oid
 o't (safro)
 o't (bot.)
 o't (safro) haydovchi
 o'tish joyi
 o'ttiz
 o'xshash
 o'qituvchi
 o'quvchi

o'q tomir

g'ayritabiiy kattalashish
 g'ayritabiiy holat, normal
 bo'lmagan
 g'amxo'rlik
 g'ovaksimon
 g'urra, shish, o'sma
 g'o'za

shakar
 sharbat
 shivit
 shikastlangan

— pestis, is, f
 — mortuus, a, um
 — letalis, e; mortifer fra frum
 — modus, i, m
 — dosis, is, f
 — clavicula, ae, f
 — subclavius, a, um
 — undecim
 — dexter, tra, trum
 — duodenum, i, n
 — pulmo, onis, m;
 — pneumon, i, n
 — pulmonalis, e

— emphysema, atis, n
 — pneumonia, ae, f
 — semilunaris, e
 — perineum i, n
 — vegetabilis, e
 — incrementum, i, n
 — processus, us, m
 — acer. acris' acre
 — choledochus, a, um
 — chole, es, f
 — herba, ae, f
 — cholagogus, a. um
 — mentus, a, um
 — triginta
 — similis, e
 — magister, tri, m
 — studens, ntis; discipulus,
 i, m
 — arteria, ae, f

G'

— hypertrophia, ae, f
 — anomalia, ae, f
 — cura, ae, f
 — cavernosus, a, um
 — tumor, oris, m
 — Gossypium, i, n

Sh

— saccharum, i, n
 — sirupus, i, m
 — Foeniculum, i, n
 — corruptus, a, um

shilingan
 shilliq modda
 shilliqsimon
 shilliq pardalarning
 yallig'lanishi
 shisha idish
 shisha idishcha
 shishasimon
 shish
 shoxsimon
 shox
 shoxcha (bot.)
 shumurt

— erosio, onis, f
 — mucilago, inis, f
 — mucosus, a, um
 — catarrhus, i, m
 — olla, ae, f
 — vitrum, i, n
 — vitreus, a, um
 — oedema, atis, um
 — cornutus, a, um
 — ramus i, m; cornu us, n
 — stipes, itis, m
 — Padus, i, f

Ch

chakka
 chakkaga oid
 chala oksid
 chamber ichak
 chandir
 chanoq
 chanoq suyagi
 chap
 chayono't
 chaqib (tishlab) olish
 chekiladigan
 chechak kasalligi
 chigal
 chiziq
 chipqon
 chirituvchi
 chirish
 chiroyli
 chirqanoq
 chiqiq
 chig'anoq
 chok
 chuqur
 chuqurcha
 cho'kindi

— tempus, oris, m
 — temporalis, e
 — oxydulatus, a, um
 — tendo, inis, m
 — colon, i, n
 — pelvis, is, f
 — soxa, ae, f
 — sinister, tra, trum
 — Urtica, ae, f
 — morsus, us, m
 — fumalis, e
 — variola, ae, f
 — plexus, us, m
 — linea, ae, f
 — furunculus, i, m
 — cariosus, a, um
 — caries, ei, f
 — formosus, a, um
 — Hyppophaë, es, f
 — luxatio, onis, t
 — concha, ae, f
 — raphe, es, f
 — profundus, a, um
 — fovea, ae, f
 — praecipitatus, a, um

MUNDARIJA

Muqaddima	3
Lotin tilining qisqacha tarixi	4

FONETIKA

Lotin tili alifbosi (1-§)	6
Tovushlar tasnifi. Unli tovushlar talaffuzi. Diftonglar	7—8
Undosh tovushlar talaffuzi. Harf birikmalari va qo'sh undoshlarning o'qilish xususiyatlari. Unli «Y» harfining tibbiy atamalarda qo'llanilishi (2—7-§)	9—14
So'zlarning bo'g'inlarga bo'linishi. Bo'g'inlarning cho'ziq va qisqalik qoidalari. Urg'u (8—10-§)	22—23
So'zlarning yasalishi (11-§)	24

MORFOLOGIYA

So'z turkumlari (12-§)	32
Fe'l. Gapda so'zlarning tarkibi. Tibbiyotda qo'llaniladigan quyidagi fe'llarni xotirangizda saqlang (13—15-§)	32—37
Ot (16-§)	40
Otlarning birinchi guruhda turlanishi. Otlarning birinchi guruhda turlanishida ishlatiladigan so'z yasovchi qo'shimchalar. Quyidagi atamalarni yod oling! Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalar (17—20-§)	42—49
Moslashmagan aniqlovchi (21-§)	53
Predlog (old ko'makchi)lar va bog'lovchilar (22-§)	54
Retseptura (23-§)	57
Tibbiyotda ko'p qo'llaniladigan yunoncha so'z yasovchi qo'shimchalar va atamalar. M—F. (24-§)	63
Otlarning ikkinchi guruhda turlanishi (25—28-§)	65—71
Dori nomlari yasalishida qo'llaniladigan ma'noli so'z yasovchi qismlar (29—31-§)	79—81
Kimyoviy moddalar, oksidlar, kislotalar va tuzlarning nomi (32—33-§)	84—86
Sifat. Birinchi guruh sifatlarining yasalishida qo'llanuvchi so'z yasovchi qo'shimchalar (34—37-§)	91—96
Moslashgan aniqlovchi (38-§)	101

Uchinchi guruhda turlanuvchi otlar (39-§)	106
Birinchi guruh sifatlarining uchinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan moslashishi (40-§)	107
Uchinchi guruhda turlanuvchi <i>Masculinum</i> rodiga tegishli otlar (41—44-§)	109—111
Uchinchi guruhda turlanuvchi <i>Femininum</i> rodiga tegishli otlar (45—49-§)	117—122
Uchinchi guruhda turlanuvchi <i>Neutrum</i> rodiga tegishli otlar (50—53-§)	129—132
Yunon tilidan kirib kelgan tibbiy atamalar (54—55-§)	138—140
Ikkinchi guruh sifatleri (56—59-§)	146—150
Ikkinchi guruh sifatlarining birinchi, ikkinchi hamda uchinchi guruhlarda turlanuvchi otlar bilan rodga, sonda va kelishiklarda moslashuvi (60-§)	150
Hozirgi zamon aniq sifatdoshi (61—62-§)	157
To'rtinchi guruhda turlanuvchi otlar (63—65-§)	160—162
Beshinchi guruhda turlanuvchi otlar (66—67-§)	167—168
Lotin tilidagi otlarning besh guruhda turlanishi (68-§)	172
Sifat darajalari (69—71-§)	173—175
Olmosh (72-§)	177
Ravish (73—74-§)	178—179
Son (75—76-§)	181
Retseptdagi qisqartma otlar (77—78-§)	184—185
Dori shakllari to'g'risida umumiy ma'lumot va retseptlardan namunalar	191

O'QISH UCHUN QO'SHIMCHA MAVZULAR

Yallig'lanish kasalliklarining nomi	200
Odami a'zolarida uchraydigan xavfsiz va xavfli o'simalarning nomi	205
Muhim so'z yasovchi qo'shimchalar	208
Tibbiyotga oid fan, soha va bo'limlarning lotincha nomi	210
Tibbiyotda qo'llaniladigan davolash usullarining nomi	215
Tibbiyot amaliyotida eng ko'p qo'llaniladigan dorivor o'simliklar	217
Lotin tilida qo'shimcha matnlar	226
Lotincha-o'zbekcha lug'at	232
O'zbekcha-lotincha lug'at	271

B 83 Boliyev M. N. Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi:
Tibbiyot kollejlari uchun darslik (qayta ishlangan va
to'ldirilgan 7-nashri). T., «ILM ZIYO», 2011. — 296 b.

УДК 811.124 (075) 61. 001.4
BBK 81. 2 Lot — 922.5 ya 722

ISBN 978-9943-303-34-8

MUHIDDIN NURIDDINOVICH BOLIYEV

LOTIN TILI VA TIBBIYOT TERMINOLOGIYASI

Tibbiyot kollejlari uchun darslik

Qayta ishlangan va to'ldirilgan 7-nashri

Toshkent — «ILM ZIYO» — 2011

Muharrir *I. Usmonov*

Rassom *Sh. Odilov*

Texnik muharrir *F. Samatov*

Musahhih *M. Ibrohimova*

Noshirlik litsenziyasi AI № 166, 23.12.2009-y.

2011-yil 24-avgustda chop etishga ruxsat berildi. Bichimi $84 \times 108^{1/32}$.
«Tayms» harfida terilib, ofset usulida chop etildi. Bosma tabog'i 18,5.

Nashr tabog'i 16,0. 704 nusxa. Buyurtma № 58.

Bahosi shartnoma asosida.

«ILM ZIYO» nashriyot uyi. Toshkent, Navoiy ko'chasi, 30-uy.
Shartnoma № 38 — 2011.

«PAPER MAX» xususiy korxonasida chop etildi.
Toshkent, Navoiy ko'chasi, 30-uy.